

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego 2024

Report on the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship 2024

Urząd Statystyczny w Warszawie Statistical Office in Warsaw

Warszawa Warsaw 2024

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Warszawa, Mazovian Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Małgorzata Bieńkowska, Edyta Błaszczak, Iwona Cieciora, Aneta Czyżkowska, Edyta Kaźmierczak,
Justyna Kotowoda, Teresa Kwiecień, Anna Pasterkowska, Joanna Podolska, Iwona Sońta,
Marzena Suchecka, Dorota Sułkowska

Pod kierunkiem

Supervised by

Anny Cacko, Justyny Wrocławskiej

Tłumaczenie

Translation

Agnieszka Gromek-Żukowska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marta Nieścioruk

ISSN 2720-3239

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<https://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Warszawie przygotował kolejną edycję rocznego „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego”. Publikacja ta stanowi kompleksowe opracowanie analityczne odnoszące się do wyzwań rozwojowych kraju i województw zawartych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. W tym podstawowym dokumencie strategicznym polityki regionalnej państwa, jako wyzwania wskazano m.in.: zmiany klimatu; przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych; rozwijanie i wspieranie kapitału ludzkiego i społecznego; wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek; rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach; zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych).

Układ tematyczny publikacji pozwala na skuteczną identyfikację potrzeb rozwojowych Mazowsza i stanowi wsparcie dla analiz regionalnych dokonywanych w celu monitorowania realizacji założeń polityki publicznej. Analizy dokonano w różnych przekrojach terytorialnych, co umożliwiło prezentację zróżnicowania w rozwoju społecznym i gospodarczym województwa. Tekst analityczny opracowania wzbogacono tablicami oraz prezentacją graficzną w postaci map i wykresów, co pozwala na szybką oraz efektywną percepcję informacji statystycznych, jak i przedstawionych za ich pomocą relacji przestrzennych zjawisk.

Podstawową część Raportu uzupełniono tablicami zawierającymi przegląd ważniejszych danych dla województwa mazowieckiego i m.st. Warszawy w ujęciu retrospektywnym oraz dla miast na prawach powiatu i kraju. Do prezentacji wybranych danych dla Mazowsza na tle innych województw zastosowano formę graficzną.

Zaprezentowane w Raporcie dane dotyczą roku 2023 lub ostatniego dostępnego. W celu zilustrowania zmian w czasie, niektóre zagadnienia przedstawiono w retrospekcji wieloletniej. Dla większości tematów prezentacja zjawisk sięga 2015 r. Wybrane dane odniesiono do przeciętnych wielkości dla kraju.

W tegorocznej edycji opracowania po raz pierwszy dane o pracujących w gospodarce narodowej są prezentowane na podstawie administracyjnych źródeł danych. Wyniki badania aktywności ekonomicznej ludności za 4 kwartał w latach 2021–2023 uogólniono w oparciu o bilanse ludności rezydującej, opracowane na podstawie NSP 2021. Dane te różnią się od wcześniej publikowanych.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze wydawnictwo dostarczy szeregu interesujących informacji o przestrzennym zróżnicowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego i będzie przydatnym źródłem wiedzy dla wszystkich osób realizujących zadania długookresowych strategii rozwoju.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Warszawie

Agnieszka Ajdyn

Preface

The Statistical Office in Warszawa has prepared the next edition of the annual „Report on the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship”. This publication is a comprehensive analytical study referring to the development challenges of the country and voivodships contained in the National Strategy of Regional Development 2030. In this basic strategic document of the state’s regional policy, the challenges identified include: climate change; counteracting the negative effects of demographic processes; developing and supporting human and social capital; increase in the productivity and innovation of regional economies; development of infrastructure improving competitiveness, investment attractiveness and living conditions in regions; increasing the efficiency of development management (including financing development activities).

The thematic layout of the publication allows for the effective identification of the development needs of Mazovia and supports regional analyses carried out in order to monitor the implementation of public policy assumptions. The analysis was made in various territorial sections, which enabled the presentation of differences in the social and economic development of the Voivodship. The analytical text of the study was enriched with tables and a graphic presentation in the form of maps and charts, which allows for a quick and effective perception of statistical information, as well as spatial relations of phenomena presented by them.

The basic part of the Report was supplemented with tables containing an overview of the most important data for Mazowieckie Voivodship and Warsaw capital city in retrospective and for the country. Graphical form was used to present selected data for Mazovia against the background of other voivodships.

The data presented in the Report relate to 2022 or the last available year. In order to illustrate changes over time, some issues are presented in a multi-year retrospective. For most topics, the presentation of phenomena dates back to 2015. Selected data were compared to the average values for the country.

In this year's edition of the study, for the first time, data on persons employed in the national economy are presented on the basis of administrative data sources. The results of the labour force survey for the 4th quarter in 2021–2023 were generalised based on the resident population balances, prepared on the basis of the National Population and Housing Census 2021. These data differ from those previously published and are not fully comparable with previous years.

I do hope that this publication will provide a lot of interesting information about the spatial diversity of the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship and will be a useful source of knowledge for all persons implementing long-term development strategies.

Director
of the Statistical Office
in Warsaw

Agnieszka Ajdyn

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis tablic	8
List of tables	
Spis wykresów	10
List of charts	
Spis map	15
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych	18
Symbols	
Ważniejsze skróty	18
Main abbreviations	
Synteza	19
Executive summary	27
Rozdział 1 Województwo na tle kraju	35
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	38
Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	46
Chapter 3 Area and territorial division of the Voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	48
Chapter 4 Environment	
4.1. Powierzchnia	48
4.1. Area	
4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne	51
4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater	
4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	55
4.3. Pollution and protection of air	
4.4. Ochrona przyrody. Lasy	57
4.4. Nature protection. Forests	
4.5. Odpady przemysłowe i komunalne	61
4.5. Industrial and municipal waste	
4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	65
4.6. Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5 Społeczeństwo	67
Chapter 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	67
5.1. Human capital	
Demografia	67
Demography	
Edukacja	77
Education	

	Str. Page
Zasoby pracy Labour resources	87
5.2. Jakość życia 5.2. Quality of life	96
Zamożność mieszkańców Inhabitants' wealth	96
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny Social assistance and family support	103
Warunki mieszkaniowe Housing conditions	110
Ochrona zdrowia Health care	117
Kultura Culture	124
Bezpieczeństwo publiczne Public safety	127
Spółeczeństwo informacyjne Information society	130
Aktywność społeczna Social activity	132
Rozdział 6 Chapter 6	
Gospodarka Economy	134
6.1. Produkt krajowy brutto 6.1. Gross domestic product	134
6.2. Przedsiębiorczość 6.2. Entrepreneurship	139
Podmioty gospodarki narodowej Entities of the national economy	139
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna Research and development as well as innovation activity	143
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach Use of information and communication technologies in enterprises	150
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych Financial results of non-financial enterprises	153
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw Investment outlays of enterprises	157
6.3. Produkcja i usługi 6.3. Production and services	160
Rolnictwo Agriculture	160
Przemysł Industry	165
Budownictwo Construction	171

	Str. Page
Rynek wewnętrzny Internal market	177
Transport Transport	179
Energia Energy	186
Rozdział 7 Chapter 7	Zarządzanie rozwojem Development management
	190
	7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego 7.1. Revenue of local government units
	190
	7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego 7.2. Expenditure of local government units
	194
	7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego 7.3. Result of budgets of local government units
	197
	7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich 7.4. Projects co-financed by the European funds
	200
	7.5. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja 7.5. Spatial planning and revitalisation
	205
Rozdział 8 Chapter 8	Wybrane dane o województwie mazowieckim Selected data on Mazowieckie Voivodship
	212
Rozdział 9 Chapter 9	Wybrane dane o m.st. Warszawie Selected data on m.st. Warszawa
	216
Rozdział 10 Chapter 10	Wybrane dane o miastach na prawach powiatu Selected data on cities with powiat status
	218

Spis tablic

List of tables

	Tablica Table	Str. Page
Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie Selected data for Poland and the Voivodship	1	35
Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania Geodesic area by land use	2	48
Zużycie wody według potrzeb Water consumption by needs	3	51
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground and population connected to wastewater treatment plants	4	53
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality	5	56
Odpady przemysłowe Industrial waste	6	61
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku Municipal waste collected separately during the year	7	63
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w latach 2015–2022 (ceny bieżące) Outlays on fixed assets for environmental protection and water management in 2015–2022 (current prices)	8	66
Ludność Population	9	68
Wychowanie przedszkolne Pre-primary education	10	78
Osoby, które przystąpiły do egzaminu maturalnego Persons who took matriculation examination	11	84
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL Economic activity of the population aged 15–89 in quarter 4 by LFS	12	93
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	13	99
Świadczenia społeczne Social benefits	14	100
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny Average monthly available income	15	101
Świadczenia pomocy społecznej Social assistance benefits	16	103
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	17	105
Świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” "Family 500+" child-raising benefit	18	106
Świadczenia na rzecz rodziny Benefits to the family	19	106

	Tablica Table	Str. Page
Żłobki i kluby dziecięce Nurseries and children's clubs	20	108
Zasoby mieszkaniowe Dwelling stocks	21	110
Wodociągi Water supply system	22	112
Kanalizacja Sewage system	23	114
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	24	115
Placówki opieki zdrowotnej Health care facilities	25	117
Instytucje kultury Cultural institutions	26	124
Przestępstwa stwierdzone przez Policję i wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw Crimes ascertained by the Police and rate of detectability of delinquents	27	127
Wypadki drogowe oraz ich skutki Road traffic accidents and their effects	28	129
Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu Households with access to the Internet at home and Internet users	29	131
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register	30	132
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON Entities of the national economy in the REGON register	31	139
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące) Intramural expenditure on R&D by source of funds (current prices)	32	143
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące) Intramural expenditure on R&D by origin of funds (current prices)	33	145
Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji Innovative enterprises by types of introduced innovations	34	148
Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises	35	155
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)	36	159
Plony wybranych ziemiopłodów rolnych Yields of selected agricultural crops	37	160
Przemysł Industry	38	167
Budownictwo Construction	39	171

	Tablica Table	Str. Page
Budownictwo mieszkaniowe Residential construction	40	174
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) Indices of retail sales of goods (current prices)	41	178
Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni Public roads by types of surface	42	179
Drogi publiczne o twardej nawierzchni Hard surface public roads	43	180
Komunikacja miejska Urban transport	44	183
Ruch pasażerów w portach lotniczych Passenger traffic at airports	45	185
Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych Consumers and consumption of electricity in households	46	187
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego Revenue of budgets of local government units	47	190
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego Expenditure of budgets of local government units	48	194
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego Result of budgets of local government units	49	197
Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r. Liabilities of local government units in 2022	50	199
Wartość całkowita projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do 31 grudnia 2023 r. The total value of projects implemented under the Partnership Agreement 2014– –2020 in the Voivodship until 31 December 2023	51	201
Obszary zdegradowane w gminach Degraded area in gminas	52	208

Spis wykresów

List of charts

	Wykres Chart	Str. Page
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2022 r. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2022	1	38
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r. Natural increase per 1,000 population in 2023	2	39
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 popula- tion in 2023	3	39

	Wykres Chart	Str. Page
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2023 r. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2023	4	44
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące) Intramural expenditure on research and development per capita in 2022 (current prices)	5	44
Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2023 r. Geodesic area by land use in 2023	6	49
Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku Land reclaimed and managed during the year	7	50
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	8	53
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r. Area of special nature value under legal protection in 2022	9	59
Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca Industrial waste generated during the year per capita	10	62
Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca Municipal waste collected during the year per capita	11	63
Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015–2022 (ceny bieżące) Outlays on fixed assets by source of financing in 2015–2022 (current prices)	12	65
Ludność Population	13	69
Indeks starości Ageing index	14	71
Mediana wieku ludności Median age of population	15	72
Małżeństwa zawarte na 1000 ludności Marriages contracted per 1,000 population	16	72
Ruch naturalny ludności Vital statistics of population	17	74
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności Net migration for permanent residence per 1,000 population	18	75
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego Children in pre-primary establishments	19	78
Ludność według poziomu wykształcenia w 4 kwartale według BAEL Population by education level attainment in quarter 4 by LFS	20	80
Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych Pupils and graduates of primary schools	21	81
Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2022/23 Students of post-primary schools by types of schools in the 2022/23 school year	22	82
Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształce- nia w roku szkolnym 2021/22 Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2021/22 school year	23	83

	Wykres Chart	Str. Page
Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności Students in full-time programmes in academic towns per 1,000 population	24	85
Absolwenci uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2021/22 Graduates by broad fields of education in the 2021/22 academic year	25	86
Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD i płci w 2023 r. Employed persons in the national economy by PKD/NACE sections and sex in 2023	26	88
Stopa bezrobocia rejestrowanego Registered unemployment rate	27	91
Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów Activity rate by quarters	28	95
Wynagrodzenia według zawodów za październik Wages and salaries by occupations for October	29	97
Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	30	99
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2022 r. Subjective evaluation of material situation of households in 2022	31	102
Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons	32	104
Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs	33	108
Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności Doctors and nurses per 10 thousand population	34	120
Lekarze specjaliści Medical specialists	35	121
Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć Out-patient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms	36	122
Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2022 r. Events organised by culture institutions and event participants in 2022	37	126
Osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy Individuals ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months	38	131
Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy Individuals using e-government services during the last 12 months	39	131
Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące) Indices of gross domestic product (current prices)	40	134
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące) Gross domestic product per capita by subregions (current prices)	41	135
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) Gross value added by kind of activity (current prices)	42	136
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące) Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)	43	137

	Wykres Chart	Str. Page
Podmioty gospodarki narodowej Entities of the national economy	44	140
Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD Entities of the national economy by PKD sections	45	141
Spółki handlowe według rodzaju kapitału Commercial companies by type of capital	46	142
Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D	47	144
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca Intramural expenditure on R&D per capita	48	144
Personel wewnętrzny B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo Internal R&D personnel per 1,000 economically active persons	49	147
Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem Share of revenue of industrial enterprises from sale of new or improved products in total sales revenue	50	149
Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe na 1 mln mieszkańców Patent applications filed by domestic entities per million inhabitants	51	150
Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu Enterprises with Internet access	52	151
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe Enterprises receiving orders via computer networks	53	152
Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials	54	153
Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises	55	154
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)	56	158
Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2023 r. Share of Voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2023	57	161
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych Cattle density per 100 ha of agricultural land	58	162
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych Pigs density per 100 ha of agricultural land	59	162
Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej) Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)	60	163
Dynamika skupu mleka Indices of cows' milk procurement	61	164
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe) Indices of sold production of industry (constant prices)	62	168

	Wykres Chart	Str. Page
Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące) Sold production of industry by PKD sections (current prices)	63	169
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle Indices of average employment in industry	64	169
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD Average paid employment in industry by PKD sections	65	170
Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) Indices of sold production of construction (current prices)	66	172
Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) Indices of construction and assembly production (current prices)	67	172
Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące) Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)	68	173
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie Indices of average employment in construction	69	173
Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania Indices of the number of dwellings completed	70	174
Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa Dwellings completed by forms of construction	71	175
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) Indices of retail sales of goods (current prices)	72	177
Drogi publiczne o twardej nawierzchni Hard surface public roads	73	180
Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2022 r. National lines of scheduled bus transport in 2022	74	183
Ruch pasażerów w portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy) Passenger traffic at airports (arrivals and departures)	75	185
Zużycie energii elektrycznej według sektorów gospodarki Electricity consumption by economy sectors	76	187
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2022 r. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2022	77	196
Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2022 r. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2022	78	198
Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich Grants received by local government units for the implementation of European projects	79	202
Struktura przedsięwzięć zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2022 r. Structure of undertakings planned in the GPR/PR revitalisation programmes by intervention areas in 2022	80	211

Spis map

List of maps

	Mapa Map	Str. Page
Stężenie pyłów zawieszonych PM _{2,5} , PM ₁₀ i NO ₂ w 2022 r. Concentration of suspended particulates matter PM _{2,5} , PM ₁₀ and NO ₂ in 2021	1	38
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 4 kwartale 2023 r. Employment rate by LFS in 4th quarter of 2023	2	40
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registrated unemployment rate in 2023 (as of 31 December)	3	40
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r. Average monthly available income per capita in households in 2022	4	41
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2022 r. Beneficiaries of social assistance at domicile in the number of total population in 2022	5	41
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Dwelling stocks per 1,000 population in 2022 (as of 31 December)	6	42
Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Out-patient health care units in 2022 (as of 31 December)	7	42
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące) Gross domestic product per capita in 2022 (current prices)	8	43
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)	9	43
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r. Hard surface public roads per 100 km ² of total area in 2022	10	45
Energia ze źródeł odnawialnych w 2022 r. Energy from renewable sources in 2022	11	45
Podział administracyjny województwa mazowieckiego w 2023 r. Administrative division of Mazowieckie Voivodship in 2023	12	46
Podział województwa mazowieckiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2023 r. Division of Mazowieckie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2023	13	47
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2022 r. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2022	14	52
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2022 r. Population connected to wastewater treatment plants in 2022	15	54
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r. Area of special nature value under legal protection in 2022	16	57
Lesistość w 2022 r. Forest cover in 2022	17	60
Odpady komunalne zebrane w 2022 r. Municipal waste collected in 2022	18	64

	Mapa Map	Str. Page
Zmiana liczby ludności w latach 2015–2023 Population changes in 2015–2023	19	70
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r. Natural increase per 1,000 population in 2023	20	73
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2023	21	76
Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2022/23 Pre-primary education in the 2022/23 school year	22	79
Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2022/23 Pupils in primary schools in the 2022/23 school year	23	81
Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r. Share of women in the total number of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023	24	89
Średnia wieku pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r. Average age of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023	25	90
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r. Registered unemployment rate in 2023	26	92
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2022 r. Average monthly gross wages and salaries in 2022	27	98
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2022 r. Scope of use of social assistance at domicile in 2022	28	105
Żłobki i kluby dziecięce w 2022 r. Nurseries and children's clubs in 2022	29	109
Warunki mieszkaniowe ludności w 2022 r. Housing conditions of population in 2022	30	111
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2022 r. Consumption of water from water supply systems in households in 2022	31	113
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2022 r. Population connected to the sewage system in 2022	32	114
Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2022 r. Population connected to the gas supply system in 2022	33	116
Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2022 r. Out-patient health care in 2022	34	118
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2022 r. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2022	35	123
Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2022 r. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2022	36	126
Zagrożenie przestępczością w 2023 r. Crime risk in 2023	37	128
Bezpieczeństwo na drogach w 2023 r. Road safety in 2023	38	130

	Mapa Map	Str. Page
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w rejestrze REGON w 2023 r. Foundations, associations and social organisations in the REGON register in 2023	39	133
Podmioty gospodarki narodowej w 2023 r. Entities of the national economy in 2023	40	140
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca w 2022 r. Intramural expenditure on R&D per capita in 2022	41	145
Udział środków zewnętrznych w nakładach wewnętrznych na działalność B+R w 2022 r. Share of external funds in intramural expenditure on R&D in 2022	42	146
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące) Investment outlays in enterprises per capita in 2022 (current prices)	43	157
Produkcja sprzedana przemysłu w 2022 r. (ceny bieżące) Sold production of industry in 2022 (current prices)	44	166
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2022 r. Average paid employment in industry in 2022	45	166
Mieszkania oddane do użytkowania w 2023 r. Dwellings completed in 2023	46	176
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2022 r. Improved hard surface communal and district roads in 2022	47	181
Ścieżki rowerowe w 2022 r. Cycle paths in 2022	48	182
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2022 r. Consumption of electricity in households in 2022	49	188
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2022 r. Own revenue of budgets of gminas per capita in 2022	50	192
Dotacje otrzymane przez gminy na 1 mieszkańca w 2022 r. Grants received by gminas per capita in 2022	51	193
Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2022 r. Investment expenditure of budgets of gminas per capita in 2022	52	195
Dotacje otrzymane przez gminy na realizację projektów europejskich w 2022 r. Grants received by gminas for the implementation of European projects in 2022	53	203
Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2022 r. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area in 2022	54	205
Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2022 r. Activity of the gminas in the field of revitalisation in 2022	55	207
Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2022 r. Share of degraded area in the total area of gminas that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2022	56	209
Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2022 r. Share of revitalisation area in the total area of gminas that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2022	57	210

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol		Opis
Symbol		Description
Kreska	(–)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero:	(0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
	(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka	(.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak	(*)	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych revised data
Znak	Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification presented in an abbreviated form
„W tym” “Of which”		oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót	Znaczenie	Skrót	Znaczenie	Skrót	Znaczenie
Abbreviation	Meaning	Abbreviation	Meaning	Abbreviation	Meaning
tys.	tysiąc	km	kilometr kilometre	d	dość
mln	milion	m²	metr kwadratowy square metre	r.	rok
mld bn	miliard billion	ha	hektar hectare	r/r y/y	rok do roku year on year
zł PLN	złoty zloty	km²	kilometr kwadratowy square kilometre	dok. cont.	dokończenie continued
szt.	sztuka	m³	metr sześcienny cubic metre	gm.	gmina
µg	mikrogram microgram	dam³	dekametr sześcienny cubic decametre	m.	miasto
kg	kilogram kilogram	hm³	hektometr sześcienny cubic hectometre	m.st.	miasto stołeczne capital city
dt	decytona decitonne	MW	megawat megawatt	Agl.	aglomeracja agglomeration
t	tona tonne	kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour	pkt	punkt point
mm	milimetr millimetre	GWh	gigawatogodzina gigawatt-hour	p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
m	metr metre	°C	stopień Celsjusza centigrade	Dz. U.	Dziennik Ustaw
				UE EU	Unia Europejska European Union

Synteza

Powierzchnia w 2023 r.

użytki rolne	-3011 ha r/r
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	+326 ha r/r
grunty zabudowane i zurbanizowane	+2768 ha r/r

Największą część powierzchni województwa mazowieckiego zajmowały użytki rolne (67,5%), a następnie grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (23,8%) i grunty zabudowane i zurbanizowane (6,3%).

Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne w 2022 r.

zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	+2,2% r/r
zużycie wody na potrzeby przemysłu	+2,1% r/r
zużycie wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej	+3,3% r/r
ścieki wymagające oczyszczenia	
komunalne	-1,0% r/r
przemysłowe	+0,4% r/r
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	-0,5 p. proc. r/r

W stosunku do 2021 r. zużycie wody ogółem wzrosło zarówno w przemyśle, jak i na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej, w tym w gospodarstwach domowych.

Ilość ścieków komunalnych wymagających oczyszczenia była niższa w stosunku do 2021 r., a przemysłowych wyższa. Spadł odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza w 2022 r.

emisja zanieczyszczeń powietrza	
pyłowych	-7,5% r/r
gazowych	-0,3% r/r
zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń	
pyłowe	99,7%
gazowe (bez dwutlenku węgla)	83,0%

Poziom emisji zanieczyszczeń powietrza pyłowych i gazowych był niższy niż w 2021 r. Główny wpływ na zmianę wielkości emisji zanieczyszczeń pyłowych miał spadek zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw, natomiast gazowych – spadek emisji dwutlenku węgla.

Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach oczyszczających była niższa o 0,2 p. proc. niż w 2021 r. Zwiększył się natomiast wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) o 1,5 p. proc.

Ochrona przyrody. Lasy w 2022 r.

powierzchnia obszarów prawnie chronionych	-174 ha r/r
udział w powierzchni ogółem	29,7%
powierzchnia gruntów leśnych	-744 ha r/r
lesistość	23,4%

W porównaniu z 2021 r. zmniejszyła się powierzchnia obszarów prawnie chronionych oraz gruntów leśnych. Wskaźnik lesistości nie zmienił się.

Odpady przemysłowe i komunalne w 2022 r.

odpady przemysłowe wytworzone	+22,1% r/r
odpady komunalne zebrane	+0,2% r/r
udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie	+0,6 p. proc. r/r

Wzrosła ilość wytworzonych odpadów zarówno przemysłowych, jak i komunalnych w porównaniu z 2021 r. Większość odpadów przemysłowych została przez wytwórców unieszkodliwiona lub poddana odzyskowi we własnym zakresie. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie zwiększył się.

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska w 2022 r.

nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	+10,4% r/r
nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	+15,8% r/r

Nakłady poniesione na środki trwałe służące ochronie środowiska oraz w gospodarce wodnej były wyższe niż 2021 r. Większość tych nakładów sfinansowana była ze środków własnych inwestora.

Ludność w 2023 r.

ubytek ludności	-0,002% r/r
przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,35‰
ogólne saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	2,33‰

Województwo mazowieckie do 2020 r. zaludniało się, przy czym w większym stopniu w wyniku ruchu migracyjnego niż ruchu naturalnego. W 2023 r. zarejestrowano większą liczbę zgonów niż urodzeń. W stosunku do poprzedniego roku ubyło 85 osób.

Edukacja w roku szkolnym 2022/23

dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	+4,6% r/r
uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży	+2,2% r/r
uczniowie w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży	+9,5% r/r
studenci na uczelniach	+3,9% r/r

Rok szkolny 2022/23 był kolejnym, w którym odnotowano wzrost liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym.

W porównaniu z rokiem szkolnym 2021/22 liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży nieznacznie zmniejszyła się, natomiast wzrosła liczba uczniów w tych szkołach.

Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych była wyższa niż rok wcześniej. Największą popularnością cieszyły się te szkoły, które dawały możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki na uczelniach. Pobierało w nich naukę 92,1% ogólnej liczby uczniów na tym poziomie kształcenia.

W stosunku do roku akademickiego 2021/22 zwiększyła się liczba studentów na mazowieckich uczelniach.

Zasoby pracy

pracujący w 2023 r.	+0,6%
stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r.	4,1%

W końcu października 2023 r. liczba mieszkańców województwa mazowieckiego pracujących w gospodarce narodowej była większa niż w grudniu 2022 r.

W 2023 r. zanotowano spadek w skali roku zarówno stopy bezrobocia, jak i liczby zarejestrowanych bezrobotnych; urzędy pracy rejestrowały więcej ofert zatrudnienia.

wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2023 r.	62,0%	Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w 4 kwartale 2023 r. wskaźnik zatrudnienia był najwyższy w kraju.
stopa bezrobocia według BAEL w 2023 r.	2,4%	Stopa bezrobocia w 4 kwartale 2023 r. według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) była wyższa wśród mężczyzn niż wśród kobiet.

Zamożność mieszkańców

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2023 r.	+11,1% r/r	W 2023 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym rosły wolniej niż w roku poprzednim i wolniej niż w kraju. Przeciętne wynagrodzenie w województwie było najwyższe w kraju i stanowiło 114,9% średniego wynagrodzenia.
przeciętna miesięczna emerytura i renta w 2023 r.		Przeciętne emerytury i renty wypłacane w 2023 r. były wyższe niż w roku poprzednim, przy czym bardziej wzrosły świadczenia rolników indywidualnych niż wypłacane przez ZUS. W ujęciu rocznym zwiększyła się liczba świadczeniobiorców ZUS, a zmniejszyła osób pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych.
ZUS	+17,6% r/r	
KRUS	+23,6% r/r	
dochody gospodarstw domowych w 2022 r.	+10,7% r/r	W 2022 r. wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym był wyższy niż rok wcześniej.
wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych w 2022 r.	-3,3 p. proc. r/r	Zmniejszył się wskaźnik zagrożenia ubóstwem, a spadek współczynnika Giniego wskazuje na zmniejszenie nierówności w dochodach do dyspozycji.
współczynnik Giniego w 2022 r.	-1,8 p. proc. r/r	
udział gospodarstw domowych z dobrą lub raczej dobrą sytuacją materialną w 2022 r.	-1,7 p. proc. r/r	Subiektywna ocena warunków życia gospodarstw uległa pogorszeniu. W ujęciu rocznym zmniejszył się odsetek gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny w 2022 r.

beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	-8,5% r/r	W 2022 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej i liczba ich gospodarstw domowych była mniejsza niż rok wcześniej.
wartość wypłaconych świadczeń wychowawczych "Rodzina 500+"	15,8%	W 2022 r. wartość wypłaconych świadczeń wychowawczych wraz z wypłaconymi do końca maja dodatkami stanowiła 15,8% wydatków ogółem w Polsce.
placówki sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3	+7,9% r/r	Z roku na rok poprawia się sytuacja w zakresie instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3. W 2022 r. wzrosła liczba placówek i proponowanych przez nie miejsc, a także przebywających w nich dzieci.
miejsca w placówkach	+11,2% r/r	

Warunki mieszkaniowe w 2022 r.

zasoby mieszkaniowe	+1,6% r/r	Wzrost liczby mieszkań w zasobach mieszkaniowych w województwie był nieco większy niż w kraju. Szybciej przybywało mieszkań w miastach niż na wsi.
powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę	33,3 m ²	W skali roku zwiększyła się, zarówno w miastach, jak i na wsi, powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę. Nieznacznie zmniejszyła się przeciętna liczba osób w mieszkaniu.
odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg	97,2%	Najwięcej mieszkań wyposażonych było w wodociąg; ich odsetek w porównaniu z 2021 r. nie zmienił się.
zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	+2,4% r/r	W 2022 r. odnotowano kolejne inwestycje w obszarze infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz gazowej (wzrosła długość sieci oraz przyłączy prowadzących do budynków). Zwiększyło się zużycie wody z wodociągów przez gospodarstwa domowe, natomiast zmniejszyło się zużycie gazu z sieci.
zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	-7,4% r/r	

Ochrona zdrowia w 2022 r.

podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	+5,1% r/r	W 2022 r. liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była większa niż w 2021 r. Wzrosła też liczba udzielonych w nich porad z 51 mln do 54 mln.
porady	+5,8% r/r	
szpitale ogólne	-2,5% r/r	W stosunku do poprzedniego roku zmalała liczba szpitali ogólnych. Dysponowały one mniejszą liczbą łóżek niż w 2021 r.
łóżka w szpitalach ogólnych	-5,4% r/	
kadra medyczna		W 2022 r. w stosunku do 2021 r. zmniejszyła się liczba lekarzy, lekarzy dentyistów, farmaceutów i diagnostów laboratoryjnych, a zwiększyła liczba pielęgniarek i położnych oraz fizjoterapeutów. Wśród lekarzy najwięcej było specjalistów z zakresu chorób wewnętrznych, chirurgii i medycyny rodzinnej.
lekarze	-0,7% r/r	
lekarze dentyści	-1,2% r/r	
pielęgniarki	+1,3% r/r	
położne	+8,9% r/r	
farmaceuci	-3,3% r/r	
fizjoterapeuci	+10,6% r/r	
diagności laboratoryjni	-0,8% r/r	
wyjazdy zespołów ratownictwa medycznego	+2,9% r/r	W 2022 r. odnotowano więcej niż rok wcześniej wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia. Udzieliły one więcej świadczeń zdrowotnych niż rok wcześniej.

Kultura w 2022 r.

liczba czytelników bibliotek publicznych	+9,5% r/r	W 2022 r. zwiększyła się liczba czytelników bibliotek publicznych, więcej było także wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz. Przeciętnie 1 czytelnik wypożyczył 17 woluminów, tj. o 2 pozycje mniej niż średnio w kraju.
widzowie w kinach stałych	+45,7% r/r	W 2022 r. zwiększyła się liczba widzów w kinach stałych oraz liczba seansów filmowych. Jeden seans obejrzało średnio 19 widzów.

Bezpieczeństwo publiczne w 2023 r.

przestępstwa stwierdzone	-5,1% r/r
wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw	-0,1 p. proc. r/r
wypadki drogowe	-3,3% r/r

Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była niższa niż w 2022 r. Zmniejszył się wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw. Na drogach województwa Policja odnotowała mniej wypadków.

Spółeczeństwo informacyjne w 2023 r.

gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu	95,1%
osoby w wieku 16–74 lata korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu	65,5%

Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu był niższy niż w 2022 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się natomiast odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej.

Aktywność społeczna w 2023 r.

fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	+6,8% r/r
---	-----------

W 2023 r. utrzymał się wzrost w skali roku liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Produkt krajowy brutto w 2022 r.

produkt krajowy brutto (ceny bieżące)	+18,6% r/r
produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (w PPS; UE27=100)	+2 p. proc. r/r

Według wstępnego szacunku produkt krajowy brutto był wyższy niż w 2021 r. Zwiększył się również udział województwa w generowaniu PKB. Poprawiła się relacja PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej do średniej unijnej.

Podmioty gospodarki narodowej w 2023 r.

podmioty gospodarki narodowej	+4,4% r/r
----------------------------------	-----------

W 2023 r. utrzymał się wzrost w skali roku liczby podmiotów gospodarki narodowej. Najliczniejszą grupę podmiotów według form prawnych stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, tj. 64,7% ogółu podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna w 2022 r.

nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową	+21,5% r/r
personel wewnętrzny B+R	+8,2% r/r
nakłady na działalność innowacyjną	
w przemyśle	+87,6% r/r
w usługach	+42,9% r/r

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową były wyższe niż w roku poprzednim. Wzrosło rzeczywiste zaangażowanie osób (w EPC) w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe. Wyższe niż w 2021 r. były nakłady poniesione na działalność innowacyjną zarówno w grupie przedsiębiorstw przemysłowych, jak i z sektora usług.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach w 2023 r.

przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu	98,8%	Dostęp do szerokopasmowego Internetu posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. W 2022 r. zwiększył się odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe.
przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	+0,9 p. proc. r/r	

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.

wynik finansowy netto	12,3% r/r	Wynik finansowy netto badanych przedsiębiorstw był wyższy od uzyskanego w 2022 r. Poprawił się wskaźnik poziomu kosztów oraz wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto. Mniejszy był natomiast udział jednostek wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw.
wskaźnik rentowności obrotu brutto	6,2%	
netto	5,1%	

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.

nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	+18,0% r/r	Nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw były wyższe niż w 2022 r. Wzrosły nakłady na budynki i budowle oraz nakłady na zakupy. Rozpoczęto mniej niż przed rokiem nowych inwestycji, a ich wartość kosztorysowa była nieco niższa.
-------------------------------------	------------	---

Rolnictwo w 2023 r.

bydło	- 1,9% r/r	W czerwcu 2023 r. odnotowano spadek w skali roku pogłowia bydła oraz wzrost pogłowia trzody chlewnej i owiec.
trzoda chlewna	+9,7% r/r	
skup produktów rolnych ogółem	-1,2% r/r	Producenci z województwa mazowieckiego dostarczyli do skupu więcej niż w 2022 r. pszenicy, żyta, żywca wieprzowego i drobiowego oraz mleka. Mniejsza była podaż ziemniaków i żywca wołowego. Na rynku rolnym średnie ceny skupu pszenicy, żyta, żywca drobiowego oraz mleka były niższe niż w 2022 r., wyższe natomiast były ceny ziemniaków, żywca wołowego i wieprzowego.
produkty roślinne	-7,0% r/r	
produkty zwierzęce	+0,3% r/r	

Przemysł w 2023 r.

produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	-4,7% r/r	W 2023 r. przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie mazowieckim wytworzyły 23,1% krajowej produkcji sprzedanej przemysłu (najwięcej w Polsce). Przetwórstwo przemysłowe (w cenach bieżących) stanowiło 71,9% wartości sprzedanej produkcji ogółem. Spadkowi produkcji (w ujęciu rocznym) towarzyszyło zmniejszenie wydajności pracy.
--	-----------	--

Budownictwo w 2023 r.

produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące)	-1,1% r/r	W skali roku odnotowano spadek produkcji sprzedanej budownictwa. Zmniejszyła się również wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego. W 2023 r. produkcja sprzedana budownictwa stanowiła 26,5% produkcji sprzedanej budownictwa w kraju (najwięcej w Polsce).
produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	+13,8% r/r	Wyższa niż w 2022 r. była produkcja budowlano-montażowa. Zwiększenie produkcji zanotowano w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej oraz w podmiotach zajmujących się głównie budową budynków.
mieszkania oddane do użytkowania	+0,8% r/r	Mieszkań oddanych do użytkowania było więcej niż przed rokiem, przy czym w miastach zanotowano wzrost, a na wsi spadek.

Rynek wewnętrzny w 2023 r.

sprzedaż detaliczna	+5,2% r/r	W 2023 r. sprzedaż detaliczna była wyższa niż przed rokiem. Natomiast spadła sprzedaż hurtowa (po ostatnich dwóch latach wzrostu). Wśród wszystkich grup o znaczącym udziale sprzedaży, wzrost sprzedaży detalicznej zanotowano jedynie w jednostkach z grupy „pozostałe”.
sprzedaż hurtowa	-12,7% r/r	

Transport w 2022 r.

drogi publiczne o twardej nawierzchni	+1,3% r/r	W 2022 r. zwiększyła się długość dróg publicznych o twardej nawierzchni, a zmniejszyła się długość dróg o nawierzchni gruntowej. Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej stanowiły 95,7% długości dróg o nawierzchni twardej. Drogi o nawierzchni gruntowej stanowiły 26,1% długości dróg publicznych.
przewozy pasażerów w transporcie zarobkowym (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej)	+24,3% r/r	Więcej niż w 2021 r. przewieziono pasażerów transportem zarobkowym. Zwiększyła się zarówno liczba jak i długość linii krajowych. Liczba linii międzynarodowych zwiększyła się, ale ich długość zmniejszyła się.
przewozy pasażerów komunikacją miejską naziemną	+11,9% r/r	Więcej niż przed rokiem przewieziono pasażerów komunikacją miejską naziemną, a także zwiększyła się liczba pasażerów przewiezionych metrem.
metrem	+41,0% r/r	
przewozy pasażerów w transporcie lotniczym	+96,5% r/r	W 2022 r. transportem lotniczym przewieziono więcej pasażerów niż rok wcześniej; lotniska województwa obsłużyły 42,7% ruchu pasażerskiego w kraju.

Energia w 2022 r.

produkcja energii elektrycznej	+2,7% r/r	Produkcja energii elektrycznej w 2022 r. była wyższa niż przed rokiem i stanowiła 18,7% ogółu wyprodukowanej energii elektrycznej w kraju.
zużycie energii elektrycznej	-3,3% r/r	W 2022 r. zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych było niższe niż rok wcześniej. Wzrosła natomiast liczba gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej. W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie energii w województwie było przeciętnie o 17,5% wyższe niż w kraju.

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.

dochody ogółem	+2,9% r/r	Dochody jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż uzyskane w 2021 r., przy czym wzrosły dochody własne, natomiast dotacje i subwencja ogólna były niższe. Mniejsze niż przed rokiem były również dotacje otrzymane na realizację projektów europejskich.
dochody własne	+10,6% r/r	
dotacje z funduszy europejskich	-12,5% r/r	

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.

wydatki ogółem	+10,3% r/r	Wydatki jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż zrealizowane w 2021 r., przy czym wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) wzrosły relatywnie bardziej niż wydatki bieżące.
wydatki inwestycyjne	+25,9% r/r	

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.

relacja wyniku do dochodów ogółem	-1,1%	W 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego uzyskały deficyt budżetowy (wobec nadwyżki rok wcześniej). W skali roku znacznie zmniejszyła się liczba jednostek z nadwyżką budżetową.
udział jednostek z nadwyżką	-49,7 p. proc. r/r	

Planowanie przestrzenne i rewitalizacja w 2022 r.

udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	+0,3 p. proc. r/r	W 2022 r. powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego była nieznacznie wyższa niż rok wcześniej i stanowiła 34,2% powierzchni ogółem województwa.
liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych	+5,2% r/r	
		Niespełna połowa gmin województwa mazowieckiego prowadziła działania rewitalizacyjne. Przeciętny obszar rewitalizacji zajmował 7,8% powierzchni gminy. Liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych była większa niż w 2021 r. i stanowiła 14,8% ogółu ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacyjne.

Executive summary

Area in 2023

agricultural land	-3011 ha y/y	The largest part of the area of Mazowieckie Voivodship was occupied by agricultural land (67.5%), followed by forest land as well as woodland and shrubland (23.8%) as well as built-up and urbanised areas (6.3%).
forest land as well as woodland and shrubland	+326 ha y/y	
built-up and urbanised areas	+2768 ha y/y	

Water consumption. Municipal and industrial wastewater in 2022

water consumption for the needs of the national economy and population	+2,2% y/y	Compared to 2021, total water consumption increased both in industry and for the operation of the water supply network, including in households.
water consumption for the needs of industry	+2.1% y/y	
water consumption for the operation of the water supply network	+3.3% y/y	
wastewater requiring treatment		The amount of municipal wastewater requiring treatment was lower compared to 2021, and industrial wastewater was higher. The percentage of population using wastewater treatment plants dropped.
municipal	-1.0% y/y	
industrial	+0.4% y/y	
population connected to wastewater treatment plants	-0.5 pp y/y	

Pollution and protection of air in 2022

emission of air pollutants		The level of emission of particulate and gaseous air pollutants was lower than in 2021. The main impact on the change in the emission of particulate pollutants was a decrease in pollutants from fuel combustion, while gaseous pollutants – a decrease in carbon dioxide emissions.
particulates	-7.5% y/y	
gaseous	-0.3% y/y	
retained or neutralised pollutants in pollutant reduction systems		The amount of particulate pollutants retained or neutralised in purification systems was 0.2 pp lower than in 2021. However, the reduction index of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide) increased by 1.5 pp.
particulates	99.7%	
gaseous (excluding carbon dioxide)	83.0%	

Nature protection. Forests in 2022

areas under legal protection	-174 ha y/y	Compared to 2021, the areas under legal protection and forest land decreased. The forest cover indicator did not change.
share in total area	29.7%	
forest land area	-744 ha y/y	
forest cover	23.4%	

Industrial and municipal waste in 2022

industrial waste generated	+22.1% y/y	The amount of both industrial and municipal waste generated increased compared to 2021. Most industrial waste was conditioned or recovered by producers on site. The share of municipal waste collected separately increased.
municipal waste collected	+0.2% y/y	
share of municipal waste collected separately	+0.6 pp y/y	

Economic aspects of environmental protection in 2022

outlays on fixed assets for environmental protection	+10.4% y/y	Outlays on fixed assets for environmental protection and water management were higher than in 2021. Most of these outlays were financed from the investor's own funds.
outlays on fixed assets for water management	+15.8% y/y	

Population in 2023

decrease population rate	-0.002% y/y	Mazowieckie Voivodship was populating to 2020, but to a greater extent as a result of migration movement than natural movement. In 2023, more deaths than births were registered. Compared to the previous year, the number of population decreased by 85 persons.
natural increase per 1,000 population	-2.35‰	
total net migration for permanent residence per 1,000 population	2.33‰	

Education in the 2022/23 school year

children in pre-primary establishments	+4.6% y/y	The 2022/23 school year was another in which an increase in the number of children participating in pre-primary education was recorded.
pupils in primary schools for children and youth	+2.2% y/y	Compared to the 2021/22 school year, the number of primary schools for children and youth slightly decreased, while the number of pupils in these schools increased.
students in post-primary schools for youth	+9.5% y/y	The number of secondary school students was higher than the year before. The most popular were those schools that gave the possibility of obtaining a certificate of secondary education, and thus continuing education at higher education institutions. 92.1% of the total number of students at this level of education attended them.
students at higher education institutions	+3.9% y/y	Compared to the 2021/22 academic year, the number of students at Masovian higher education institutions increased.

Labour resources

employed persons in 2023	+0.6%	At the end of October 2023, the number of residents of Mazowieckie Voivodship employed in the national economy was higher than in December 2022.
registered unemployment rate in 2023	4.1%	In 2023, there was an annual decrease in both the unemployment rate and the number of registered unemployed persons; labour offices registered more job offers.

employment rate by LFS in 2023	62.0%	According to the results of the Labour Force Survey (LFS) conducted in the fourth quarter 2023 the employment rate was the highest in the country.
unemployment rate by LFS in 2023	2.4%	Unemployment rate in the fourth quarter 2023 according to the results of the Labour Force Survey (LFS) was higher among men than women.

Inhabitants' wealth

average monthly gross wages and salaries in 2023	+11.1% y/y	In 2023, the average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector grew on an annual basis slower than in the previous year and slower than in Poland. The average wages and salaries in the Voivodship were the highest in the country and accounted for 114.9% of the average wages and salaries.
average monthly retirement and other pension in 2023		The average retirements and other pensions paid in 2023 were higher than in the previous year, while the benefits of individual farmers increased more than those paid by the Social Insurance Institution. In annual terms, the number of the Social Insurance Institution beneficiaries increased and the number of persons receiving benefits from the agricultural social insurance system decreased.
Social Insurance Institution	+17.6% y/y	
Agricultural Social Insurance Fund	+23.6% y/y	
household income in 2022	+10.7% y/y	In 2022, the increase in the average monthly available income per capita in a household was higher than in the previous year.
at-risk-of-poverty rate after social transfers in 2022	-3.3 pp y/y	The at-risk-of-poverty rate after social transfers has decreased, and a decrease in the Gini coefficient indicates a reduction in disposable income inequality.
Gini coefficient in 2022	-1.8 pp y/y	
share of households with good or rather good material situation in 2022	-1.7 pp y/y	The subjective assessment of the living conditions of households has deteriorated. The percentage of households assessing their financial situation as good or rather good decreased annually.

Social assistance and family support in 2022

beneficiaries of social assistance at domicile	-8.5% y/y	In 2022, the number of beneficiaries of social assistance at domicile and the number of their households was smaller than in the previous year.
value of "Family 500+" child-raising benefits paid	15.8%	In 2022, the value of child-raising benefits paid together with allowances paid by the end of May accounted for 15.8% of total expenditure in Poland.
establishments providing care for children up to the age of 3	+7.9% y/y	The situation in the area of institutional care for children up to the age of 3 is improving year by year. In 2022, the number of establishments and places they offer increased, as well as children staying in them.
places in establishments	+11.2% y/y	

Housing conditions in 2022

dwelling stocks	+1.6% y/y	The increase in the number of dwellings in the dwelling stocks in the Voivodship was slightly higher than in the country. The number of dwellings in urban areas increased faster than in rural areas.
-----------------	-----------	--

useful floor area of a dwelling per person	33.3 m ²	Over the year, the floor area per person increased, both in urban and in rural areas. The average number of persons in a dwelling decreased slightly.
percentage of dwellings connected to the water supply system	97.2%	Most of the dwellings were connected to the water supply system; their percentage did not change compared to 2021.
consumption of water from water supply system in households per capita	+2.4% y/y	In 2022, further investments in the area of water, sewage and gas infrastructure were recorded (the length of the network and connections to buildings increased). The consumption of water from water supply by households increased while the consumption of gas from gas supply system decreased.
consumption of gas from gas supply system in households per capita	-7.4% y/y	

Health care in 2022

out-patient health care providers	+5.1% y/y	In 2022, the number of out-patient health care providers was higher than in 2021. The number of consultations provided by them also increased from 51 million to 54 million.
consultations	+5.8% y/y	
general hospitals	-2.5% y/y	The number of general hospitals decreased compared to the previous year. They had fewer beds than in 2021.
beds in general hospitals	-5.4% y/y	
medical personnel		In 2022, compared to 2021, the number of doctors, dentists, pharmacists and laboratory diagnosticians decreased, and the number of nurses, midwives and physiotherapists increased. Among the doctors, most of them were specialists in internal diseases, surgery and family medicine.
doctors	-0.7% y/y	
dentists	-1.2% y/y	
nurses	+1.3% y/y	
midwives	+8.9% y/y	
pharmacists	-3.3% y/y	
physiotherapists	+10.6% y/y	
laboratory diagnostics	-0.8% y/y	In 2022, there were more responses of emergency medical services by place of accident than in the previous year. They provided more health services than the year before.
responses of emergency medical services	+2.9% y/y	

Culture in 2022

number of public library users	+9.5% y/y	In 2022, the number of public library users increased, and there were also more out-of-library loans of collection. On average, one library user borrowed 17 volumes, i.e. 2 items fewer than the average in the country.
audience in indoor cinemas	+45.7% y/y	In 2022, the number of audience in indoor cinemas and the number of film screenings increased. One screening was watched by an average of 19 viewers.

Public safety in 2023

ascertained crimes	-5.1% y/y	The number of crimes ascertained in completed preparatory proceedings was lower than in 2022. The rate of detectability of delinquents decreased. The Police recorded fewer accidents on the Voivodship's roads.
rate of detectability of delinquents	-0.1 pp y/y	
road traffic accidents	-3.3% y/y	

Information society in 2023

households with Internet access	95.1%	The percentage of households with access to the Internet at home was lower than in 2022. Compared to the previous year, the percentage of persons using public administration services increased.
persons aged 16–74 using public administration services via the Internet	65.5%	

Social activity in 2023

foundations, associations and social organisations	+6.8% y/y	In 2023, an annual growth in the number of foundations, associations and social organisations continued.
--	-----------	--

Gross domestic product in 2022

gross domestic product (current prices)	+18.6% y/y	According to preliminary estimate, the gross domestic product was higher than in 2021. The Voivodship's share in generating GDP also increased. The ratio of GDP per capita according to purchasing power parity to the EU average has improved.
gross domestic product per capita (in PPS; EU27=100)	+2 pp y/y	

Entities of the national economy in 2023

entities of the national economy	+4.4% y/y	In 2023, the annual growth in the number of entities of the national economy continued. The most numerous group of entities according to legal status were natural persons conducting economic activity, i.e. 64.7% of total entities registered in the REGON register.
----------------------------------	-----------	---

Research and development and innovation activity in 2022

intramural expenditure on research and development	+21.5% y/y	Intramural expenditure on research and development activities was higher than in the previous year. The actual involvement of persons (in FTEs) in research and development work has increased. Expenditure on innovative activities were higher than in 2021, both in the group of industrial enterprises and in the service sector.
internal R&D personnel	+8.2% y/y	
expenditure on innovation activities		
in industry	+87.6% y/y	
in services	+42.9% y/y	

Use of information and communication technologies in enterprises in 2023

enterprises with broadband access to the Internet	98.8%	Almost all companies had access to broadband Internet. In 2022, the percentage of enterprises receiving orders over computer networks increased.
enterprises receiving orders over computer networks	+0.9 pp y/y	

Financial results of non-financial enterprises in 2023

net financial result	12.3% y/y	The net financial result of the surveyed enterprises was higher than in 2022. The cost level indicator as well as gross and net turnover profitability rates improved. However, the share of units showing net profit in the total number of enterprises was smaller.
turnover profitability rate gross	6.2%	
net	5.1%	

Investment outlays of non-financial enterprises in 2023

investment outlays (current prices)	+18.0% y/y	Investment outlays of the surveyed enterprises were higher than in 2022. Outlays on buildings and structures as well as outlays on purchases increased. Enterprises started fewer new investments than a year before, and the estimated value of these investments was slightly lower.
-------------------------------------	------------	--

Agriculture in 2023

cattle	- 1.9% y/y	In June 2023, there was an annual decrease in the cattle population and an increase in the pig and sheep population.
pigs	+9.7% y/y	
total agricultural products procurement	-1.2% y/y	Producers from Mazowieckie Voivodship supplied more wheat, rye, pigs and poultry for slaughter and milk to procurement than in 2022. The supply of potatoes and cattle was smaller. On the agricultural market, the average procurement prices of wheat, rye, poultry for slaughter and milk were lower than in 2022, while the prices of potatoes, cattle and pigs for slaughter were higher.
crop products	-7.0% y/y	
animal products	+0.3% y/y	

Industry in 2023

sold production of industry (constant prices)	-4.7% y/y	In 2023, enterprises based in Mazowieckie Voivodship generated 23.1% of the national sold production of industry (the largest amount in Poland). Manufacturing (at current prices) accounted for 71.9% of the total value of production sold. The decline in production (on an annual basis) was accompanied by reduction in labour productivity.
---	-----------	---

Construction in 2023

sold production of construction (current prices)	-1.1% y/y	There was a decline in the sold production of construction in annual terms. Labour productivity, measured by the value of sold production per employed person, also decreased. In 2023, the sold production of construction constituted 26.5% of the sold production of construction in the country (the largest amount in Poland).
construction and assembly production (current prices)	+13.8% y/y	Construction and assembly production was higher than in 2022. An increase in production was recorded in units specialising in civil engineering and in entities dealing mainly with the construction of buildings.
dwellings completed	+0.8% y/y	There were more dwellings completed than a year before, with an increase in urban areas and a decrease in rural areas.

Internal market in 2023

retail sales	+5.2% y/y	In 2023, retail sales were higher than the year before. However, wholesale decreased (after the last two years of growth). Among all groups with a significant share of sales, an increase in retail sales was recorded only in units from the "other" group.
wholesale	-12.7% y/y	

Transport in 2022

hard surface public roads	+1.3% y/y	In 2022, the length of hard surface public roads increased, while the length of unsurfaced roads decreased. Improved hard surface roads accounted for 95.7% of the length of hard surface roads. Unsurfaced roads accounted for 26.1% of the length of public roads.
transport of passengers in commercial transport (excluding urban transport enterprises)	+24.3% y/y	More passengers were transported by commercial transport than in 2021. Both the number and length of domestic lines have increased. The number of international lines has increased, but their length has decreased.
transport of passengers by urban transport		More passengers were transported by ground urban transport than in the previous year, and the number of passengers transported by metro also increased.
ground	+11.9% y/y	
metro	+41.0% y/y	
transport of passengers by air transport	+96.5% y/y	In 2022, more passengers were transported by air than in the previous year; the Voivodship's airports handled 42.7% of passenger traffic in the country.

Energy in 2022

electricity production	+2.7% y/y	In 2022, the production of electricity was higher than in the previous year and accounted for 18.7% of the total electricity produced in the country.
electricity consumption	-3.3% y/y	In 2022, electricity consumption in households was lower than in the previous year. Whereas there was an increase in the number of households using electricity. Calculated per capita, energy consumption in the Voivodship was on average 17.5% higher than in Poland.

Revenue of local government units in 2022

total revenue	+2.9% y/y
own revenue	+10.6% y/y
grants from European funds	-12.5% y/y

The revenue of local government units was higher than that obtained in 2021, with own revenue increasing, while grants and general subvention were lower. Grants received for the implementation of European projects were also smaller than in the previous year.

Expenditure of local government units in 2022

total expenditure	+10.3% y/y
investment expenditure	+25.9% y/y

The expenditure of local government units was higher than in 2021, while the property expenditure (including investment expenditure) increased relatively more than current expenditure.

Result of budgets of local government units in 2022

relation of result to total revenue	-1.1%
share of units with a surplus	-49.7 pp y/y

In 2022, local government units achieved a budget deficit (compared to a surplus a year earlier). The number of units with a budget surplus decreased significantly throughout the year.

Spatial planning and revitalisation in 2022

share of area covered by local spatial development plan	+0.3 pp y/y
number of inhabitants in revitalisation areas	+5.2% y/y

In 2022, the area covered by local spatial development plans was slightly higher than the year before and accounted for 34.2% of the total area of the Voivodship.

Less than half of the gminas of Mazowieckie Voivodship carried out revitalisation activities. The average revitalisation area covered 7.8% of the gmina area. The number inhabitants in revitalised areas was higher than in 2021 and accounted for 14.8% of the total population of gminas carrying out revitalisation processes.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie

Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2022 (as of 31 December) in %	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2022 r. w hm ³ Water consumption for the needs of the national economy and population in 2022 in hm ³	8971,4	2852,8
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2022 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2022 in hm ³	7842,7	2713,9
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2022 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2022 in dam ³	1360368	226965
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2022 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2022 in tonnes/year:		
gazowych gaseous pollutants	203623354	33337768
pyłowych particulate pollutants	20173	1843
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Total area under legal protection in total area in 2022 (as of 31 December) in %	32,3	29,7
Lesistość w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Forest cover in 2022 (as of 31 December) in %	29,7	23,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2023 (as of 31 December)	120	155
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r. Natural increase per 1,000 population in 2023	-3,6	-2,4
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2023	0,2	2,3
Przeciętne trwanie życia w 2022 r. w latach: Life expectancy in 2022 in years:		
mężczyźni males	73,4	73,8
kobiety females	81,1	81,5
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2022/23 Children aged 3–6 in pre-primary education establishments ^a per 1,000 children aged 3–6 in the 2022/23 school year	949	987

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Wskaźnik zatrudnienia ^b według BAEL w 4 kwartale 2023 r. w % Employment rate ^b by LFS in the 4th quarter of 2023 in %	57,1	62,0
Współczynnik aktywności ^b zawodowej według BAEL w 4 kwartale 2023 r. w % Activity rate ^b by LFS in the 4th quarter of 2023 in %	58,9	63,5
Stopa bezrobocia ^b według BAEL w 4 kwartale 2023 r. w % Unemployment ^b rate by LFS in the 4th quarter of 2023 in %	3,1	2,4
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployed persons per job offer in 2023 (as of 31 December)	19	20
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w 2023 r. w zł Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^c in 2023 in PLN	7444,39	8552,31
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2023 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2023 in PLN	3270,23	3436,30
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2022 in PLN	2249,79	2685,93
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^d w 2022 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers ^d in 2022 in %	13,7	10,6
Współczynnik Giniego ^d w 2022 r. w % Gini coefficient ^d in 2022 in %	26,3	28,3
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. w % Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2022 in %	3,4	2,8
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2022 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2022 in thousand PLN	3569296	417046
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Children staying in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2022 (as of 31 December)	180	195
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per out-patient health care unit in 2022 (as of 31 December)	1448	1515
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia): Medical personnel per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December):		
lekarze doctors	34,8	43,1
pielęgniarki nurses	56,8	61,9
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Beds in general hospitals per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December)	43,5	43,0
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2022 r. w zł Gross domestic product (current prices) per capita in 2022 in PLN	81093 ^e	127791 ^e
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)	1368	1835 ^f
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)	23	73 ^f

b Wyniki badania zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej Polski zamieszkalej w mieszkaniach, pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Na podstawie danych z Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC). e Wstępny szacunek. f Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

b The survey results have been generalised using data on resident population of Poland living in households, coming from the balances compiled on the basis of the National Census 2021. c Data concern economic entities employing more than 9 persons. d Based on data from the European Population Survey of Income and Living Conditions (EU-SILC). e Preliminary estimate. f Excluding entities for which the information about the business address does not exist in the REGON register.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Personel wewnętrzny ^g w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo w 2022 r. Internal R&D personnel ^g per 1,000 economically active persons in 2022	9,5	20,0
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych ^h w 2023 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises ^h in 2023 in %	80,9	81,5
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^h w 2023 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^h in 2023 in %	94,6	93,8
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) ^h w 2023 r. – rok poprzedni=100 Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices) ^h in 2023 – previous year=100	114,0	118,0
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2023 r. (stan w dniu 1 czerwca) ⁱ w szt. Cattle density per 100 ha of agricultural land in 2023 (as of 1 June) ⁱ in heads	42,5	59,8
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2023 r. (stan w dniu 1 czerwca) ⁱ w szt. Pigs density per 100 ha of agricultural land in 2023 (as of 1 June) ⁱ in heads	63,1	67,6
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) ^c na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2023 r. w zł Sold production of industry (current prices) ^c per average employed person in industry in 2023 in PLN	896419	1453333
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) ^c na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2023 r. w zł Sold production of construction (current prices) ^c per average employed person in construction in 2023 in PLN	989166	1204209
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2023	5,9	7,9
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w km Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2022 (as of 31 December) in km	101,5	115,6
Linie kolejowe eksploatowane na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w km Railway lines operated per 100 km ² of total area in 2022 (as of 31 December) in km	6,2	4,9
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2022 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2022 in %	21,0	7,3

c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. g W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC); do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku. h Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. i Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2023 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

c Data concern economic entities employing more than 9 persons. g In full time equivalent (FTE); for calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages. h Data concern economic entities employing more than 49 persons. i The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on 1 June 2023.

Rozdział 2

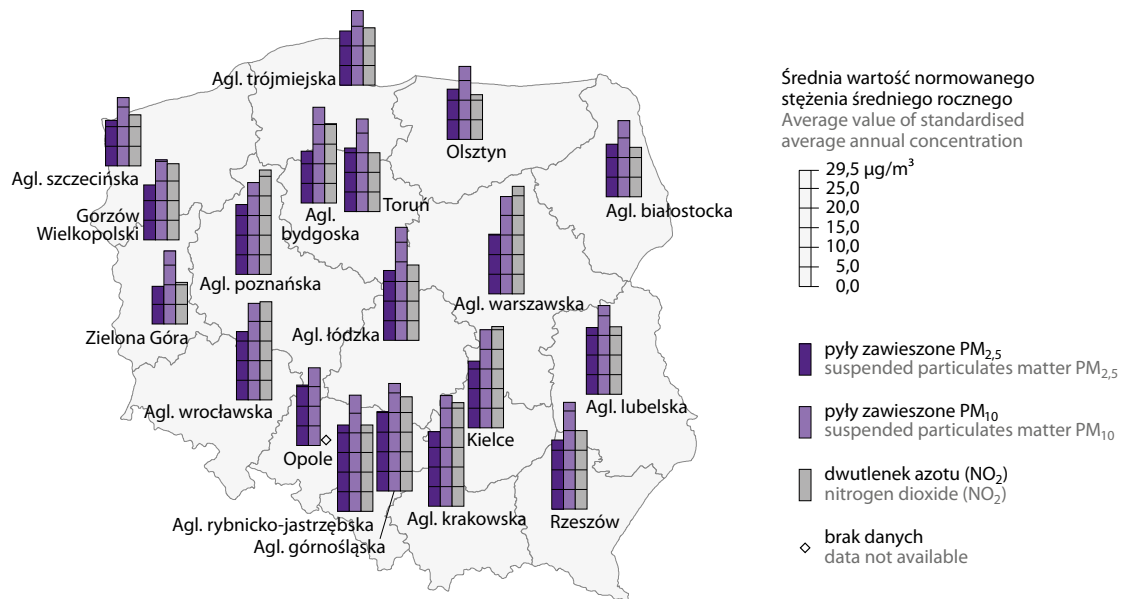
Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

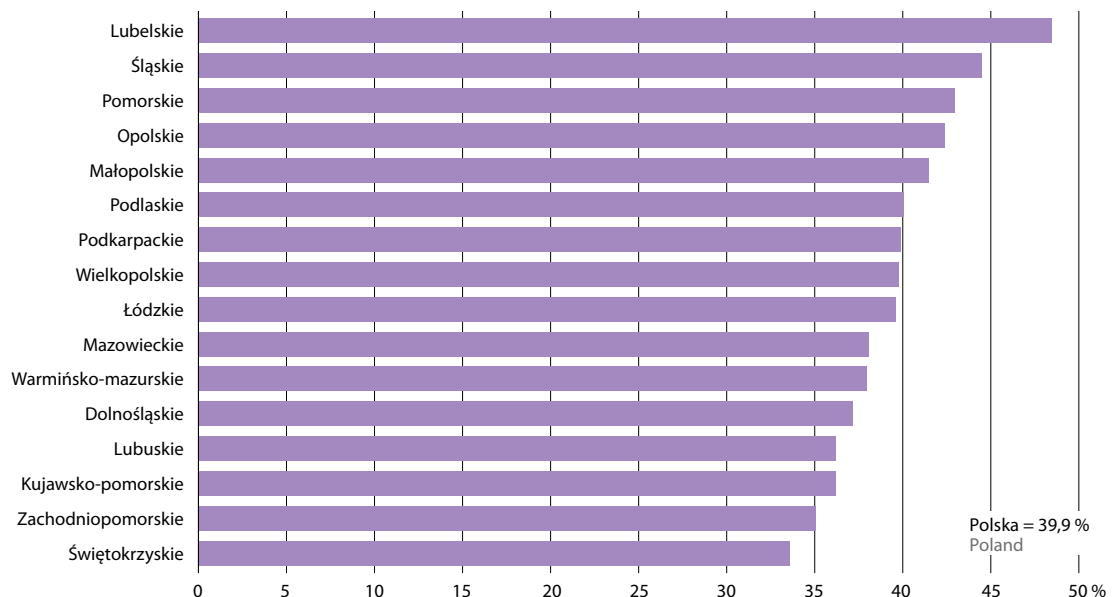
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2022 r.

Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2022

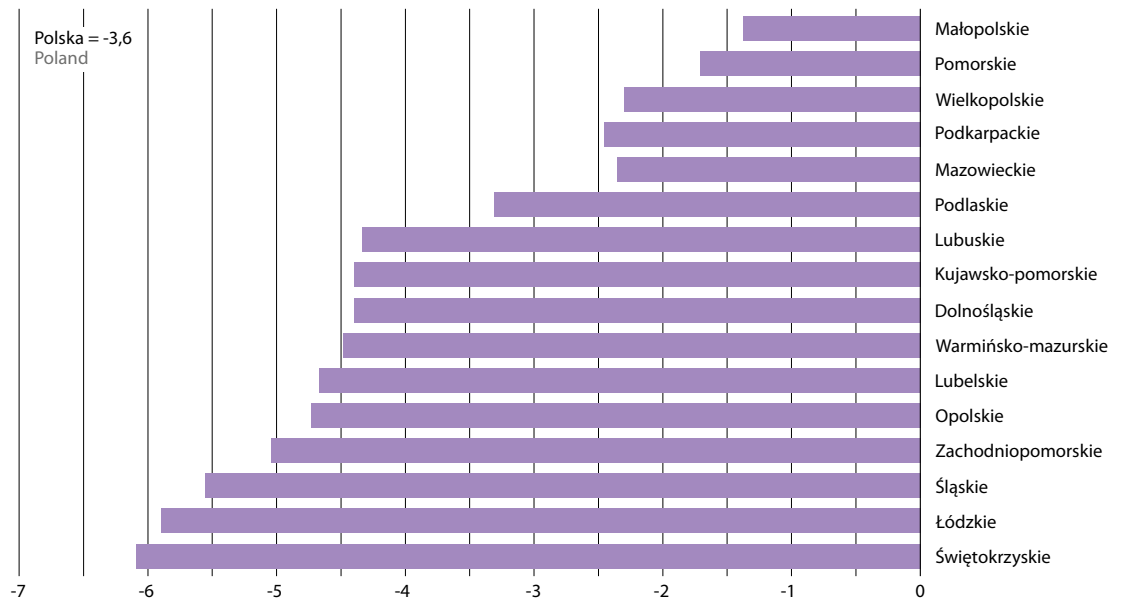

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2022 r.

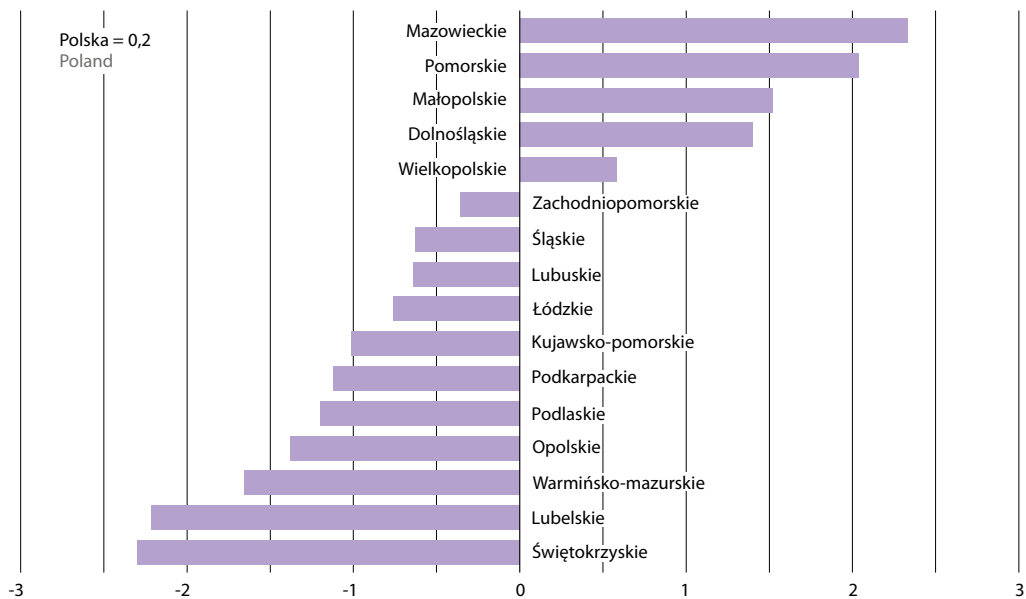
Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2022

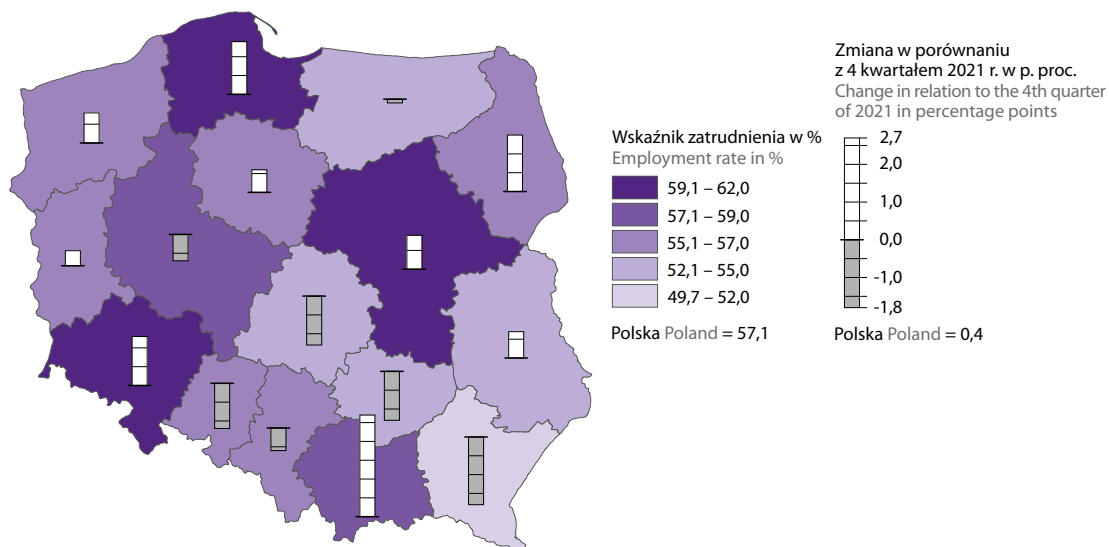
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 2. Natural increase per 1,000 population in 2023

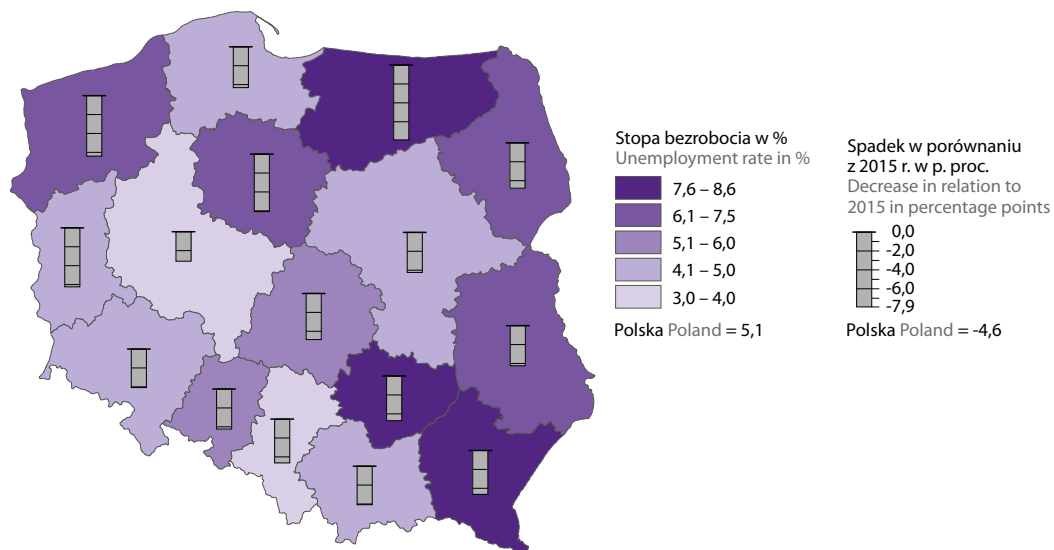
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2023

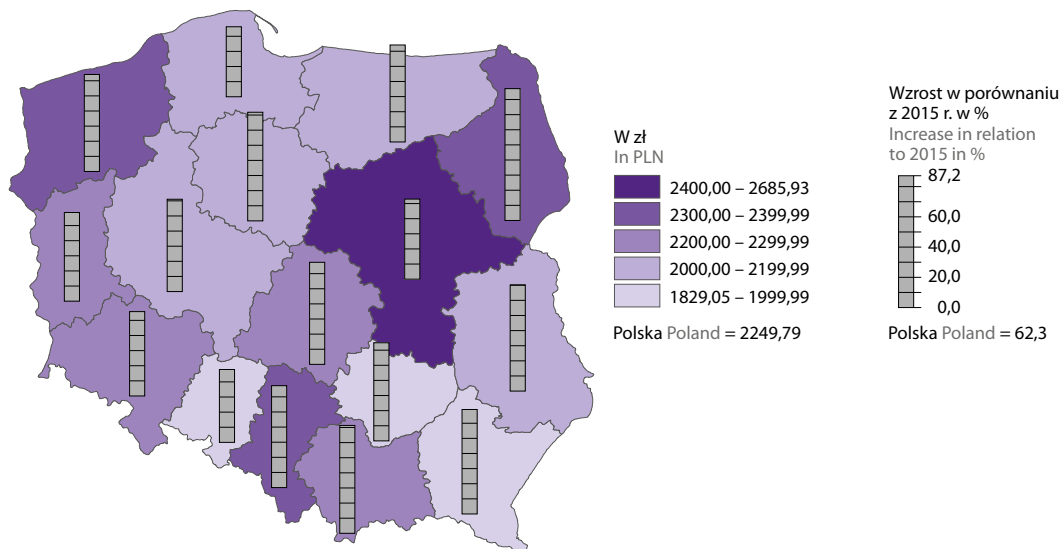
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 4 kwartale 2023 r.
 Map 2. Employment rate by LFS in the 4th quarter of 2023

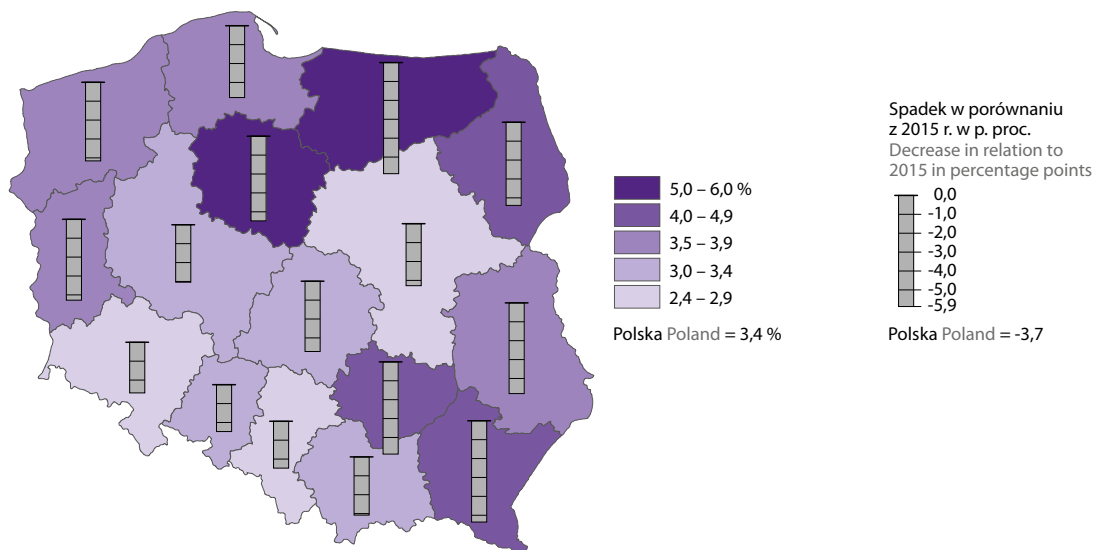
Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 3. Registered unemployment rate in 2023 (as of 31 December)

Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r.
Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2022

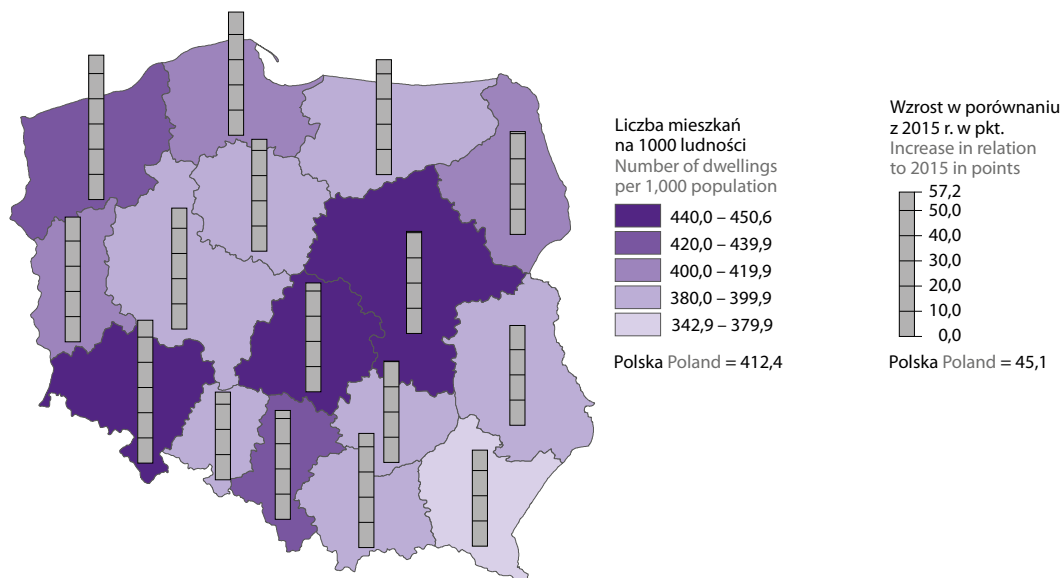

Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2022 r.
Map 5. Beneficiaries benefiting from social assistance in the number of total population in 2022

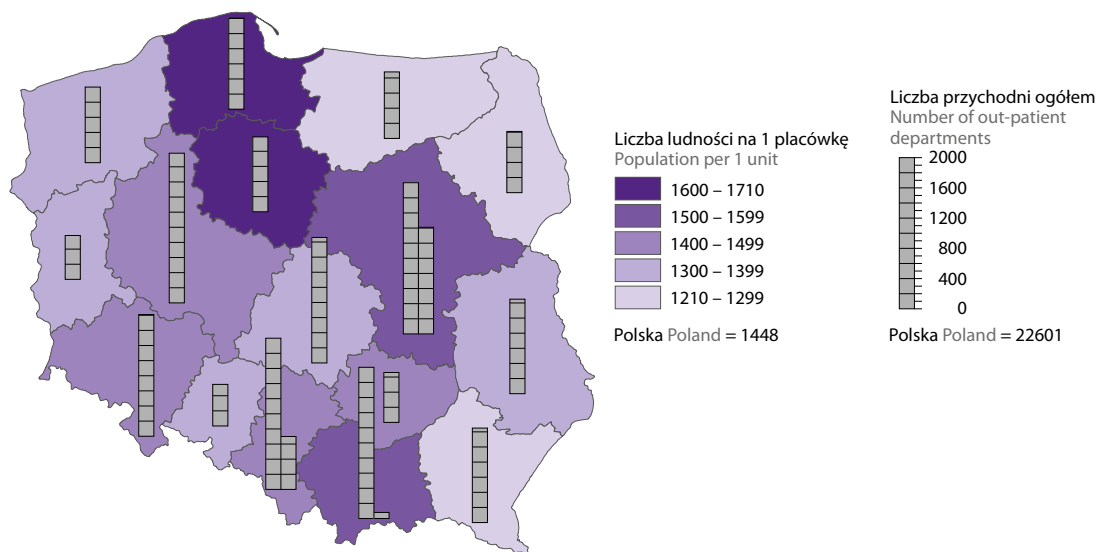
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)

Map 6. Dwellings stocks per 1,000 population in 2022 (as of 31 December)

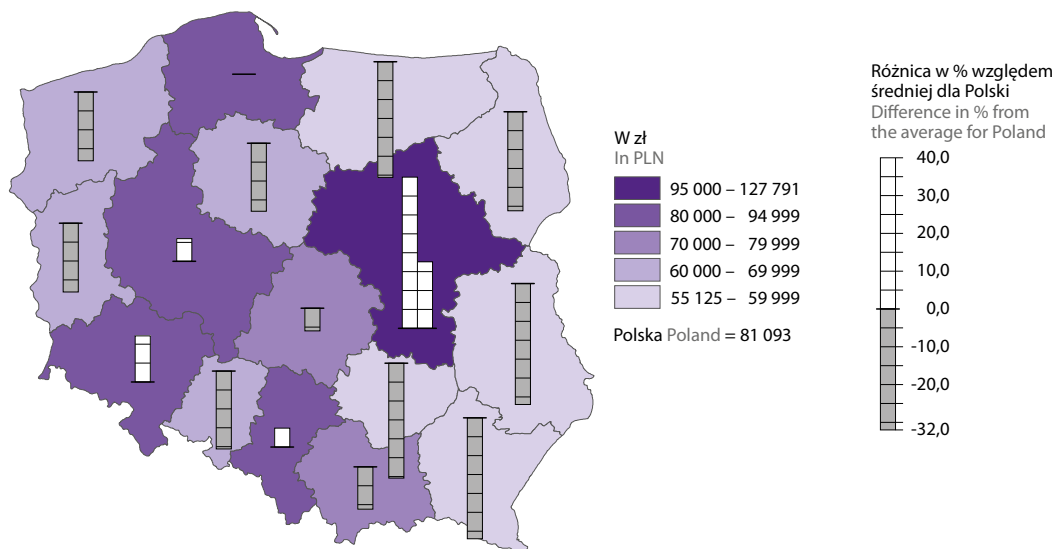

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)

Map 7. Out-patient health care units in 2022 (as of 31 December)

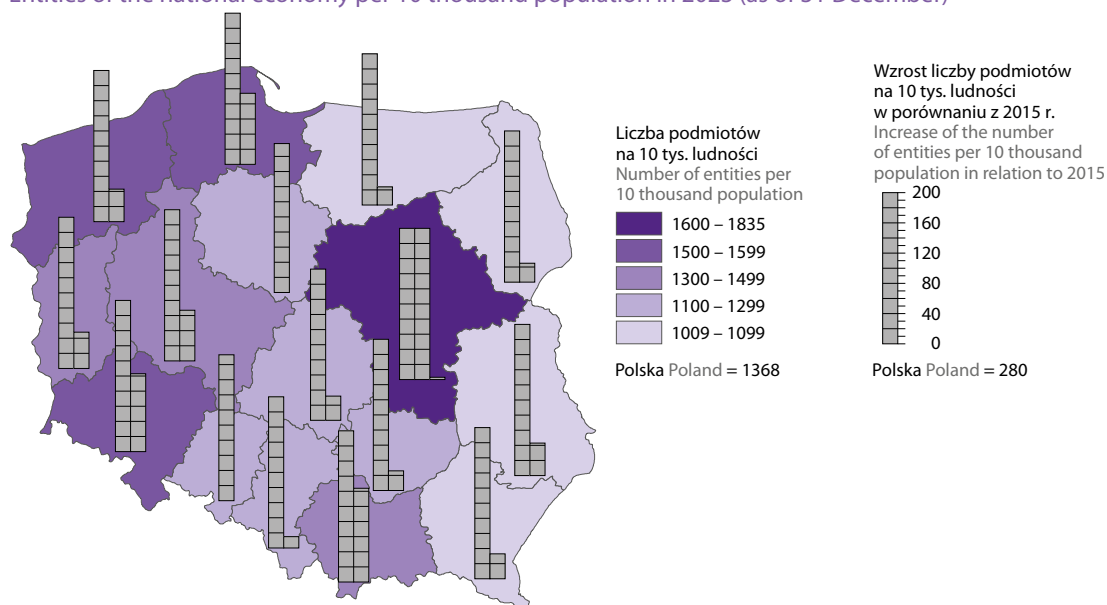

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)
Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2022 (current prices)

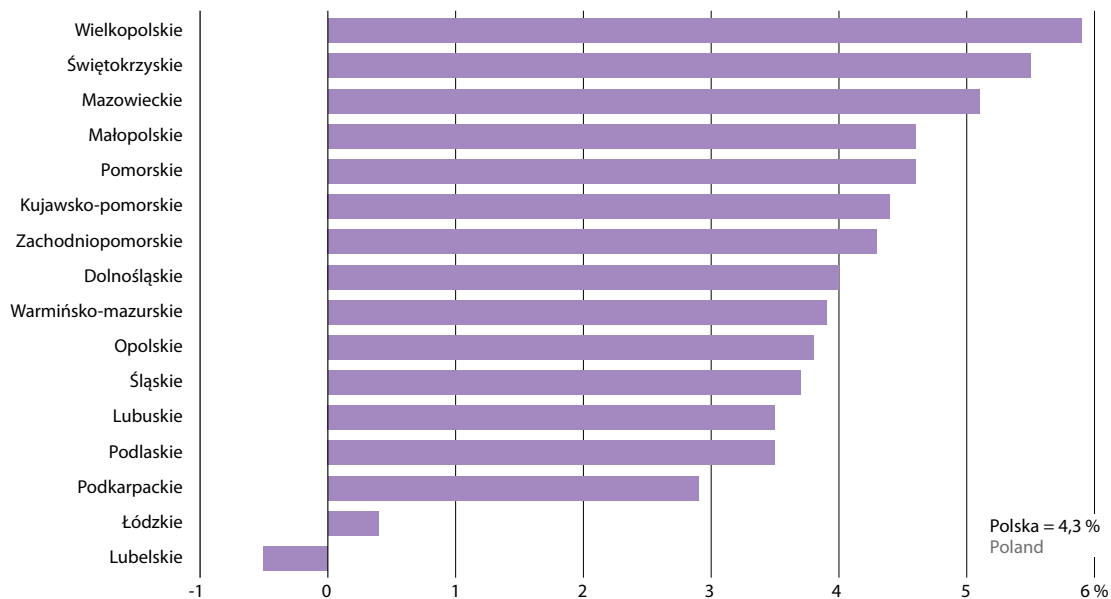
a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)
Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)

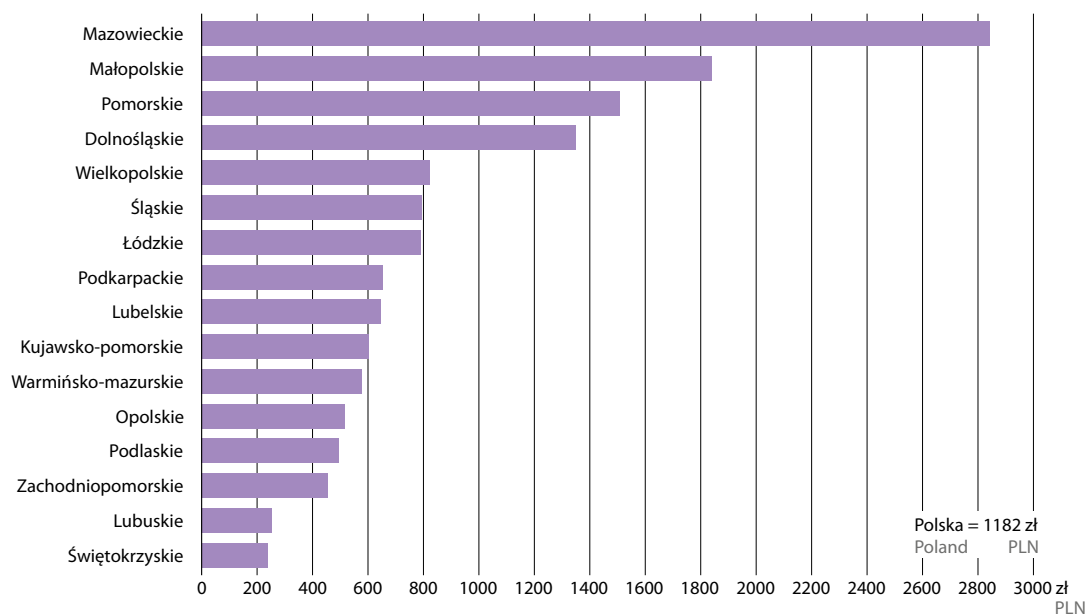
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2023 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2023

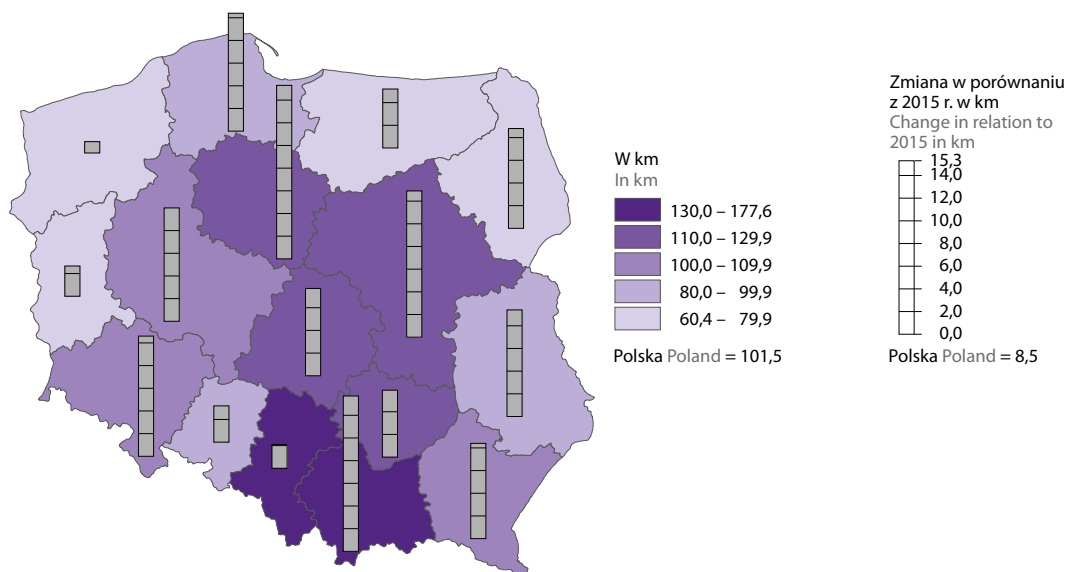

Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)

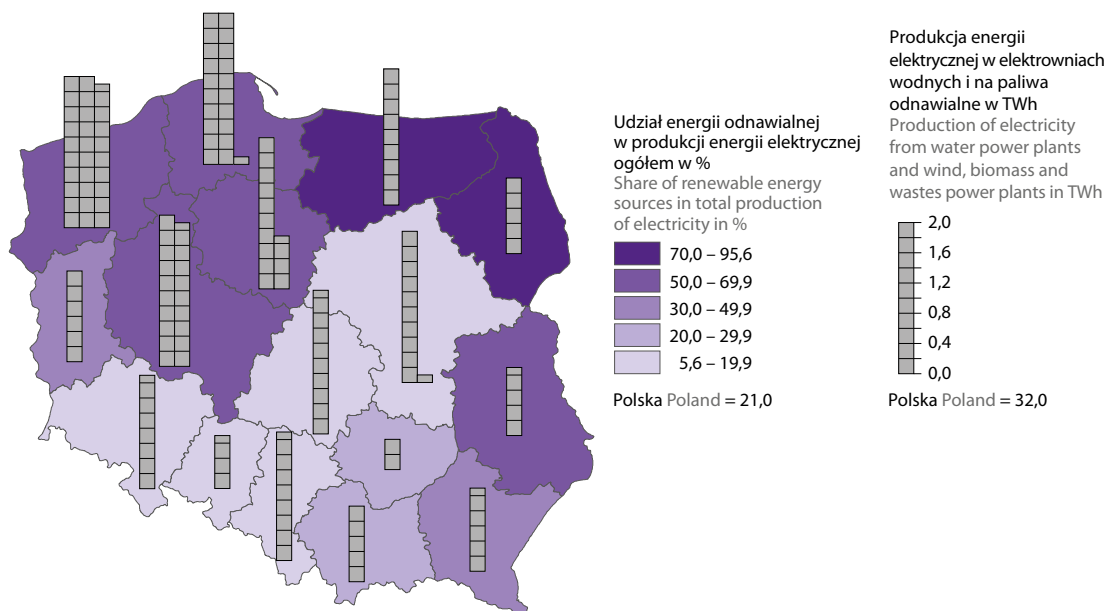
Chart 5. Intramural expenditure on research and development per capita in 2022 (current prices)

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2022 r.
 Map 10. Hard surface public roads per 100 km² of total area in 2022

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2022 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2022

Rozdział 3

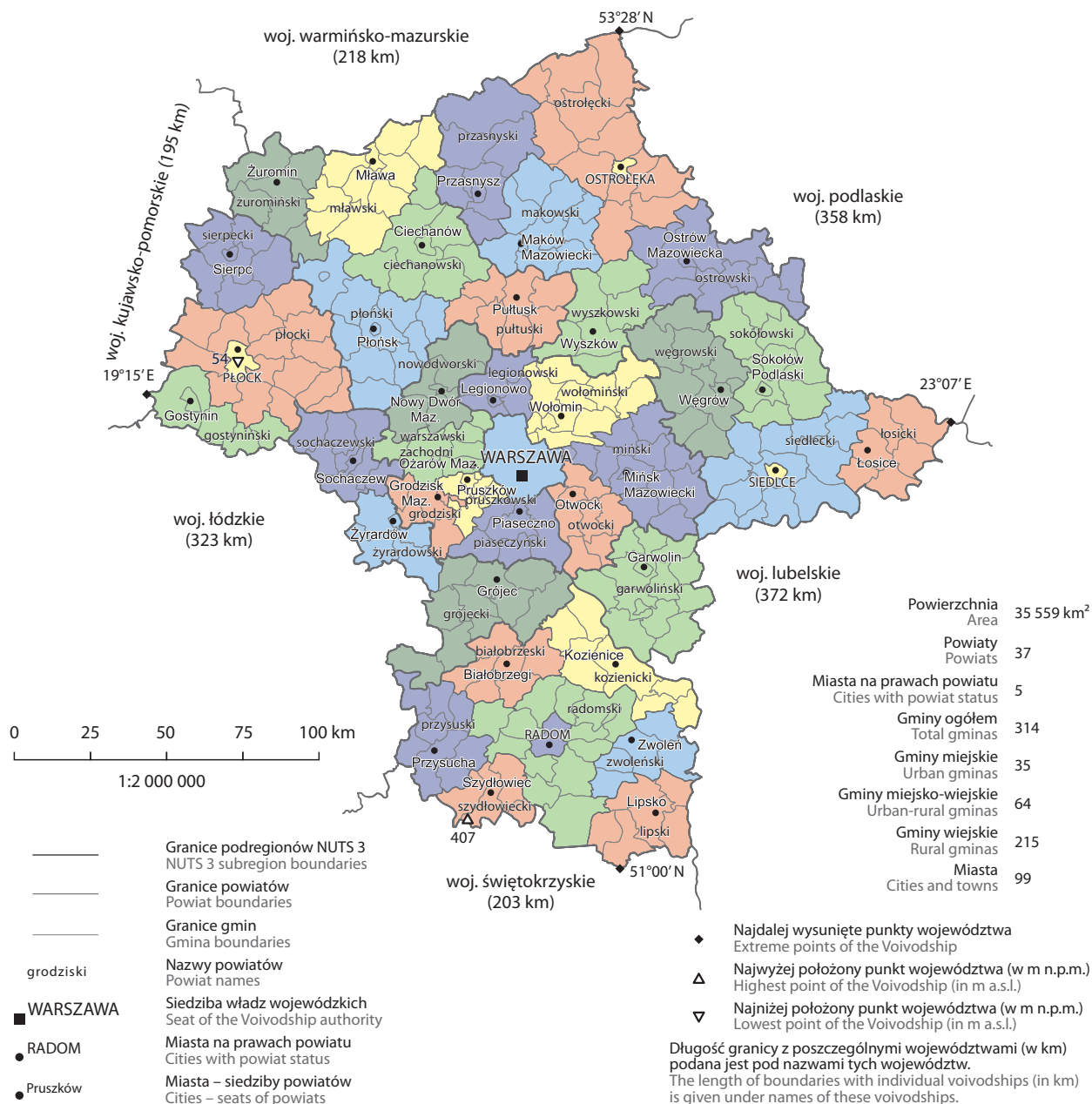
Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział administracyjny województwa mazowieckiego w 2023 r.
Stan w dniu 1 stycznia

Map 12. Administrative division of Mazowieckie Voivodship in 2023
As of 1 January

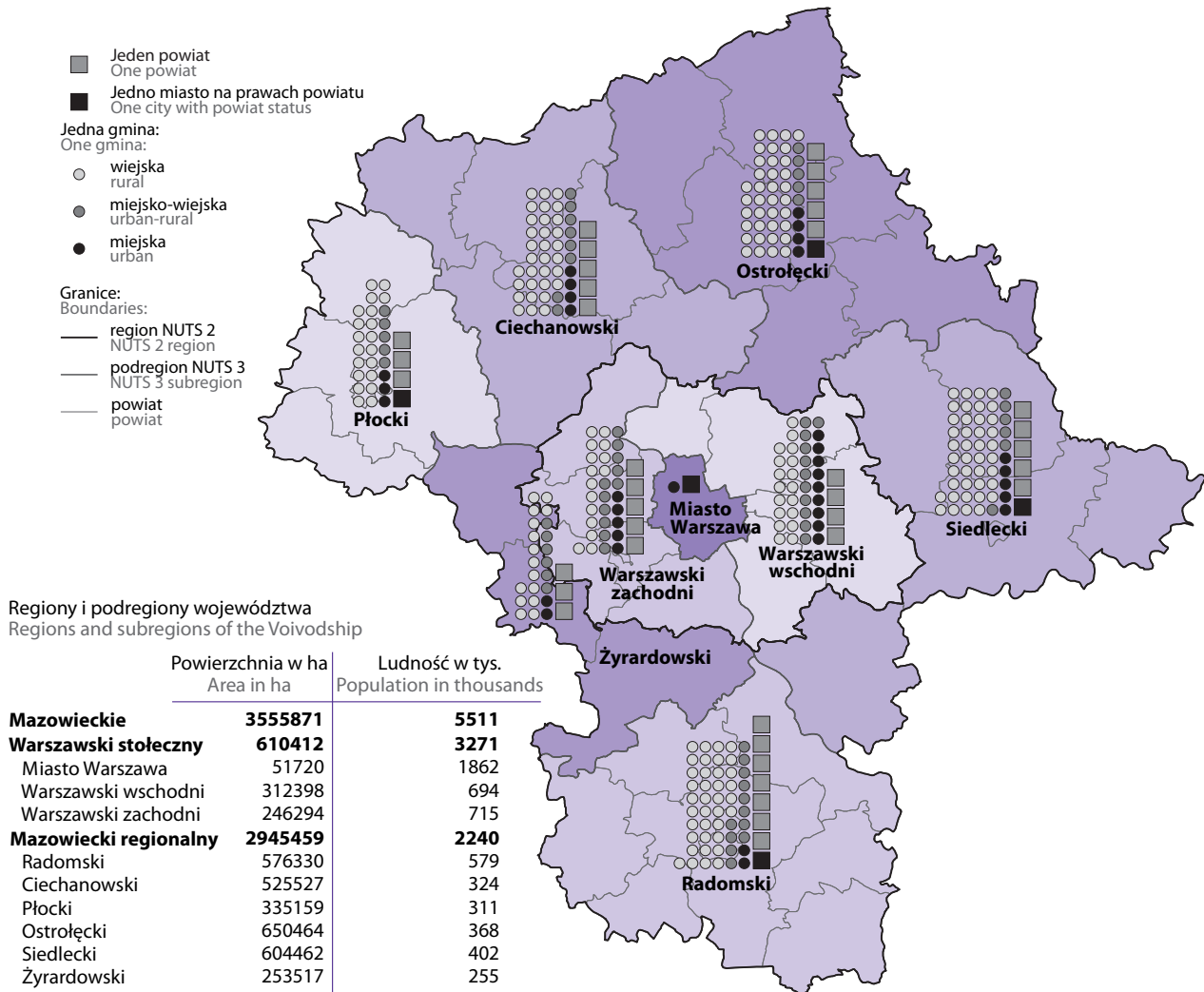

Według stanu w dniu 1 stycznia 2023 r. województwo mazowieckie zajmowało powierzchnię 35559 km², co stanowi 11,3% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r.) mieszkało prawie 5511 tys. ludności, tj. 14,6% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 155 osób (trzecia lokata w kraju). W miastach mieszkało 64,6% ludności województwa.

Mapa 13. Podział województwa mazowieckiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 13. Division of Mazowieckie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2023
As of 31 December

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Powierzchnia

4.1. Area

Zgodnie z ewidencją geodezyjną prowadzoną przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii, powierzchnia województwa mazowieckiego w dużej mierze jest wykorzystywana pod produkcję rolną oraz zajęta przez lasy. W 2022 r. w województwie mazowieckim gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji było 3,5 tys. ha, stanowiły one blisko 6% takich gruntów w kraju.

Województwo mazowieckie jest największym pod względem powierzchni województwem w Polsce; zajmuje 11,3% powierzchni kraju. Położone jest w środkowo-wschodniej Polsce i graniczy z sześcioma województwami: warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim, świętokrzyskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim.

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania
Stan w dniu 1 stycznia

Table 2. Geodesic area by land use
As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w ha in ha				Polska=100 Poland=100
Powierzchnia ogólna Total area	3555847	3555843	3555881	3555871	11,3
w tym of which					
Użytki rolne Agricultural land	2385087	2409855 ^a	2404370 ^a	2401359 ^a	12,9
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	880976	847049	847338	847664	8,9
Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under surface waters	42252	42610	42409	42469	5,5
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	201767	215001 ^b	220721 ^b	223489 ^b	12,2
Nieużytki Wasteland	34378	33951	33871	33795	7,3

a łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. b łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

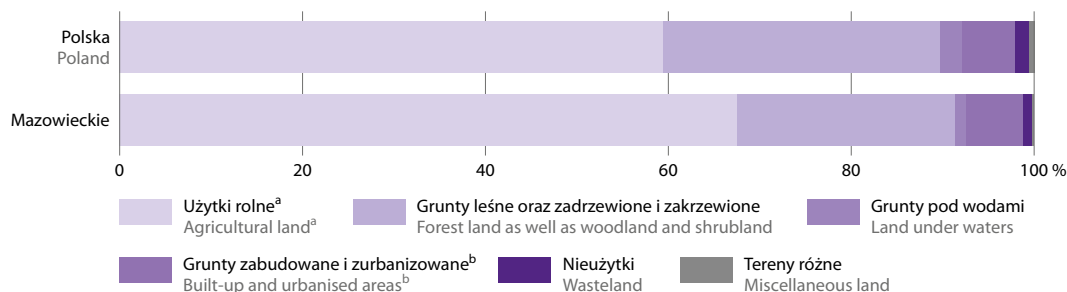
a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item “forest land as well as woodland and shrubland” until 2016. b Including land for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W 2023 r. ogólna powierzchnia geodezyjna wyniosła 3555,9 tys. ha. W strukturze gruntów dominowały użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które stanowiły łącznie 91% powierzchni województwa. Z areału użytków rolnych, grunty orne stanowiły 68%, trwałe użytki zielone 21% i sady prawie 4%.

Wykres 6. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2023 r.
Chart 6. Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by land use in 2023
 As of 1 January

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including woodland and shrubland on agricultural land. b Including land for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W stosunku do roku poprzedniego użytki rolne zmniejszyły się o 3011 ha. W powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych, areał lasów zwiększył się o 624 ha, a zmalały grunty zadrzewione i zakrzewione o 77 ha. W 2023 r. powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych wzrosła o 2768 ha; najbardziej powierzchnia terenów mieszkaniowych o 1314 ha i dróg o 608 ha.

W porównaniu z 2015 r. areał użytków rolnych (obliczony w warunkach porównywalnych, czyli bez gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych) zmniejszył się o 1,5%, natomiast gruntów leśnych zwiększył się o 1,2%. Większy wzrost o 9,4% odnotowano w przypadku gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (liczony bez gruntów przeznaczonych pod budowę dróg publicznych i linii kolejowych). Na początku 2023 r. zajmowały one 6,2% powierzchni województwa mazowieckiego (w 2015 r. było to 5,7%).

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

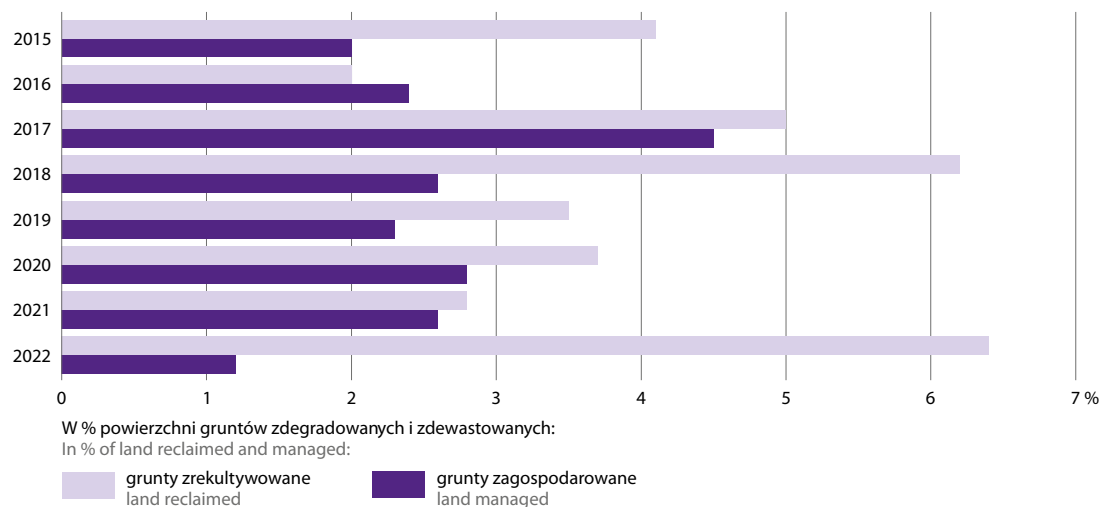
Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty rekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

W 2022 r. w województwie mazowieckim gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji było 3473 ha. Stanowiły one 0,1% powierzchni województwa oraz 5,6% tych gruntów w kraju. Z ogólnej ich powierzchni niemal 92% to grunty zdewastowane, natomiast niewiele ponad 8% to grunty zdegradowane. W porównaniu z 2015 r. można zauważyć zdecydowany spadek gruntów zdewastowanych o 391 ha do 3185 ha, natomiast zdegradowanych o 22 ha do 288 ha.

W 2022 r. rekultywowano 224 ha gruntów (rok wcześniej 104 ha), zagospodarowano zaś 41 ha (w 2021 r. – 98 ha). Z ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych 6,4% rekultywowano, a 1,2% zagospodarowano. W latach 2015–2022 rekultywowano 1246 ha i zagospodarowano 760 ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych głównie w celach rolniczych.

Wykres 7. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku
Chart 7. Land reclaimed and managed during the year

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne

4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater

W porównaniu z 2021 r. w województwie mazowieckim wzrosło zużycie wody w przemyśle, rybactwie i na potrzeby gospodarki komunalnej. W 2022 r. oczyszczono niemal 99% ścieków komunalnych i ponad 85% ścieków przemysłowych. Ponad 74% mieszkańców województwa korzystało z oczyszczalni ścieków.

W województwie mazowieckim rozkład wielkości zużycia wody w poszczególnych sektorach gospodarki od 2015 r. nie uległ istotnym zmianom. W 2022 r. największy udział miał przemysł (89%), następnie gospodarka komunalna (9%) oraz rybactwo (2%). W 2022 r. łączne zużycie wody wyniosło 2852,8 hm³ (80,2 dam³/km²) i stanowiło 31,8% zużycia w kraju. Zużycie wody w województwie wzrosło w stosunku do 2021 r. o 2,2%, a do 2015 r. (bez nawodnień w rolnictwie i leśnictwie) o 3,6%.

Zużycie wody w przemyśle w porównaniu z 2021 r. wzrosło o 2,1%, do napełniania i uzupełniania stawów rybnych o 2,5%, a na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej o 3,3% (w tym na potrzeby gospodarstw domowych o 2,3%).

Głównym źródłem zaopatrzenia przemysłu w wodę są przede wszystkim wody powierzchniowe (wody o znacznie słabszej jakości niż wody podziemne). Pobór wód powierzchniowych na potrzeby przemysłu w województwie mazowieckim wyniósł 2501,8 hm³ i wzrósł w porównaniu z 2021 r. o 50,5 hm³, a z 2015 r. o 81,0 hm³. Pobór wód podziemnych wyniósł 29,5 hm³ i był wyższy od poboru w 2021 r. o 1,0 hm³, a w 2015 r. o 1,5 hm³.

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb
Table 3. Water consumption by needs

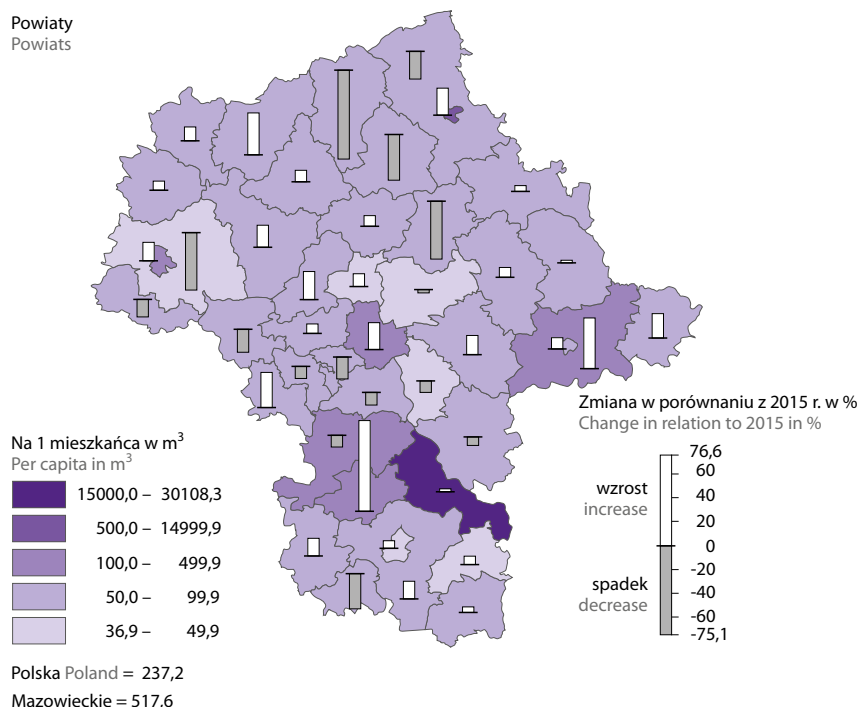
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w hm ³				Polska=100
	in hm ³				Poland=100
Ogółem^a Total^a	2784,9	2437,7	2790,9	2852,8	31,8
w tym: of which:					
Przemysł Industry	2447,9	2127,7	2480,7	2532,7	39,1
Rybactwo ^b Fishing ^b	54,3	47,8	53,0	54,3	6,5
Gospodarstwa domowe Households	202,4	216,4	209,9	214,7	16,7

a Do 2018 r. pozycja obejmuje nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie. b Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych.

a Untill 2018, includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. wyniosło 518 m³ i było dwukrotnie wyższe niż średnio w kraju; wskaźnik dla kraju wyniósł 237 m³. W omawianym roku jego najwyższy poziom odnotowano w powiecie kozienickim (30108 m³). Wskaźnik wyższy niż przeciętnie w województwie wystąpił także w Ostrołęce (10366m³). Wysokie zużycie wody w obu przypadkach spowodowane jest lokalizacją dużych elektrowni. Najniższe zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie legionowskim (37 m³).

Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca w 2022 r.
 Map 14. Water consumption for the needs of the national economy and population per capita in 2022

W 2022 r. w województwie mazowieckim odprowadzono do wód lub do ziemi 2713,9 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, tj. 34,6% ogółu tych ścieków w kraju. Bezpośrednio z zakładów odprowadzono 2484,5 hm³ ścieków (blisko 98% stanowiły wody chłodnicze niewymagające oczyszczania), a 229,4 hm³ siecią kanalizacyjną. Łącznie oczyszczenia wymagało 281,1 hm³ ścieków, tj. 13,1% ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia w Polsce.

Jako ścieki wymagające oczyszczania przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz gospodarstw domowych.

Ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia w 2022 r. odprowadzono 51,7 hm³. Ich ilość zwiększyła się w stosunku do 2015 r. o 26,1%, a do 2021 r. o 0,4%. Procesowi oczyszczenia poddano 44,1 hm³, tj. 85,2%. Należy zauważyć, że nie ma wyraźnych zmian w sposobie oczyszczania ścieków przemysłowych. Głównie były one oczyszczane biologicznie (w 2022 r. 55,8% wymagających oczyszczenia, w 2015 r. 66,0%) oraz chemicznie (odpowiednio 14,8% i 6,8%). Na przestrzeni ośmiu lat zwiększyła się ilość ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych w postaci nieoczyszczonej (z 4,0 hm³ w 2015 r. do 7,7 hm³ w 2022 r.).

Zdecydowana większość ścieków wymagających oczyszczenia to ścieki komunalne, w 2022 r. – 229,4 hm³. Suma tych ścieków wzrosła o 11,7% w stosunku do 2015 r., a do 2021 r. spadła o 1,0%. Udział oczyszczonych ścieków komunalnych wzrósł z 98,6% w 2015 r. do 98,9% w 2022 r. Największa ilość ścieków bytowych oczyszczana była w oczyszczalniach o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania, umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu, tj. z podwyższonym usuwaniem biogenów (w 2015 r. 87,1%, w 2022 r. 86,9%). Pozostała część ścieków komunalnych oczyszczana była biologicznie, a udział tej metody oczyszczania nie zmienił się znacząco (11,5% w 2015 r. wobec 12,0% w 2022 r.).

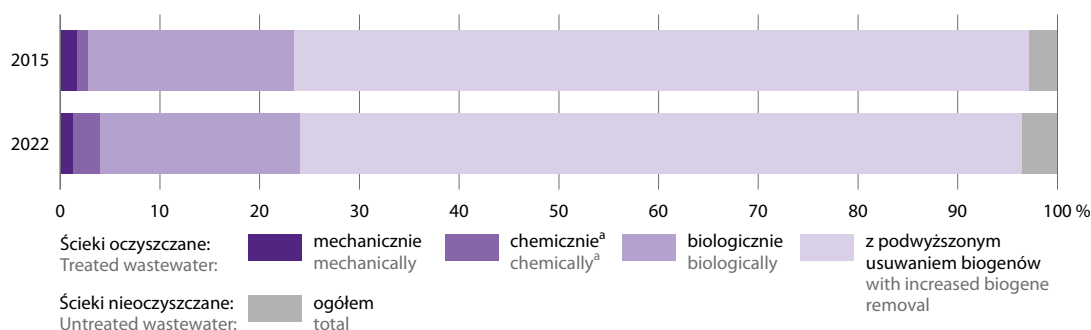
Tablica 4. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków

Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground and population connected to wastewater treatment plants

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	205277	229010	231664	229376
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	41027	51030	51513	51743
Oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 grudnia) Wastewater treatment plants (as of 31 December)	434	434	428	427
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	71,3	74,4	74,7	74,2

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Wykres 8. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Chart 8. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

a Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
a Data concern only industrial wastewater.

Oczyszczalnia ścieków jest to zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Ścieki przemysłowe w 2022 r. oczyszczane były w 101 oczyszczalniach o łącznej przepustowości 335,3 dam³/d (przepustowość oczyszczalni w dekametrach sześciennych na dobę). Najwięcej (70) było oczyszczalni biologicznych, a następnie 13 – chemicznych, 9 – z podwyższonym usuwaniem biogenów i 9 – mechanicznych. Od 2015 r. ogółem ich liczba zmniejszyła się o 14, natomiast przepustowość wzrosła o 88,6 dam³/d.

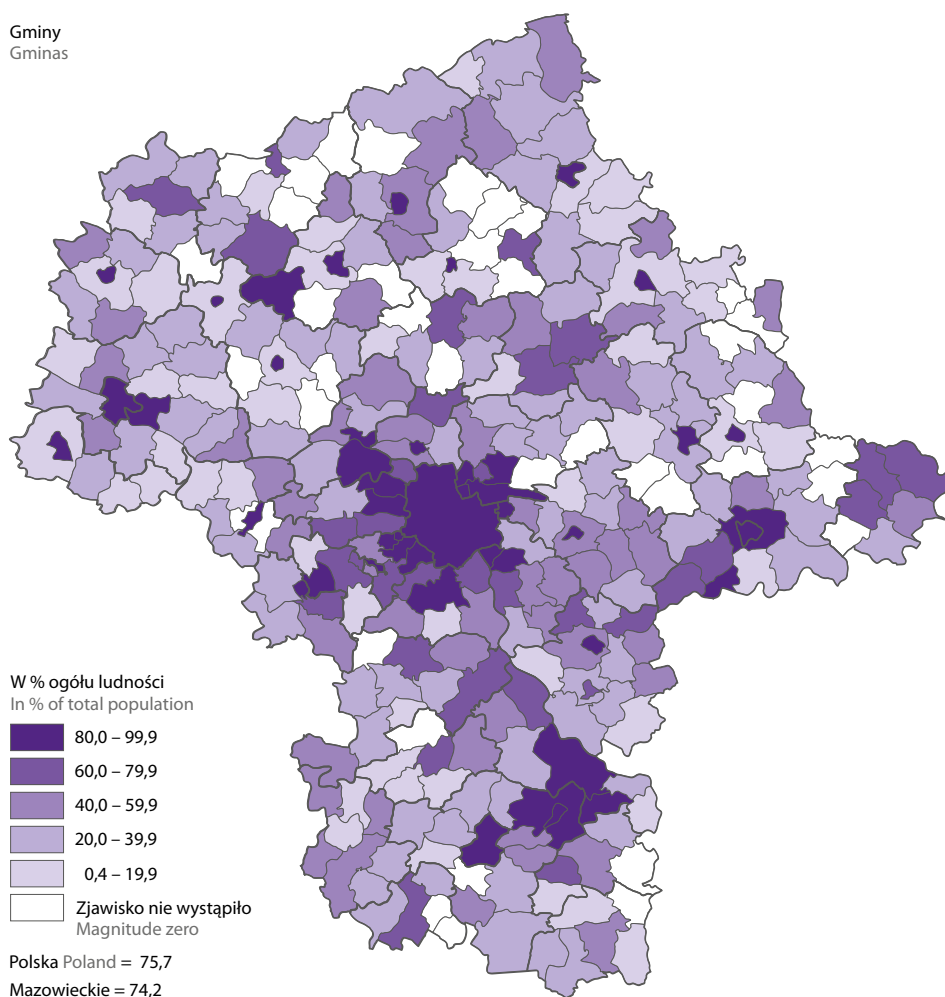
Ścieki komunalne oczyszczane były w 326 oczyszczalniach o łącznej przepustowości 1111,2 dam³/d. Oczyszczalni biologicznych było 258, a z podwyższonym usuwaniem biogenów – 68. W 2022 r. w odniesieniu do 2015 r. więcej było oczyszczalni biologicznych (o 10), a mniej – z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 3). Łącznie ich przepustowość zwiększyła się o 29,7 dam³/d.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

W województwie mazowieckim z oczyszczalni ścieków w 2022 r. korzystało 74,2% ludności, w stosunku do 2021 r. nastąpił spadek o 0,5 p. proc., natomiast do 2015 r. wzrost o 2,9 p. proc. W kraju wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 75,7% i był wyższy w porównaniu z 2021 r. o 0,5 p. proc., a z 2015 r. o 3,0 p. proc.

Największy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków odnotowano w Ostrołęce (99,9%), zaś najmniejszy w gminie wiejskiej Karniewo (0,4%). Należy zaznaczyć, że w 38 gminach województwa ludność nie korzystała z oczyszczalni ścieków.

Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ^a w 2022 r.
Map 15. Population connected to wastewater treatment plants ^a in 2022

^a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
^a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.3. Pollution and protection of air

W porównaniu z 2021 r., w województwie mazowieckim obserwuje się spadek poziomu emisji zanieczyszczeń gazowych oraz pyłowych, wytworzonych w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. W 2022 r. stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych wyniósł blisko 100%, a gazowych 83%. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja zanieczyszczeń pochodząca z sektora przemysłowego (energetyka).

Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza są m.in. tzw. punktowe źródła emisji, czyli zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza. Zalicza się do nich wszystkie zakłady o największej w skali kraju emisji zanieczyszczeń do powietrza, określonej na podstawie wysokości opłat wniesionych za roczną emisję substancji zanieczyszczających. Na koniec 2022 r. na terenie województwa mazowieckiego działało 135 takich zakładów (w 2015 r. 134). W urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyposażonych było 70 zakładów (51,9% ogółu), a gazowych 25 (18,5%).

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2022 r. wyniosła 1,8 tys. ton i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 7,5%, a z 2015 r. – o 52,6%. Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (79,1% ogólnej emisji pyłów w mazowieckim). Udział województwa w emisji zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 9,1% i był niższy o 0,1 p. proc. niż w 2021 r. oraz wyższy o 0,3 p. proc. niż w 2015 r.

Emisja zanieczyszczeń gazowych w województwie mazowieckim w 2022 r. wyniosła 33337,8 tys. ton i zmniejszyła się o 0,3% w stosunku do 2021 r., natomiast do 2015 r. wzrosła o 16,7%. Zdecydowanie największy wpływ na wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych ma emisja dwutlenku węgla. Na przestrzeni ostatnich ośmiu lat, udział dwutlenku węgla w ogółem emisji zanieczyszczeń gazowych przekraczał 99%. Udział województwa mazowieckiego w emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 16,4%, i wzrósł w porównaniu z 2021 r. o 0,4 p. proc., a do 2015 r. o 2,9 p. proc.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w tysiącach ton in thousand tonnes				Polska=100 Poland=100
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	28568,0	30623,2	33445,4	33337,8	16,4
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	68,4	27,1	22,9	21,9	13,5
Metan Methane	0,4	0,4	0,5	0,7	0,2
Tlenki azotu Nitrogen oxides	34,8	22,7	23,9	20,6	12,4
Tlenek węgla Carbon monoxide	17,3	10,6	11,9	11,3	4,5
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	28439,6	30557,9	33381,4	33279,4	16,4
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	3,9	2,2	2,0	1,8	9,1
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	3,4	1,9	1,6	1,5	13,5
Niezorganizowana Unorganised	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2

W 2022 r. w województwie mazowieckim 61,1% emisji zanieczyszczeń pyłowych i 73,7% gazowych pochodziło z zakładów zajmujących się według Polskiej Klasyfikacji Działalności wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2022 r. zatrzymano 99,7% pyłów i 83,0% gazów (bez dwutlenku węgla) wyemitowanych przez zakłady szczególnie uciążliwe, mające siedzibę w województwie mazowieckim (w 2021 r. odpowiednio 99,9% i 81,5%). W latach 2015–2022 stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych nie uległ istotnym zmianom (w 2015 r. 99,8%). Redukcja zanieczyszczeń gazowych natomiast od 2015 r. wzrosła o 29,7 p. proc. W skali kraju w 2022 r. zatrzymano 99,9% wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych i 75,7% gazowych (bez dwutlenku węgla).

4.4. Ochrona przyrody. Lasy

4.4. Nature protection. Forests

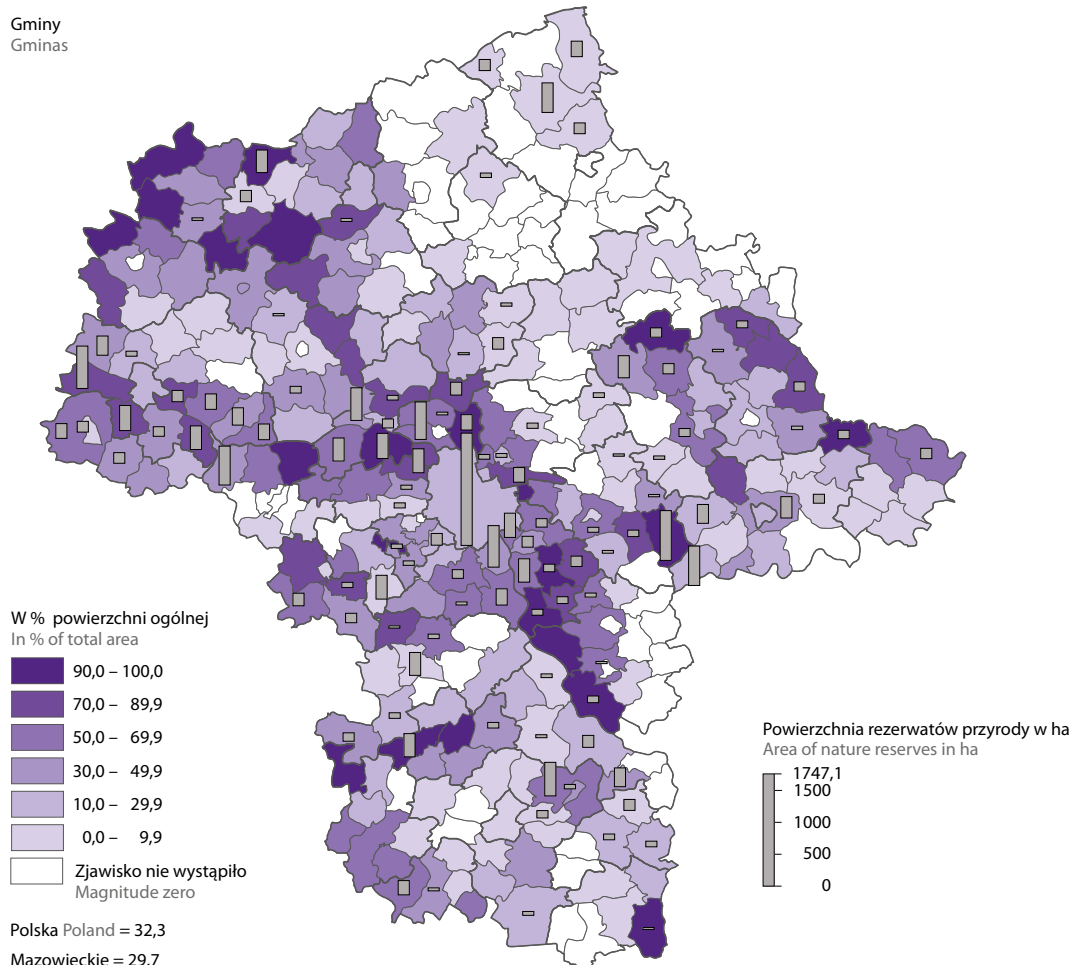
Na koniec 2022 r. powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona stanowiła 29,7% powierzchni województwa i od 2015 r. wzrosła o 1,1 tys. ha. W 2022 r. powiększyła się o 0,7 tys. ha sieć obszarów objętych ochroną w ramach programu Natura 2000. Wskaźnik lesistości wyniósł 23,4% i w ciągu ośmiu lat wzrósł o 0,1 p. proc.

Obszary prawnie chronione w województwie mazowieckim w 2022 r. zajmowały ogółem 1056,9 tys. ha, stanowiły one 29,7% powierzchni ogólnej województwa i 10,4% tej powierzchni w Polsce. Porównując z 2021 r. terenów tych było o 174 ha mniej, a z 2015 r. więcej o 1138 ha. W kraju udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych był nieco wyższy i wynosił 32,3%.

Najwyższy odsetek obszarów prawnie chronionych odnotowano w powiecie otwockim (78,1%), a najniższy – w wyszkowskim (0,1%). Na poziomie gmin udział takich obszarów był jeszcze bardziej zróżnicowany. W województwie mazowieckim w 8 gminach obszary prawnie chronione stanowiły całą powierzchnię tych gmin, natomiast w 68 omawiana forma ochrony nie wystąpiła.

Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 16. Area of special nature value under legal protection in 2022
As of 31 December

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków, siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Użytki ekologiczne – zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub sezonowego przebywania.

Stanowiska dokumentacyjne – niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Najwyższą formę ochrony przyrody stanowią parki narodowe. Na terenie województwa mazowieckiego znajduje się 1 park narodowy (Kampinoski Park Narodowy utworzony w 1959 r.) o powierzchni 38,5 tys. ha (12,2% powierzchni parków narodowych w kraju). Położony jest na terenie trzech powiatów, przy czym zdecydowana większość jego powierzchni znajduje się w powiatach warszawskim zachodnim i nowodworskim (86%), a pozostała w sochaczewskim.

Na koniec 2022 r. w województwie zlokalizowanych było 189 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 19,5 tys. ha. Ich powierzchnia w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 682 ha, tj. o 3,6%. Największy obszar zajmowały rezerваты leśne i wodne, które łącznie stanowiły 77,7% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie. Ponadto w mazowieckim znajdowało się 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 173,2 tys. ha, z czego 4 częściowo położone były również na terenach sąsiednich województw. Zajmowały one 4,9% terenu województwa i w większości były zajęte przez lasy (56,0%) oraz użytki rolne (34,0%). Obszary chronionego krajobrazu, z definicji o mniejszych rygorach ochronności, zajmowały 835,7 tys. ha, tj. 23,5% powierzchni województwa. Wyznaczono dotychczas 31 takich obszarów, w tym 2 częściowo położone na terenie innych województw. Od 2015 r. ich ogólna powierzchnia zwiększyła się o 610,8 ha, tj. o 0,1%.

Duża część obszarów prawnie chronionych wchodzi w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W ramach programu Natura 2000, na terenie województwa mazowieckiego wyznaczono dotychczas 17 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków) oraz 65 specjalnych obszarów ochrony siedlisk przyrodniczych, wybranych cennych gatunków roślin i zwierząt (SOO – specjalne obszary ochrony siedlisk). W 2022 r. powierzchnia OSO wyniosła 429,3 tys. ha (12,1% powierzchni ogólnej województwa), a powierzchnia SOO 195,8 tys. ha (5,5%). Od 2015 r. Obszary Natura 2000 w województwie zwiększyły się o 0,6% i stanowiły 7,4% tych obszarów w kraju. Na terenie województwa największe Obszary Natura 2000 specjalnej ochrony ptaków znajdują się w Puszczy Białej, Ostoi Kozienskiej oraz Doliny Dolnego Bugu, natomiast ochrony siedlisk – w Puszczy Kampinoskiej i Ostoi Nadbużańskiej.

Wykres 9. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 9. Area of special nature value under legal protection in 2022
As of 31 December

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych) położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes) situated in the area of landscape parks and protected landscape areas.

Pozostałe formy ochrony przyrody znajdujące się na terenie województwa to: stanowiska dokumentacyjne zajmujące 0,5 tys. ha, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 5,4 tys. ha oraz użytki ekologiczne – 1,9 tys. ha. Liczba pomników przyrody w województwie mazowieckim na koniec 2022 r. wyniosła 4149 (najwięcej w kraju). W porównaniu z 2021 r. ich liczba zmniejszyła się o 1 obiekt, a z 2015 r. mniej o 125 obiektów. Wśród pomników większość to pojedyncze drzewa (3097), a następnie grupy drzew (699).

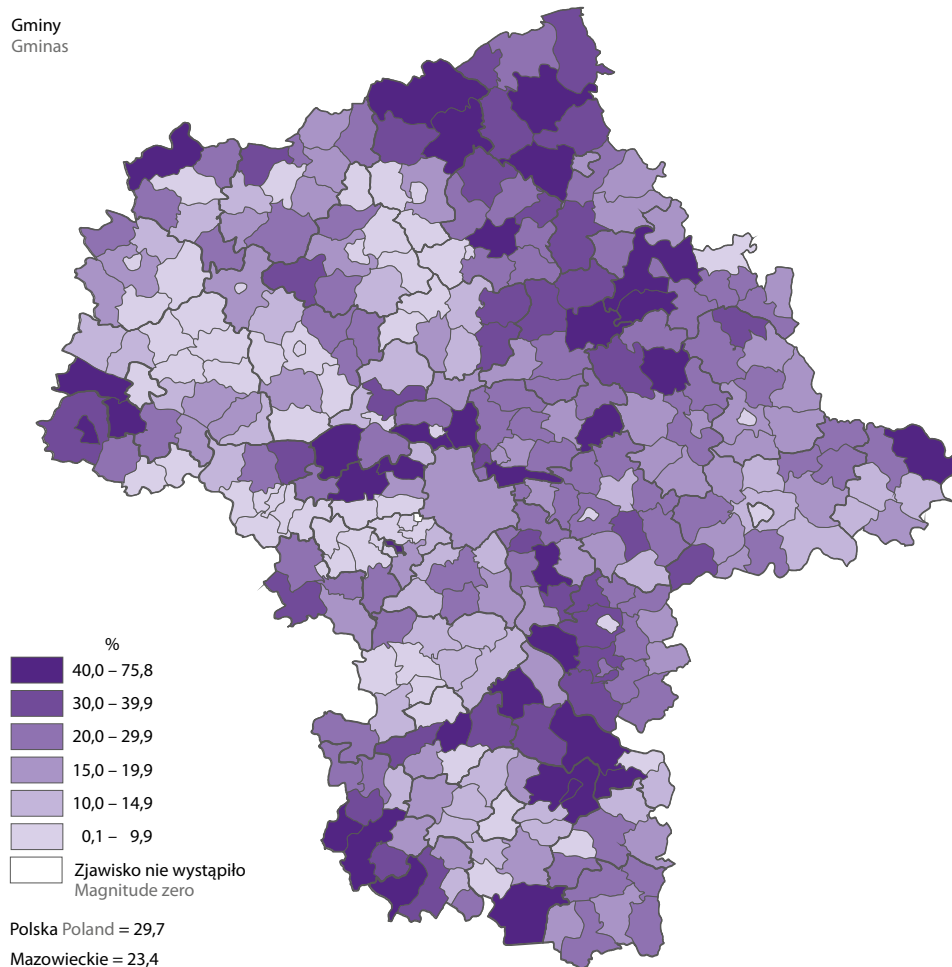
Lesistość stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

W 2022 r. grunty leśne w województwie mazowieckim zajmowały powierzchnię 843,5 tys. ha, (24,0% powierzchni lądowej), w tym 98,6% stanowiły lasy. W skali roku powierzchnia gruntów leśnych zmniejszyła się o 0,7 tys. ha, natomiast od 2015 r. wzrosła o 4,0 tys. ha. Na terenie mazowieckiego znajdowało się 8,9% ogólnej powierzchni gruntów leśnych w Polsce.

Powierzchnia lasów w województwie w 2022 r. wyniosła 831,5 tys. ha (wobec 827,5 tys. ha w 2015 r.). W strukturze własnościowej dominowały lasy publiczne (55,2%; w kraju – 80,8%). Wśród nich zdecydowaną większość (91,8%) stanowiły lasy znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych.

Wskaźnik lesistości w województwie był mniejszy od krajowego (wynoszącego 29,7%) i ukształtował się na poziomie 23,4%. W stosunku do 2021 r. wskaźnik ten nie zmienił się, natomiast do 2015 r. był wyższy o 0,1 p. proc. Wskaźnik lesistości wykazuje duże zróżnicowanie w ujęciu terytorialnym. Jego najwyższy poziom odnotowano w gminach Izabelin (75,8%), Podkowie Leśnej (75,1%) oraz Zielonce (74,2%), zaś najniższy w Sokołowie Podlaskim (0,1%). W jednej gminie (Piastów) nie było lasów.

Mapa 17. Lesistość w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 17. Forest cover in 2022
As of 31 December

4.5. Odpady przemysłowe i komunalne

4.5. Industrial and municipal waste

W 2022 r. w województwie mazowieckim wytworzono 9,7 mln ton odpadów, z czego 20% stanowiły odpady komunalne. Ilość wytworzonych odpadów zwiększyła się o 16,9% w porównaniu z 2021 r. Odpady przemysłowe najczęściej były unieszkodliwiane przez wytwórców we własnym zakresie lub przekazywane innym odbiorcom w gospodarowanie. Ilość odpadów przemysłowych składowanych wyniosła ponad 43 mln ton. Odpady komunalne zebrane były z większym udziałem selektywnej zbiórki.

Dane o **odpadach przemysłowych** obejmują pierwsze 19 grup katalogu odpadów i pochodzą od jednostek (zakładów) wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tysiąca ton odpadów, z wyłączeniem odpadów komunalnych, lub posiadających 1 milion ton i więcej odpadów nagromadzonych.

W województwie mazowieckim w 2022 r. były 222 zakłady wytwarzające odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych), tj. więcej o 62 niż przed rokiem (w Polsce odpowiednio 2256 zakładów, tj. więcej o 420). W zakładach tych w ciągu roku wytworzono 7679,9 tys. ton odpadów przemysłowych pochodzących z różnych gałęzi działalności gospodarczej (6,7% wytworzonych w kraju). Większość odpadów została zagospodarowana przez wytwórców we własnym zakresie, tj. 47,5% unieszkodliwiono, a 19,3% poddano procesom odzysku. Pozostałe odpady zostały przekazane innym odbiorcom w gospodarowanie (31,6%) lub do czasowego magazynowania (1,6%). Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zwiększyła się o 22,1% porównując z 2021 r. i o 32,8% z 2015 r.

Tablica 6. Odpady przemysłowe
Table 6. Industrial waste

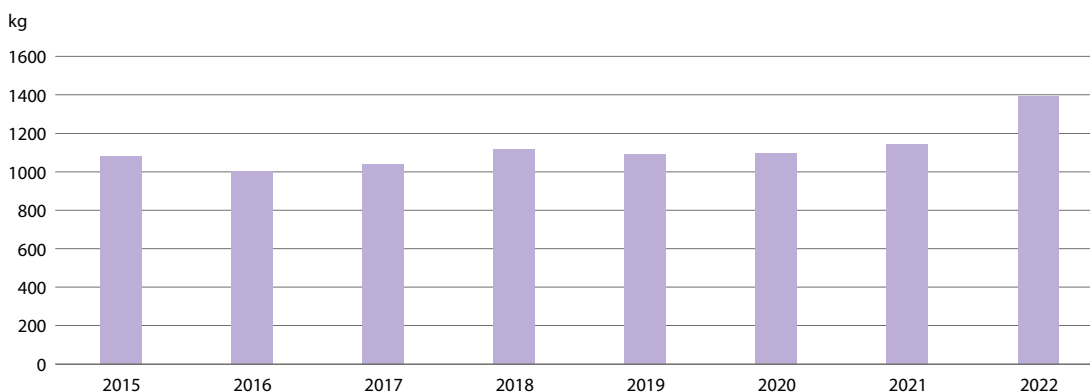
Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2021	2022	
	w tysiącach ton in thousand tonnes	Polska=100 Poland=100	w tysiącach ton in thousand tonnes		Polska=100 Poland=100	
Odpady wytworzone (w ciągu roku) Waste generated (during the year)	5784,8	4,4	6 048,0	6288,9	7679,9	6,7
w tym: of which						
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producer on site	2619,4	9,9	2 825,3	3694,9	3644,7	15,3
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	2491,8	3,4	2 326,8	1870,4	2428,4	3,7
magazynowane czasowo temporarily stored	94,6	5,2	32,9	42,8	122,7	7,8
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^a ; stan w końcu roku) Waste landfilled to date (accumulated ^a ; as of the end of the year)	42630,1	2,5	42890,2	43184,8	43365,7	2,4

a Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.
a On own landfills (heaps, settling ponds).

Wprowadzona w prawie polskim pięciostopniowa hierarchia gospodarowania odpadami, jako najlepsze postępowanie wskazuje zapobieganie powstawaniu odpadów, a w następnej kolejności ponowne ich użycie oraz recykling. W ostateczności odpady mogą być unieszkodliwiane np. poprzez składowanie.

Według stanu w końcu 2022 r. w województwie mazowieckim ilość odpadów przemysłowych składowanych (nagromadzonych) w obiektach własnych wyniosła 43365,7 tys. ton (2,4% w skali kraju) i zajmowała łączną powierzchnię 512,5 ha. Ilość odpadów składowanych wzrosła zarówno w stosunku do 2021 r., jak i do 2015 r. odpowiednio o 180,9 tys. ton i o 735,6 tys. ton. Powierzchnia składowania zmniejszyła się w stosunku do 2021 r. o 0,6 ha, a do 2015 r. o 6,2 ha.

Wykres 10. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 10. Industrial waste generated during the year per capita

W 2022 r. ilość przemysłowych odpadów wytworzonych w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego wyniosła 1393 kg (w Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 3041 kg). Ilość ta zwiększyła się zarówno w porównaniu z 2021 r., jak i 2015 r. odpowiednio o 253 kg i o 310 kg.

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2022 r. w województwie mazowieckim zebrano 1973,8 tys. ton odpadów komunalnych (14,7% zebranych w kraju). Ich ilość wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,2%, a z 2015 r. o 18,9%. Zdecydowana większość odpadów komunalnych pochodzi z gospodarstw domowych – w 2022 r. było to 1729,4 tys. ton (tj. 87,6%), co oznacza wzrost o 3,3% w stosunku do 2021 r. Odpady z innych źródeł (tzw. usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) stanowiły 12,4% ogółu odpadów komunalnych; ich ilość zmniejszyła się o 17,7% w porównaniu z 2021 r.

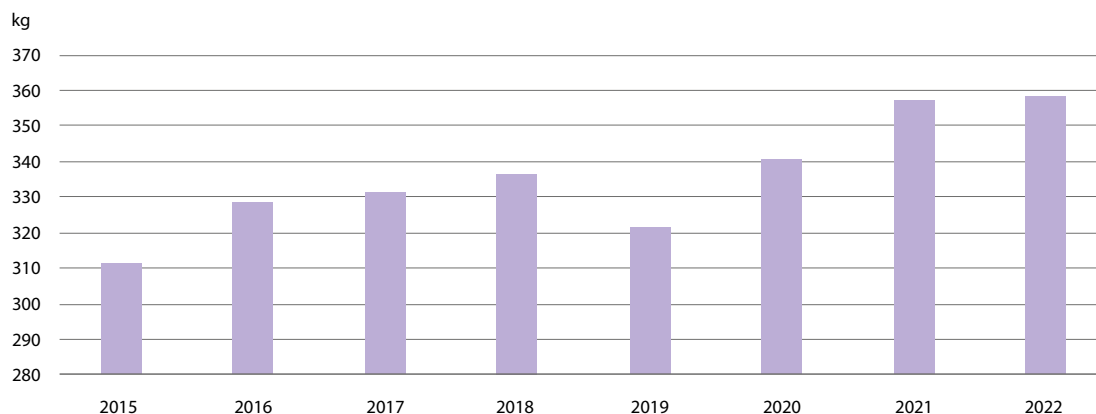
W 2022 r. odpady zebrane selektywnie stanowiły 38,1% ogółu odpadów komunalnych; w 2015 r. było to 25,0%. W strukturze tych odpadów największą frakcję stanowiły odpady biodegradowalne (34,0%), a następnie zmieszane odpady opakowaniowe (17,4%), szkło (15,1%), papier i tektura (12,8%), wielkogabarytowe (11,0%), tworzywa sztuczne (6,1%). W 2021 r. struktura ta kształtowała się podobnie, tylko udział odpadów wielkogabarytowych był wyższy niż papieru i tektury. W 2015 r. frakcją o największym udziale były odpady biodegradowalne (16,7%), następnie wielkogabarytowe (13,6%), szkło (10,9%), papier i tektura (10,8%) i tworzywa sztuczne (7,7%).

Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 7. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2021	2022			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total			w tym z gospodarstw domowych of which from households		
	w tonach in tonnes				Polska=100 Poland=100	w tonach in tonnes	Polska=100 Poland=100	
Ogółem Total	415220,9	369637,6	685930,5	739004,6	752500,5	14,0	708526,0	14,3
w tym: of which:								
Papier i tektura Paper and card-board	44820,6	33922,3	87437,0	84787,5	96461,5	17,4	84749,7	17,7
Szkło Glass	45144,9	42552,9	100071,2	107243,7	113692,2	14,2	10880,1	14,5
Tworzywa sztuczne Plastics	32148,3	28213,2	45470,8	47669,0	46053,1	8,5	41602,2	8,4
Metale Metals	6603,3	6306,0	1525,9	2151,2	1056,9	21,5	969,2	22,7
Tekstylia Textiles	111,9	95,3	319,9	557,2	562,2	11,6	555,6	11,6
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	7545,6	7302,4	5005,8	5499,5	4126,0	11,2	4072,0	11,4

W 2022 r. ilość wytworzonych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim wyniosła 358 kg (w Polsce 355 kg). Oznacza to spadek w stosunku do 2021 r. o 1 kg, i wzrost do 2015 r. o 47 kg na osobę.

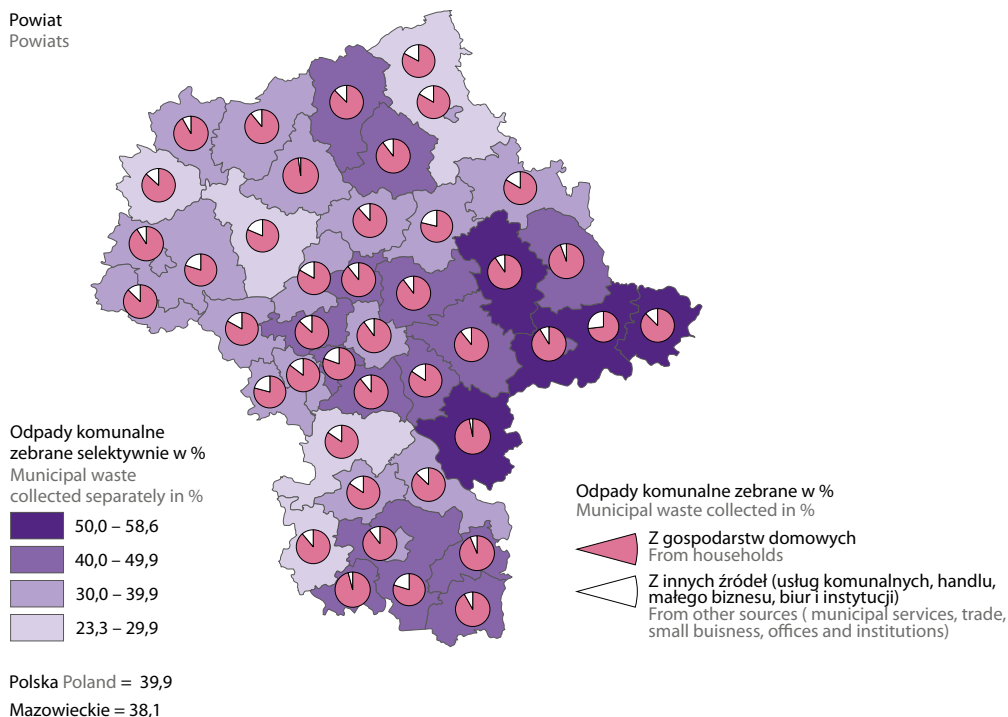
Wykres 11. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 11. Municipal waste collected during the year per capita

Na koniec 2022 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 19 składowisk o łącznej powierzchni 141,0 ha (8,7% tej powierzchni w kraju). W porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się zarówno liczba składowisk (o 18) jak również ich powierzchnia (o 30,6 ha). Na składowiska trafiło 943,8 tys. ton odpadów komunalnych (47,8% ogółu zebranych). W ciągu 2022 r. zakończono eksploatację 2 składowisk o łącznej powierzchni 3,1 ha.

Niepokojącym zjawiskiem jest powstawanie dzikich wysypisk. W ciągu 2022 r. na terenie województwa mazowieckiego zlikwidowano 1088 nielegalnych wysypisk, z których zebrano 3,4 tys. ton odpadów komunalnych. W latach 2015–2022 zlikwidowano ich łącznie 9,8 tys., o masie 36,4 tys. ton odpadów. Nadal w województwie na koniec 2022 r. pozostawało 157 dzikich wysypisk śmieci o łącznej powierzchni 86,5 tys. m².

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane w 2022 r.
Map 18. Municipal waste collected in 2022

Uwzględniając przekrój terytorialny według powiatów, największy udział odpadów zebranych selektywnie w 2022 r. zanotowano w powiatach: garwolińskim (58,6%), siedleckim (58,0%) i łosickim (57,0%), natomiast najmniejszy udział w powiatach: sierpeckim (23,3%), płońskim (27,5%) i grójeckim (29,3%).

4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.6. Economic aspects of environmental protection

W 2022 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 2587,0 mln zł, a w gospodarce wodnej osiągnęły poziom 527,6 mln zł. W latach 2015–2022 strumień nakładów skierowany był głównie na gospodarkę ściekową i ochronę wód, ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu, a także ujęcia i doprowadzenia wody oraz budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Większość nakładów sfinansowano w tych latach ze środków własnych inwestora, znacznym źródłem finansowania były środki z zagranicy, kredyty i pożyczki krajowe oraz fundusze ekologiczne.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie mazowieckim w 2022 r. wyniosły 2587,0 mln zł (wobec 2343,8 mln zł w 2021 r. i 2205,5 mln zł w 2015 r.). W większości przeznaczone zostały na gospodarkę ściekową i ochronę wód (w 2022 r. 1379,1 mln zł) oraz na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (w 2022 r. 539,7 mln zł). W latach 2015–2022 nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu stanowiły od 21% do 51% nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska ogółem, natomiast na gospodarkę ściekową i ochronę wód stanowiły od 37% do 55%.

W 2022 r. głównym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska były środki własne inwestorów (56%). Nakłady finansowane były też między innymi z środków z zagranicy (15%), funduszy ekologicznych (10%) oraz kredytów i pożyczek krajowych (7%).

Wykres 12. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015–2022 (ceny bieżące)
Chart 12. Outlays^a on fixed assets by source of financing in in 2015–2022 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. d Pożyczki, kredyty i dotacje. e W tym bankowe. f Obejmuje środki z budżetu centralnego, województwa, powiatu, gminy oraz inne środki, w tym niesfinansowane.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. d Loans, credits and grants. e Of which bank credits and loans. f Includes funds from the central, voivodship, powiat, gmina budget and other funds of which non-financed outlays.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2022 r. wyniosły 527,6 mln zł (wobec 455,8 mln zł w 2021 r. i 437,8 mln zł w 2015 r.). W latach 2015–2022 inwestycje skierowane były głównie na ujęcia i doprowadzenia wody oraz budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. W 2022 r. na ujęcia i doprowadzenia wody przeznaczono 262,0 mln (tj. 50% wszystkich nakładów na gospodarkę wodną), natomiast na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody 238,6 mln zł (45%).

W strukturze finansowania nakładów na środki trwałe w gospodarce wodnej w 2022 r. dominowały środki własne (60%). Nakłady finansowane były też między innymi z środków z zagranicy (12%), funduszy ekologicznych (6%), kredytów i pożyczek krajowych (3%).

Udział województwa mazowieckiego w nakładach krajowych kształtował się na poziomie 18,6% dla ochrony środowiska (w 2021 r. 18,9%, 2015 r. 14,5%) i 13,3% w przypadku gospodarki wodnej (w 2021 r. 13,9%, 2015 r. 13,3%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa w 2022 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wyniosły 565 zł i były wyższe o 57 zł w porównaniu z 2021 r., a z 2015 r. o 70 zł.

W województwie mazowieckim w 2022 r. w wyniku realizacji inwestycji ochrony środowiska w zakresie ochrony powietrza, zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń gazowych wyniosła 215330 ton/rok, cała inwestycja była w Radomiu.

Przekazano do eksploatacji 6 zbiorników dla odpływów, strat, przecieków wód podziemnych o łącznej pojemności 64 m³ (4 w powiecie ostrołęckim o łącznej pojemności 39 m³, 2 w powiecie warszawskim zachodnim o łącznej pojemności 25 m³).

Oddano do użytkowania 5 komunalnych oczyszczalni ścieków biologicznych (z wyjątkiem komór fermentacyjnych) o przepustowości 265 m³/dobę (po 1 w powiatach: grójeckim, ostrowskim, siedleckim, sochaczewskim, węgrowskim). Zwiększono przepustowość istniejących oczyszczalni komunalnych o podwyższonym stopniu oczyszczania o 4500 m³/dobę (cała inwestycja w powiecie piaseczyńskim) oraz oczyszczalni biologicznych (z wyjątkiem komór fermentacyjnych) o 1060 m³/dobę (o 60 m³/dobę w powiecie kozienickim, 300 m³/dobę w mińskim, 420 m³/dobę w przasnyskim, 280 m³/dobę w wyszkowskim).

Efektem realizacji inwestycji było również przekazanie 441,2 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (najwięcej w powiecie otwockim 52,2 km) oraz 48,0 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe (najwięcej w powiecie grójeckim 11,8 km).

W zakresie gospodarki wodnej w 2022 r. oddano do użytku ujęcia wody o przepustowości 551 m³/dobę oraz stacje uzdatniania wody o przepustowości 7016 m³/dobę. Oddano też do użytku 397,1 km sieci wodociągowej (najwięcej w powiecie wołomińskim 75,2 km) oraz wybudowano lub zmodernizowano 2,5 km obwałowań przeciwpowodziowych (cała inwestycja w powiecie garwolińskim).

Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2015–2022 (ceny bieżące)

Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2015–2022 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	W tysiącach złotych In thousand PLN	Polska=100 Poland=100	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska Environmental protection	14457840,3	16,2	332
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	5295580,4	18,4	122
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	6867106,9	16,8	158
gospodarka odpadami waste management	1266519,4	13,6	29
zmniejszenie hałasu i wibracji decrease in noise and vibration	240267,0	18,1	6
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environmental protection	352743,2	5,1	8
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	3040006,2	13,4	70
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	1719328,4	16,9	40
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	1081883,3	31,8	25

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.

a By investments locations. b Average value from a given period.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

Mazowieckie jest największym pod względem powierzchni i liczby ludności województwem w kraju. Ludność województwa stanowi prawie 15% ogółu populacji Polski – oznacza to, że co siódmy mieszkaniec kraju mieszka na Mazowszu. Więcej jest ludności miejskiej niż wiejskiej, a co drugi mieszkaniec mazowieckich miast zamieszkuje w m.st. Warszawie.

Wzrost liczby ludności województwa mazowieckiego notowany w latach 2015–2019 był wynikiem korzystnych tendencji w zakresie ruchu migracyjnego i naturalnego. Wówczas w każdym roku obserwacji rejestrowano więcej zameldowań na pobyt stały niż wymeldowań, ponadto liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów. Mieszkańców zyskały zarówno miasta, jak i wsie. Pomimo, że w 2020 r. liczba zgonów była wyższa od liczby urodzeń żywych odnotowano wzrost liczby ludności dzięki dodatniemu saldu migracji. Od 2021 r. notowano spadek liczby mieszkańców województwa mazowieckiego. W 2023 r. zmniejszyła się liczba mieszkańców miast, natomiast wzrosła liczba mieszkańców wsi. Przyrost/ubytek ludności był bardzo zróżnicowany terytorialnie. Przybywało mieszkańców w obszarze metropolitalnym Warszawy i strefach podmiejskich dużych miast, a ubywało w miastach subregionalnych i powiatach usytuowanych na krańcach województwa.

Zaobserwowano zmiany w strukturze ludności według wieku – wzrósł odsetek populacji w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Zwiększyła się liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat. Pogorszyły się więc relacje międzypokoleniowe między dziadkami i wnukami. Zwiększyła się wartość mediany (wiek środkowy ludności). Wszystko to świadczy o postępującym z roku na rok procesie starzenia demograficznego ludności województwa. Pozytywnym natomiast zjawiskiem była utrzymująca się niska umieralność niemowląt.

W 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim liczba mieszkańców województwa mazowieckiego zmniejszyła się o 85 osób (przy spadku o 2,2 tys. osób w roku poprzednim). Współczynnik salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wyniósł 2,33‰, co w skali roku oznacza wzrost o 0,28 pkt. Współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł minus 2,35‰, a w 2022 r. – minus 2,24‰. Zanotowano spadek liczby urodzeń żywych na 1000 ludności (z 9,12‰ do 8,15‰) oraz spadek liczby zgonów (z 11,36‰ do 10,50‰). Współczynnik urodzeń w województwie mazowieckim był wyższy niż średnio w kraju (o 0,92 pkt), natomiast współczynnik zgonów – niższy o 0,35 pkt. Liczba zgonów niemowląt w przeliczeniu na 1000 urodzeń żywych wyniosła 3,43‰ i była o 0,43 pkt niższa niż średnio w kraju.

Dane dotyczące ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się według krajowej definicji zamieszkania i dotyczą liczby stałych mieszkańców gminy skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast zaliczani są stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

Szacunki stanu i struktury ludności dla lat międzyspisowych sporządza się metodą bilansową, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w kolejnych okresach spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony), migracjami ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały oraz wewnętrzne na pobyt czasowy), a także przesunięciami ludności z tytułu zmian administracyjnych mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (obejmują wyłącznie migracje zarejestrowane). Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2015–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011,
- dla lat 2020–2023 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

Mazowieckie jest województwem o największej liczbie ludności. W końcu 2023 r. mieszkało tu 5510,5 tys. osób, co stanowiło 14,6% ogółu ludności Polski. W porównaniu z 2022 r. liczba ludności województwa zmniejszyła się o 85 osób, a w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 161,4 tys. (o 3,0%).

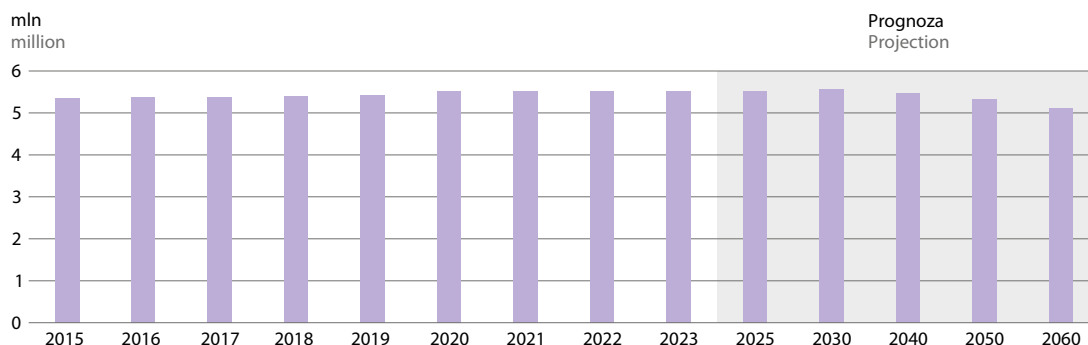
W 99 miastach województwa mieszkało 3562,3 tys. osób, tj. 15,9% miejskiej ludności kraju, a na wsi 1948,3 tys. – 12,8% ogółu ludności wiejskiej. W porównaniu z 2022 r. liczba mieszkańców miast zmniejszyła się o 0,6 tys., a mieszkańców wsi zwiększyła o 0,5 tys. Mazowieckie zurbanizowane jest w stopniu wyższym od przeciętnego w kraju – udział mieszkańców miast w ogólnej liczbie ludności województwa stanowił 64,6% (o 0,1 p. proc. mniej niż przed rokiem), natomiast w kraju – 59,5% (o 0,1 p. proc. mniej).

Tablica 9. Ludność
Table 9. Population

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia): w tysiącach Total (as of 31 December): in thousands	5349,1	5517,6	5510,6	5510,5
Polska=100 Poland=100	13,9	14,5	14,6	14,6
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	109,0	108,8	108,9	108,9
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	64,3	64,6	64,7	64,6
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	35,7	35,4	35,3	35,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	150	155	155	155

Największym miastem regionu, a zarazem stolicą kraju i ośrodkiem metropolitalnym rangi europejskiej jest Warszawa, gdzie zamieszkuje co drugi mieszkaniec mazowieckich miast. Na koniec 2023 r. Warszawa liczyła 1 861,6 tys. ludności, co stanowiło 33,8% ogółu ludności województwa. W latach 2015–2023 liczba ludności stolicy zwiększyła się o 117,2 tys. Roczne tempo przyrostu zawierało się w przedziale od 0,1% w 2021 r. (przyrost o 1,3 tys. osób) do 4,0% w 2020 r. (przyrost o 71,1 tys. osób). W 2023 r. zanotowano spadek liczby ludności stolicy w porównaniu z 2022 r. o 0,4 tys.

Wykres 13. **Ludność**
Chart 13. **Stan w dniu 31 grudnia**
Population
As of 31 December

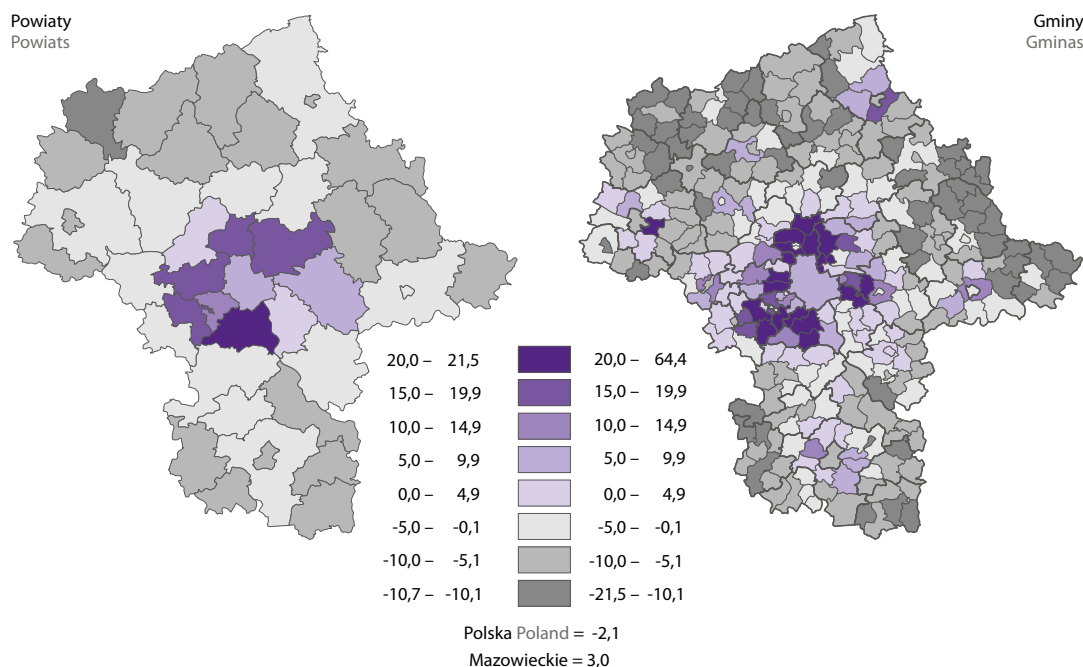
Gęstość zaludnienia w 2023 r. wynosiła 155 osób na 1 km² (w kraju średnio 120 osób); wyższa była w miastach (1540 osób) niż na wsi (59 osób). Z analizy rozkładu tego wskaźnika na poziomie powiatów wynika, że najmniejsza gęstość zaludnienia wystąpiła w powiecie łosickim (37 osób/km²), a największa – w m.st. Warszawie (3599 osób/km²).

Największy przyrost liczby ludności w porównaniu z 2015 r. wystąpił w powiecie piaseczyńskim (o 21,5%), a następnie w warszawskim zachodnim (o 19,7%), wołomińskim (o 17,4%), grodziskim (o 16,6%), legionowskim (o 16,4%) i pruszkowskim (o 11,7%). Z kolei największy ubytek miał miejsce w powiecie żuromińskim (o 10,7%), a następnie w lipskim (o 10,0%), łosickim (o 9,9%), makowskim, przysuskim i m. Radom (po 9,3%) oraz sokołowskim (o 9,2%). Rozpiętość między powiatem o największym przyroście liczby ludności i powiatem o największym ubytku wyniosła 32,2 p. proc. W skali gmin dysproporcje były dużo większe – rozpiętość osiągnęła 85,9 p. proc.; największy przyrost ludności wyniósł 64,4% (gmina wiejska Wieliszew, powiat legionowski), a największy ubytek – 21,5% (gmina wiejska Ceranów, powiat sokołowski).

Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2023**Stan w dniu 31 grudnia**

Map 19. Population changes in 2015–2023

As of 31 December

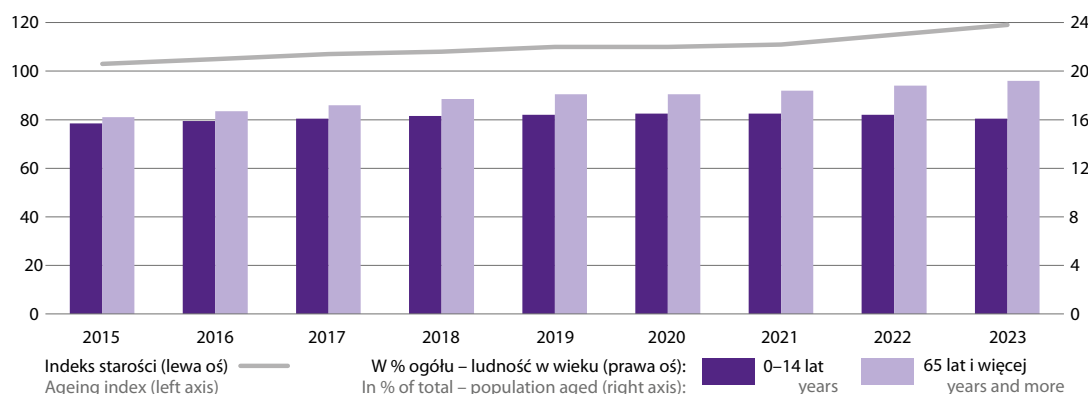
W województwie mazowieckim struktura ludności według płci charakteryzuje się liczebną przewagą kobiet. W końcu 2023 r. populacja kobiet liczyła 2872,1 tys. i była o 233,6 tys. większa od populacji mężczyzn. Podobnie jak w latach wcześniejszych kobiety stanowiły ponad 52% ogółu ludności województwa, a współczynnik feminizacji określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn kształtował się nadal na poziomie 109 kobiet (w miastach 114; na wsi 101). Wskaźnik ten jest różnicowany pod względem wieku. W 2023 r. we wszystkich rocznikach poniżej 27 roku życia występowała liczebna przewaga mężczyzn (przeciętnie na 100 mężczyzn przypadało 95 kobiet). W rocznikach starszych miała miejsce nadwyżka liczby kobiet nad mężczyznami, przy czym w kolejnych, coraz to starszych grupach wieku przewaga liczebna kobiet zwiększała się. W grupie wieku 85 lat i więcej współczynnik feminizacji osiągnął wartość 250. Na wsi nadwyżka liczby mężczyzn utrzymywała się we wszystkich rocznikach poniżej 64 roku życia, natomiast w miastach – poniżej 23 roku.

Z każdym rokiem ludność województwa mazowieckiego (także kraju) nieznacznie się starzeje. Nieprzerwanie obserwowany jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co jest rezultatem m.in. zasilań w kolejnych latach tej grupy wieku przez roczniki osób urodzonych w wyżu demograficznym lat 50. XX wieku. W latach 2015–2023 w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku udział tej populacji zwiększył się z 20,0% do 22,1%. W końcu 2023 r. liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1220,1 tys. i była o 148,1 tys. (o 13,8%) większa niż w 2015 r. Ubyło natomiast ludności w wieku produkcyjnym – jej odsetek zmniejszył się z 61,4% w 2015 r. do 58,6% w 2023 r., a liczebność z 3282,7 tys. do 3227,2 tys. Liczba dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat (w wieku przedprodukcyjnym) stopniowo wzrastała, jak również udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności (z 18,6% w 2015 r. do 19,3% w 2023 r.). W 2023 r. było 1063,2 tys. osób w wieku przedprodukcyjnym, tj. o 68,8 tys. (o 6,9%) więcej niż w 2015 r.

Jednym z mierników stopnia zaawansowania procesu starzenia się ludności jest wskaźnik starości demograficznej. Zgodnie z rekomendacjami ONZ społeczeństwo, w którym udział osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem przekracza 6% można nazwać starym. W województwie mazowieckim już w 1970 r. zanotowano wyższy odsetek (9,5%). W 2015 r. wskaźnik starości wynosił 16,2% i w ciągu ośmiu lat zwiększył się do 19,2%, a liczebność tej grupy ludności wzrosła o 21,8% (do 1057,5 tys. osób). Pogorszyły się proporcje między najmłodszymi a najstarszymi generacjami. Świadczy o tym wzrost wartości indeksu starości, który ilustruje liczbowe relacje między pokoleniem dziadków i wnuków. O ile w 2015 r. na 100 dzieci

w wieku 0–14 lat przypadały 103 osoby w wieku 65 lat i więcej, to w 2023 r. było to już 119 osób. Odnosząc omówione miary do przeciętnych wartości dla kraju, można powiedzieć, że w analizowanym okresie proces starzenia się ludności województwa mazowieckiego charakteryzował się mniejszą dynamiką. W Polsce w latach 2015–2023 udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności zwiększył się z 15,8% do 20,1%, a liczebność tej populacji wzrosła o 24,2%, ponadto indeks starości wzrósł z 106 do 133.

Wykres 14. Indeks starości
Chart 14. Ageing index

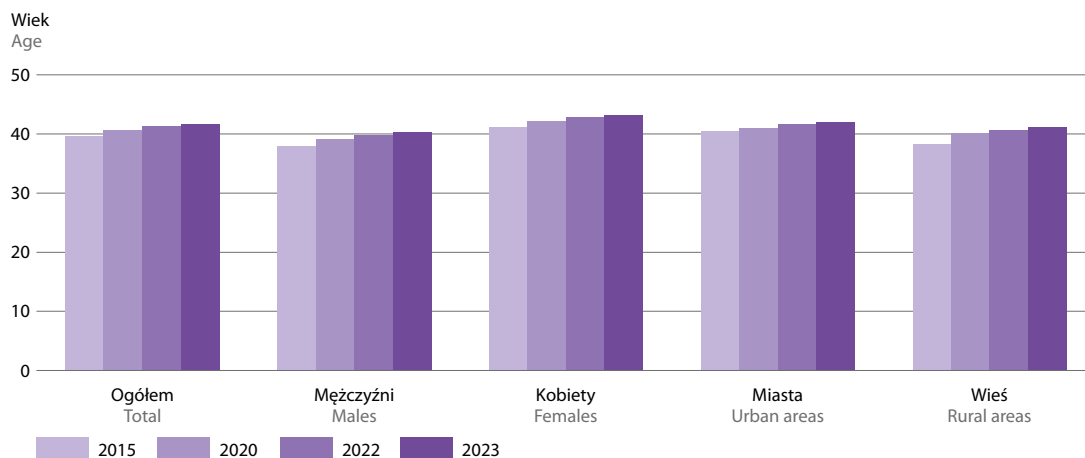
Ważną miarą procesu starzenia się ludności, zwłaszcza z punktu widzenia potrzeb w zakresie usług pielęgnacyjnych i zdrowotnych, jest wskaźnik starzenia podwójnego. Określa on udział osób sędziwych (powyżej 84 lat) w populacji osób starszych (w wieku 65 lat i więcej). W latach 2015–2016 wartość tego wskaźnika zwiększyła się z 13,1% do 13,4%, a od 2017 r. stopniowo malała do 11,9% w 2023 r. W kraju wskaźnik ten we wszystkich analizowanych latach był niższy niż w województwie i w 2023 r. wyniósł 10,8%.

Istotne znaczenie w analizie sytuacji osób starszych ma współczynnik wsparcia międzypokoleniowego, określający relację pomiędzy osobami najstarszymi a ich potencjalnymi dziećmi. Współczynnik ten (nazywany również współczynnikiem wsparcia rodziców) wskazuje ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50–64 lata. W latach 2015–2023 w województwie mazowieckim (a także w kraju) obserwowano systematyczny wzrost tego współczynnika. O ile w 2015 r. na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało prawie 11 osób sędziwych, to w 2023 r. było to ponad 13 osób (w Polsce odpowiednio prawie 9 i prawie 12 osób). Wraz ze wzrostem tego współczynnika maleją szanse na zapewnienie nieformalnej opieki najstarszym osobom.

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Kolejnym miernikiem stopnia zaawansowania procesu starzenia się ludności jest mediana wieku. Przyjęło się oznaczać społeczeństwa jako stare demograficznie, gdy wartość mediany jest w przedziale 30–34 lata. Można więc powiedzieć, że mieszkańcy województwa mazowieckiego (a także Polski) są społeczeństwem bardzo starym demograficznie. W 2023 r. mediana wieku mieszkańców Mazowsza wyniosła 41,7 roku (w 2015 r. – 39,6 roku). Wiek środkowy dla mężczyzn to 40,3 roku, a dla kobiet – 43,2 roku (w 2015 r. odpowiednio 38,0 i 41,2 roku). Mediana ludności zamieszkałej na wsi wyniosła 41,2 roku, a w mieście – 42,0 roku (w 2015 r. odpowiednio 38,2 i 40,3 roku).

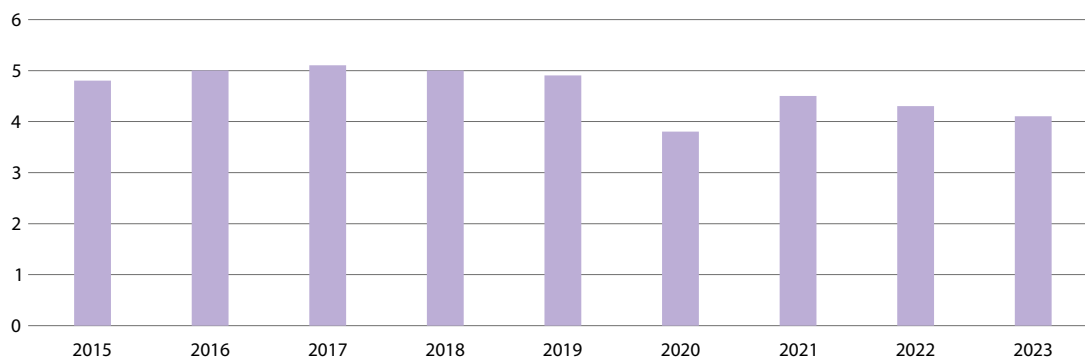
Wykres 15. Mediana wieku ludności
Chart 15. Median age of population

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

W województwie mazowieckim w latach 2015–2023 największą liczbę nowo zawartych związków małżeńskich odnotowano w 2018 r. (27,2 tys.). W 2023 r. związek małżeński zawarło 22,3 tys. par, tj. o 1134 mniej niż rok wcześniej. Współczynnik małżeństw wyniósł 4,06‰ (wobec 4,26‰ w 2022 r.). W miastach zarejestrowano 14,8 tys. małżeństw, tj. o 4,6% mniej niż przed rokiem, a na wsi – 7,5 tys., tj. o 5,3% mniej. W 2023 r. częstość zawierania małżeństw w miastach była wyższa niż na wsi; wskaźnik natężenia małżeństw wyniósł odpowiednio 4,16‰ i 3,87‰. Odnosząc dane wojewódzkie do danych ogólnopolskich można powiedzieć, że w latach 2015–2023 częstość zawierania małżeństw w 2015 r. i w 2016 r. była niższa niż średnio w kraju, a w kolejnych latach wyższa.

Wykres 16. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 16. Marriages contracted per 1,000 population

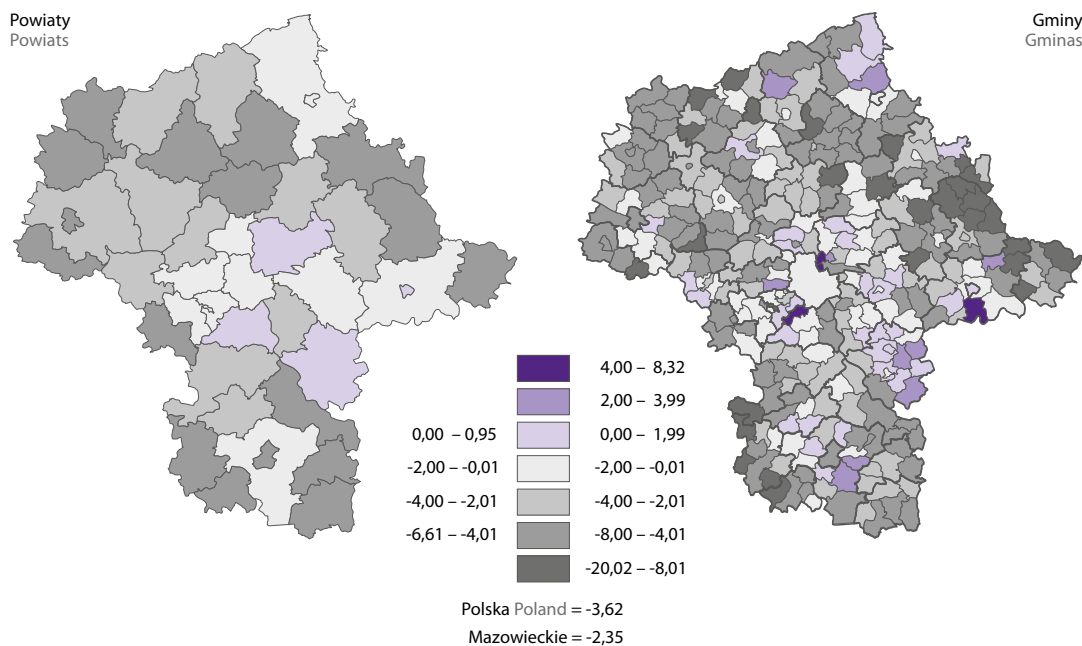
Przyrost naturalny ludności – różnica między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów.

W województwie mazowieckim w latach 2015–2019 obserwowano dodatni przyrost naturalny. Najwyższe jego natężenie wystąpiło w 2016 r. – wówczas, w wyniku bilansu urodzeń i zgonów, na każde 10 tys. ludności przybyło prawie 9 osób. W 2023 r. przyrost naturalny był ujemny – w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ubyły ponad 23 osoby. Przyrost naturalny ludności Mazowsza zapewniany był przede wszystkim przez ludność zamieszkującą w miastach, gdzie co roku z tego tytułu przybywało od prawie 7 do ponad 13 osób na 10 tys. ludności (w 2023 r. ubyły prawie 24 osoby na 10 tys. ludności). W latach 2015–2023 na obszarach wiejskich współczynnik przyrostu naturalnego dodatni był tylko w latach 2016 i 2017, a w pozostałych – ujemny. Największy ubytek odnotowano w 2021 r. (ponad 41 osób); w 2023 r. ubyły 23 osoby.

Na koniec 2023 r. ujemny przyrost naturalny wystąpił w 38 powiatach. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie m. Płocku (-6,61‰). Dodatni przyrost naturalny wystąpił w 4 powiatach (wołomińskim – 0,95‰, garwolińskim – 0,68‰, m. Siedlce – 0,62‰ i piaseczyńskim – 0,15‰).

Różnice współczynnika przyrostu/ubytku naturalnego występują w ujęciu gminnym – w 2023 r. od przyrostu w wysokości 8,32‰ w gminie wiejskiej Lesznówola (powiat piaseczyński) do ubytku naturalnego wynoszącego -20,02‰ w gminie wiejskiej Nur (powiat ostrowski). Przyrost naturalny ludności wystąpił tylko w 44 gminach województwa.

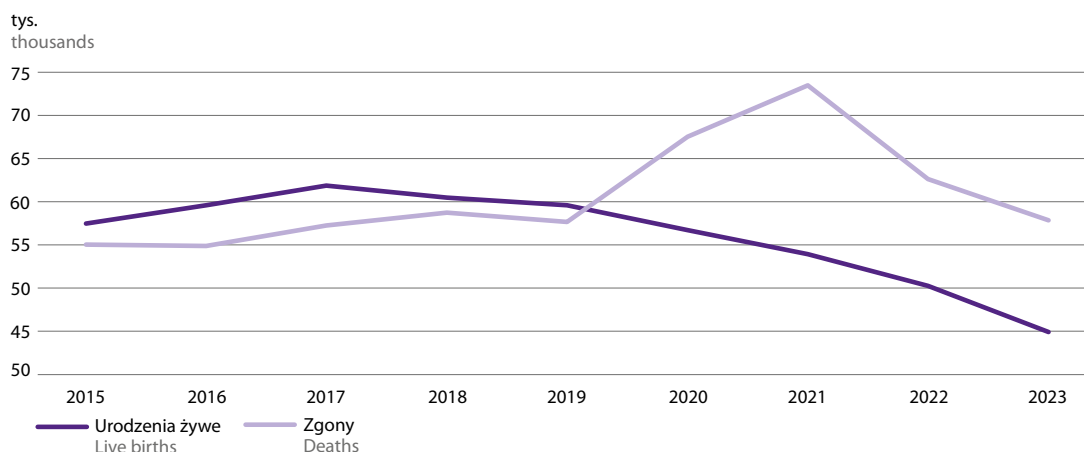
Mapa 20. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.
Map 20. Natural increase per 1,000 population in 2023

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

W województwie mazowieckim w latach 2015–2023 wzrost liczby urodzeń żywych w skali roku wystąpił w latach 2016–2017, a w kolejnych latach odnotowano spadek liczby urodzeń. O ile w 2022 r. zarejestrowano 50,2 tys. urodzeń żywych, to w 2023 r. – 44,9 tys. (o 5346 mniej). Współczynnik urodzeń żywych obniżył się o 0,97 pkt do 8,15‰; w miastach i na wsi współczynnik ten wyniósł również po 8,15‰. W każdym roku analizowanego okresu notowana na Mazowszu liczba urodzeń żywych na 1000 ludności była większa od średniej w kraju.

Wykres 17. Ruch naturalny ludności
Chart 17. Vital statistics of population

W województwie mazowieckim w latach 2015–2023 liczba zgonów corocznie przekraczała 50,0 tys. (od 54,9 tys. w 2016 r. do 73,5 tys. w 2021 r.). W 2023 r. zmarło 57,9 tys. osób, tj. o 4762 mniej niż przed rokiem. Zgony rejestrowane w miastach stanowiły 64,9% ogółu. Współczynnik umieralności wyniósł 10,50‰ (wobec 11,36‰ w 2022 r.); w miastach – 10,53‰, a na wsi – 10,45‰. Nieco ponad 50% zmarłych osób stanowili mężczyźni. Głównymi przyczynami zgonów (tak samo jak w kraju) są choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, powodujące 52,2% wszystkich zgonów. W latach 2015–2019 odsetek zgonów w wyniku chorób nowotworowych utrzymywał się na zbliżonym poziomie, stanowiąc 26–27% ogółu, natomiast w 2020 r. wyniósł 22,5%, w 2021 r. – 18,6%, a w 2022 r. – 23,5%. Mała część zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia: z 45,4% w 2015 r. do 28,3% w 2020 r.; w 2021 r. wyniósł 30,5%, a w 2022 r. – 28,7%. Zauważalny jest spadek odsetka zgonów w wyniku chorób układu oddechowego (z 8,5% w latach 2015 i 2018 r. do 6,4% w 2021 r.); w 2022 r. odsetek ten wzrósł do 7,7%.

W latach 2015–2023 wśród ogółu województw mazowieckie charakteryzowało się jednym z najniższych poziomów umieralności niemowląt. Od 2015 r. (w Polsce od 2016 r.) na 1000 urodzeń żywych nieprzerwanie przypada mniej niż 4 zgony dzieci w wieku poniżej 1 roku życia. W 2023 r. zarejestrowano 154 zgony niemowląt, czyli o 1 mniej niż przed rokiem. Współczynnik umieralności zwiększył się o 0,35 pkt do 3,43‰. W miastach współczynnik ten był niższy niż na wsi i wyniósł 3,31‰ wobec 3,66‰. Najczęstszą przyczyną zgonów niemowląt (53,5% w 2022 r.) są stany chorobowe powstające w okresie okołoporodowym, czyli w późnym okresie trwania ciąży matki oraz w ciągu pierwszych 6 dni życia noworodka.

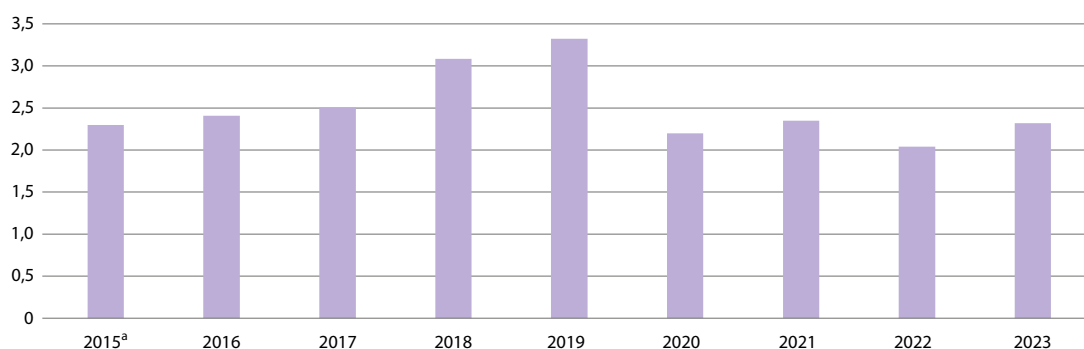
Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w połączeniu z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne).

W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się ruch międzywojewódzki, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego województwa oraz ruch wewnątrzwojewódzki, tj. zmiany miejsca zamieszkania osób w granicach tego samego województwa.

Saldo migracji jest to różnica między napływem i odpływem ludności w danej jednostce administracyjnej (terytorialnej).

Na podstawie krajowej statystyki migracji można powiedzieć, że od kilkunastu lat roczny napływ ludności do województwa mazowieckiego na pobyt stały (z innych województw i z zagranicy) przekracza wielkość odpływu (do innych województw i za granicę), co powoduje, że saldo migracji jest dodatnie. W latach 2015–2023 różnica między napływem migracyjnym a odpływem w ruchu wewnętrznym wyniosła 106,9 tys. osób, a w ruchu zagranicznym – 16,0 tys. W 2023 r. na Mazowszu nadwyżka liczby osób, które zameldowały się na pobyt stały nad liczbą osób, które wymeldowały się wyniosła 12,8 tys. Na każde 10 tys. ludności przybyły przeciętnie 23 osoby; w miastach 8, a na wsi 51 osób (przed rokiem odpowiednio: 21, 4 i 52 osoby).

Wykres 18. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności
Chart 18. Net migration for permanent residence per 1,000 population

a Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.

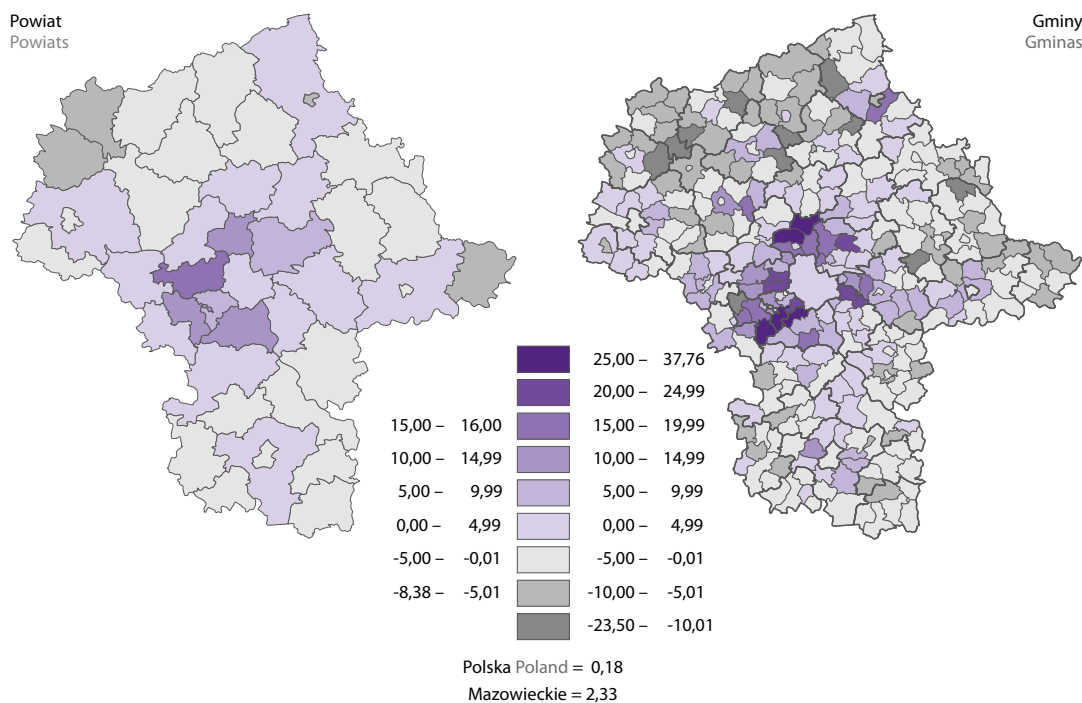
a In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted.

W 2023 r. w województwie mazowieckim odnotowano 68,8 tys. zameldowań na pobyt stały oraz 58,5 tys. wymeldowań (w ruchu wewnątrz- i międzywojewódzkim). W miastach zarejestrowano 38,9 tys. zameldowań, a na wsi – 29,8 tys. Odpływ migracyjny w miastach województwa dotyczył 38,1 tys. osób, natomiast wymeldowania zarejestrowane na wsi dotyczyły 20,5 tys. osób. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym wyniosło 10,2 tys. osób; średnio na 10 tys. ludności przybyło 19 osób. Miasta zyskały 0,9 tys. mieszkańców, a wsie – 9,4 tys. W przeliczeniu na 10 tys. ludności w miastach przybyły przeciętnie 2 osoby, natomiast na wsi – 48 osób.

W ramach migracji zagranicznych do województwa mazowieckiego przybyło 3,3 tys. osób, a wyjechało za granicę 0,7 tys. W wyniku nadwyżki imigrantów nad emigrantami liczba mieszkańców województwa zwiększyła się o 2,6 tys. osób; średnio na 10 tys. ludności przybyło 5 osób. W miastach odnotowano wzrost o 2,0 tys. osób, a na wsi – o 0,6 tys. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców miast i wsi przybyło odpowiednio 6 osób i 3 osoby.

Migracje ludności mają istotny wpływ na stan i strukturę ludności w poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego. W 2023 r. w 19 powiatach województwa saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały było dodatnie, w tym w 9 było wyższe (w przeliczeniu na 1000 ludności) niż średnio w województwie; najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie warszawskim zachodnim (16,00‰). Ujemna wartość współczynnika wystąpiła w 23 powiatach, przy czym najniższa była w mieście Ostrołęce (-8,38‰). Wśród miast na prawach powiatu tylko w m.st. Warszawie ogólne saldo migracji było dodatnie; współczynnik wyniósł 1,67‰. W ujęciu gminnym zróżnicowanie tego zjawiska było jeszcze większe – współczynnik zawierał się w przedziale od 37,76‰ w gminie wiejskiej Lesznówola (powiat piaseczyński) do -23,50‰ w gminie wiejskiej Baranów (powiat grodziski).

Mapa 21. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r.
Map 21. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2023

Edukacja

Education

Rok szkolny 2022/23 był kolejnym, w którym odnotowano wzrost liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym, wzrósł również wskaźnik upowszechniania edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3–6 lat w stosunku do roku poprzedniego.

W liceach ogólnokształcących, cieszących się największą popularnością wśród młodzieży, kształciła się ponad połowa uczniów szkół ponadpodstawowych.

W porównaniu z rokiem akademickim 2021/22 wzrosła liczba studentów na mazowieckich uczelniach.

Udział osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15–89 lat wzrósł w stosunku do 2021 r., oraz w porównaniu z rokiem poprzednim.

Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, zdawalności egzaminów i o wydatkach jednostek samorządu terytorialnego, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dane dotyczące zdawalności egzaminów pochodzą z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Informacje dotyczące wydatków jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

Wychowanie przedszkolne

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2022/23 dzieci mogły uczęszczać do 2230 przedszkoli, 1183 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 1 zespołu wychowania przedszkolnego i 281 punktów przedszkolnych. Większość przedszkoli zlokalizowana była w miastach – 74,6%, natomiast oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na wsi – 65,0% (w kraju odpowiednio 68,2% i 75,3%).

Liczba placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się o 9,6% w stosunku do roku szkolnego 2015/16 i o 0,2% w porównaniu z rokiem 2021/22 (w kraju zwiększyła się odpowiednio o 6,6% i 0,3%). W stosunku do roku szkolnego 2021/22 wyższa była liczba przedszkoli (o 41, tj. 1,9%) oraz punktów przedszkolnych (o 3, tj. 1,1%).

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

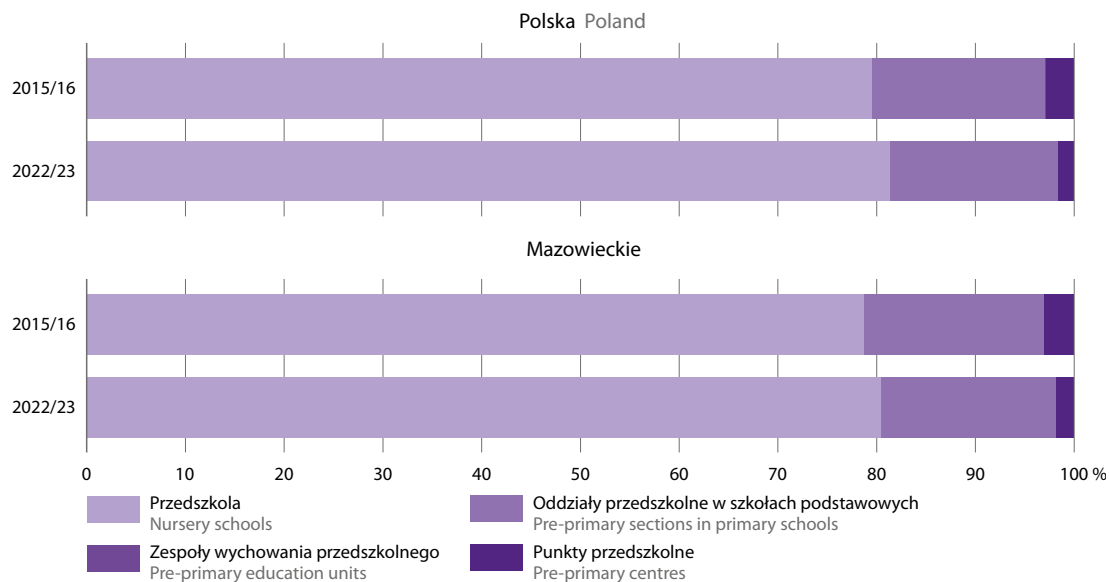
Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a
Table 10. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2015/16	2020/21	2021/22	2022/23
Placówki Establishments	3371	3691	3687	3695
miasta urban areas	1866	2235	2245	2273
wieś rural areas	1505	1456	1442	1422
W tym przedszkola Of which nursery schools	1856	2154	2189	2230
w tym specjalne of which special	27	44	45	44
Dzieci Children	182219	232504	239424	250319
miasta urban areas	130928	168277	171659	179543
wieś rural areas	51291	64227	67765	70776
W tym w wieku: 6 lat Of which at the age of: 6	15609	59204	60094	64419
5 lat 5	63012	58544	60485	65562

^a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a Including children staying in the units performing health care activities.

W ramach systemu oświaty w roku szkolnym 2022/23 wychowaniem przedszkolnym objętych było 250,3 tys. dzieci, tj. więcej o 37,4% niż w roku 2015/16 i o 4,6% niż w roku 2021/22 (w kraju odpowiednio więcej o 34,5% i 4,2%). W województwie w miastach do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 179,5 tys. dzieci, a na wsi 70,8 tys.

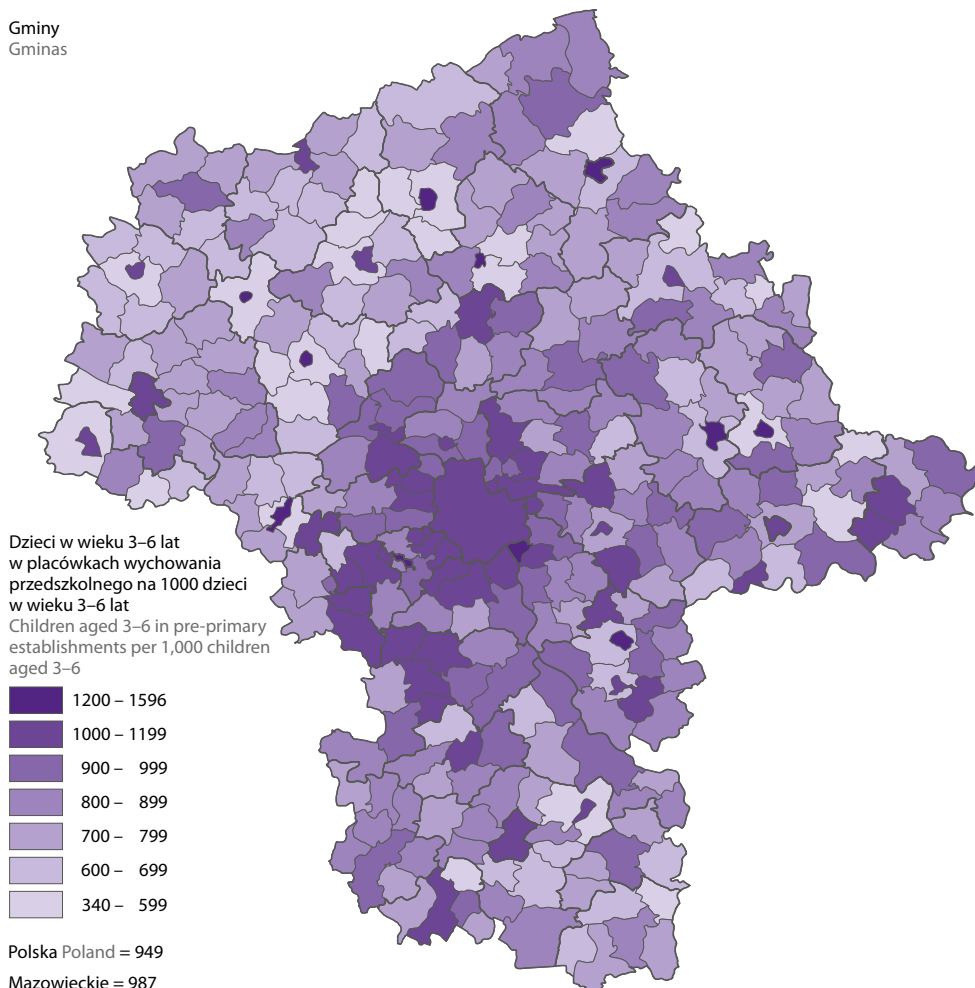
Wykres 19. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego^a
Chart 19. Children in pre-primary establishments^a

^a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a Including children staying in the units performing health care activities.

W skali całego województwa najwięcej dzieci uczęszczało do przedszkoli – 80,4% ogółu dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych gromadziły 17,8% dzieci, a punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego – pozostałe 1,8%.

Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2022/2023
Map 22. Pre-primary education in the 2022/2023 school year

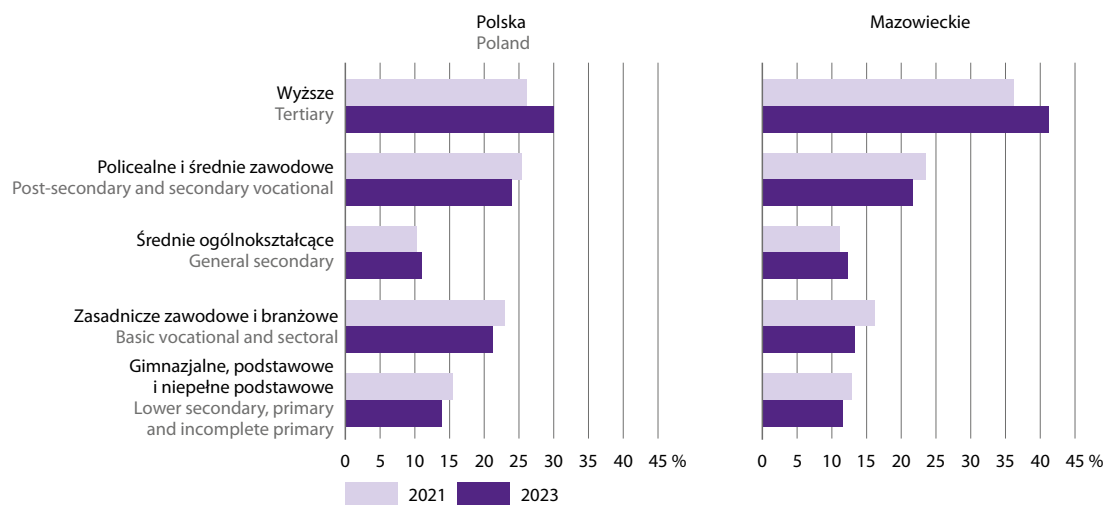
Wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej zwiększył się w skali roku. O ile w roku szkolnym 2021/22 na każde 1000 dzieci w wieku 3–6 lat przypadało 940 dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego, to rok później było to już 987 dzieci (w kraju odpowiednio 904 i 949 dzieci).

W 61 gminach województwa wskaźnik przekroczył wartość 1000; sytuacja taka dotyczyła szczególnie gmin miejskich i oznacza, że do placówek na ich terenie uczęszczały dzieci dowożone z okolicznych gmin. Najwyższe w województwie wartości wskaźnika upowszechnienia edukacji przedszkolnej odnotowano w gminach miejskich Podkowa Leśna (1596), Maków Mazowiecki (1468) i Przasnysz (1438), najniższe – w gminach wiejskich Przasnysz (340), Czerwonka (457) i Pacyna (476).

Poziom wykształcenia ludności na podstawie BAEL

W województwie mazowieckim według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w czwartym kwartale 2023 r. odnotowano wzrost o 5,0 p. proc. udziału osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15–89 lat w stosunku do analogicznego okresu 2021 r. (z 36,2% do 41,2%); w Polsce wzrost o 3,9 p. proc. do poziomu 29,9%. W porównaniu z 2021 r. w województwie nastąpił również wzrost udziału osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 1,1 p. proc.), natomiast spadek udziału osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym (o 2,9 p. proc.), policealnym i średnim zawodowym (o 1,9 p. proc.) oraz z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (o 1,3 p. proc.).

Wykres 20. Ludność^a według poziomu wykształcenia w 4 kwartale według BAEL
Chart 20. Population^a by level of educational attainment in quarter 4 by LFS

a W wieku 15–89 lat.

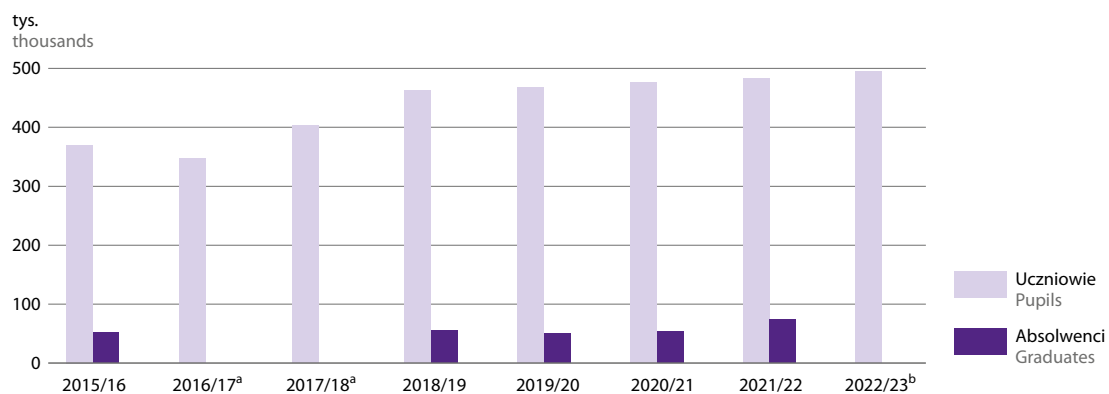
a Aged 15–89.

Edukacja w szkołach podstawowych

W roku szkolnym 2022/23 w województwie mazowieckim działało 1905 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży – o 6 mniej niż w poprzednim roku szkolnym (w Polsce 14073 szkoły, o 71 mniej), z tego w miastach 876 szkół, a na wsi – 1029.

W szkołach tych uczyło się 494,0 tys. dzieci i młodzieży (o 2,2% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym). W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 339,6 tys. dzieci i młodzieży (o 4,0% więcej w stosunku do poprzedniego roku szkolnego), natomiast na wsi uczyło się 154,4 tys. osób (o 1,5% mniej). W kraju liczba uczniów pozostała na zbliżonym poziomie (w miastach wzrosła o 1,4%, a na wsi zmniejszyła się o 2,3%).

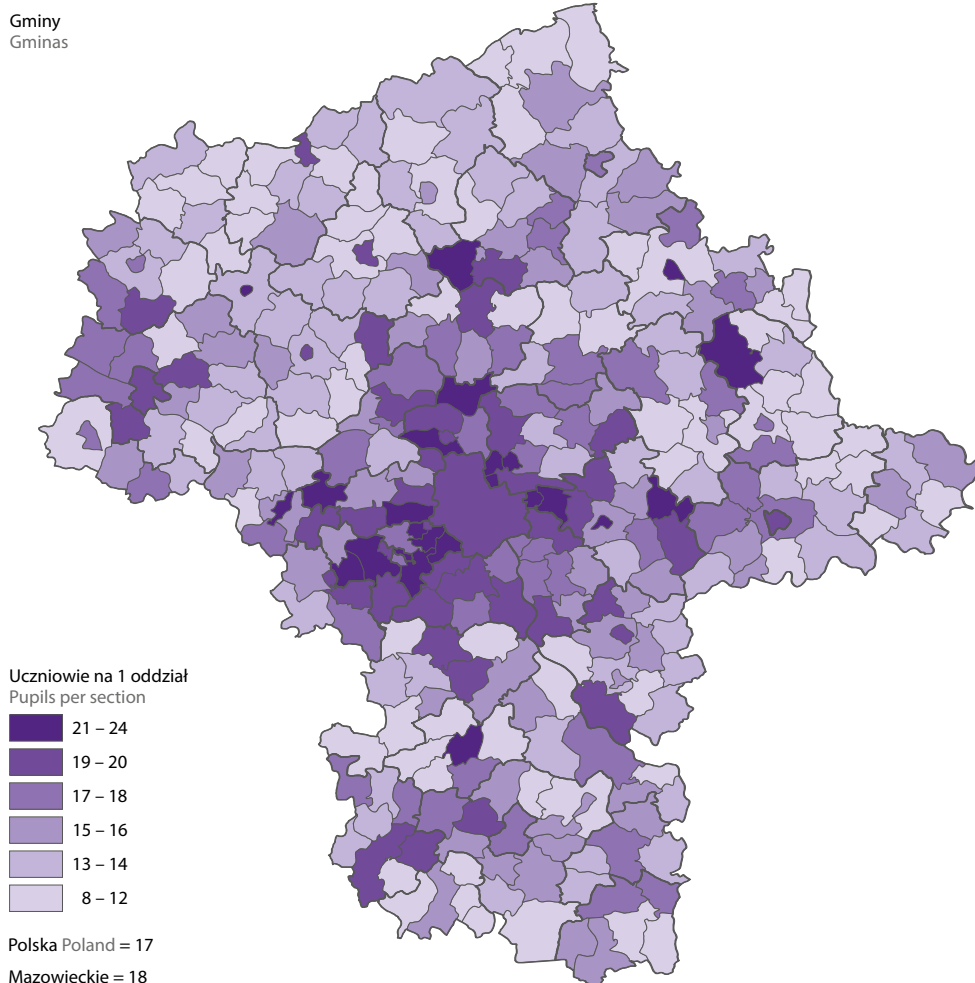
Wykres 21. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
Chart 21. Pupils and graduates of primary schools

a Brak absolwentów związany jest z reformą systemu edukacji, tj. z przejściem z 6- na 8-letnią szkołę podstawową. b Dane o absolwentach będą dostępne w późniejszym terminie.

a Lack of graduates is connected with the reform of the educational system i. e. transition from a 6-year to 8-year primary school. b The data of graduates will be available at a later date.

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2022/2023
Map 23. Pupils in primary schools in the 2022/2023 school year

Średnia wielkość oddziału szkolnego w szkole podstawowej w województwie mazowieckim w roku szkolnym 2022/23 wyniosła 18 uczniów (o 1 więcej niż w kraju). Oddział w szkole wiejskiej liczył średnio 15 osób, a w miastach 20 (w kraju odpowiednio 14 i 19 osób).

Najmniej uczniów na 1 oddział przypadało w szkołach zlokalizowanych w gminach wiejskich: Czarnia, Nur i Olszanka (po 8 osób), a najwięcej w mieście Żąbki (24 osoby).

W roku szkolnym 2021/22 w województwie mazowieckim szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży opuściło 73,9 tys. absolwentów (o 36,6% więcej w porównaniu z rokiem szkolnym 2020/21); w miastach – 49,0 tys., a na wsi – 24,9 tys. (odpowiednio więcej o 34,7% i 40,5%). W kraju liczba absolwentów zwiększyła się o 41,6% (w miastach o 40,8%, a na wsi o 43,0%).

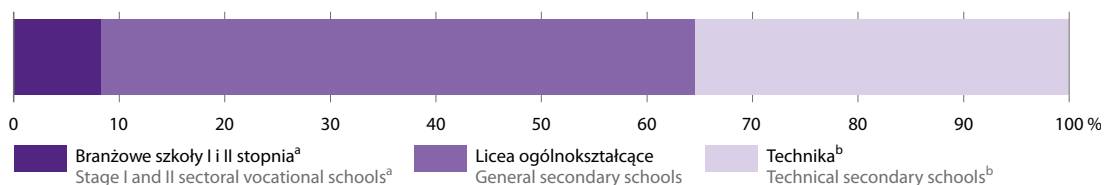
Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I i II stopnia, licea ogólnokształcące, technika oraz ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. Zgodnie z ustawą Prawo oświatowe do szkół ponadpodstawowych należą również szkoły policealne, które ze względu na fakt, że stanowią wyższy szczebel kształcenia, zostaną omówione oddzielnie.

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2022/23 działały 952 szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży: 75 szkół specjalnych przysposabiających do pracy, 186 szkół branżowych I stopnia, 19 szkół branżowych II stopnia, 438 liceów ogólnokształcących, 222 technika i 12 ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego nastąpił wzrost łącznej liczby tych szkół o 2,6% (w Polsce wzrost o 2,1%).

Do wymienionych szkół uczęszczało 252,0 tys. uczniów, tj. o 9,5% więcej niż w poprzednim roku szkolnym (w kraju o 8,0% więcej). Największą popularnością cieszyły się te szkoły, które dawały możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki na uczelniach; pobierało w nich naukę 92,1% ogólnej liczby uczniów na tym poziomie kształcenia (w kraju 87,6%).

Wykres 22. Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2022/23
Chart 22. Students of post-primary schools by types of schools in the 2022/23 school year

a Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. b Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a Including special job-training schools. b Including general art schools leading to professional certification.

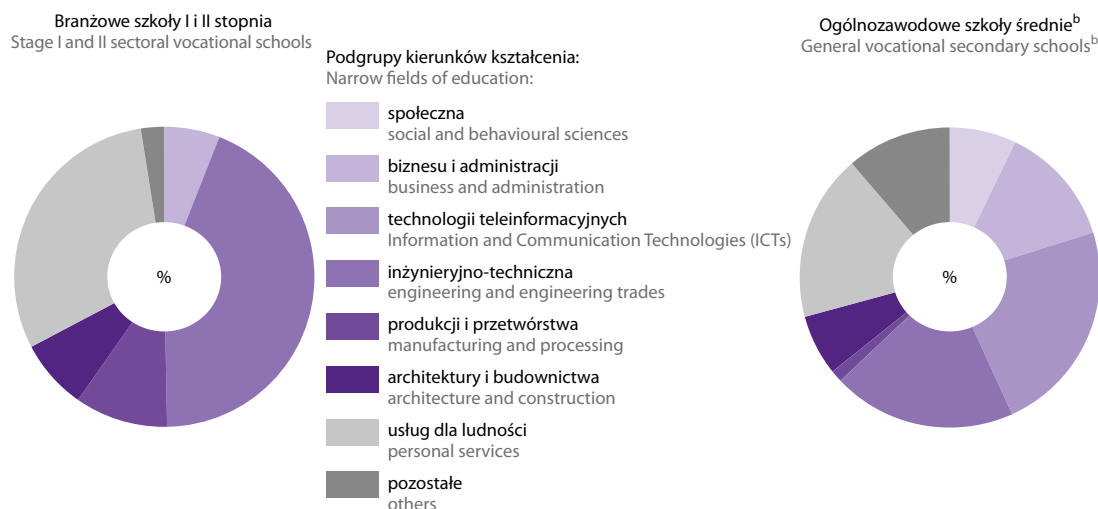
W roku szkolnym 2022/23 wśród szkół ponadpodstawowych dla młodzieży największą liczbę uczniów skupiały licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 141,9 tys. młodzieży (o 13,2% więcej niż w poprzednim roku szkolnym) oraz technika – 87,6 tys. osób (o 7,2% więcej), w których kobiety stanowiły odpowiednio 59,3% i 36,3% uczniów.

W branżowych szkołach I stopnia kształciło się 18,0 tys. uczniów, a w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy – 1,8 tys. (odpowiednio o 6,0% mniej i 0,1% więcej niż rok wcześniej). Głównym celem tych szkół jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie. Udział kobiet wśród uczniów tych szkół wyniósł odpowiednio 30,3% i 36,7%. W szkołach branżowych II stopnia (przeznaczonych dla absolwentów branżowych szkół I stopnia) uczyło się 1,0 tys. osób, w tym 26,9% kobiet.

Odrębną grupę wśród szkół ponadpodstawowych stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2022/23 w województwie mazowieckim w placówkach tego typu zawód zdobywało 1,7 tys. uczniów (o 0,7% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), w tym 81,8% stanowiły kobiety.

Wykres 23. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2021/2022

Chart 23. Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education^a in the 2021/2022 school year

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-2013). b Technika i szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-2013). b Technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

W czerwcu 2022 r. szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży opuściło 51,4 tys. absolwentów (o 16,4% więcej niż w czerwcu 2021 r.), w tym 57,0% stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących, 27,3% – techników, a 14,5% – szkół branżowych I stopnia. Udział absolwentów szkół specjalnych przysposabiających do pracy i ogólnokształcących szkół artystycznych wyniósł odpowiednio 0,7% i 0,4%. Pozostałe 0,2% stanowili pierwsi absolwenci szkół branżowych II stopnia.

W województwie mazowieckim najwięcej absolwentów szkół zawodowych stanowiły osoby, które kształciły się w zawodach z grupy kierunków inżynieryjno-technicznych oraz usług dla ludności. Mężczyźni będący absolwentami szkół branżowych I i II stopnia najczęściej ukończyli szkoły, w których kształcili się na kierunkach z grupy inżynieryjno-technicznej (w roku szkolnym 2021/22 – 61,5%), a w technikach – technologii teleinformatycznych (32,8%). Natomiast kobiety zarówno w szkołach branżowych I i II stopnia, jak i w technikach – kierunki z grupy usług dla ludności (69,2% w szkołach branżowych i 36,8% w technikach).

W roku szkolnym 2022/23 na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 167 szkół policealnych (w poprzednim roku szkolnym – 162), do których uczęszczało 39,2 tys. uczniów (o 2,2% więcej niż przed rokiem). Podobnie jak rok wcześniej, wśród uczniów przeważały kobiety, które w roku szkolnym 2022/23 stanowiły 67,6% ogólnej liczby uczniów tego typu szkół. W kraju liczba uczniów zwiększyła się o 0,9%, a udział kobiet wyniósł 71,7%.

Liczba absolwentów szkół policealnych w roku szkolnym 2021/22 wyniosła 9,8 tys. osób i zwiększyła się o 7,4% w stosunku do poprzedniego roku (w kraju o 4,0%).

Wyniki egzaminu maturalnego

Na zakończenie każdego etapu edukacji przewidziany jest egzamin sprawdzający efekty kształcenia. Egzaminy przeprowadzane są przez Centralną Komisję Egzaminacyjną wraz z Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej.

W 2023 r. egzamin maturalny przeprowadzono w dwóch formułach, tj. w formule 2023 dla absolwentów 4-letniego liceum ogólnokształcącego oraz w formule 2015 dla absolwentów 4-letniego technikum, szkoły artystycznej oraz branżowej szkoły II stopnia. Niezależnie od formatu egzaminu maturalnego wszyscy absolwenci, którzy ukończyli szkołę w 2023 r., obowiązkowo przystępowali do egzaminu maturalnego w części pisemnej z: języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka obcego nowożytnego, a także z języka polskiego i wybranego języka obcego nowożytnego w części ustnej. Absolwenci mieli również obowiązek przystąpienia do egzaminu maturalnego z wybranego przedmiotu na poziomie rozszerzonym.

Według danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie w maju 2023 r. w województwie mazowieckim do egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych przystąpiło 42,1 tys. absolwentów z roku szkolnego 2022/23 (o 2,9% mniej niż rok wcześniej), z tego 54,0% stanowiły kobiety.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2023 r. wyniosła 86,0% i była o 4,2 p. proc. wyższa niż w poprzednim roku szkolnym (w kraju odpowiednio 84,4% i wyższa o 6,2 p. proc.).

Tablica 11. Osoby, które przystąpiły do egzaminu maturalnego^a
Table 11. Persons who took matriculation examination^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem Total	39696	40037	43352	42092
mężczyźni males	18074	18763	20350	19366
kobiety females	21622	21274	23002	22726
W tym osoby, które zdały egzamin Of which persons who passed examination	29694	30724	35470	36210
mężczyźni males	13439	14158	16436	16631
kobiety females	16255	16566	19034	19579

a Od 2023 r. egzamin maturalny przeprowadzany jest w dwóch formułach – starej (obowiązującej od 2015 r.) i w nowej (obowiązującej od 2023 r.). W 2023 r. podano łącznie liczbę osób zdających egzamin maturalny według nowej i starej formuły.

a Since 2023, the matriculation examination has been carried out in two formulas – the old one (in force since 2015) and the new one (in force since 2023). In 2023, the total number of persons taking the matriculation examination according to the new and old formula was reported.

Szkolnictwo wyższe

Zgodnie z rejestrem POL-on w roku akademickim 2022/23 w województwie mazowieckim swoją siedzibę miało 89 uczelni (w Polsce – 359). W publikacji zaprezentowane są dane 81 uczelni, które złożyły sprawozdania statystyczne (w Polsce – 341). Poza jednostką macierzystą uczelnie te miały 37 filii i wydziałów zamiejscowych, z których 27 było zlokalizowanych w innych województwach i poza granicami Polski. Ofertę edukacyjną w województwie uzupełniały również filie i wydziały zamiejscowe uczelni spoza województwa mazowieckiego (7 jednostek).

W roku akademickim 2022/23 na uczelniach mających siedzibę jednostki macierzystej w województwie mazowieckim studiowało 274,6 tys. osób, z czego 56,6% stanowiły kobiety. W liczbie tej było 31,5 tys. cudzoziemców, z których najwięcej pochodziło z Ukrainy (36,7%). Na studiach stacjonarnych kształciło się 58,8% ogólnej liczby studentów (w kraju 64,3%). W stosunku do roku 2015/16 liczba uczących się na mazowieckich uczelniach była mniejsza o 2,2% (w kraju o 12,9%), a w stosunku do ostatniego roku zwiększyła się o 3,9% (w kraju o 0,4%).

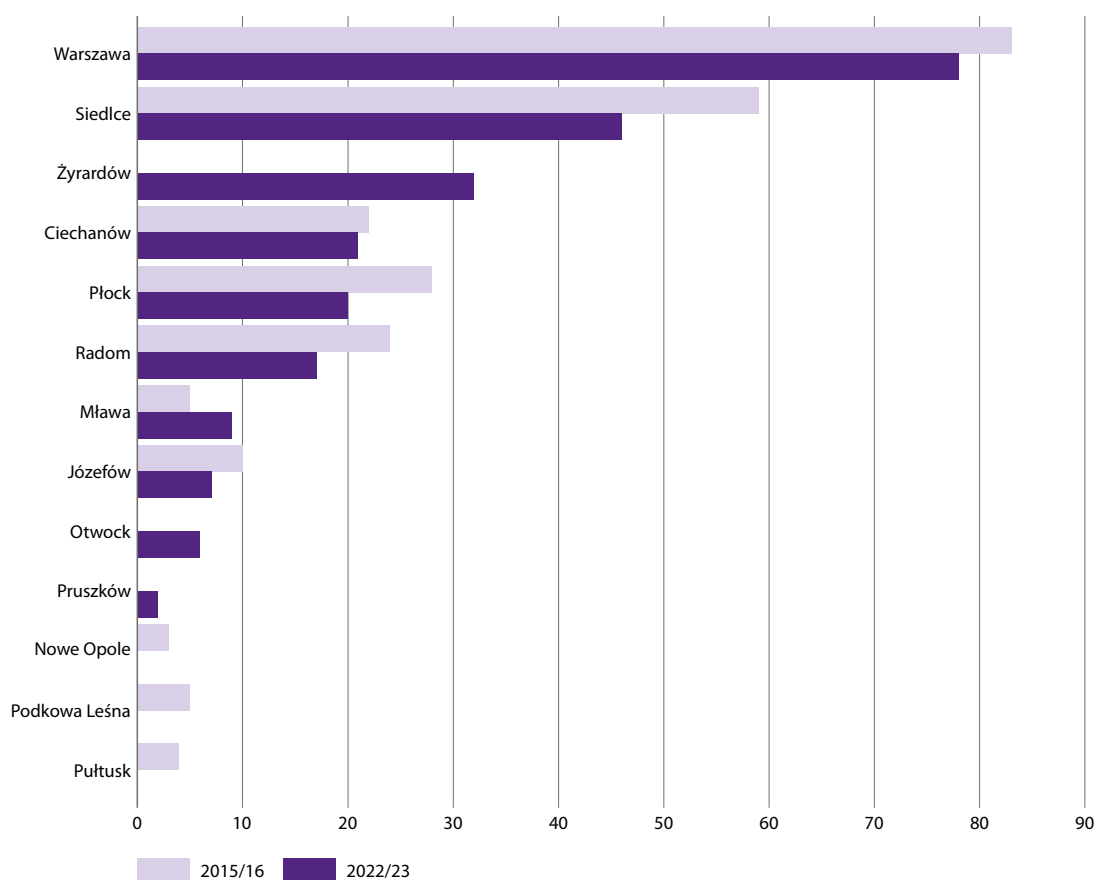
W roku akademickim 2022/23 na 20 uczelniach publicznych kształciło się 139,2 tys. osób (50,7% ogólnej liczby studentów, w poprzednim roku 53,9%).

Ponad połowa wszystkich studentów (54,1%) kształciła się na kierunkach związanych z biznesem, administracją i prawem, naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją oraz techniką, przemysłem i budownictwem. Największy udział kobiet wystąpił na kierunkach związanych z kształceniem (80,7%) oraz zdrowiem i opieką społeczną (76,3%); mężczyźni dominowali na kierunkach związanych z technologiami teleinformatycznymi (84,1%).

Biorąc pod uwagę nie siedzibę uczelni, ale rzeczywiste położenie jednostki, w końcu grudnia 2022 r. w województwie mazowieckim faktycznie studiowało 265,0 tys. osób (o 4,1% więcej niż przed rokiem), w tym 5,0 tys. studentów filii i jednostek zamiejscowych uczelni spoza województwa. Największym ośrodkiem akademickim w województwie, a także w Polsce, jest Warszawa, gdzie na 64 uczelniach oraz w 4 filiach i wydziałach zamiejscowych uczelni mających siedzibę poza stolicą studiowało 238,4 tys. studentów (19,5% ogółu studentów w kraju).

Studenci kształcący się w Warszawie stanowili 90,0% ogółu studentów studiujących na terenie województwa mazowieckiego. Poza Warszawą dużymi ośrodkami akademickimi w województwie były: Radom, Siedlce i Płock. W tych miastach kształciło się łącznie 6,7% ogółu studentów województwa.

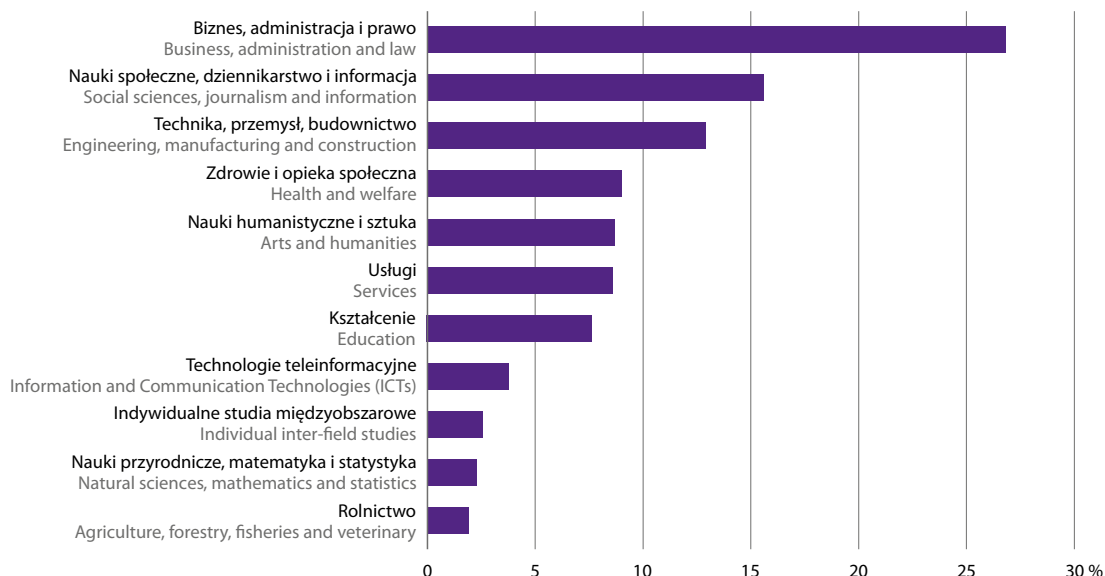
Wykres 24. Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności
Chart 24. Students in full-time programmes in academic towns per 1,000 population

Wskaźnik odnoszący liczbę studentów stacjonarnych (studiujących na uczelniach i jednostkach zamiejscowych według faktycznego miejsca studiowania) do liczby mieszkańców województwa w roku akademickim 2022/23 wyniósł 28 studentów na 1000 ludności, przy średniej ogólnopolskiej 21 (w roku 2015/16 odpowiednio 30 i 24 studentów). W miejscowościach naszego województwa największą wartość wskaźnika odnotowano w Warszawie (78), a następnie w Siedlcach (46).

Na uczelniach mających siedzibę jednostki macierzystej w województwie mazowieckim w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r. dyplomy ukończenia studiów wyższych otrzymało 56,0 tys. osób (19,2% ogólnej liczby absolwentów z całego kraju), w tym 33,4 tys. absolwentów uczelni publicznych. Liczba absolwentów zmniejszyła się o 17,6% w stosunku do roku akademickiego 2015/16 oraz o 2,8% w porównaniu z poprzednim rokiem (w kraju zmniejszyła się odpowiednio o 19,8% i o 1,6%).

Wykres 25. Absolwenci^a uczelni według grup kierunków kształcenia^b w roku akademickim 2021/22
Chart 25. Graduates^a by broad fields of education^b in the 2021/22 academic year

a Absolwenci, którzy uzyskali dyplomy ukończenia studiów w 2022 r. Łącznie z cudzoziemcami. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F-2013).

a Graduates who obtained higher education diplomas in 2022. Including foreigners. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F-2013).

Wśród osób, które ukończyły studia wyższe, największy odsetek stanowili absolwenci kierunków związanych z: biznesem, administracją i prawem (26,8%), naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją (15,6%) oraz z techniką, przemysłem i budownictwem (12,9%).

Kształcenie dorosłych

W 2022 r. według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), w województwie mazowieckim 8,8% osób w wieku 25–64 lata (o 1,2 p. proc. więcej niż w kraju) deklaroowało uczestnictwo w edukacji obejmującej uczenie się formalne (szkoła i studia wyższe) i kształcenie pozaformalne (różnego rodzaju kursy i szkolenia). Wskaźnik ten zwiększył się zarówno w stosunku do 2015 r., jak i roku poprzedniego odpowiednio o 2,7 p. proc. i 1,7 p. proc. (w kraju o 4,1 p. proc. i 2,2 p. proc.).

Szkoły dla dorosłych nastawione były głównie na kontynuację przerwane go cyklu kształcenia. W roku szkolnym 2022/23 w województwie mazowieckim funkcjonowały 104 szkoły dla dorosłych: 4 szkoły podstawowe i 100 liceów ogólnokształcących. Uczyło się w nich łącznie 14,7 tys. słuchaczy (o 0,6% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), z tego 14,6 tys. w liceach ogólnokształcących i 0,1 tys. w szkołach podstawowych. W Polsce do szkół dla dorosłych uczęszczało o 0,7% mniej uczniów niż rok wcześniej.

W roku szkolnym 2021/22 szkoły dla dorosłych ukończyło łącznie 4,4 tys. uczniów (o 23,4% mniej niż w roku 2020/21), z tego 4,4 tys. absolwentów liceów ogólnokształcących oraz 30 szkół podstawowych. W Polsce w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba absolwentów zmniejszyła się o 20,2%.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

W 2022 r. w województwie mazowieckim wydatki jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie, edukacyjną opiekę wychowawczą oraz szkolnictwo wyższe i naukę (łącznie ze środkami otrzymanymi z budżetu państwa) wyniosły 16,7 mld zł, co stanowiło 29,0% ogółu wydatków zrealizowanych przez te jednostki (w kraju 29,3%). W stosunku do 2021 r. wydatki na edukację i naukę wzrosły o 10,8%, a ich udział w wydatkach ogółem był o 0,2 p. proc. wyższy.

Środki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie (15,8 mld zł) przeznaczono głównie na funkcjonowanie szkół podstawowych – 6,6 mld zł (41,9%) oraz funkcjonowanie przedszkoli (łącznie z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych oraz innymi formami wychowania przedszkolnego) – 3,5 mld zł (22,1%).

Zasoby pracy

Labour resources

Mieszkańcy województwa mazowieckiego pracujący w gospodarce narodowej w końcu października 2023 r. stanowili 16,2% ogółu pracujących w Polsce. Ich liczba w porównaniu z końcem 2022 r. wzrosła o 0,6%, podczas gdy w kraju w tym samym czasie nastąpił spadek o 0,4%.

W stosunku do 2022 r. odnotowano spadek zarówno stopy bezrobocia, jak i liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Do powiatowych urzędów pracy województwa mazowieckiego w 2023 r. zgłoszono więcej ofert zatrudnienia niż w roku poprzednim.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności przeprowadzonego w 4 kwartale 2023 r. wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku więcej było osób pracujących, zwiększył się wskaźnik zatrudnienia i zmniejszyło się obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi.

Pracujący

Dane roczne o **pracujących w gospodarce narodowej** (stan na ostatni dzień miesiąca) od grudnia 2022 r. są prezentowane na podstawie administracyjnych źródeł danych. Dane dotyczą pracujących we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej.

Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zalicza się:

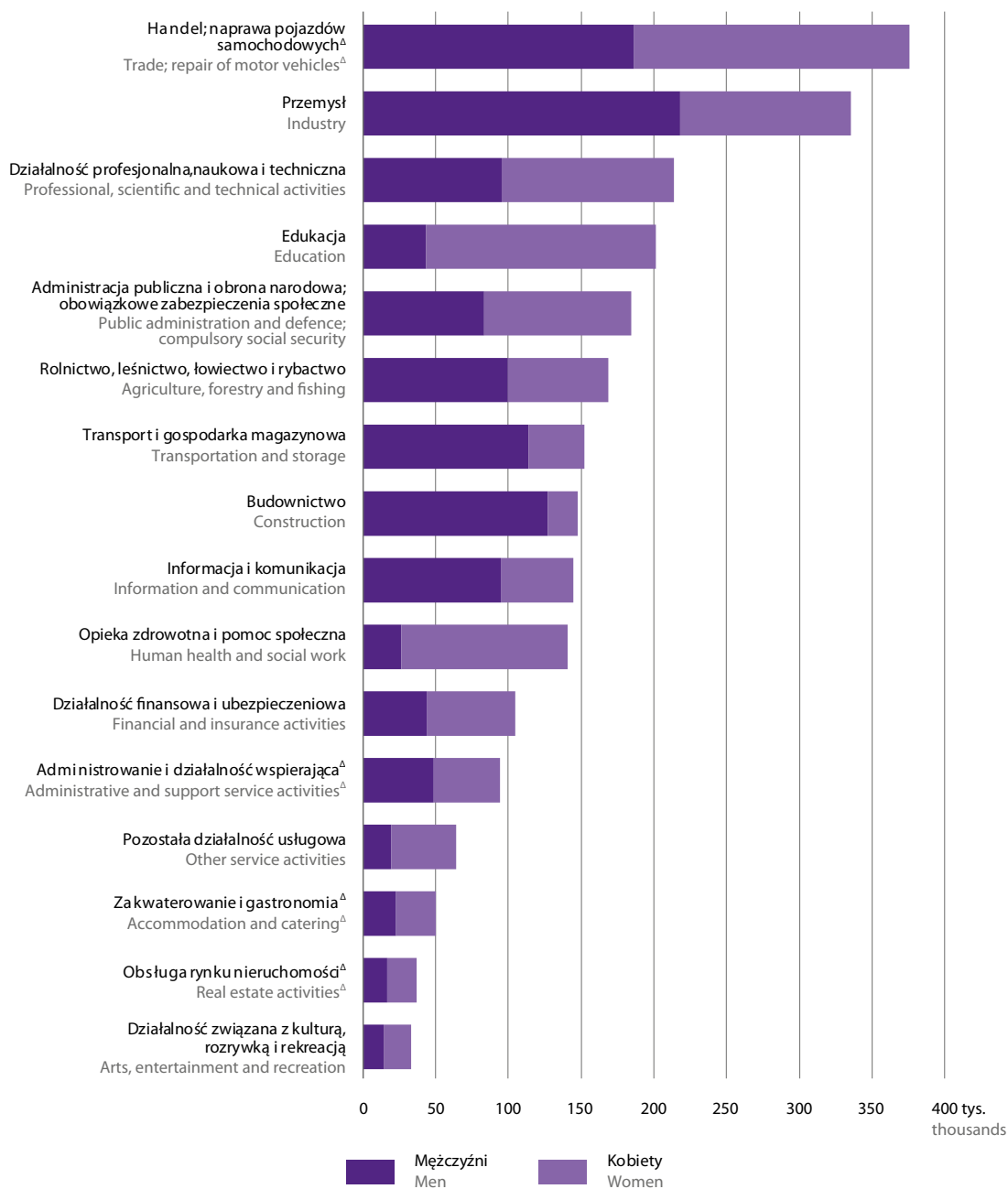
1. pracowników najemnych (od 2022 r. zmiana nazwy, wcześniej zatrudnieni), czyli osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór) lub stosunku służbowego na czas określony i nieokreślony, w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy;
2. pracodawców i pracujących na własny rachunek, łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin;
3. osoby wykonujące pracę nakładczą;
4. członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
5. duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Na koniec października 2023 r. liczba mieszkańców województwa mazowieckiego pracujących w gospodarce narodowej wyniosła 2452,9 tys. osób, co oznacza wzrost w porównaniu z końcem 2022 r. o 15,6 tys. (o 0,6%). W tym samym czasie w pozostałych województwach liczba pracujących zmniejszyła się (najbardziej w świętokrzyskim – o 1,3%); ogółem w Polsce spadek wyniósł 53,7 tys. osób, tj. 0,4%.

Najwięcej pracujących mieszkańców mazowieckiego skupiały jednostki działające w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych; na koniec października 2023 r. było to 376,8 tys. osób (15,4%). Najmniej pracujących odnotowano w działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją – 33,1 tys. (1,4%). Z rodzajem prowadzonej działalności związana jest struktura pracujących według płci. Sekcje zdominowane przez mężczyzn to budownictwo (86,1%), transport i gospodarka magazynowa (74,8%) oraz informacja i komunikacja (65,5%), a najbardziej sfeminizowane: opieka zdrowotna i pomoc społeczna (odsetek pracujących kobiet wyniósł 81,4%), edukacja (78,5%) i pozostała działalność usługowa (69,7%).

**Wykres 26. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD i płci w 2023 r.
Stan w dniu 31 października**

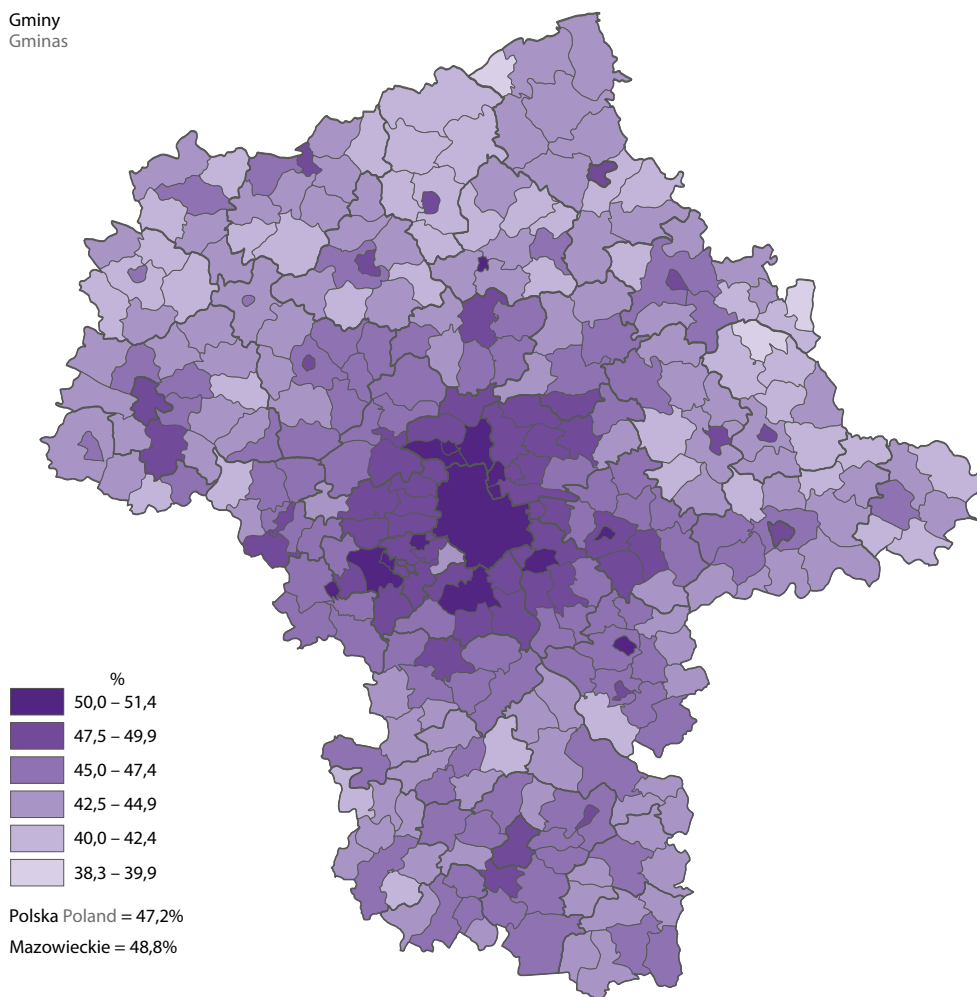
Chart 26. Employed persons in the national economy by PKD/NACE sections and sex in 2023
As of 31 October

Mapa 24. Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r.

Stan w dniu 31 października

Map 24. Share of women in the total number of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023
As of 31 October

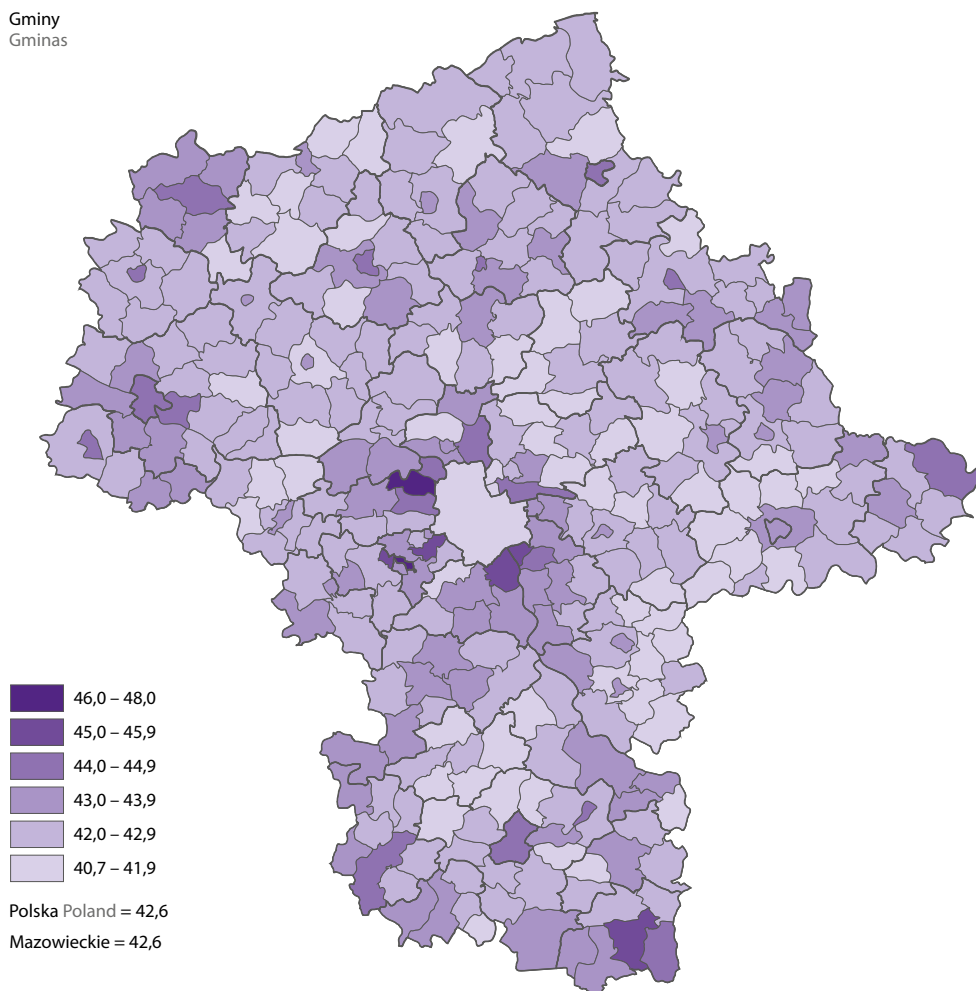

Pracujących kobiet w województwie mazowieckim było mniej niż mężczyzn – 1197,7 tys. wobec 1255,1 tys. W obu przypadkach oznacza to wzrost w ciągu dziesięciu miesięcy odpowiednio o 0,5% i o 0,7%. W końcu października 2023 r. odsetek pracujących kobiet wyniósł 48,8% i był najwyższy wśród województw; najniższy wystąpił w podkarpackim i wielkopolskim – po 45,8%, a w kraju wyniósł średnio 47,2%.

W województwie w układzie terytorialnym najmniej udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących zaobserwowano w gminach wiejskich Ceranów – 38,3%, Czarnia – 38,7% i Boguty-Pianki – 39,7%. Największy odnotowano w m.st. Warszawie – 51,4% oraz gminach miejskich Marki – 51,3% i Pruszków – 51,0%. Ponadto kobiety stanowiły większość pracujących jeszcze tylko w dziesięciu gminach.

Mapa 25. Średnia wieku pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r. Stan w dniu 31 października

Map 25. Average age of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023 As of 31 October

Średnia wieku osób pracujących wyniosła w mazowieckim 42,6 roku i była taka sama, jak w kraju. Dość wyraźne zróżnicowanie obserwuje się w układzie terytorialnym. W czterech gminach województwa średnia wieku pracujących nie przekroczyła 41 lat; najniższą wynoszącą 40,7 roku odnotowano w gminach wiejskich Mirów, Parysów i Stromiec. W sześciu gminach średnia wieku pracujących przekroczyła 45 lat; najwyższą była w gminie miejskiej Podkowa Leśna i wyniosła 48,0 lat. Średni wiek mężczyzn był wyższy niż kobiet (odpowiednio 42,7 wobec 42,4 roku).

Bezrobocie rejestrowane

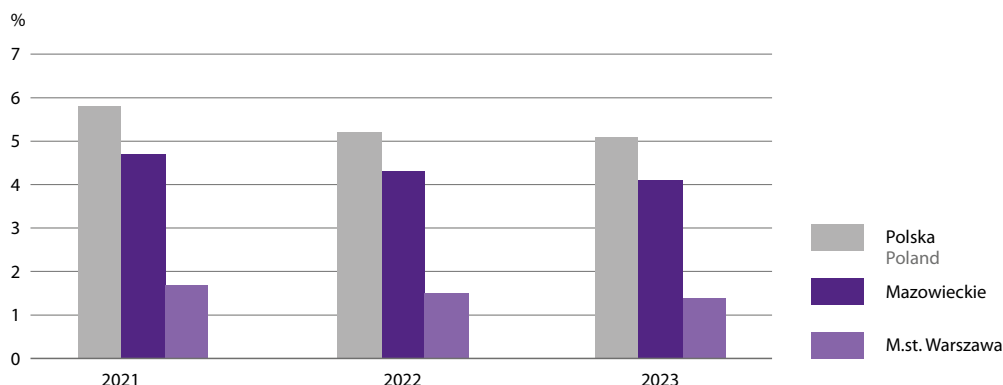
Dane o **bezrobociu rejestrowanym** podano na podstawie badania, które opiera się na rejestracji osób w powiatowych urzędach pracy. Osoby te muszą spełniać kryteria przedstawione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735, z późn. zm.), w której określono je jako bezrobotne oraz w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583, z późn. zm.).

W końcu grudnia 2023 r. liczba bezrobotnych województwa wyniosła 110,5 tys. osób i była o 5,1% niższa niż przed rokiem (w kraju o 3,0%). Stopa bezrobocia w województwie wyniosła 4,1% i była niższa niż średnio w kraju (5,1%). W porównaniu z 2022 r. nastąpił spadek odpowiednio o 0,2 i o 0,1 p. proc. W skali roku stopa bezrobocia zmniejszyła się w 27 z 42 powiatów województwa, najbardziej w żuromińskim (o 1,2 p. proc.), płońskim (o 1,0 p. proc.) oraz garwolińskim i przysuskim (po 0,9 p. proc.). W województwie miało miejsce wyraźne terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia. Najniższa notowana była w m.st. Warszawie (1,4% w 2023 r.), a najwyższa – w powiecie szymborskim (24,2%).

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Od 2020 r. wskaźnik ten podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowaną na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi.

Wykres 27. Stopa bezrobocia rejestrowanego
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 27. Registered unemployment rate
As of 31 December

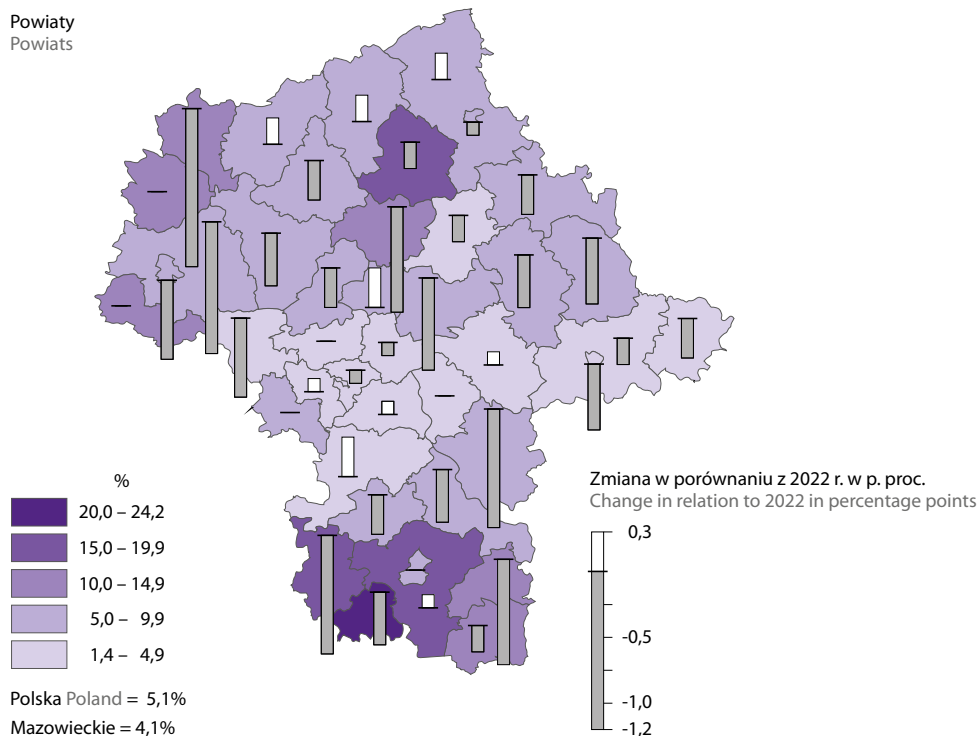
W końcu grudnia 2023 r. udział osób długotrwale bezrobotnych, stanowiących ponad połowę zarejestrowanych ogółem zmniejszył się w skali roku (o 2,5 p. proc. do 51,7%). Zwiększył się natomiast odsetek osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami (o 0,2 p. proc. do 5,9%). Absolwenci stanowili 3,2% ogółu bezrobotnych, a ich udział w stosunku do roku poprzedniego zmniejszył się o 0,4 p. proc.

W 2023 r. wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych najwięcej było osób w grupie wieku 35–44 lata. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł o 0,1 p. proc. w skali roku i wyniósł 26,3%. Najmniej wśród bezrobotnych było osób najmłodszych, tj. w wieku 24 lata i mniej (11,5%); ich udział wzrósł o 0,4 p. proc. w skali roku. Odsetek osób najstarszych (55 lat i więcej) wyniósł 17,1% i zmniejszył się o 0,5 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem.

W 2023 r. blisko połowa bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy to osoby o najniższym poziomie wykształcenia tj. najwyższej gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym i branżowym I stopnia. W badanym roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne i niższe (26,6% w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych). Udział wymienionej grupy w skali roku nie zmienił się. Wysoki odsetek bezrobotnych odnotowano również u osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe, branżowe I stopnia oraz policealne, średnie zawodowe, branżowe II stopnia (po 21,6%). Udziały obu z wyżej wymienionych grup zmniejszyły się po 0,1 p. proc. w skali roku. Najmniej wśród bezrobotnych było osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 13,0% (w 2022 r. – 12,7%). Odsetek osób z wykształceniem wyższym wyniósł 17,2% (tyle samo co w 2022 r.). Najwięcej bezrobotnych najlepiej wykształconych było w m.st. Warszawie (33,3%), a najmniej w powiecie białobrzeskim (7,3%).

**Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 26. Registered unemployment rate in 2023
As of 31 December

W województwie mazowieckim w końcu grudnia 2023 r. w miastach mieszkało więcej bezrobotnych niż na wsi (59,5 tys. wobec 51,0 tys.). W miastach osób bezrobotnych było mniej o 6,2% niż przed rokiem, a na wsi o 3,8%. Dla porównania w kraju (odpowiednio o 3,3% i o 2,5%).

Do powiatowych urzędów pracy województwa mazowieckiego w 2023 r. zgłoszono 198,9 tys. ofert zatrudnienia, tj. o 8,7% więcej niż w roku poprzednim. W ciągu roku najwięcej ofert wpłynęło do urzędów pracy w m.st. Warszawie (44,6 tys.), a najmniej w powiecie zwoleńskim (0,4 tys.). W końcu grudnia 2023 r. w województwie na 1 ofertę pracy przypadało średnio 20 osób bezrobotnych, podczas gdy w kraju – 19 (przed rokiem odpowiednio 28 i 18).

W 2023 r. w województwie wpłynęło 4,1 tys. ofert pracy dla osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami tj. o 11,7% mniej niż w roku poprzednim (w kraju o 17,9% mniej). W końcu grudnia 2023 r. w województwie na 1 ofertę pracy dla osób z niepełnosprawnościami przypadało średnio 41 osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami, podczas gdy w kraju – 39 (przed rokiem odpowiednio 31 i 27).

Aktywność ekonomiczna ludności

Źródłem danych kwartalnych o **ludności aktywnej zawodowo** (tj. pracujących i bezrobotnych według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz wytycznych Eurostatu) oraz o **osobach biernych zawodowo**, tj. tych, którzy pozostają poza siłą roboczą jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego badania (badanie zasadnicze obejmuje osoby w wieku 15–89 lat, do 2020 r. włącznie były to osoby w wieku 15 lat i więcej) oraz definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Na potrzeby analiz porównawczych zaprezentowano przeliczone dane BAEL dla lat wcześniejszych, z uwzględnieniem definicji obowiązujących od 2021 r.

Wyniki badania za 4 kwartał w latach 2019–2023 uogólniono w oparciu o bilanse ludności rezydującej, opracowane na podstawie NSP 2021. Dane te różnią się od wcześniej publikowanych i nie są w pełni porównywalne z latami wcześniejszymi.

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL ^a
Table 12. Economic activity of the population aged 15–89 in quarter 4 by LFS ^a

Wyszczególnienie Specification	2021	2022	2023	2023 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	2791	2827	2847	17870
pracujący employed persons	2727	2755	2779	17323
bezrobotni unemployed persons	64	72	69	547
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	1673	1640	1634	12492
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	62,5	63,3	63,5	58,9
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	61,1	61,7	62,0	57,1
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	2,3	2,5	2,4	3,1

^a Populacja osób bezrobotnych dotyczy osób w wieku 15–74 lata.
^a The unemployed population includes people aged 15–74.

Do pracujących według BAEL zaliczono osoby w wieku 15–89 lat które w okresie badanego tygodnia: wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego

- a) z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- b) z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- c) z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL obliczono jako udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Wskaźnik zatrudnienia według BAEL obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Stopę bezrobocia według BAEL obliczono jako udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

W 4 kwartale 2023 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie mazowieckim liczyła 2847 tys. osób, a biernych zawodowo – 1634 tys. Ludność aktywna zawodowo obejmowała pracujących w liczbie 2779 tys. osób i bezrobotnych – 69 tys. Liczba aktywnych zawodowo w 4 kwartale 2023 r. w stosunku do notowanej w analogicznym okresie poprzedniego roku zwiększyła się o 20 tys. osób (tj. o 0,7%). Wzrost aktywnych zawodowo nastąpił wśród kobiet (o 2,7%), a wśród mężczyzn spadek (o 1,1%).

W województwie mazowieckim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na najwyższym poziomie w kraju i wyniósł 63,5% (wzrost o 0,2 p. proc. w skali roku). W kraju wskaźnik ten wyniósł 58,9% (wzrost o 0,2 p. proc.). Podobnie jak w latach poprzednich, wyższą aktywność zawodową w województwie wykazywali mężczyźni niż kobiety (69,4% wobec 58,2%).

Mazowieckie, to województwo o największej liczbie pracujących. W 4 kwartale 2023 r. populacja pracujących liczyła tu 2779 tys. osób i stanowiła 16,0% ogółu pracujących w kraju. W skali roku liczba pracujących w województwie zwiększyła się o 24 tys. osób, tj. o 0,9% (w kraju wzrost o 0,1%). Wzrost nastąpił wśród kobiet (o 3,1%), a wśród mężczyzn spadek (o 1,1 %).

W analizowanym kwartale, tak jak przed rokiem największy udział w populacji pracujących miały osoby w wieku 35–44 lata (30,2%). Najmniejszym natomiast udziałem charakteryzowały się osoby z najmłodszej grupy wieku, tj. 15–24 lata (5,1%). W stosunku do analogicznego okresu 2022 r. największe zmiany w strukturze pracujących zanotowano w grupie osób w wieku 25–34 lata (spadek o 1,8 p. proc.).

W 4 kwartale 2023 r. w zatrudnionych w sektorze publicznym i prywatnym było 2171 tys. osób (tj. 78,1% ogółu pracujących), a ich liczba zmniejszyła się w stosunku do 4 kwartału 2022 r. o 0,2%. Wzrost wystąpił wśród pracodawców i pracujących na własny rachunek (z 557 tys. do 590 tys.), a wśród pomagających członków rodzin spadek (z 22 tys. do 18 tys.).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie mazowieckim w analizowanym kwartale wyniósł 62,0 % i podobnie jak w poprzednich latach był najwyższy w kraju. W skali roku wskaźnik zatrudnienia zwiększył się o 0,3 p. proc. Wzrost odnotowano w populacji kobiet (o 1,5 p. proc.), a wśród mężczyzn spadek (o 1,0 p. proc.).

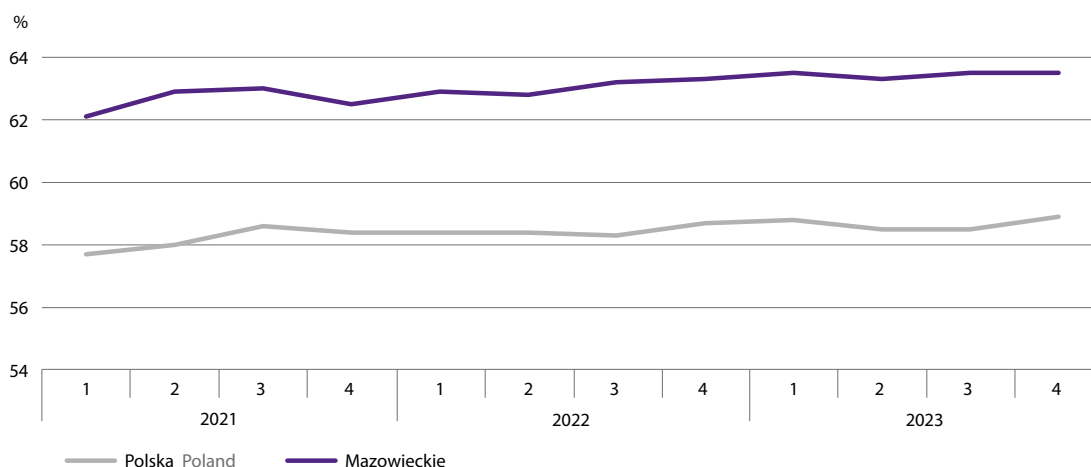
W 4 kwartale 2023 r. liczba bezrobotnych w województwie mazowieckim wyniosła 69 tys. osób i w skali roku zmniejszyła się o 3 tys. (tj. o 4,2%). Spadek nastąpił wśród populacji kobiet (o 13,3%), a wśród mężczyzn wzrost (o 2,4%).

Stopa bezrobocia w województwie wyniosła 2,4% i zmalała o 0,1 p. proc. w skali roku (w kraju wzrosła o 0,2 p. proc.). Wskaźnik ten dla kobiet ukształtował się na poziomie 1,9% (spadek o 0,3 p. proc.), a wśród mężczyzn na poziomie 2,9% (wzrost o 0,1 p. proc.).

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w województwie mazowieckim w omawianym kwartale wyniósł 7 miesięcy (w kraju – 8,5 miesiąca). W skali roku okres ten w województwie zmniejszył się o 0,2 miesiąca, a w kraju zwiększył się o 0,3 miesiąca. Mężczyźni poszukiwali pracy dłużej niż kobiety (7,6 miesiąca wobec 5,9 miesiąca). W kraju podobnie przeciętny czas poszukiwania pracy był dłuższy dla mężczyzn niż dla kobiet (8,5 miesiąca wobec 8,4 miesiąca).

W 4 kwartale 2023 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 1634 tys. osób i stanowiła 36,5% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15–89 lat (w kraju udział ten kształtował się na poziomie 41,1%). W ujęciu rocznym liczba biernych zawodowo w województwie zmniejszyła się o 6 tys. osób, tj. o 0,4% (w kraju spadek o 0,5%). Wśród biernych zawodowo w województwie przeważały kobiety, których udział wyniósł 60,1%. Spośród ogółu biernych zawodowo (w wieku 15–74 lata) 50,0% stanowiły osoby, które nie poszukiwały pracy z powodu przebywania na emeryturze. Kolejnymi przyczynami bierności zawodowej były: nauka i uzupełnianie kwalifikacji – 26,8%, choroba lub niesprawność – 10,4%, obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu – 6,9%.

Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
Chart 28. Activity rate by quarters

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie mazowieckim są wyższe niż średnio w kraju, jednak przewaga ta z roku na rok nieznacznie maleje.

W 2023 r. utrzymał się wzrost w skali roku przeciętnej liczby świadczeniobiorców ZUS i spadek liczby emerytów i rencistów pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń; ogólna liczba osób pobierających świadczenia emerytalne i rentowe, po dwóch latach nieznacznych spadków, wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim. Emerytury i renty z roku na rok rosną, przy czym w 2023 r. świadczenia wypłacane przez ZUS rosły wolniej niż wypłacane rolnikom indywidualnym. Wzrost wysokości świadczeń pobieranych zarówno przez beneficjentów ZUS, jak i przez rolników indywidualnych w mazowieckim był większy niż w kraju.

W gospodarstwach domowych w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł zarówno przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny, jak również dochód do dyspozycji na 1 osobę. Odnotowano większy wzrost wydatków niż dochodu rozporządzalnego.

Zmniejszył się wskaźnik zagrożenia ubóstwem oraz poziom nierówności osiąganych dochodów.

Subiektywna ocena warunków życia gospodarstw uległa pogorszeniu.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów jest realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

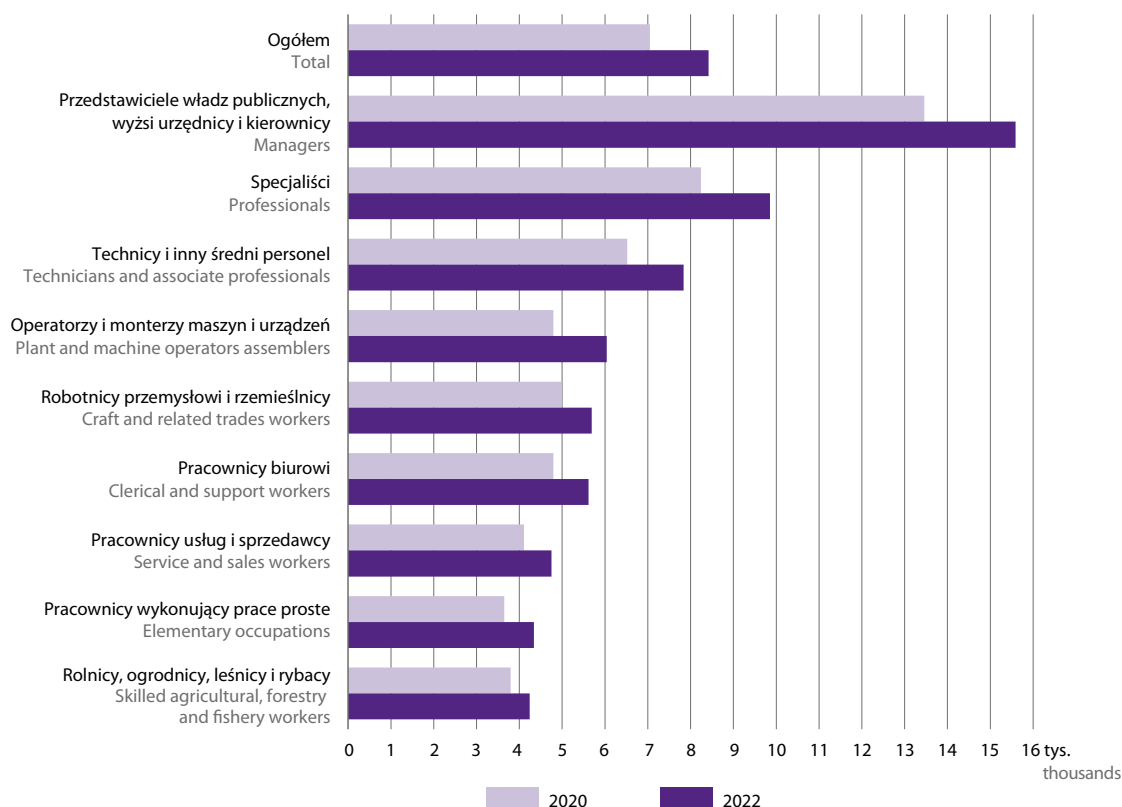
Wyniki ostatniej edycji badania struktury wynagrodzeń wykazały, że przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2022 r. w województwie mazowieckim wyniosło 8421,78 zł, co oznacza wzrost o 19,4% w porównaniu z 2020 r. i o 35,2% w stosunku do 2018 r. Dane za 2022 r. wskazują, że 67,4% pracowników pobierało wynagrodzenie nie wyższe od przeciętnego w województwie, a 20,3% – wynagrodzenie, które nie przekraczało połowy tej wartości, tj. nie było wyższe niż 4210,89 zł. Tylko 2,6% pracowników zarabiało ponad 3-krotnie więcej niż przeciętnie, tj. co najmniej 25265,35 zł miesięcznie. Oznacza to, że w ciągu dwóch lat zmniejszył się zarówno odsetek pracowników zarabiających nie więcej niż przeciętnie (o 0,1 p. proc.), jak i osób pobierających wynagrodzenie większe niż 3-krotność przeciętnego w województwie (o 0,6 p. proc.).

W 2022 r. w województwie mazowieckim wynagrodzenie nie przekraczające średniego w kraju (nie większe niż 7001,28 zł) pobierało 55,4% pracowników, a najwyżej połowę tej kwoty (tj. nie więcej niż 3500,64 zł) zarabiało 10,9% osób w przebadanej zbiorowości (w 2020 r. było to odpowiednio 53,9% i 9,8%).

Omawiane dane wskazują, że mężczyźni zarabiają więcej niż kobiety; w 2022 r. odpowiednio 9148,85 zł wobec 7685,30 zł. Oznacza to, że wynagrodzenie mężczyzn było wyższe niż średnie w województwie o 8,6%, a kobiet – niższe o 8,7%. Wynagrodzenia za październik 2022 r. w województwie zarówno w przypadku mężczyzn, jak i kobiet były o 1/5 wyższe niż średnio w kraju.

W 2022 r. w województwie mazowieckim wynagrodzenie środkowe (mediana) ukształtowało się na poziomie 6500,00 zł (w kraju 5701,62 zł). Oznacza to, że połowa pracowników otrzymywała wynagrodzenie co najwyżej w tej wysokości, a połowa – w wysokości nie niższej niż mediana. Dla mężczyzn wynagrodzenie środkowe miało wartość 6842,74 zł, dla kobiet – 6213,83 zł (w 2020 r. było to odpowiednio 5639,45 zł i 5246,28 zł).

Wykres 29. Wynagrodzenia według zawodów za październik
Chart 29. Wages and salaries by occupations for October

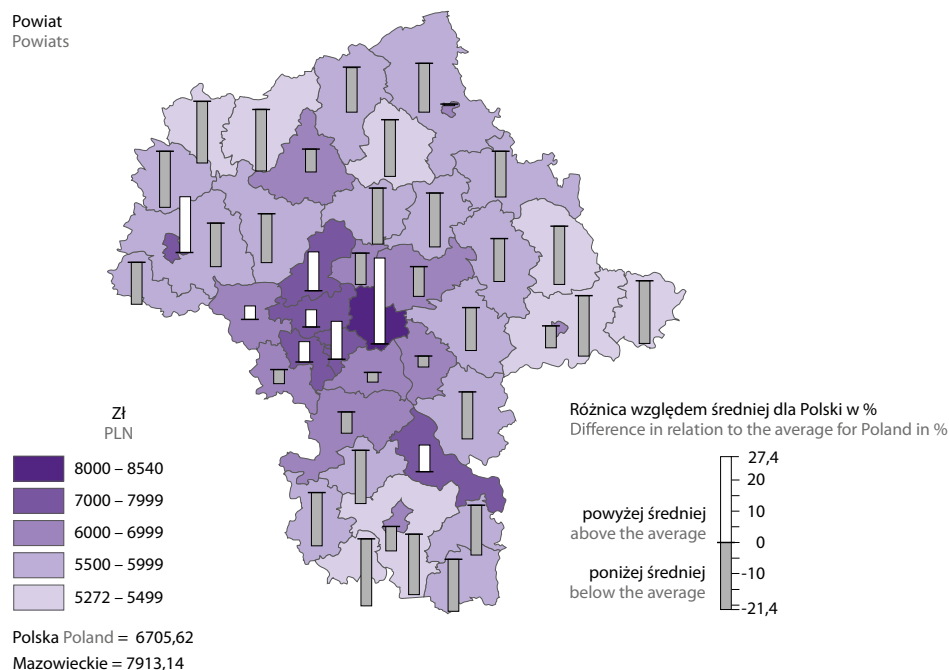
Wyniki badania struktury wynagrodzeń pokazują znaczne zróżnicowanie wysokości wynagrodzeń w zależności od wykonywanego zawodu. W 2022 r. w województwie mazowieckim wynagrodzenia przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników były niemal dwukrotnie wyższe od przeciętnego, podczas gdy zarobki w grupach zawodów pracownicy wykonujący prace proste oraz rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy stanowiły połowę wartości średniej.

W kolejnej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie rocznego badania statystyki publicznej Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących) – na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne wynagrodzeń (do poziomu powiatów) w 2022 r. (jako ostatnim dostępnym).

Wyniki badania Z-06 wskazują, że w 2022 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie mazowieckim wyniosło 7913,14 zł i było wyższe niż średnio w kraju o 1207,52 zł, tj. o 18,0%. W skali roku wzrosło o 11,3%, a w porównaniu z 2015 r. – o 55,2%; w kraju analogiczny wzrost był większy i wyniósł odpowiednio 11,7% i 61,5%.

Wynagrodzenia w województwie są wyraźnie zróżnicowane terytorialnie; w 2022 r. różnica między wynagrodzeniem najwyższym (w m.st. Warszawie), a najniższym (w powiecie sztybońskim) wyniosła 3268,20 zł. Wynagrodzenie w m.st. Warszawie osiągnęło poziom 8540,11 zł i było wyższe od średniego w kraju o 27,4%; ponadto wynagrodzenia wyższe niż w Polsce odnotowano w m. Płocku oraz powiatach: nowodworskim, pruszkowskim, kozienickim, grodziskim, warszawskim zachodnim i sochaczewskim. Wynagrodzenie w powiecie sztybońskim wyniosło 5271,91 zł i było niższe od przeciętnego w kraju o 21,4%. Wzrost wynagrodzeń w powiatach także jest nierównomierny. W porównaniu z 2021 r. relatywnie największy wzrost wystąpił w powiecie wyszkowskim (o 15,3%), a nieco mniejszy w makowskim (o 15,2%) i otwockim (o 15,1%), a najmniejszy w powiatach płońskim i przysuskim (po 7,2%) oraz warszawskim zachodnim (o 8,5%).

Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a 2022 r.
Map 27. Average monthly gross wages and salaries^a in 2022

a Dotyczy podmiotów gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Concern economic entities employing more than 9 persons.

W ostatniej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1 (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; w ramach badania podmioty o liczbie pracujących 50 lub więcej osób badane są metodą pełną, a podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49 osób metodą reprezentacyjną) – na tej podstawie przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenia w województwie w sektorze przedsiębiorstw w 2023 r. (jako ostatnim dostępnym).

W 2023 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim ukształtowało się na poziomie 8552,31 zł i stanowiło 114,9% przeciętnego w kraju (w 2022 r. było to 115,7%). Wzrost w skali roku przeciętnych wynagrodzeń w województwie w całym prezentowanym okresie był wolniejszy niż w Polsce; w 2023 r. wyniósł odpowiednio 11,1% wobec 11,9%, rok wcześniej 12,5% wobec 13,0%, a w 2015 r. – 3,0% wobec 3,5%.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

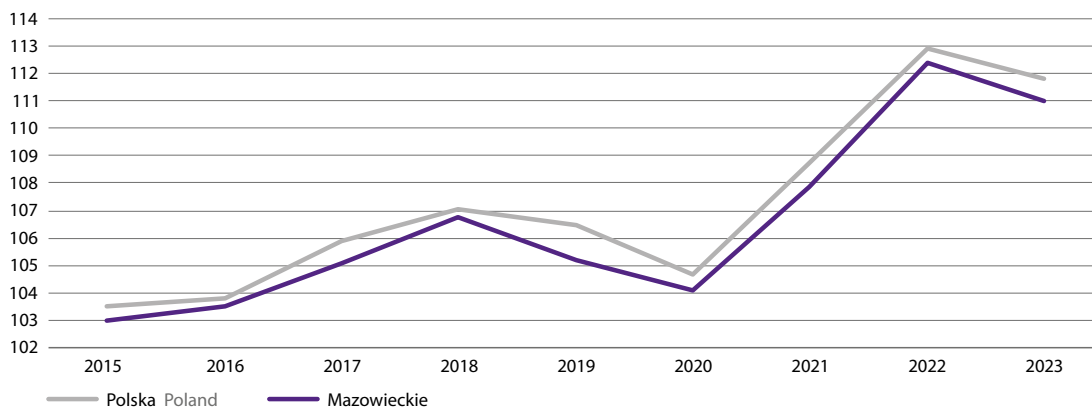
Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto: Average monthly gross wages and salaries:				
w złotych in PLN	4991,77	6347,01	7699,78	8552,31
Polska=100 Poland=100	121,1	117,3	115,7	114,9

Wynagrodzenia są wyraźnie zróżnicowane w zależności od rodzaju działalności przedsiębiorstw. W 2023 r. do najwyższych należały wynagrodzenia m.in. w sekcjach wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (12302,53 zł; wyższe niż przeciętne wynagrodzenie w województwie o 43,9%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (11930,45 zł; wyższe o 39,5%). Najniższe wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w mazowieckim wystąpiły w sekcjach administrowanie i działalność wspierająca (6207,36 zł) oraz zakwaterowanie i gastronomia (6307,30 zł) – były niższe od przeciętnego w województwie odpowiednio o 27,4% i o 26,3%.

Wykres 30. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw Rok poprzedni=100

Chart 30. Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector Previous year=100

Tablica 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	1122,4	1197,9	1193,7	1205,1
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	2047,16	2487,78	2922,54	3436,30
w tym emerytura of which retirement pension	2178,27	2590,44	3042,12	3578,40
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1144,30	1350,09	1480,49	1830,22
w tym emerytura of which retirement pension	1164,39	1349,87	1480,56	1835,27

W 2023 r. w województwie mazowieckim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 1205,1 tys. osób, z czego 87,5% to świadczeniobiorcy ZUS, a 12,5% – pobierający emerytury i renty rolnicze. Ogólna liczba emerytów i rencistów była większa od notowanej przed rokiem o 1,0% (w kraju o 0,6%).

W 2023 r. emerytury i renty z ZUS otrzymywało 1054,7 tys. osób, tj. o 13,9 tys. (o 1,3%) więcej niż przed rokiem. Najliczniejszą grupą świadczeniobiorców ZUS są emeryci; w badanym roku stanowili oni 81,8% tej zbiorowości (w 2022 r. – 81,0%); pozostali to świadczeniobiorcy otrzymujący renty rodzinne (12,7%; rok wcześniej 13,0%) oraz renty z tytułu niezdolności do pracy (5,5%; przed rokiem 6,0%). W porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost przeciętnej liczby emerytów (o 2,3%) i spadek liczby osób pobierających renty rodzinne (o 1,0%) oraz liczby świadczeniobiorców otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 6,8%).

Nieco odmiennie kształtowały się struktura i dynamika liczby osób, którym wypłacano świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Emerytury i renty rolnicze w 2023 r. pobierało 150,4 tys. osób, tj. o 2,5 tys. (o 1,6%) mniej niż w 2022 r. Wśród świadczeniobiorców KRUS także dominują emeryci; w 2023 r. stanowili oni 81,4% omawianej zbiorowości (rok wcześniej 81,0%); kolejną grupą są osoby otrzymujące renty z tytułu niezdolności do pracy (14,2%; przed rokiem 14,5%), a najmniej liczną – świadczeniobiorcy, którym wypłacano renty rodzinne (4,5%; bez zmiany w skali roku). W porównaniu z 2022 r. liczba osób pobierających emerytury zmniejszyła się o 1,2%, mniej niż przed rokiem było także osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 3,9%) oraz osób pobierających renty rodzinne (o 1,7%).

W 2023 r. w województwie mazowieckim przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 3436,30 zł i była wyższa o 17,6% w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju – wyższa o 17,2%). Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych ukształtowała się na poziomie 1830,22 zł i wzrosła w skali roku o 23,6% (w kraju o 23,1%).

W województwie relacja wysokości świadczeń z ZUS do średniej krajowej kształtuje się odmiennie niż w przypadku KRUS. W 2023 r. mazowieckie zajmowało drugie, za województwem śląskim, miejsce w kraju, pod względem przeciętnej emerytury i renty z ZUS (105,1% średniej krajowej) oraz miejsce trzynaste w przypadku analogicznego świadczenia wypłacanego przez KRUS (99,1% przeciętnej emerytury i renty rolniczej w Polsce) – niżej uplasowały się województwa podkarpackie, wielkopolskie i małopolskie.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in a household	1756	2241	2427	2686	2250
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1691	2191	2373	2602	2195

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki obejmujące m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki; straty pieniężne.

Prezentowane **dane za lata 2021 i 2022** zostały uogólnione w oparciu o wstępne wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 i nie są wprost porównywalne z danymi za lata wcześniejsze, które zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. W związku z uaktualnionym uogólnieniem wyniki za 2021 r. różnią się od wcześniej publikowanych.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r. w województwie mazowieckim wynosił 2686 zł i był o 10,7% wyższy niż w 2021 r. i o 19,4% wyższy niż analogiczny dochód w Polsce. Podobnie jak w latach poprzednich, w 2022 r. gospodarstwa domowe w województwie mazowieckim wykazywały najwyższe w kraju dochody na osobę.

W 2022 r. przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na 1 osobę w województwie mazowieckim wynosiły 1673 zł i były o 13,3% wyższe niż przed rokiem i o 13,4% wyższe niż przeciętnie w kraju. Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym ukształtował się na poziomie 62,3% wobec 60,9% w 2021 r. W porównaniu z rokiem poprzednim w 2022 r. wzrost wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe był wyższy niż osiągnięty przyrost dochodów.

W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych dominowały dochody z pracy najemnej. Stanowiły one 58,1% ogółu dochodów i w skali roku ich udział zwiększył się o 3,7 p. proc. Drugim co do wielkości źródłem dochodów gospodarstw domowych były dochody osiągane ze świadczeń społecznych. W ujęciu rocznym w województwie mazowieckim nastąpił wzrost udziału tych dochodów o 0,4 p. proc. do poziomu 24,0%. W mniejszym stopniu dochód rozporządzalny tworzyły dochody z pracy na własny rachunek – 13,0% oraz dochody z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie – 2,3%. W stosunku do 2021 r. udział dochodów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie zmniejszył się o 2,6 p. proc., a z pracy na własny rachunek o 1,7 p. proc.

Dochód do dyspozycji gospodarstwa domowe przeznaczają na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz przyrost oszczędności. W 2022 r. dochód do dyspozycji przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie wyniósł 2602 zł, tj. o 9,6% więcej w stosunku do 2021 r. i jednocześnie był wyższy od przeciętnego w kraju o 18,6%.

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o Europejskie Badanie Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

- **wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych** jest to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne;
- **współczynnik Giniego** jest miarą nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

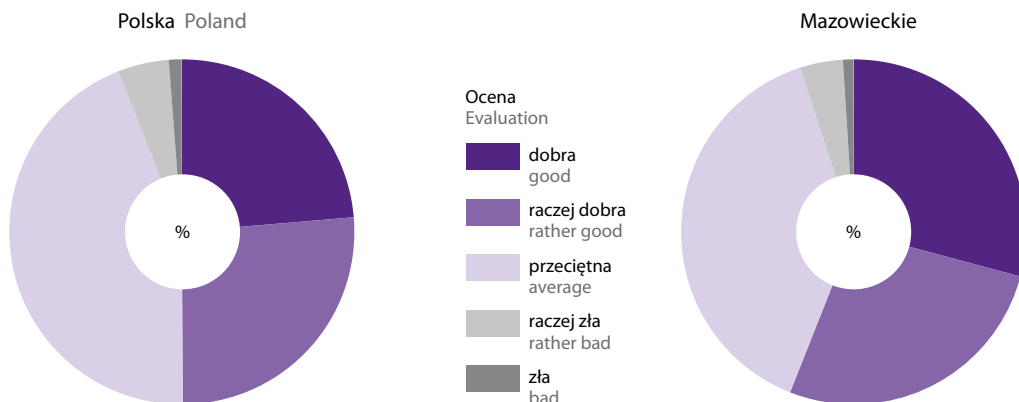
Wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych dla województwa mazowieckiego w badaniu z 2022 r. wyniosła 10,6% i była o 3,1 p. proc. niższa niż średnia dla kraju (13,7%).

W 2022 r. odsetek osób z dochodami poniżej progu zagrożenia ubóstwem był o 3,3 p. proc. niższy niż w roku 2021, gdy wyniósł on 13,9%. Podobnie spadek wartości relatywnego wskaźnika zagrożenia ubóstwem odnotowano w odniesieniu do 2015 r., tj. o 5,7 p. proc.

Współczynnik Giniego jest jednym ze wskaźników, które informują o poziomie nierówności dochodów. W 2022 r. jego wartość dla województwa była wyższa niż średnia dla kraju (26,3%) i ukształtowała się na poziomie 28,3%.

W porównaniu z 2021 r. współczynnik Giniego dla przeciętnego dochodu do dyspozycji na osobę był niższy o 1,8 p. proc. Spadek tego współczynnika w skali roku wskazuje, podobnie jak w 2021 r., na zmniejszanie się nierówności dochodowych gospodarstw domowych w województwie.

Wykres 31. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2022 r.
Chart 31. Subjective evaluation of material situation of households in 2022

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w porównaniu z 2021 r. uległa pogorszeniu.

W 2022 r. poziom warunków życia jako dobry albo raczej dobry określiło 56,2% gospodarstw (w Polsce 49,9%), a 5,0% jako raczej zły albo zły (w kraju 5,9%). Jako przeciętną swoją sytuację postrzegało 38,8% gospodarstw (dla Polski średnia wynosiła 44,2%).

W województwie mazowieckim w skali roku nastąpił spadek odsetka gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą o 1,7 p. proc. (w Polsce spadek o 3,4 p. proc.) oraz wzrost odsetka gospodarstw postrzegających ją jako przeciętną wynoszący 1,7 p. proc. (w Polsce odnotowano wzrost o 2,5 p. proc.). Udział gospodarstw domowych określających swoją sytuację jako raczej złą albo złą nie zmienił się w stosunku do 2021 r. (w kraju wystąpił wzrost o 1,0 p. proc.).

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social assistance and family support

Systematycznie zmniejsza się liczba osób, którym przyznano świadczenie pomocy społecznej, jak również liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które wypłacono świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”, była najwyższa w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim zmalała liczba świadczeniobiorców zasiłku rodzinnego, jak i kwota wydatków na te świadczenia.

Uległa poprawie sytuacja w zakresie instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3. Wzrosła liczba placówek, jak i oferowanych przez nie miejsc, a także przebywających w nich dzieci.

Pomoc społeczna jest ważnym instrumentem polityki społecznej państwa. Przeznaczona jest do wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z którą nie są one w stanie sobie poradzić. Pomoc ta polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych osobom spełniającym określone kryteria i zakwalifikowanym do otrzymania takiej pomocy w miejscu ich zamieszkania. W 2022 r. w województwie mazowieckim jednostki samorządu terytorialnego w ramach zadań własnych i zleconych przyznały świadczenia społeczne na podstawie decyzji 115,4 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj oraz źródło finansowania (o 4,9% mniej niż w 2021 r. i o 43,9% mniej niż w 2015 r.). Na każde 10 tys. ludności przypadało 209 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (w 2021 r. – 220, w 2015 r. – 385), tj. o 32 osoby mniej niż średnio w kraju.

Pomoc pieniężną stanowią różnego rodzaju zasiłki (stałe, okresowe, celowe, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, pomoc dla cudzoziemców), natomiast pomoc niepieniężna obejmuje m.in.: posiłek, schronienie w placówkach dla bezdomnych, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. W województwie mazowieckim świadczenia w formie pieniężnej na podstawie decyzji otrzymało 69,7 tys. osób (o 8,9% mniej niż w 2021 r. i o 36,8% mniej niż w 2015 r.). Zasiłki celowe przyznano dla 56,7 tys. osób, zasiłki stałe dla 21,6 tys. osób, a zasiłki okresowe dla 16,1 tys. osób. Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano dla 56,2 tys. osób (o 1,4% więcej niż w 2021 r. i o 49,2% mniej niż w 2015 r.). Były to głównie posiłki (38,9 tys. osób) i usługi opiekuńcze (14,1 tys. osób).

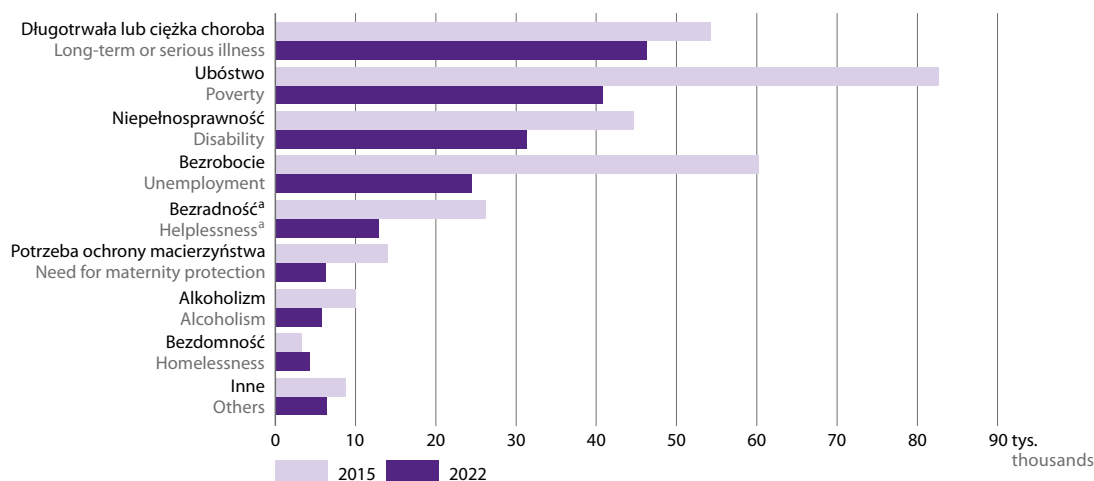
Na pomoc społeczną wydano łącznie 417,0 mln zł (o 6,0% więcej niż w 2021 r. i o 6,8% więcej niż w 2015 r.). Pomoc pieniężna w 2022 r. wyniosła 266,7 mln zł (o 5,6% więcej niż w 2021 r. i o 2,4% mniej niż w 2015 r.), co stanowiło 63,9% wydatkowanej kwoty. Z tego na zasiłki stałe przeznaczono 134,3 mln zł, na zasiłki celowe – 95,0 mln zł, a na zasiłki okresowe – 35,7 mln zł. W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 150,4 mln zł, tj. 36,1% kwoty ogółem (o 6,7% więcej niż w 2021 r. i o 28,2% więcej niż w 2015 r.). Na usługi opiekuńcze wydano 80,6 mln zł, a na posiłki 38,6 mln zł.

Tablica 16. Świadczenia pomocy społecznej
Table 16. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	205504	136278	121331	115386
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	390651,5	402016,6	393532,5	417045,9
pomoc pieniężna financial assistance	273346,8	260305,7	252656,2	266690,8
pomoc niepieniężna non-financial assistance	117304,7	141710,9	140876,3	150355,2
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	385	247	220	209

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy społecznej. W 2022 r. w województwie mazowieckim, najczęstszymi powodami przyznania świadczenia była długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo (odpowiednio 46,1 tys. i 40,8 tys. rodzin). W porównaniu z 2015 r. odnotowano znaczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy przyznanej z powodu bezrobocia (o 59,5%), potrzeby ochrony macierzyństwa (o 55,0%), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 50,9%) oraz ubóstwa (o 50,7%), natomiast o 29,6% wzrosła liczba rodzin, którym pomoc przyznano z powodu bezdomności.

Wykres 32. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn
Chart 32. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons

a W sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
a Care and education as well as household management problems.

W 2022 r. kontynuowano program Karta Dużej Rodziny, oferujący rodzinom wielodzietnym, mającym obecnie lub w przeszłości na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej na terenie całego kraju. Prawo do KDR przysługuje także dzieciom: do 18. roku życia, do 25. roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej, bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta przysługuje niezależnie od dochodów. W 2022 r. w województwie mazowieckim Kartę Dużej Rodziny posiadało 184,7 tys. rodzin (151,7 tys. w 2021 r.), najwięcej w m.st. Warszawie (36,6 tys.) i powiecie wołomińskim (10,4 tys.), natomiast najmniej w powiecie gostyńskim (1,2 tys.) oraz zwoleńskim i lipskim (po 1,4 tys.).

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.).

W 2022 r. w województwie mazowieckim środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 78,3 tys. gospodarstw domowych i objęła 153,1 tys. beneficjentów. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba była mniejsza o 8,5%, a w stosunku do 2015 r. o 52,5%.

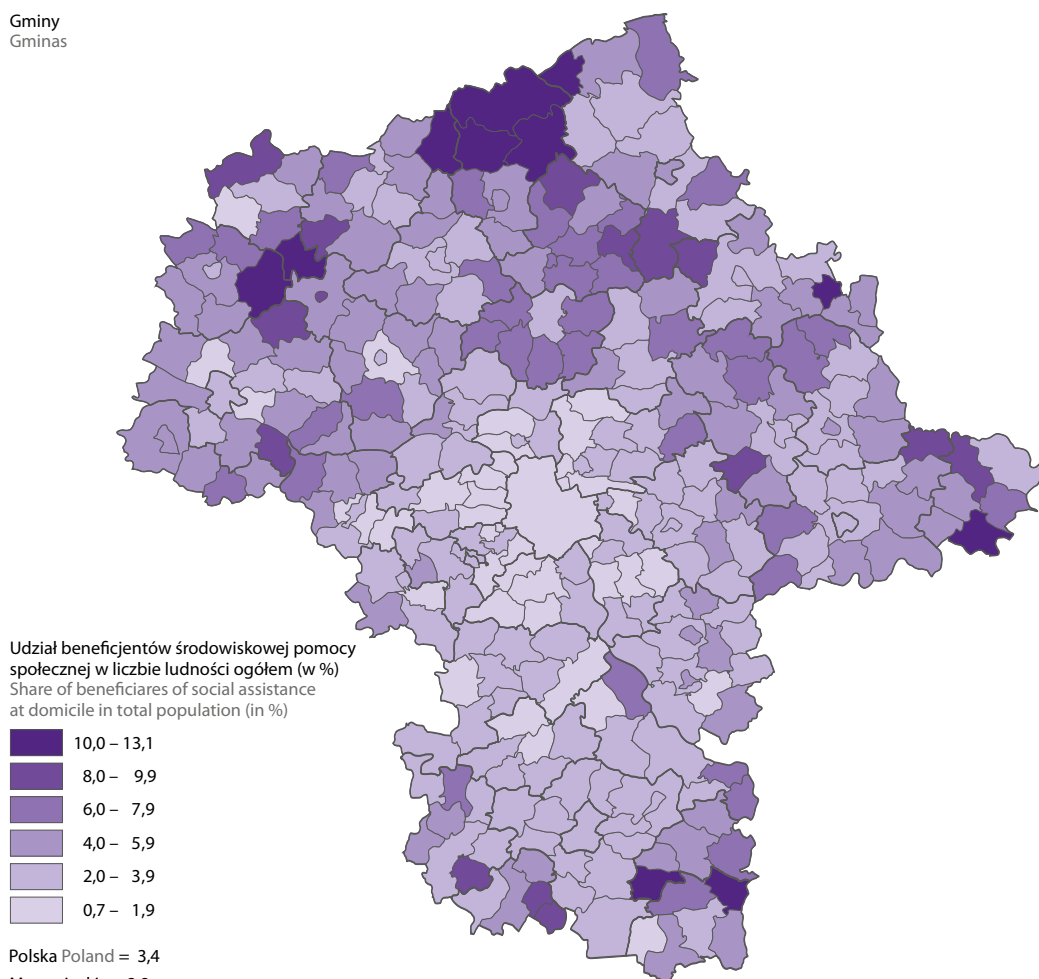
Tablica 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 17. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	130310	91154	83444	78327
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	322563	187461	167354	153083
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	604	340	304	278

Udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie ludności województwa mazowieckiego w 2022 r. wynosił 2,8% (w kraju 3,4%) i zmniejszył się w porównaniu z 2021 r. o 0,2 p. proc., a w odniesieniu do 2015 r. o 3,2 p. proc. W województwie występuje silne terytorialne zróżnicowanie zasięgu korzystania z pomocy społecznej osób i gospodarstw domowych. W 2022 r. wartość omawianego wskaźnika była najwyższa w gminach Czarnia – 13,1% i Chorzele – 13,0%. Najmniejszy udział w ludności ogółem mieli beneficjenci w Starych Babicach, Ożarowie Mazowieckim i Łomiankach (po 0,7%).

Mapa 28. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2022 r.
Map 28. Scope of use of social assistance at domicile in 2022

Gminy
Gminas

Tablica 18. Świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”
Table 18. “Family 500+” child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2020	2021	2022
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	2474572,4	6264107,3	6270702,5	6641491,2 ^b
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze w tys. Monthly average number of children for whom families received a child-raising benefit in thousands	551,4	1034,9	1037,0	1079,9 ^b

a W okresie kwiecień–grudzień. b Łącznie z dziećmi w pieczy zastępczej.
a In the period April–December. b Including foster care children.

Uwaga: Od 1 kwietnia 2016 r. do 30 czerwca 2019 r. świadczenie przysługiwało rodzicom lub opiekunom dzieci do 18 roku życia, niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dziecko, a w przypadku dochodu w wysokości nie przekraczającej 800 zł na osobę, także na pierwsze lub jedyne dziecko. Od 1 lipca 2019 r. przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągany przez rodzinę. Od 1 czerwca 2022 r. świadczenie wychowawcze otrzymują dzieci w pieczy zastępczej (do 31 maja 2022 r. były to dodatki).

Note: From 1 April 2016 to 30 June 2019, the benefit was available to parents or guardians for each child up to the age of 18, regardless of the income for the second and next child, and in the case of income not exceeding 800 PLN per person, also for the first or only child. Since 1 July 2019, child-raising benefit has been granted to every child until 18 years old, regardless of family income. From 1 June 2022, children in foster care receive child-raising benefit (to 31 May 2022, these were supplements).

W 2022 r. realizowano rozpoczęty w kwietniu 2016 r. program „Rodzina 500+” kierowany do rodzin naturalnych, a także do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej. Od 1 czerwca 2022 r. świadczenie wychowawcze zastąpiło dodatki na dzieci przebywające w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W województwie mazowieckim w 2022 r. świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie objęto przeciętnie 1079,9 tys. dzieci (w 2021 r. 1037,0 tys. dzieci bez dzieci w pieczy zastępczej). Wartość wypłaconych świadczeń wychowawczych wraz z wypłaconymi do końca maja dodatkami wyniosła 6641,5 mln zł. Kwota przeznaczona na wsparcie dzieci w województwie mazowieckim stanowiła 15,8% wydatków ogółem w kraju.

Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny
Table 19. Benefits to the family

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2021	2022
Dobry Start ^a Good Start ^a				
Kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł Amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	.	197027,2	197310,8	211182,2
Liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenie (w ciągu roku) Number of children (and learners) for whom benefits have been paid (during a year)	.	657289	658107*	704413
Zasiłek rodzinny Family allowance				
Kwota świadczeń ^b wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł Amount of family allowances ^b (during a year) in thousand PLN	550878	437421	377672	319299
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny Children, for whom parents shall receive family allowances	274964	212594	181800	152630
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku Share of children aged under 17 years, for whom parents shall receive family allowances in the total number of children at this age	24,9	18,6	15,9	13,3

a W ramach programu „Dobry Start” dla każdego uczącego się dziecka, rozpoczynającego rok szkolny wypłacane jest jeden raz w roku świadczenie na wyprawkę szkolną. b Wraz z dodatkami.

a As part of the “Good Start” programme, for each learning child, at the beginning of the school year, a benefit for a school layette is paid once a year. b Including appendices.

Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny (dok.)
Table 19. Benefits to the family (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2021	2022
Fundusz alimentacyjny Alimony fund				
Kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł Amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	146448,4	124021,6	119949,7	110289,9
Liczba wypłaconych świadczeń Number of paid benefits	355233	293370	283486	256963
Ulga prorodzinna w zeznaniach podatkowych PIT Family tax relief in PIT tax returns				
Kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej w tys. zł Amount of tax deductions for family tax relief in thousand PLN	853545,2	870837,1	894625,6	.
Liczba dzieci ^c Number of children ^c	956068	1000886	1012824	.

^c Liczba dzieci podana została łącznie, tj. dzieci, na które dokonano odliczenia od podatku jak również dzieci, na które przysługiwał zwrot nieodliczonej kwoty ulgi na dzieci.

^c The number of children was given in total, i.e. children for whom the child relief was deducted from tax as well as children who were entitled to the reimbursement of not deducted child relief.

Od 2018 r. pomoc dla rodzin z dziećmi została poszerzona o wypłatę jeden raz w roku (w wysokości 300 zł) świadczenia na wyprawkę szkolną dla każdego uczącego się dziecka rozpoczynającego rok szkolny. Świadczenie wypłacane jest w ramach programu „Dobry Start” i jest niezależne od dochodu. Przysługuje ono do ukończenia przez dziecko 20. roku życia, a na dziecko z niepełnosprawnością do ukończenia przez nie 24. roku życia. W 2022 r. wsparcie w ramach programu otrzymało 704,4 tys. uczniów, a wartość tego wsparcia to 211,2 mln zł.

W 2022 r. na zasiłki rodzinne (wraz z dodatkami), mające na celu finansowe wsparcie rodzin z dziećmi i z osobami niepełnosprawnymi przeznaczono 319,3 mln zł, tj. o 58,4 mln zł (o 15,5%) mniej niż w 2021 r. Średnio miesięcznie pobierało je 69,7 tys. rodzin, tj. o 15,5 tys. (o 18,2%) mniej niż w 2021 r. Zasiłki rodzinne wypłacano przeciętnie miesięcznie na 152,6 tys. dzieci. Udział dzieci w wieku poniżej 18 lat, na które rodzice otrzymywali zasiłki w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wynosił 13,3% i był o 2,6 p. proc. niższy w porównaniu z 2021 r.

Z funduszu alimentacyjnego może korzystać osoba uprawniona do pobierania alimentów w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów od dłużnika. W 2022 r. w województwie mazowieckim wypłacono 257,0 tys. świadczeń z funduszu alimentacyjnego, podczas gdy w 2021 r. było to 283,5 tys. Świadczenia te wypłacono na łączną kwotę 110,3 mln zł, o 8,1% mniejszą niż w roku poprzednim. Średnio miesięcznie wypłacono 21,4 tys. świadczeń, a ich przeciętna kwota wynosiła 429 zł, wobec wypłaconych w 2021 r. średnio miesięcznie 23,6 tys. świadczeń o przeciętnej kwocie 423 zł.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuńcza dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1324, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

W województwie mazowieckim na koniec 2022 r. funkcjonowało 929 placówek sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 (o 68 więcej w porównaniu z 2021 r. i o 484 więcej niż w 2015 r.), z tego 804 żłobki oraz 125 klubów dziecięcych. W 2022 r. w województwie nie występowały oddziały żłobkowe. Omawiane placówki dysponowały łącznie 35,3 tys. miejsc (o 11,2% więcej niż w 2021 r. i o 148,1% więcej niż w 2015 r.), przy czym aż 93,4% z nich oferowały żłobki. W kraju działały 5304 takie placówki, w dyspozycji których było 206,0 tys. miejsc.

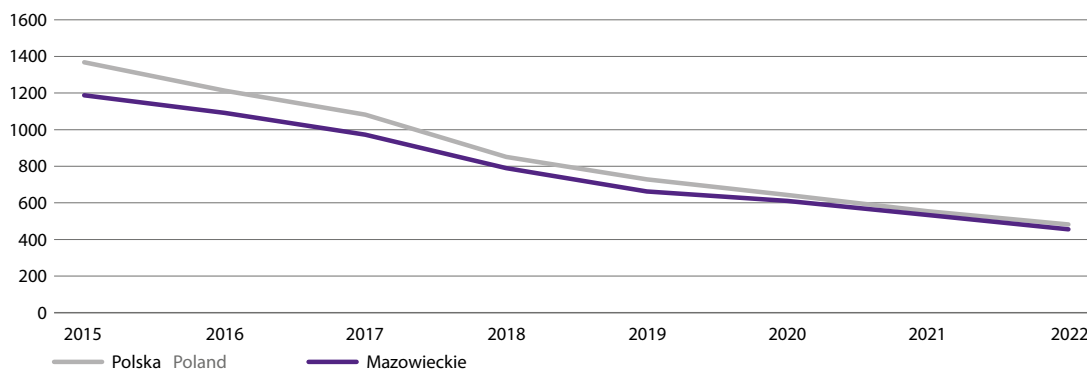
Tablica 20. Żłobki^a i kluby dziecięce
Stan w dniu 31 grudnia
Table 20. Nurseries^a and children's clubs
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Żłobki Nurseries	373	681	752	804
w tym publiczne of which public	88	146	155	170
Oddziały żłobkowe Nursery wards	2	–	–	–
Kluby dziecięce Children's clubs	70	107	109	125
w tym publiczne of which public	3	16	23	29
Miejsca w tys.: Places in thousands:				
w żłobkach ^b in nurseries ^b	13,3	27,0	29,7	33,0
w klubach dziecięcych in children's clubs	1,0	1,9	2,0	2,3
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:				
w żłobkach ^b in nurseries ^b	18,9	36,8	41,4	46,9
w klubach dziecięcych in children's clubs	1,2	2,5	2,6	3,1

a W latach 2020–2022 łącznie ze żłobkami przyzakładowymi. b Do 2021 r. łącznie z oddziałami żłobkowymi.
a In 2020–2022 including workplace nurseries. b Until 2021 including nursery wards.

Łącznie w ciągu całego 2022 r. z placówek skorzystało 50,0 tys. dzieci (o 13,6% więcej niż w 2021 r. i o 149,0% więcej niż w 2015 r.). W końcu grudnia 2022 r. w placówkach przebywało 31,1 tys. dzieci (o 11,1% więcej w porównaniu z 2021 r. i o 137,4% więcej w stosunku do 2015 r.). Najliczniejszą grupę stanowili dwulatki – 54,7% ogółu dzieci.

Wykres 33. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach^a i klubach dziecięcych
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 33. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries^a and children's clubs
As of 31 December

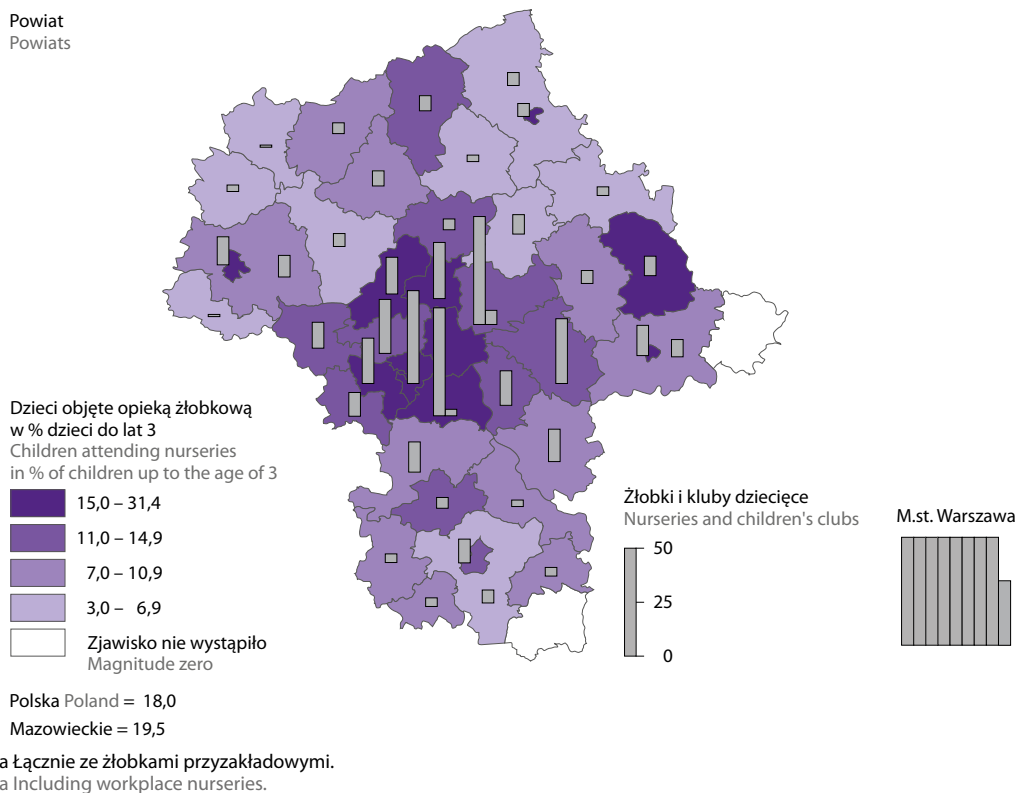

a Do 2021 r. łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2022 żłobkami przyzakładowymi.
a Until 2021 including nursery wards as well as in 2017–2022 workplace nurseries.

Na każde 100 miejsc oferowanych przez żłobki i kluby dziecięce przypadało 451 dzieci do lat 3 zamieszkających w województwie mazowieckim, tj. o 26 mniej niż średnio w kraju. Wskaźnik ten był niższy zarówno w stosunku do poprzedniego roku jak i do 2015 r. (odpowiednio o 79 i o 736 na każde 100 miejsc).

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w województwie mazowieckim w 2022 r. ukształtował się na poziomie 19,5% (w 2021 r. 16,6%, a w 2015 r. 7,7%), dla Polski wskaźnik był niższy i wynosił 18,0%. Wśród powiatów województwa najwyższy odsetek odnotowano w m.st. Warszawie (31,4%) i w Siedlcach (31,0%), a najniższy w powiecie gostyńskim (3,0%) oraz ostrowskim i makowskim (po 4,6%). Warto zaznaczyć, że w dwóch powiatach województwa mazowieckiego (lipskim i łosickim) nie odnotowano ani jednej placówki sprawującej opiekę nad dziećmi do lat 3.

Mapa 29. Żłobki^a i kluby dziecięce w 2022 r.
Map 29. Nurseries^a and children's clubs in 2022

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

Z roku na rok systematycznie przybywa mieszkań w zasobach mieszkaniowych (w miastach szybciej niż na wsi). W 2022 r. w województwie mazowieckim wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim wyniósł 1,6% (1,8% w miastach wobec 1,3% na wsi).

W 2022 r. na 1000 ludności przypadało 451 mieszkań (w miastach 509, na wsi 345).

Odsetek mieszkań zlokalizowanych w miastach zmienia się nieznacznie z roku na rok i w latach 2015–2022 w województwie wynosi 72–73%, w Polsce 67–68%.

Poprawiają się warunki mieszkaniowe ludności: zmniejsza się przeciętna liczba osób w mieszkaniu, a rośnie zarówno przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, jak i powierzchnia przypadająca na 1 osobę.

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych, jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego **Bilans zasobów mieszkaniowych** za dany rok (według stanu na 31 grudnia).

Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Według stanu na koniec 2022 r. zasoby mieszkaniowe w województwie mazowieckim tworzyło 2483,3 tys. mieszkań, co stanowiło 15,9% zasobów krajowych. Liczba mieszkań wzrosła w skali roku o 39,8 tys. (tj. o 1,6%), a w porównaniu z 2015 r. o 289,6 tys. (o 13,2%). Szybciej przybywa mieszkań zlokalizowanych w miastach; w ciągu siedmiu lat wspomniany wzrost wyniósł 15,2%, podczas gdy na wsi 8,2%. W Polsce w tym samym czasie liczba mieszkań w zasobach ogółem zwiększyła się o 10,3%, w miastach – o 11,0%, na terenach wiejskich – o 8,9%.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe ^a
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 21. Dwelling stocks ^a
 As of 31 December

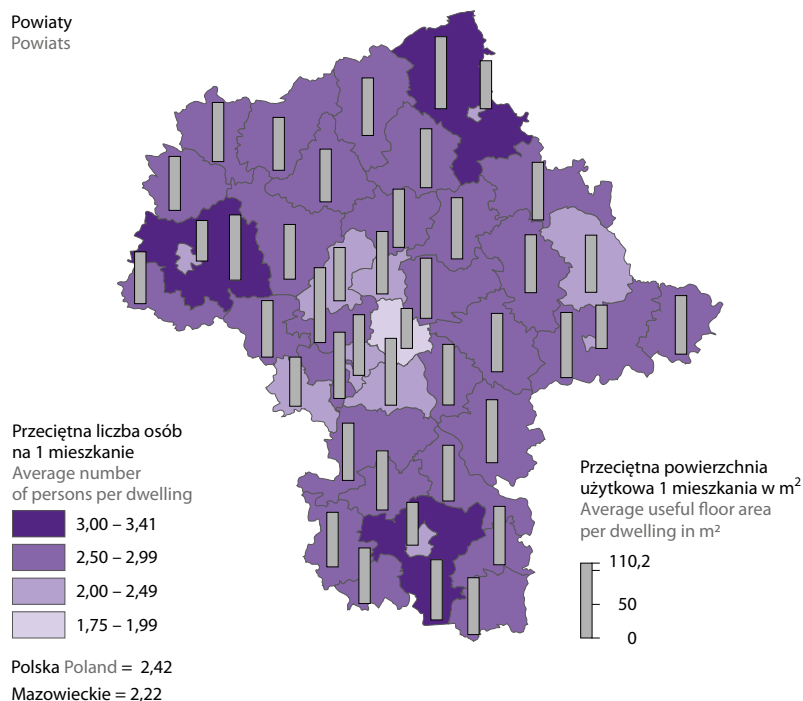
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Mieszkania ogółem Dwellings of total	2193793	2411828	2443589	2483345
na 1000 ludności per 1,000 population	410,1	437,1	443,3	450,6
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,63	3,65	3,65	3,65
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	71,9	73,5	73,7	73,9
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,44	2,29	2,26	2,22

^a Na podstawie bilansów.
^a Based on balances.

Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2022 r.**Stan w dniu 31 grudnia**

Map 30. Housing conditions of population in 2022

As of 31 December

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2022 r. wyniosła 73,9 m² (w kraju 75,3 m²), przy czym mieszkania w miastach miały średnio 64,3 m², a na wsi 99,8 m². Największe były mieszkania w powiatach warszawskim zachodnim (110,2 m²), ostrołęckim (106,0 m²) i piaseczyńskim (98,4 m²), a najmniejsze w m.st. Warszawie (58,8 m²), m. Płocku (59,7 m²) oraz m. Radomiu (63,0 m²) i m. Siedlcach (63,8 m²).

Warunki mieszkaniowe określone są m.in. przez gęstość zaludnienia mieszkań (średnia liczba osób na 1 mieszkanie) oraz przez powierzchnię mieszkania przypadającą na 1 osobę. Analiza wartości tych wskaźników od 2015 r. wskazuje, że warunki mieszkaniowe zarówno w województwie, jak i w kraju ulegają systematycznej poprawie, jednak w województwie cały czas są lepsze.

Wskaźnik określający przeciętną liczbę osób przypadającą na 1 mieszkanie z roku na rok maleje; w województwie mazowieckim z 2,44 w 2015 r. do 2,22 w 2022 r. (w Polsce odpowiednio z 2,72 do 2,42). Ponadto dla miast jest niższy niż dla obszarów wiejskich; w ostatnim prezentowanym roku w województwie wyniósł odpowiednio 1,97 wobec 2,90. Wyraźne zróżnicowanie omawianego wskaźnika obserwuje się także w układzie terytorialnym; w 2022 r. zawierał się w przedziale od 1,75 w m.st. Warszawie do 3,41 w powiecie ostrołęckim.

Poprawę warunków mieszkaniowych potwierdza rosnąca z roku na rok powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę. W mazowieckim wyniosła od 29,5 m² w 2015 r. do 33,3 m² siedem lat później (w Polsce odpowiednio od 27,0 do 31,1 m²). W 2022 r. w miastach województwa na 1 osobę przypadało średnio 32,7 m² powierzchni mieszkania, a na terenach wiejskich 34,4 m². Również ten wskaźnik jest zróżnicowany terytorialnie; w ostatnim prezentowanym roku najwyższą wartość przyjął w powiecie warszawskim zachodnim (43,2 m²), a najniższą – w m. Radomiu (28,2 m²).

O poprawie warunków mieszkaniowych świadczy także rosnący udział mieszkań wyposażonych w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne w ogólnej ich liczbie. W prezentowanym okresie najbardziej wzrósł odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę (z 91,2% do 93,8%), a następnie – w centralne ogrzewanie (z 86,0% do 88,4%). Najbardziej powszechny jest dostęp do wodociągu; na koniec 2022 r. mieszkań wyposażonych w tę instalację było 97,2%, a w 2015 r. – 95,7%. Pod względem wyposażenia w wodociąg różnica między miastem a wsią jest mniejsza niż w przypadku innych instalacji i wynosi 3,8 p. proc. (odpowiednio 98,3% wobec 94,5%).

W 2022 r. w województwie mazowieckim w porównaniu z 2021 r. odnotowano rozwój infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz gazowej (wzrosła długość sieci oraz liczba przyłączy prowadzących do budynków). Zwiększyło się zużycie wody z wodociągów przez gospodarstwa domowe, a zmniejszyło się zużycie gazu z sieci.

Wodociągi to kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

W 2022 r. w województwie mazowieckim sieć wodociągowa osiągnęła długość 48,8 tys. km, co stanowiło 14,4% długości w Polsce. W porównaniu z 2021 r. zwiększyła się ona o 0,9% oraz o 8,2% w stosunku do 2015 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 0,9% i o 7,0%). Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 891,7 tys. szt. i w odniesieniu do 2021 r. wzrosła o 2,3%.

W 2022 r. na terenach wiejskich zlokalizowanych było 78,3% długości sieci wodociągowej oraz 63,4% przyłączy do budynków mieszkalnych. W porównaniu z rokiem poprzednim długość sieci wodociągowej na terenach wiejskich wzrosła o 0,7%, a w miastach o 1,4%.

Wskaźnik gęstości sieci wodociągowej w 2022 r. na 100 km² wyniósł 137,2 km (w kraju 108,0 km) i w porównaniu z 2021 r. zwiększył się o 1,2 km na 100 km² (w kraju o 1,0 km). W miastach zagęszczenie sieci było wyższe niż na wsi (468,3 km wobec 114,7 km).

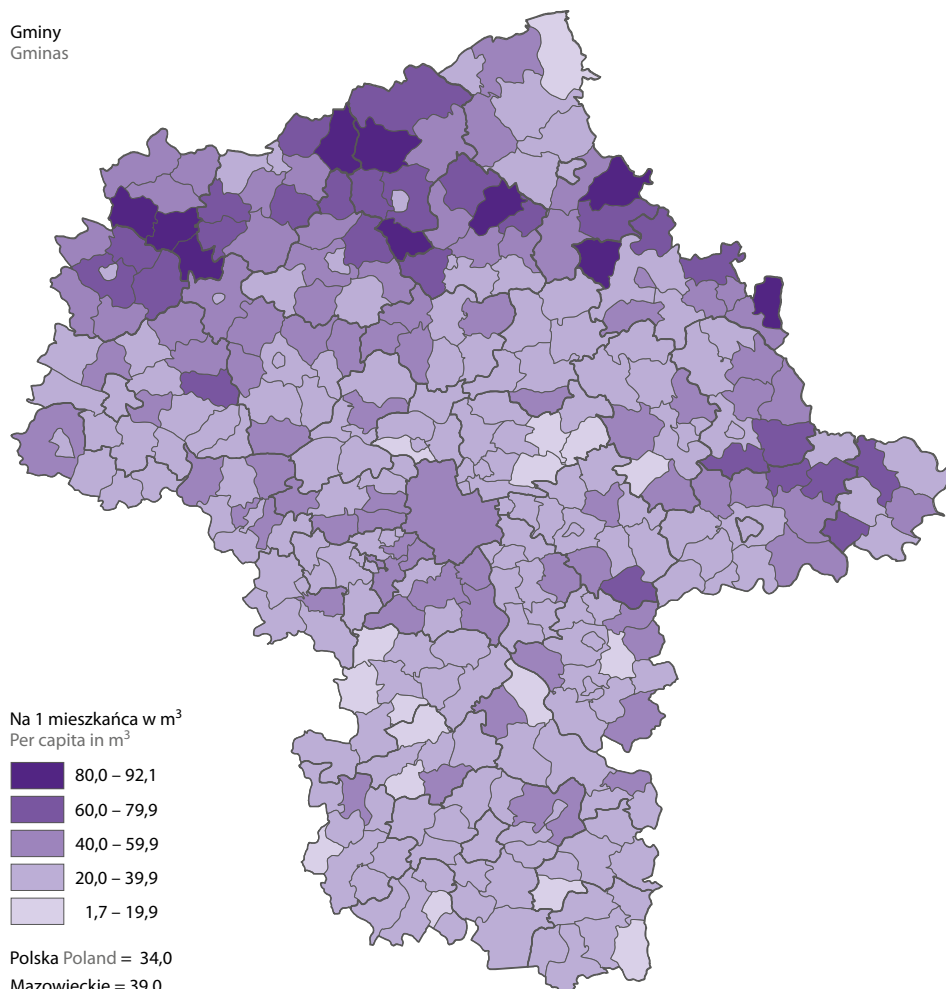
W 2022 r. z sieci wodociągowej korzystało 91,0% ogółu mieszkańców województwa (w kraju 92,5%). W porównaniu z 2021 r. wskaźnik ten wzrósł o 0,1 p. proc., a w odniesieniu do 2015 r. o 1,4 p. proc. (w kraju wzrost o 0,1 p. proc. w stosunku do 2021 r. i o 0,7 p. proc. w relacji do 2015 r.). W miastach dostęp do wodociągu miało 94,0% ogółu ludności (w kraju 96,7%), a na terenach wiejskich 85,5% (w kraju 86,2%).

Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć wodociągowa (rozdzielcza i przesyłowa w km) Water supply system (distribution and transmission in km)	45092,8	47932,9	48348,7	48776,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	756649	849506	871452	891733
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	202,4	216,4	209,9	214,7

Zużycie wody przez gospodarstwa domowe w 2022 r. wyniosło 214,7 hm³ i w stosunku do 2021 r. zwiększyło się o 4,8 hm³, tj. o 2,3% (w kraju wzrost wyniósł 0,5%). Natomiast przeciętne zużycie wody przez gospodarstwa domowe przypadające na 1 mieszkańca kształtowało się na poziomie 39,0 m³, przy czym w miastach było to 39,8 m³, a na obszarach wiejskich 37,4 m³. W porównaniu z 2021 r. zużycie wody na 1 mieszkańca wzrosło o 0,9 m³ (w kraju o 0,3 m³). Na terenach wiejskich, jak i w miastach odnotowano wzrost zużycia odpowiednio o 1,2 m³ i 0,7 m³. W układzie terytorialnym największe zużycie wody na 1 mieszkańca wystąpiło w gminie Boguty-Pianki (92,1 m³), natomiast najmniejsze w gminie Pniewy (1,7 m³).

Mapa 31. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2022 r.
 Map 31. Consumption of water from water supply systems in households in 2022

Kanalizacja to kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

W 2022 r. długość sieci kanalizacyjnej w województwie mazowieckim wyniosła 18,3 tys. km i stanowiła 10,3% długości krajowej. W stosunku do 2021 r. zwiększyła się o 2,9%, a w porównaniu z 2015 r. o 24,5% (w kraju odpowiednio wzrost o 2,4% i o 18,7%). Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych w relacji do 2021 r. wzrosła o 3,5% osiągając poziom 488,5 tys. szt.

Na obszarach wiejskich usytuowanych było 51,8% długości sieci kanalizacyjnej oraz 40,6% przyłączy. W porównaniu z 2021 r. długość sieci na terenach wiejskich wzrosła o 316,7 km, a liczba przyłączy o 6,7 tys. szt., w miastach wzrost wyniósł odpowiednio 205,5 km i 10,0 tys. szt.

W 2022 r. w województwie mazowieckim siecią kanalizacyjną odprowadzono 229,4 hm³ ścieków. W porównaniu z 2021 r. ich ilość spadła o 1,0% (w miastach spadek o 1,2%, a na wsi wzrost o 0,4%).

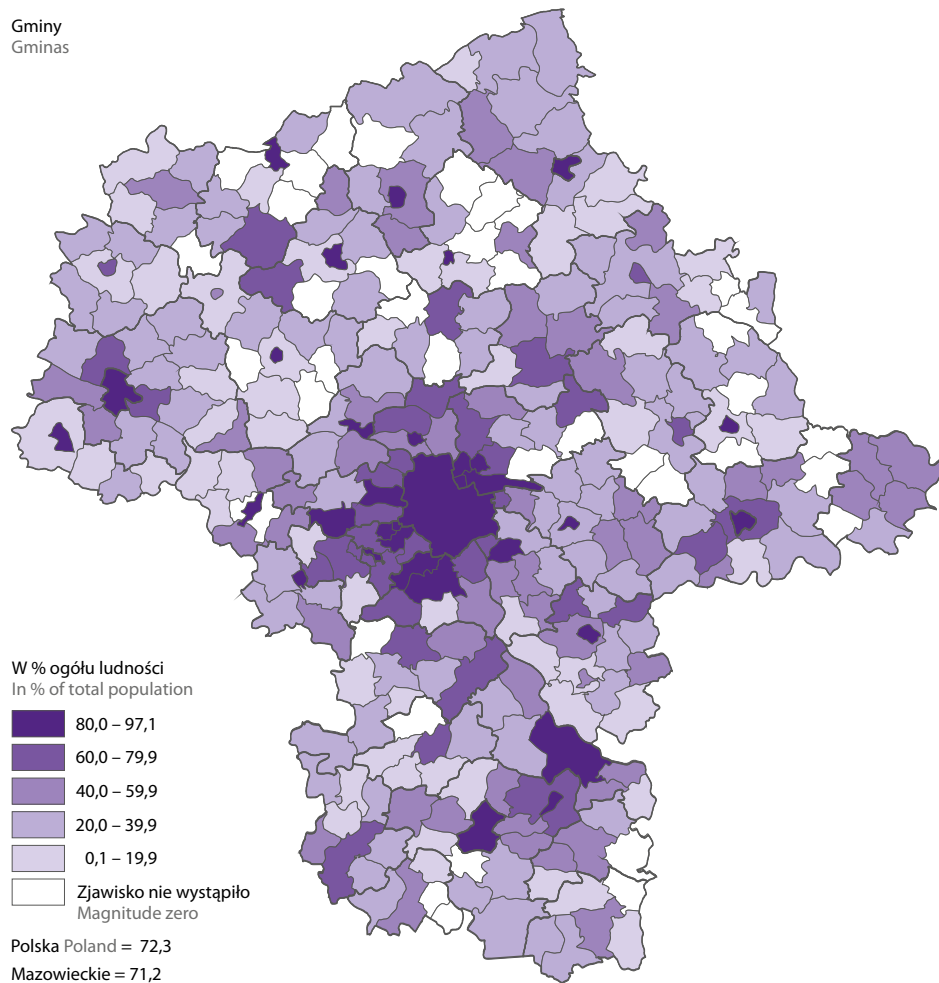
Gęstość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 km² wyniosła w województwie 51,4 km (w kraju 56,8 km) i w porównaniu z 2021 r. wzrosła o 1,5 km na 100 km² (w kraju wzrost o 1,3 km na 100 km²). W miastach zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wyniosło 388,7 km wobec 28,5 km na terenach wiejskich.

Tablica 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 23. Sewage system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	14680,0	17445,1	17751,0	18273,2
Przylączy prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	352092	456464	471800	488485
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	205,3	229,0	231,7	229,4
w tym oczyszczane of which treated	202,4	219,6	221,7	227,0

a Łącznie z kolektorami.
 a Including collectors.

Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2022 r.
 Map 32. Population connected to the sewage system in 2022

Z sieci kanalizacyjnej w 2022 r. korzystało 71,2% ogółu mieszkańców województwa mazowieckiego (w kraju 72,3%). Wskaźnik ten wzrósł o 0,3 p. proc. w porównaniu z 2021 r. i o 3,7 p. proc. w stosunku do 2015 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 0,4 p. proc. i o 2,6 p. proc.). W miastach odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wyniósł 91,1% (w kraju 90,9%), na obszarach wiejskich 34,6% (w kraju 44,8%).

Wśród gmin województwa mazowieckiego największy odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej odnotowano w miastach: Płońsk (97,1%), Warszawa (94,8%), Siedlce (94,3%), Żabki (94,0%), a w 38 gminach nie korzystano z sieci kanalizacyjnej.

Sieć gazowa to system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów różni się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Długość sieci gazowej w 2022 r. w województwie wyniosła 19,4 tys. km, co stanowiło 11,3% długości w Polsce. W porównaniu z 2021 r. zwiększyła się o 3,5%, a w stosunku do 2015 r. o 21,5% (w kraju odpowiednio wzrost o 3,3% i o 17,3%). Liczba przyłączy gazowych wyniosła 470,6 tys. szt. i była większa o 4,1% niż w 2021 r.

Na obszarach wiejskich długość sieci gazowej stanowiła 56,0% całej sieci gazowej województwa, a liczba wszystkich przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych – 39,0%. W odniesieniu do 2021 r. długość sieci na obszarach wiejskich wzrosła o 399,3 km (o 3,8%), a w miastach o 259,8 km (o 3,1%).

W ciągu 2022 r. zużyto 10557,6 GWh gazu sieciowego i w stosunku do 2021 r. zużycie to spadło o 7,4% (w kraju o 5,1%) przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 1,7% (w kraju o 2,2%). Spadek zużycia gazu wystąpił zarówno wśród mieszkańców wsi, jak i miast odpowiednio o 4,9% i 8,4%. Na obszarach wiejskich odnotowano wzrost liczby odbiorców o 4,2%, a miejskich o 1,3%. W porównaniu z 2021 r. zużycie gazu sieciowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego spadło o 7,4% (na wsi o 4,7% i w miastach o 8,5%).

W 2022 r. gęstość sieci gazowej w przeliczeniu na 100 km² wyniosła 54,5 km (w kraju 54,7 km) i w odniesieniu do 2021 r. wzrosła o 1,9 km na 100 km² (w kraju wzrost o 1,7 km). W miastach województwa zagęszczenie sieci wyniosło 376,3 km i było znacznie większe niż na terenach wiejskich, gdzie wskaźnik ten osiągnął wartość 32,6 km.

**Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych
Stan w dniu 31 grudnia**

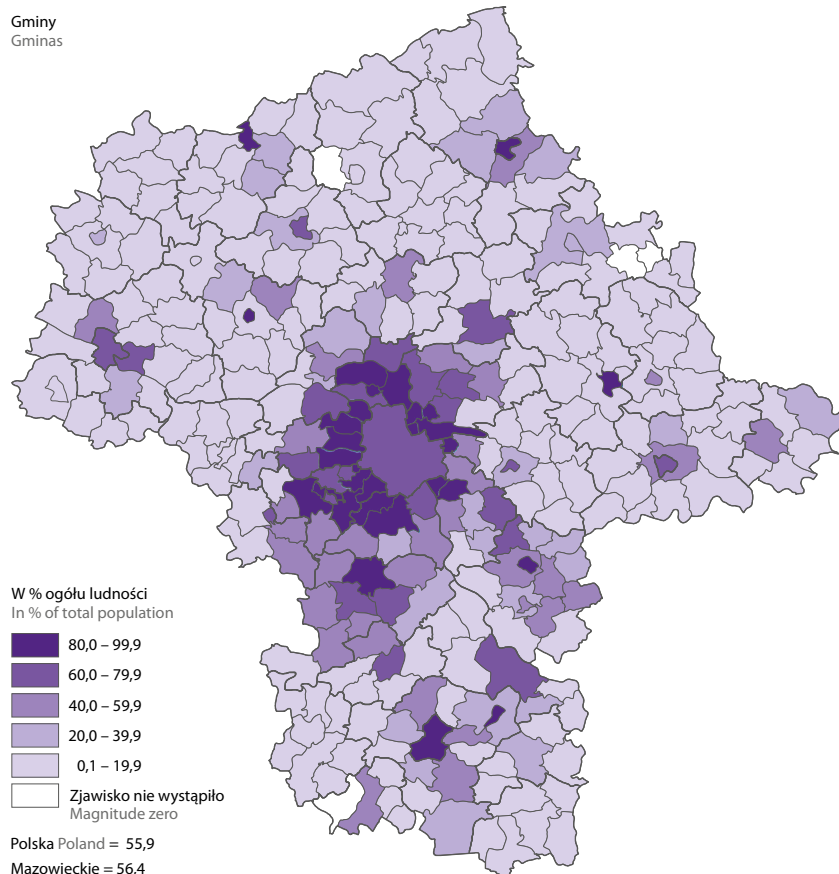
Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	15937,9	18156,9	18707,9	19366,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	394560	436531	452030	470620
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	1189,1	1403,8	1440,6	1464,8
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	8378,5	9818,3	11406,6	10557,6
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	1568,8	1778,5	2069,0	1915,6

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

W 2022 r. z sieci gazowej korzystało 56,4% ludności województwa mazowieckiego (w kraju 55,9%). W porównaniu z 2021 r. odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej był na tym samym poziomie, a w stosunku do 2015 r. wzrósł o 2,9 p. proc. W kraju w porównaniu z 2020 r. wskaźnik ten zwiększył się o 0,3 p. proc., a w relacji do 2015 r. o 3,8 p. proc. W miastach województwa z sieci gazowej korzystało 70,6% ludności ogółem (w kraju 72,2%), podczas gdy na terenach wiejskich – 30,6% (w kraju 32,0%). Najwyższy odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej wystąpił w gminach miejskich Kobyłka (99,9%), Józefów (99,6%) i Garwolin (96,7%) oraz w gminie wiejskiej Lesznów (99,6%). W 4 gminach województwa nie korzystano z sieci gazowej.

Mapa 33. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2022 r.
 Map 33. Population connected to the gas supply system in 2022

Ochrona zdrowia

Health care

W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, a także liczba udzielonych w nich porad. Liczba szpitali ogólnych nieznacznie zmniejszyła się, a wykorzystanie łóżek było wyższe. Zmniejszyła się liczba lekarzy, lekarzy dentystów, farmaceutów i diagnostów laboratoryjnych, a zwiększyła się liczba pielęgniarek i położnych oraz fizjoterapeutów. Odnotowano wzrost liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia, a także liczby osób, którym udzielono pomocy medycznej.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej tj. szpitalach – ogólnych, psychiatrycznych i uzdrowiskowych, ośrodkach leczenia odwykowego, ośrodkach rehabilitacyjnych dla narkomanów, regionalnych ośrodkach psychiatrii sądowej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych, hospicjach, oddziałach opieki paliatywnej, sanatoriach.

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej
Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Health care facilities
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przychodnie Out-patient departments	2741	3097	3219	3412
Praktyki lekarzy i lekarzy dentystów ^a Medical and dental practices ^a	320	256	244	226
Porady udzielone ^b w tys. Consultations provided ^b in thousands	46306,8	45017,6	51143,9	54090,9
lekarskie medical	41130,9	40463,0	46179,9	48565,2
stomatologiczne dental	5175,9	4554,6	4964,0	5525,7
Szpitale ogólne General hospitals	112	118	118	115
łóżka w szpitalach ogólnych beds in general hospitals	25929	24294	25071	23712
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	48,5	44,0	45,5	43,0
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	69,3	55,7	60,5	63,6
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	5,1	5,1	5,2	5,0

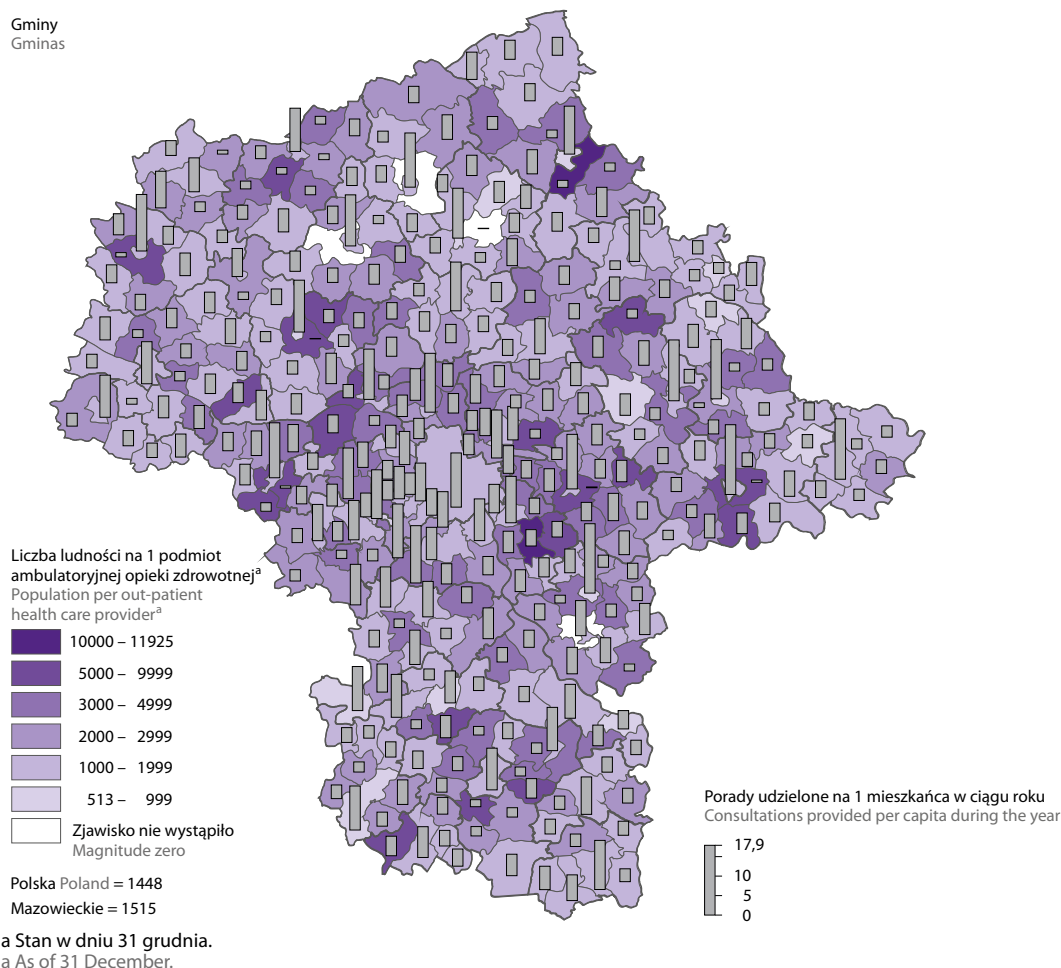
^a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. ^b W ciągu roku; łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów; łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

^a Data concern practices that signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. ^b During the year; including consultations paid by patients; including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

W końcu 2022 r. w województwie mazowieckim działało 3638 (najwięcej w Polsce) podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, z czego 3412 przychodni i 226 praktyk lekarskich i stomatologicznych realizujących świadczenia finansowane ze środków publicznych. Liczba przychodni wzrosła zarówno w stosunku do 2021 r. jak i do 2015 r. (odpowiednio o 6,0% i o 24,5%). Liczba praktyk lekarskich, które podpisały umowy z NFZ lub przychodniami zmniejszyła się w stosunku do 2021 r. jak i do 2015 r. odpowiednio o 9,4% i o 27,4%. Zmniejszyła się także liczba praktyk stomatologicznych w porównaniu z 2021 r. o 7,1%, a w stosunku do 2015 r. o 29,6%.

Liczba ludności przypadająca na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była o 67 większa niż średnio w kraju, tj. 1515 (o 77 osób mniej niż rok wcześniej i o 233 mniej niż w 2015 r.). Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął w gminach wiejskich Rzekuń (11,9 tys. osób) i Celestynów (11,6 tys.), najniższe zaś w gminie wiejskiej Szulborze Wielkie (513) i miastach Garwolin (618) i Ostrołęka (686). Na terenie czterech gmin wiejskich województwa mazowieckiego (Ciechanów, Łaskarzew, Czerwonka i Przasnysz) nie było przychodni i praktyk lekarskich.

Mapa 34. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2022 r.
Map 34. Out-patient health care in 2022

W ciągu 2022 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej udzielono 54090,9 tys. porad (o 5,8% więcej niż w 2021 r. i o 16,8% więcej niż w 2015 r.), co stanowiło 16,1% wszystkich porad w Polsce. W podstawowej opiece zdrowotnej udzielonych było 43,3% porad ambulatoryjnych, a 56,7% w opiece specjalistycznej, w tym 10,4% przez lekarzy dentyków.

Liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego wyniosła 9,7 (o 0,5 więcej niż w 2021 r. i o 1,2 więcej niż w 2015 r.). Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w miastach Siedlce (17,9 porady), Garwolin (17,8 porady), najniższą zaś w gminach wiejskich Płońsk i Czerwonka (po 0,1) oraz Mińsk Mazowiecki (0,2).

W województwie mazowieckim na koniec 2022 r. funkcjonowało 115 szpitali ogólnych (stacjonarnych), tj. o 3 mniej niż w 2021 r., ale o 3 więcej niż w 2015 r. W placówkach tych do dyspozycji pacjentów było 23,7 tys. łóżek (spadek o 5,4% w stosunku do 2021 r. i o 8,6% w porównaniu z 2015 r.). Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadały 43 łóżka (średnio 232 osoby na 1 łóżko), w Polsce wskaźnik ten również wyniósł 43 (230 osób na 1 łóżko). Przeciętne wykorzystanie łóżka w ciągu roku wyniosło 63,6% i było większe o 3,1 p. proc. niż w 2021 r., ale o 5,7 p. proc. mniejsze niż w 2015 r.

W 2022 r. w szpitalach ogólnych hospitalizowanych było 1023,4 tys. pacjentów (o 9,9% więcej niż w roku poprzednim, ale o 12,2% mniej niż w 2015 r.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności, z opieki stacjonarnej szpitali ogólnych skorzystało 1857 osób (w Polsce 1823 osoby), tj. o 169 osób więcej w porównaniu z 2021 r., ale o 326 osób mniej niż w 2015 r.

W 2022 r. średni czas pobytu chorego na oddziale szpitalnym wynosił 5 dni i w porównaniu z 2021 r. jak i 2015 r. był krótszy odpowiednio o 0,2 i o 0,1 dnia.

W 2022 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziło również 31 szpitali dziennych (w Polsce 231) oferując 644 miejsca dziennego pobytu. W ramach opieki dziennej, realizowanej w szpitalach stacjonarnych oraz szpitalach dziennych, leczonych było łącznie 842,4 tys. osób. Pacjenci leczenia dziennie w szpitalach stacjonarnych stanowili 96,3%, a leczeni w szpitalach dziennych tzw. „jednego dnia” – 3,7%.

W 2022 r. na terenie województwa mazowieckiego opiekę długoterminową świadczyło 46 zakładów opiekuńczo-leczniczych (o charakterze ogólnym) oraz 21 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, a także 19 hospicjów i 1 oddział opieki paliatywnej, które dysponowały łącznie 5665 łóżkami, tj. więcej o 5,4% w porównaniu z 2021 r. i o 17,8% więcej w stosunku do 2015 r. W ciągu roku w placówkach opieki długoterminowej przebywało 11,3 tys. osób – byli to głównie pacjenci zakładów opiekuńczo-leczniczych (56,8%). W przeliczeniu na każde 10 tys. ludności, z tej formy opieki skorzystało 21 pacjentów (w kraju 23), czyli o 2 osoby więcej niż w 2021 r. i o 1 osobę mniej niż w 2015 r.

W województwie w końcu 2022 r. działały 34 zakłady stacjonarnej całodobowej opieki psychiatrycznej (9 szpitali psychiatrycznych, 3 ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego, 12 ośrodków rehabilitacyjnych dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych (także ośrodki MONAR), 8 zakładów opiekuńczo-leczniczych typu psychiatrycznego i 2 regionalne ośrodki psychiatrii sądowej). Łączna liczba łóżek we wszystkich tych obiektach wyniosła 4210, przy czym większość (64,3%) były to łóżka w szpitalach psychiatrycznych. W 2022 r. leczeniem objęto 37,7 tys. osób, tj. więcej o 8,2% niż w 2021 r., ale o 14,1% mniej niż w 2015 r.

Lecznictwo uzdrowiskowe stanowi integralną część systemu ochrony zdrowia. Zagrożenia zdrowia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego powodują rosnące zainteresowanie społeczeństwa metodami leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacji uzdrowiskowej. W województwie mazowieckim usługi lecznictwa uzdrowiskowego świadczyło 1 sanatorium i 1 szpital oraz 6 stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej, które łącznie dysponowały 722 łóżkami. Z usług placówek w trybie stacjonarnym skorzystało 5,6 tys. kuracjuszy (o 23,2% więcej niż w 2021 r. i o 75,6% więcej niż w 2015 r.), natomiast 0,6 tys. pacjentów leczyło się w trybie ambulatoryjnym (o 65,5% mniej niż w 2021 r., w 2015 r. nie było pacjentów leczonych ambulatoryjnie).

Od 2019 r. dane dotyczące **lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych** opracowane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy. W związku z przejściem na nowe źródło dane nie są porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu, opartymi o metodę sprawozdawczości.

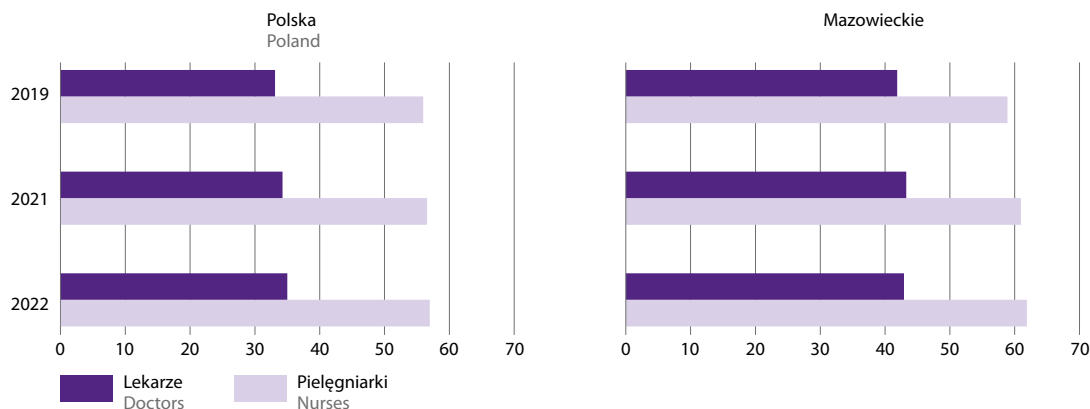
Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług.

W województwie mazowieckim w 2022 r. opiekę nad pacjentami sprawowało 23,7 tys. lekarzy (o 0,7% mniej niż w 2021 r., ale o 4,1% więcej niż w 2019 r.) oraz 5,9 tys. lekarzy dentystów (mniej o 1,2% w stosunku do 2021 r., ale o 2,9 więcej niż w 2019 r.). Pracujących bezpośrednio z pacjentem było 34,1 tys. pielęgniarek (o 1,3% więcej w porównaniu z 2021 r. i o 6,0% więcej niż w 2019 r.) i 4,6 tys. położnych (odpowiednio więcej o 8,9% i o 19,8%). W końcu 2022 r. pracowało 4,3 tys. farmaceutów, 5,5 tys. fizjoterapeutów i 2,1 tys. diagnostów laboratoryjnych. Liczba fizjoterapeutów wzrosła zarówno w stosunku do 2021 r. jak i do 2019 r. (odpowiednio o 10,6% i o 29,6%). Zmniejszyła się natomiast liczba farmaceutów (w stosunku do 2021 r. o 3,3%, a do 2019 r. o 1,2%). Liczba diagnostów laboratoryjnych spadła o 0,8% w porównaniu z 2021 r., a w stosunku do 2019 r. wzrosła o 0,7%.

Wykres 34. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 34. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

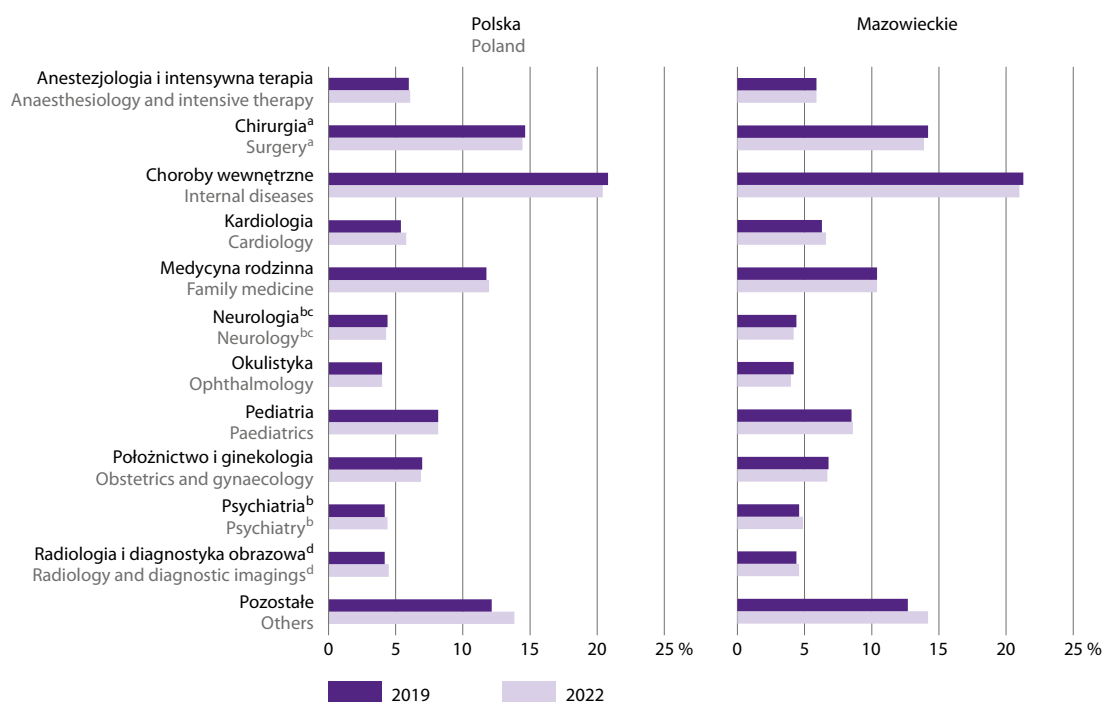

Zapewnienie odpowiedniej dostępności do personelu medycznego opartej na potrzebach mieszkańców stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej polityki zdrowotnej.

W końcu 2022 r. w województwie mazowieckim liczba lekarzy pracujących bezpośrednio z pacjentem przypadająca na 10 tys. ludności wynosiła 43 (w kraju 35), tj. tyle samo co w 2021 r., a o 1 więcej w stosunku do 2019 r. W przypadku pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem omawiany wskaźnik w 2022 r. wyniósł 62 (w kraju 57), tj. o 1 więcej niż w 2021 r. i o 3 więcej niż w 2019 r.

O poziomie kwalifikacji lekarzy świadczy odsetek lekarzy specjalistów. Na koniec 2022 r. ich udział w ogólnej liczbie lekarzy wyniósł 65,6%. Najwięcej lekarzy posiadało specjalizację z zakresu chorób wewnętrznych (21,0%), chirurgii (13,9%) oraz medycyny rodzinnej (10,4%).

Wykres 35. Lekarze specjaliści
Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 35. Medical specialists
 As of 31 December

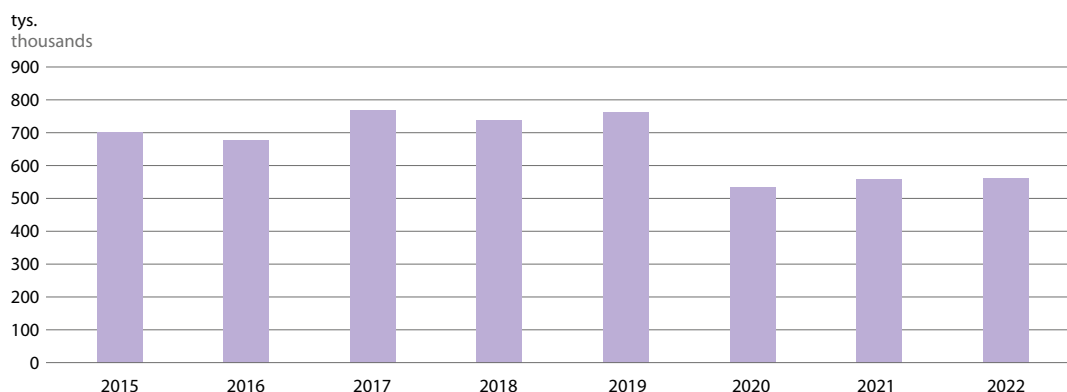
a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii, urologii oraz chirurgii naczyniowej. b Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. c, d Także: c – neuropatologii, d – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a General, paediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology of the locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. b Including children's specialist. c, d Also: c – neuropathology, d – oncological radiotherapy and children's radiology.

W 2022 r. pomoc medyczną w nagłych wypadkach świadczyły 203 zespoły ratownictwa medycznego (o 1 więcej niż w 2021 r. i o 18 więcej niż w 2015 r.), w tym 166 zespołów podstawowych i 37 specjalistycznych. W ramach systemu działały 3 śmigłowce jako lotnicze zespoły ratownictwa medycznego oraz 33 szpitalne oddziały ratunkowe (SOR). Z systemem współpracowało także 11 izb przyjęć i 2 centra urazowe, w tym 1 centrum urazowe dla dzieci. Wskaźnik dostępności świadczeń medycznych udzielanych przez zespoły ratownictwa medycznego, wyrażony jako liczba zespołów (podstawowych i specjalistycznych) na 100 tys. ludności wyniósł 3,7 (w kraju 4,2).

Wykres 36. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

Chart 36. Out-patient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms

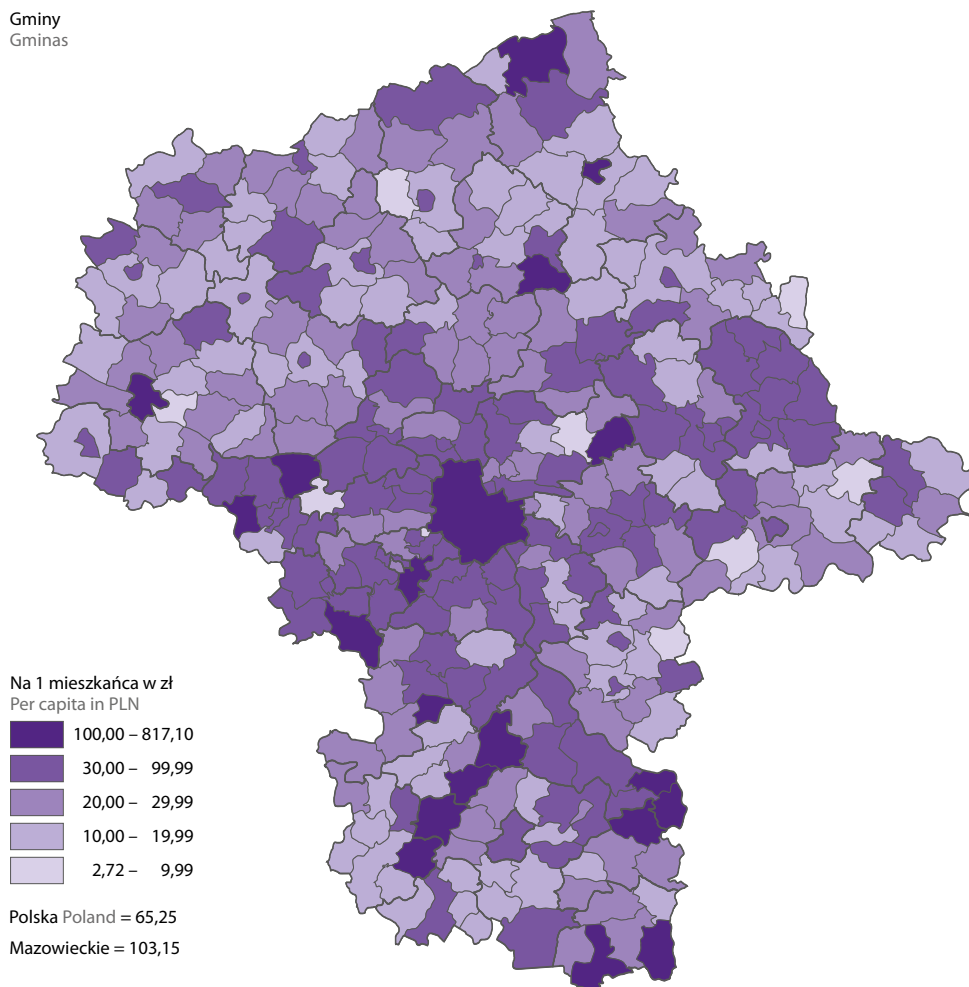

W ciągu 2022 r. odnotowano 434,9 tys. (o 2,9% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem i o 6,7% mniej niż w 2015 r.) wyjazdów/wylotów zespołów na miejsce zdarzenia, z czego zdecydowaną większość (76,1%) stanowiły wyjazdy do domu pacjenta. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2022 r. przypadało 78,9 (w Polsce 81,2) wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego. Udzieliły one świadczeń zdrowotnych 436,3 tys. osób (o 3,0% więcej niż w roku poprzednim, ale o 6,8% mniej niż w 2015 r.).

Szpitalne oddziały ratunkowe (SOR) zapewniały świadczenia zdrowotne w dwóch trybach: ambulatoryjnym tzw. „jednego dnia” (z zamiarem planowanego zakończenia udzielenia świadczenia w ciągu 24 godzin) oraz stacjonarnym powyżej 24 godzin.

W 2022 r. w izbach przyjęć lub SOR udzielono 529,9 tys. świadczeń w trybie ambulatoryjnym (o 0,1% mniej niż w 2021 r. i o 22,7% mniej niż w 2015 r.). Liczba leczonych w trybie stacjonarnym wyniosła 289,1 tys., z czego 50,6% leczonych przekazano do leczenia szpitalnego. Pacjenci leczeni ambulatoryjnie najczęściej korzystali ze świadczeń w zakresie chirurgii (39,4%) i chorób wewnętrznych (16,8%).

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2022 r.
 Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2022

W województwie mazowieckim w 2022 r. gminy i miasta na prawach powiatu na opiekę zdrowotną wydały ogółem 568,5 mln zł, co stanowiło 1,2% wydatków ogółem (w kraju 0,9%). W 2022 r. udział wydatków na ochronę zdrowia w wydatkach ogółem pozostał na tym samym poziomie jak w 2021 r., ale w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 0,2 p. proc.

Większość (45,4%) wydatków w dziale „Ochrona zdrowia”, gminy i miasta na prawach powiatu przeznaczyły na szpitale ogólne, na przeciwdziałanie alkoholizmowi (27,7%), natomiast 4,5% środków wydano na lecnictwo ambulatoryjne.

W 2022 r. na ochronę zdrowia na jednego mieszkańca omawiane jednostki wydały przeciętnie 103,15 zł (w kraju 65,25 zł); w 2021 r. było to 92,81 zł, a w 2015 r. – 69,56 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu województwa mazowieckiego, stosunkowo najwięcej środków na opiekę zdrowotną każdego swojego mieszkańca przeznaczyły gminy wiejskie Rybno (817,10 zł) i Wieniawa (564,52 zł), natomiast najmniej gmina wiejska Boguty-Pianki (2,72 zł).

Kultura

Culture

W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się liczba czytelników bibliotek publicznych, widzów w kinach stałych, widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych, zwiedzających muzea oraz liczba uczestników imprez w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach. Zmniejszyła się natomiast liczba zwiedzających galerie i salony sztuki.

Według stanu w końcu 2022 r. najliczniejszą grupę instytucji kultury stanowiły placówki biblioteczne, tj. biblioteki publiczne wraz z filiami oraz punkty biblioteczne. W 2022 r. w województwie mazowieckim działało 1030 placówek bibliotecznych (mniej o 5 niż w 2021 r. i o 45 niż w 2015 r.), które stanowiły 12,2% ogólnej liczby placówek bibliotecznych w kraju. W 2022 r. na 1 placówkę biblioteczną przypadało średnio 5350 osób, w kraju średnio 4473 osoby. W ciągu 2022 r. 839,0 tys. czytelników bibliotek publicznych (o 9,5% więcej niż rok wcześniej i 11,5% mniej niż w 2015 r.) wypożyczyło na zewnątrz 14169,0 tys. woluminów księgozbioru (o 10,4% więcej niż w 2021 r. i o 4,4% mniej niż w 2015 r.). Mazowieckie biblioteki publiczne dysponowały księgozbiorem składającym się z 17509,9 tys. woluminów (mniej o 0,3% niż w 2021 r. i o 1,0% niż w 2015 r.). W 2022 r. jeden czytelnik wypożyczył w ciągu roku przeciętnie 17 woluminów księgozbioru, tyle samo co przed rokiem i o 1 pozycję więcej niż w 2015 r. Dla Polski wskaźnik ten wyniósł 19 woluminów.

Tablica 26. Instytucje kultury
Table 26. Stan w dniu 31 grudnia
Cultural institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	1075	1037	1035	1030
Muzea i oddziały muzealne ^a Museums with branches ^a	136	143	143	140
Galerie sztuki i salony sztuki Art galleries	50	45	49	52
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	34	36	36	36
Centra kultury, domy i ośrodki kultury Centres of culture, cultural centres and establishments	227	247	244	249
Kluby i świetlice Clubs and community centres	55	59	53	52
Kina stałe Indoor cinemas	59	86	81	83
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per library establishment	4976	5321	5326	5350
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne ^{ab} na 1000 ludności Museum and exhibition visitors ^{ab} per 1,000 population	1774	1260	1830	2429
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^c Number of population per 1 cultural institution ^c	18968	18031	18562	18308

a Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. b W ciągu roku. c Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Starting from for 2020, museums include only museums operating on the basis of a statute or regulations agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on museums. b During the year. c Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

W 2022 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziło 140 muzeów i oddziałów muzealnych (o 3 mniej niż w 2021 r. i o 4 więcej niż w 2015 r.), z których 60 zlokalizowanych było w Warszawie. Wśród muzeów najwięcej było historycznych – 87 (62,1% ogólnej liczby muzeów), sztuki – 15 (10,7%) oraz interdyscyplinarnych – 11 (7,9%). W ciągu 2022 r. mazowieckie muzea zwiedziło 13389,6 tys. osób (o 32,7% więcej niż przed rokiem), tj. 36,5% ogólnej liczby zwiedzających muzea i wystawy w kraju. Liczba zwiedzających na 1000 ludności wyniosła 2429 (w kraju 970 osób).

W 2022 r. na terenie województwa znajdowały się także 52 galerie i salony sztuki (więcej o 3 w porównaniu z 2021 r. i o 2 niż w 2015 r.), z których 44 zlokalizowane były w m.st. Warszawie. W 2022 r. galerie i salony sztuki zorganizowały 566 wystaw w kraju (o 23,9% więcej niż rok wcześniej i o 12,2% mniej niż w 2015 r.), na których zaprezentowano 581 ekspozycji. Z oferty tych instytucji skorzystało 576,8 tys. zwiedzających (o 16,6% mniej niż przed rokiem i o 44,2% mniej niż w 2015 r.), w tym 475,7 tys. (82,5%) w m.st. Warszawie.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. działalność sceniczną prowadziło 36 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (tyle samo co przed rokiem i o 2 więcej niż w 2015 r.). Zdecydowana większość z nich (30) ma siedzibę w m.st. Warszawie. Na terenie województwa teatry i instytucje muzyczne w 2022 r. zorganizowały 11482 przedstawienia i koncerty (o 58,4% więcej niż w 2021 r.), w których uczestniczyło 2372,5 tys. widzów i słuchaczy (o 70,0% więcej). W stosunku do 2015 r. liczba przedstawień zmniejszyła się o 4,9%, a liczba widzów i słuchaczy o 22,8%. W 2022 r. jedno przedstawienie/koncert obejrzało średnio 207 osób; w kraju średnio 176 osób.

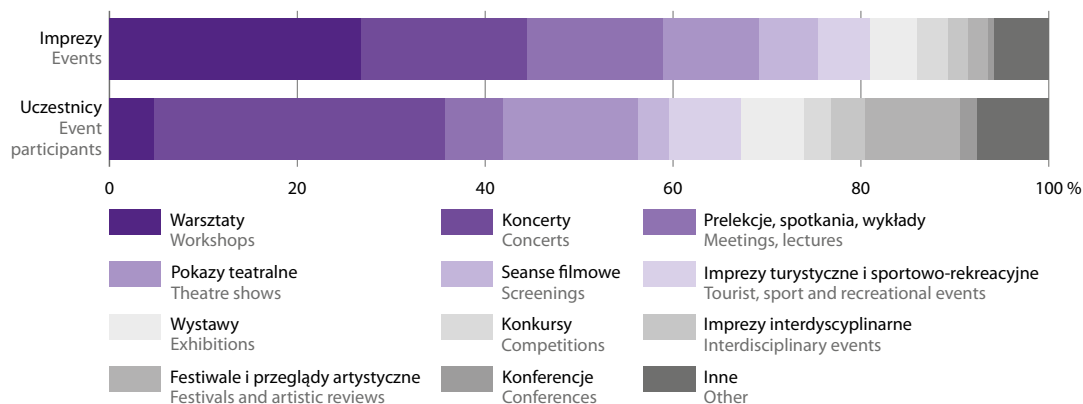
W 2022 r. bazę kulturalną tworzyły również 83 kina stałe (więcej o 2 niż w 2021 r. i o 24 niż w 2015 r.), które stanowiły 15,6% ogólnej liczby kin stałych w kraju. Najwięcej (37) prowadziło działalność w m.st. Warszawie. W 281 salach kinowych było 53,6 tys. miejsc na widowni. W ciągu roku odbyło się 395,4 tys. seansów filmowych (o 58,6% więcej w porównaniu z 2021 r. i o 30,2% więcej niż w 2015 r.), w których uczestniczyło 7682,5 tys. widzów (o 45,7% więcej niż przed rokiem i o 14,3% mniej niż w 2015 r.).

Oprócz instytucji oferujących mieszkańcom różne formy uczestnictwa w kulturze, głównie w charakterze widza, dużą rolę odgrywają te, które angażują ludzi w każdym wieku do bardziej aktywnego i kreatywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym. Do takich placówek należą: centra kultury, domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice. W 2022 r. w województwie funkcjonowało 301 tego rodzaju placówek (więcej o 4 niż w 2021 r. i o 19 niż w 2015 r.). Zdecydowana większość z nich (90,7%) należała do sektora publicznego. W 2022 r. w mazowieckim na 1 instytucję kultury przypadało średnio 18308 osób, był to najwyższy wskaźnik wśród wszystkich województw. W Polsce na 1 instytucję przypadały średnio 9542 osoby.

W 2022 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice prowadziły 825 pracowni specjalistycznych, z których najliczniejsze były pracownie plastyczne (23,8% ogólnej ich liczby). W wymienionych instytucjach działało 1350 grup artystycznych zrzeszających 23,0 tys. członków (z czego największy odsetek stanowili członkowie grup tanecznych – 26,5%). Ponadto funkcjonowało 3891 kół (klubów), w których zajęciach uczestniczyło 82,8 tys. członków (22,0% to członkowie klubów seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku). Omawiane instytucje w 2022 r. przeprowadziły 581 różnego rodzaju kursów, które ukończyło 9,5 tys. osób (najwięcej było absolwentów kursów języków obcych – 25,5%).

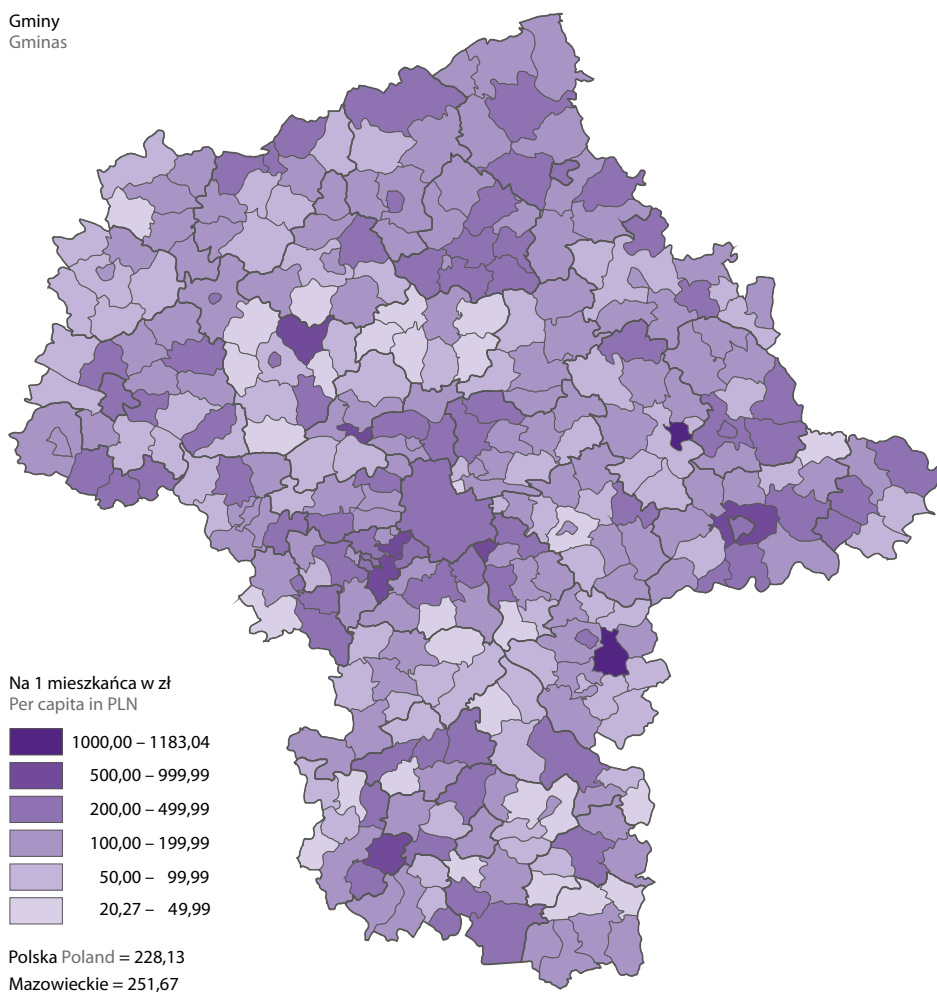
W 2022 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 24,6 tys. imprez (więcej o 42,3% niż w 2021 r. i o 5,3% niż w 2015 r.), w których wzięło udział 2763,2 tys. uczestników (o 3,4% więcej niż rok wcześniej i o 20,0% mniej niż w 2015 r.).

Wykres 37. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2022 r.
Chart 37. Events organised by culture institutions and event participants in 2022

Mapa 36. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2022 r.
Map 36. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2022

Gminy
Gminas

W 2022 r. w województwie mazowieckim wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych wyniosły 1387,1 mln zł, co stanowiło niewielki odsetek w budżetach samorządowych (2,9% ogólnych wydatków). W 2021 r. udział ten wyniósł 2,6%, a w 2015 r. – 3,3%. W 2022 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 251,67 zł; w kraju średnio 228,13 zł. Wskaźnik ten w 2021 r. wyniósł 211,17 zł, a w 2015 r. – 162,90 zł. W 2022 r. tylko w 55 gminach wydatki poniesione na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe niż średnio w województwie. Stosunkowo największe wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego poniosły gminy wiejska Górzno (1183,04 zł) i miejska Węgrów (1072,49 zł), najmniej zaś wydatkowały gminy wiejskie Winnica (20,27 zł) i Ojrzeń (20,45 zł).

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2023 r. liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była niższa niż w 2022 r. Większość przestępstw miała charakter kryminalny. Nieznacznie zmniejszyła się skuteczność wykrywania sprawców przestępstw. Mniej było wypadków drogowych i rannych, natomiast więcej ofiar śmiertelnych.

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

W 2023 r. w województwie mazowieckim Policja odnotowała 121,9 tys. przestępstw (15,4% stwierdzonych w kraju). Liczba przestępstw była mniejsza o 5,1% w porównaniu z poprzednim rokiem, ale większa o 8,4% w stosunku do 2015 r.

Tablica 27. Przestępstwa stwierdzone przez Policję i wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw
Table 27. Crimes ascertained by the Police and rate of detectability of delinquents

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przestępstwa stwierdzone Ascertained crimes	112453	110260	128435 *	121897
na 1000 ludności per 1,000 population	21,1	20,0	23,3	22,1
w tym: of which:				
Kryminalne Criminal	78864	72652	81776 *	75571
Gospodarcze Economic	19081	24209	32683	32742
Drogowe Traffic	10169	9774	9720	8453
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w % Rate of detectability of delinquents in %	53,8	64,7	62,7	62,6

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the National Police Headquarters.

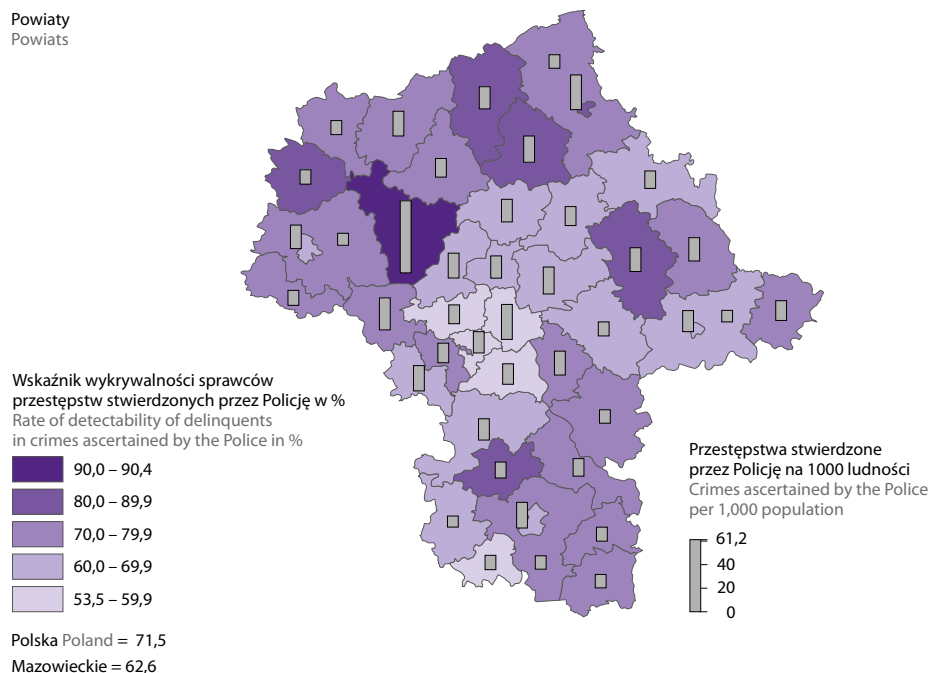
W latach 2015–2023 w strukturze przestępstw przeważały te o charakterze kryminalnym. W 2023 r. było ich 75,6 tys. i stanowiły 62,0% ogółu. W stosunku do 2022 r. ich liczba zmniejszyła się o 7,6%, a w odniesieniu do 2015 r. – o 4,2%. Ponad ¼ wszystkich przestępstw stwierdzonych w województwie w 2023 r. to przestępstwa o charakterze gospodarczym (32,7 tys., więcej o 0,2% niż w roku poprzednim i o 71,6% niż osiem lat wcześniej). Przestępstw drogowych w omawianym roku stwierdzono 8,5 tys., tj. mniej zarówno w stosunku do 2022 r., jak i do 2015 r.; odpowiednio o 13,0% i 16,9%. Ich udział stanowił blisko 7% wszystkich przestępstw stwierdzonych w województwie.

W 2023 r. w województwie wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych wyniósł 62,6% (w kraju – 71,5%) i w stosunku do 2022 r. zmniejszył się o 0,1 p. proc. Jego wartość jednak poprawiła się w porównaniu z notowaną w 2015 r. (o 8,8 p. proc.). Wskaźnik dla przestępstw kryminalnych, które mają największy wpływ na poczucie bezpieczeństwa, wyniósł 55,1% i był wyższy o 0,6 p. proc. niż rok wcześniej i o 13,8 p. proc. niż w 2015 r. Dla przestępstw gospodarczych wskaźnik ten był niższy o 1,0 p. proc. niż w 2022 r. i o 5,4 p. proc. niż w 2015 r. W latach 2015–2023 w przypadku przestępstw drogowych wskaźnik wyniósł co najmniej 98%

Do największej liczby przestępstw dochodzi na terenie m.st. Warszawy; w 2023 r. zarejestrowano tu 55,2 tys. przestępstw, tj. 45,3% ogółu odnotowanych w województwie. Wskaźnik zagrożenia przestępczością w stolicy był o 7,6 pkt. wyższy niż w województwie i wyniósł 29,7 w przeliczeniu na 1000 ludności. Oprócz Warszawy, do powiatów najbardziej zagrożonych przestępczością należy zaliczyć płoński (61,2), Ostrołękę (29,5) i sochaczewski (27,2). Najniższy wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w 2023 r. wystąpił w warszawskim zachodnim (53,5%) oraz w Warszawie (53,8%), najwyższy zaś w płońskim (90,4%).

Mapa 37. Zagrożenie przestępczością w 2023 r.
Map 37. Crime risk in 2023

Powiaty
Powiats

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the National Police Headquarters.

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę** wypadku drogowego uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę** wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

W 2023 r. na drogach województwa mazowieckiego Policja zarejestrowała 2799 wypadków drogowych. Było to 13,4% ogólnej liczby wypadków odnotowanych w kraju. W ich wyniku 307 osób poniosło śmierć, a 3246 zostało rannych. W porównaniu z rokiem poprzednim mniej (o 97) było wypadków i osób rannych (o 152), natomiast więcej ofiar śmiertelnych (o 18).

Tablica 28. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki
Table 28. Road traffic accidents^a and their effects

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Wypadki Accidents	4006	2960	2896	2799
Ofiary śmiertelne Fatalities	487	420	289	307
Ranni Injured persons	4747	3295	3398	3246

^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the Police.

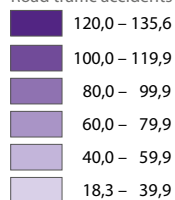
Source: data of the National Police Headquarters.

W województwie (podobnie jak w kraju) ostatnich osiem lat przyniosło zauważalną poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zmniejszyła się liczba wypadków o 30%, rannych o 32%, a ofiar śmiertelnych o 37%. Wskaźnik liczby wypadków na 100 tys. ludności zmniejszył się o 24,2 pkt. i w 2023 r. wyniósł 50,8 (w kraju o 30,2 pkt. do 55,5). Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego najlepiej obrazuje liczba ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków. W latach 2015–2023 najniższy wskaźnik (10,0) odnotowano w 2022 r. W 2023 r. wyniósł 11,0; był on wyższy o 1,0 pkt. niż rok wcześniej, ale niższy o 1,2 pkt. niż w 2015 r. W całym analizowanym okresie wskaźnik zabitych w województwie był wyższy niż średnio w kraju – w 2023 r. o 2,0 pkt. Wskaźnik liczby rannych w przeliczeniu na 100 wypadków w 2023 r. wyniósł 116,0 (w Polsce – 115,2). W stosunku do 2022 r. zmniejszył się on o 1,3 pkt. (w kraju – o 0,8 pkt.), natomiast do 2015 r. – o 2,5 pkt. (w kraju – o 5,5 pkt.).

Mapa 38. Bezpieczeństwo na drogach w 2023 r.
Map 38. Road safety in 2023

Powiaty
Powiats

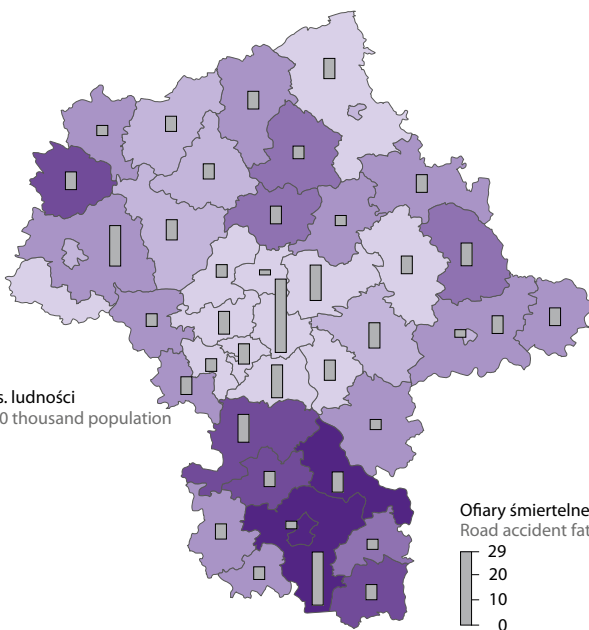
Wypadki drogowe na 100 tys. ludności
Road traffic accidents per 100 thousand population

Polska Poland = 55,5
Mazowieckie = 50,8

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the National Police Headquarters.

Ofiary śmiertelne wypadków drogowych
Road accident fatalities

Spółeczeństwo informacyjne Information society

W 2023 r. w województwie mazowieckim dostęp do Internetu miało więcej gospodarstw domowych niż przeciętnie w kraju. Wyższy również niż przeciętnie w Polsce był odsetek osób regularnie korzystających z Internetu.

Dostęp do Internetu w domu w 2023 r. posiadało 95,1% gospodarstw domowych (więcej o 1,8 p. proc. niż w kraju). Odsetek ten był niższy o 0,8 p. proc. niż w 2022 r. (w Polsce wyniósł tyle samo, co rok wcześniej).

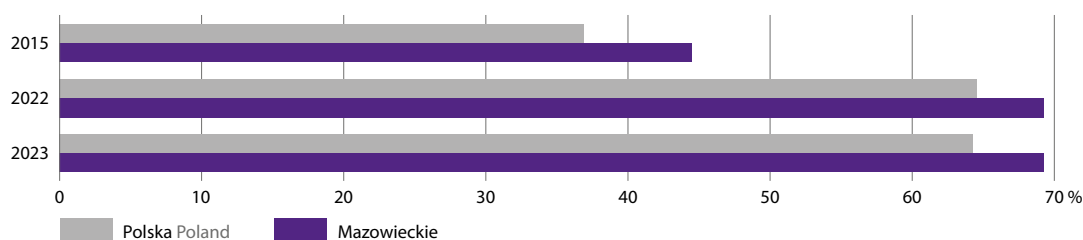
Gospodarstwa domowe korzystały z Internetu głównie poprzez połączenia szerokopasmowe (95,0% ogółu gospodarstw domowych); 75% gospodarstw zadeklarowało, że posiada dostęp do Internetu przez szerokopasmowe łącze mobilne (wzrost o 2,6 p. proc.), a niemal 73% przez szerokopasmowe łącze stacjonarne (wzrost o 3,0 p. proc.). W Polsce, w 2023 r. w stosunku do 2022 r., udział gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu przez szerokopasmowe łącze mobilne był o 3,1 p. proc. wyższy i wyniósł 73,7%, a przez szerokopasmowe łącze stacjonarne nie zmienił się – 69,5%.

Tablica 29. Gospodarstwa domowe^a posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby^b korzystające z InternetuTable 29. Households^a with access to the Internet at home and Internet users^b

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households with access to the Internet at home	80,6	92,5	95,9	95,1
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet	78,2	89,3	91,3	92,3
Odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet regularly (at least once a week)	70,3	85,8	87,6	88,7

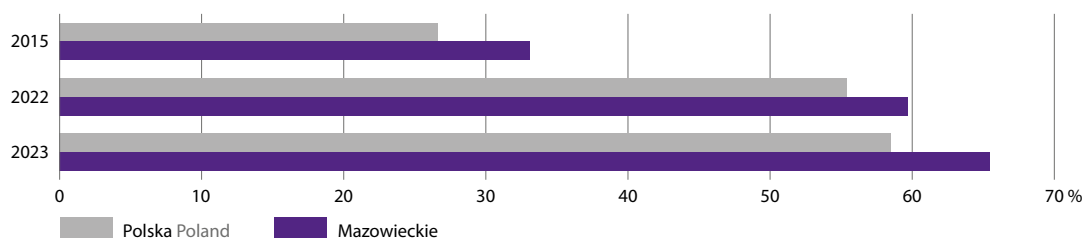
a Dane dotyczą gospodarstw domowych z co najmniej 1 osobą w wieku 16–74 lata. b Osoby w wieku 16–74 lata.
a Data concern households with at least one person aged 16–74. b Persons aged 16–74.

Wśród mieszkańców województwa w wieku 16–74 lata odsetek osób korzystających z Internetu w 2023 r. wyniósł 92,3%; o 1,0 p. proc. więcej niż w 2022 r. Co najmniej raz w tygodniu korzystało z sieci 88,7% mieszkańców wobec 87,6% w 2022 r. W kraju w 2023 r. regularnie korzystało z Internetu 85,3% osób wobec 85,7% w rok wcześniej.

Wykres 38. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcyChart 38. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W województwie mazowieckim w 2023 r. ponad 2,9 mln osób w wieku 16–74 lata (69,3% populacji) dokonało zakupów przez Internet, podobnie jak w 2022 r. W kraju udział kupujących w sieci wyniósł 64,3%, tj. mniej o 0,3 p. proc. niż w 2022 r. Najpopularniejszymi towarami kupowanymi przez Internet są odzież, obuwie i dodatki. W 2023 r. produkty te nabyło 76,1% osób robiących zakupy przez Internet. Dużym zainteresowaniem kupujących cieszyły się również: kosmetyki, produkty do pielęgnacji zdrowia i urody oraz zabawki lub produkty dla dzieci.

Wykres 39. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcyChart 39. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W 2023 r. odsetek osób w wieku 16–74 lata korzystających z usług administracji publicznej poprzez stronę internetową lub aplikację wyniósł 65,5%, tj. więcej o 5,8 p. proc. niż w roku poprzednim. W kraju odsetek ten wyniósł 58,5%; więcej o 3,1 p. proc. w porównaniu z 2022 r. W województwie najczęściej osoby te na stronach administracji publicznej wyszukiwały informacji.

Aktywność społeczna

Social activity

W województwie mazowieckim w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost (o 6,8%) łącznej liczby zarejestrowanych w bazie REGON fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. Udział w stosunku do ogółu tego typu podmiotów w kraju wyniósł 17,6%, co uplasowało województwo na 1. miejscu.

W końcu 2023 r. w województwie mazowieckim w rejestrze REGON zarejestrowanych było 11029 fundacji, tj. o 8,8% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim (w relacji do 2015 r. więcej o 47,2%). Wzrost odnotowano również w liczbie zarejestrowanych stowarzyszeń i organizacji społecznych (w skali roku o 5,7%), a ich liczba w końcu grudnia 2023 r. wyniosła 19262. W stosunku do 2015 r. liczba tych podmiotów wzrosła o 22,9%.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w województwie mazowieckim zarejestrowanych było 55 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, tj. o 4 więcej niż w 2022 r. i o 12 więcej w stosunku do 2015 r. Natomiast w kraju wskaźnik ten wyniósł 46, tj. o 3 więcej niż w 2022 r. i o 11 więcej w stosunku do 2015 r.

W 2023 r. w województwie mazowieckim najwyższy wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności odnotowano w m.st. Warszawa (91) i m. Płock (50), a najniższy w powiecie żuromińskim (26) i wołomińskim (27).

Tablica 30. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON
Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register
As of 31 December

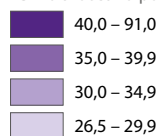
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem Total	23167	25965	28359	30291
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	43	47	51	55

**Mapa 39. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

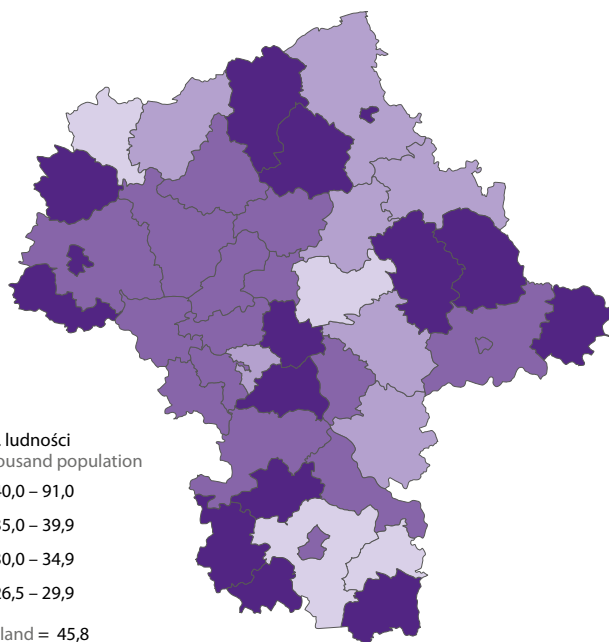
Map 39. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2023
As of 31 December

Powiaty
Powiats

Na 10 tys. ludności
Per 10 thousand population

Polska Poland = 45,8
Mazowieckie = 55,0

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Produkt krajowy brutto w województwie mazowieckim w 2022 r. (według wstępnego szacunku) był znacznie wyższy niż rok wcześniej. Od 2015 r. wzrosła relacja PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej do średniej unijnej. W latach 2015–2021 nieznacznie pogorszył się wskaźnik dyspersji PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów. Wzrosła natomiast wydajność pracy.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

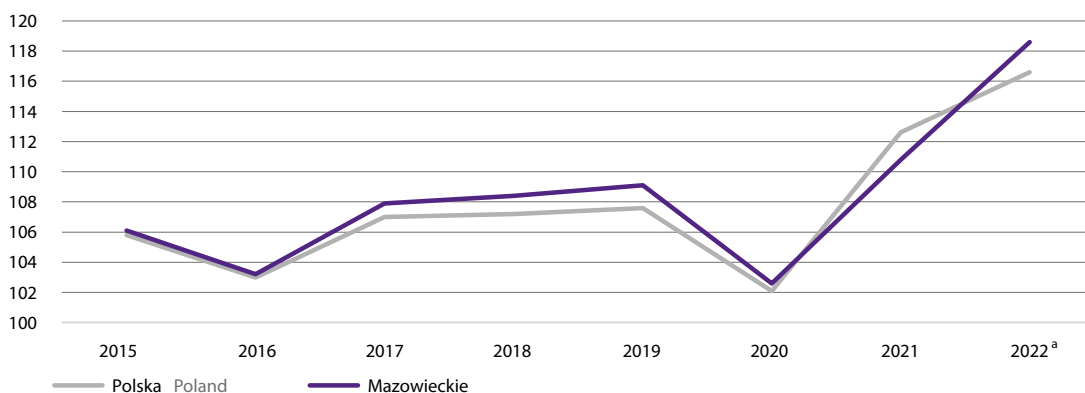
Według wstępnych danych wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie mazowieckim w 2022 r. wyniosła 704,3 mld zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była (w cenach bieżących) wyższa o 18,6%, a w odniesieniu do 2015 r. – wyższa o 77,5%. Był to wzrost większy odpowiednio o 2,0 p. proc. i o 6,9 p. proc. niż przeciętnie w kraju.

Wykres 40. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 40. Indices of gross domestic product (current prices)

Previous year=100

a Wstępny szacunek.

a Preliminary estimate.

Udział województwa w generowaniu PKB wyniósł 23,0% i był o 0,4 p. proc. większy niż w 2021 r. oraz o 0,9 p. proc. większy niż w 2015 r. W regionie warszawskim stołecznym wytworzono 17,5% krajowego PKB, natomiast w regionie mazowieckim regionalnym 5,5%.

Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. wyniósł 127,8 tys. zł i był wyższy o 18,6% niż rok wcześniej. Województwo mazowieckie od lat osiąga najwyższy w Polsce poziom omawianego wskaźnika – w 2022 r. przewyższył on średnią krajową o 57,6%; w 2021 r. był większy o 55,5%, a w 2015 r. –

o 58,8%. Poziom PKB na 1 mieszkańca uzyskany w regionie warszawskim stołecznym był 2,2 razy wyższy niż w regionie mazowieckim regionalnym i wyniósł 164,8 tys. zł wobec 74,5 tys. zł. Oznacza to, że omawiany wskaźnik w regionie warszawskim stołecznym był o 103,2% wyższy niż przeciętnie w kraju, a w regionie mazowieckim regionalnym – niższy o 8,2%.

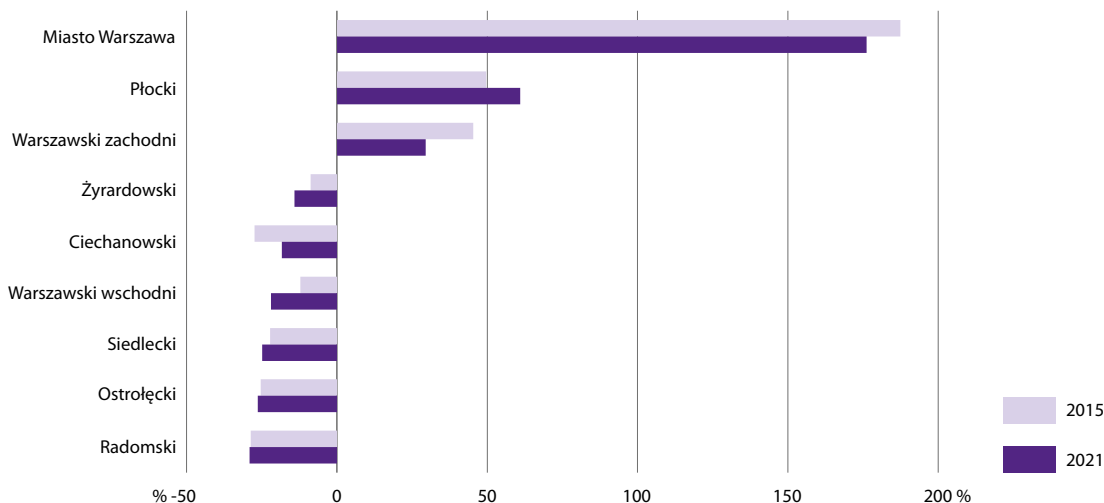
Na podstawie danych dla lat 2015–2022 można stwierdzić, że w województwie mazowieckim wartość PKB na 1 mieszkańca wyrażona we wspólnej umownej walucie – standardzie siły nabywczej (PPS) rosla, stanowiąc od 110% do 125% średniej obliczonej dla 27 państw Unii Europejskiej. Mazowieckie jest jedynym województwem w Polsce, w którym PKB na 1 mieszkańca wynosi co najmniej 90% średniej unijnej, tj. spełnia kryterium zaliczenia do regionów bardziej rozwiniętych. Dane Eurostatu potwierdzają bardzo duże dysproporcje w poziomie rozwoju gospodarczego regionów tworzących makroregion województwo mazowieckie. W 2022 r. region warszawski stołeczny osiągnął 162% średniej unijnej, natomiast region mazowiecki regionalny – tylko 73%, tj. nie spełnił kryterium zaliczenia do regionów w okresie przejściowym (nie mieścił się w granicach 75–90% średniej unijnej).¹

W 2021 r. udziały poszczególnych podregionów w generowaniu PKB województwa kształtowały się na poziomie od 2,6% (w żyrardowskim) do 59,9% (w mieście Warszawie); w 2015 r. od 2,8% do 58,9%. W porównaniu z 2015 r. trzy podregiony zwiększyły swój udział w tworzeniu produktu krajowego brutto – miasto Warszawa (o 1,0 p. proc.), ciechanowski (o 0,2 p. proc.) oraz płocki (o 0,1 p. proc.). Udziały sześciu podregionów zmniejszyły się, w tym najbardziej radomskiego i siedleckiego (po 0,3 p. proc.). PKB wytworzony w podregionie miasto Warszawa stanowił w 2021 r. 13,5% ogółu wartości wytworzonej w całym kraju; w porównaniu z 2015 r. udział ten zwiększył się o 0,5 p. proc.

W województwie mazowieckim wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych podregionach – w 2021 r. wskaźnik ten wyniósł od 49,1 tys. zł w radomskim do 191,3 tys. zł w mieście Warszawie, tj. odpowiednio od 45,6% do 177,6% średniej wojewódzkiej. W ciągu sześciu lat rozpiętość między podregionami zmniejszyła się o 4,1 (do 132,0 p. proc.).

Wykres 41. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące) Odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 41. Gross domestic product per capita by subregions (current prices)
Relative deviations from the national average value

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_2gdp__custom_10226363/default/table?lang=en [dostęp 25.04.2024]. Dane będą przedmiotem dalszej rewizji, zgodnie z rekomendacjami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP).

Pod względem wysokości PKB na 1 mieszkańca miasto Warszawa zajmuje pierwszą lokatę w Polsce, przewyższając średnią krajową o 176,2% (w 2015 r. o 187,4%). W pozostałych podregionach województwa PKB na 1 mieszkańca stanowił od 70,9% średniej krajowej (w radomskim) do 161,0% (w plockim); w 2015 r. od 71,3% do 149,6% (w tych samych podregionach). A zatem rozpiętość między podregionami o najniższym i najwyższym wskaźniku zmniejszyła się o 10,8 (do 205,3 p. proc.).

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

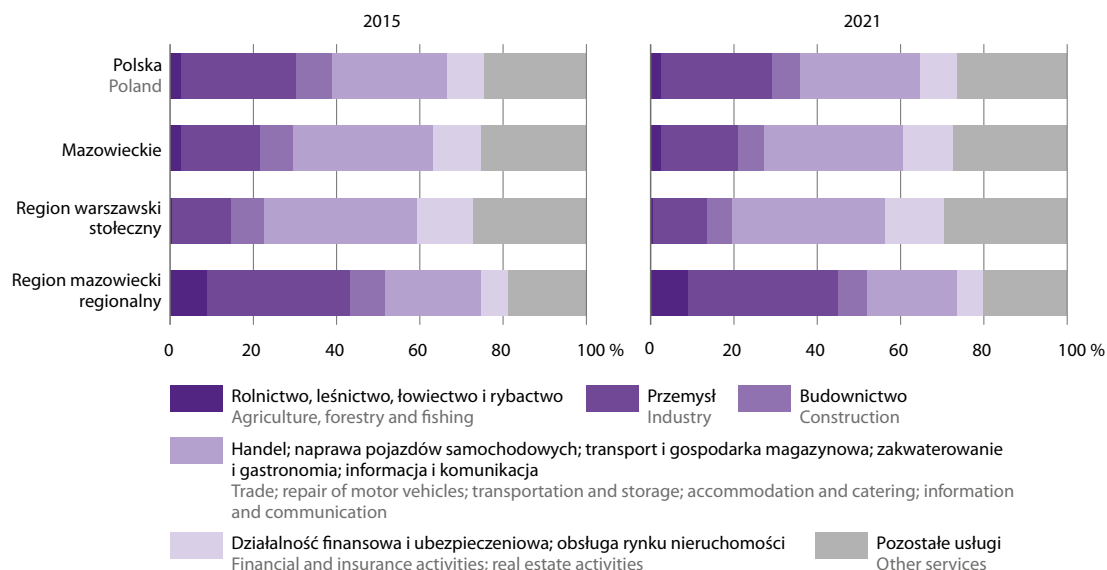
W ciągu sześciu lat odnotowano wzrost o 0,1 p. proc. wskaźnika dyspersji PKB na 1 mieszkańca obliczonego na poziomie podregionów; w 2021 r. wyniósł on 52,8%, podczas gdy w 2015 r. – 52,7%.

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.

Wartość dodana brutto wytworzona w województwie mazowieckim w 2021 r. wyniosła 516,7 mld zł. Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto przypadającą na 1 pracującego, wyniosła 193,3 tys. zł i była (w cenach bieżących) wyższa o 6,6% niż w 2020 r. Wydajność pracy była o 24,6% wyższa niż średnio w kraju, ale w ciągu sześciu lat relacja ta obniżyła się o 5,9 p. proc.

W latach 2015–2021 w województwie mazowieckim, podobnie jak w kraju, największy udział w generowaniu wartości dodanej brutto osiągnęły jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, a najmniejszy udział – jednostki działające w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 42. Gross value added by kind of activity (current prices)

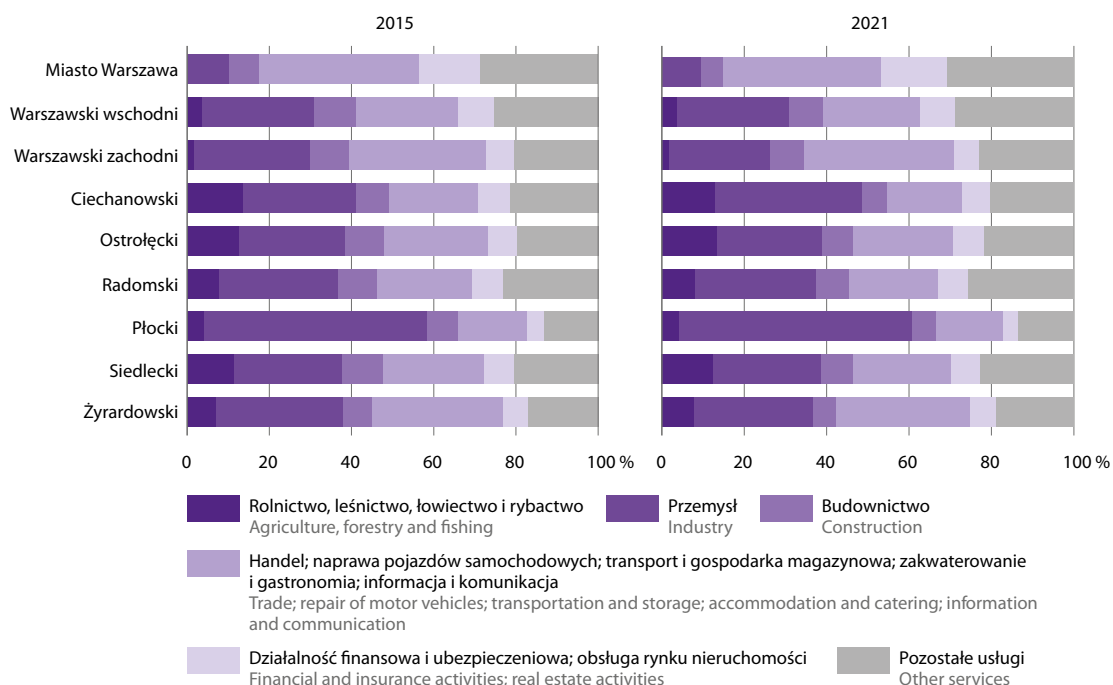

W 2021 r. jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji wypracowały 33,4% WDB województwa, tj. o 0,7 p. proc. więcej w porównaniu z 2020 r., ale o 0,1 p. proc. mniej w porównaniu z 2015 r. Udział jednostek świadczących pozostałe usługi (w tym administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) stanowił 27,3% WDB województwa i był większy o 0,7 p. proc. w stosunku do 2020 r. i o 2,1 p. proc. do 2015 r. Jednostki przemysłowe wytworzyły 18,4% wartości dodanej brutto województwa, tj. o 0,6 p. proc. więcej niż w 2020 r., ale o 0,7 p. proc. mniej w odniesieniu do 2015 r. Jednostki prowadzące działalność finansową i ubezpieczeniową; obsługę rynku nieruchomości wytworzyły w 2021 r. 12,2% wojewódzkiej wartości dodanej brutto, tj. o 0,5 p. proc. mniej niż rok wcześniej, ale o 0,6 p. proc. więcej niż sześć lat wcześniej. Jednostki budowlane wypracowały 6,2% WDB województwa, tj. mniej o 1,0 p. proc. niż w 2020 r. i o 1,8 p. proc. niż w 2015 r. Udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w generowaniu wojewódzkiej wartości dodanej brutto w 2021 r. wyniósł 2,6%, tj. o 0,3 p. proc. mniej niż w 2020 r., ale tyle samo co w 2015 r.

Struktura WDB według rodzajów działalności znacznie się różni między regionami tworzącymi makroregion województwo mazowieckie. O ile w regionie warszawskim stołecznym największy udział w WDB mają jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (36,9% zarówno w 2021 r., jak i 2015 r.), to w regionie mazowieckim regionalnym są to jednostki przemysłowe (odpowiednio 36,1% i 34,3%).

Opisana struktura rodzajowa gospodarki różnie się przedstawia w poszczególnych podregionach. W 2021 r. odnotowano znaczne zróżnicowanie udziału jednostek przemysłowych w generowaniu wartości dodanej brutto – od 9,6% w mieście Warszawie do 56,4% w podregionie płockim (w 2015 r. odpowiednio od 10,3% do 54,0%). Udział podmiotów prowadzących działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji w tworzeniu wartości dodanej brutto kształtował się na poziomie od 16,5% w podregionie płockim do 38,4% w mieście Warszawie (w 2015 r. od 16,9% do 38,8%; w tych samych podregionach). Najmniej zróżnicowany był udział jednostek budowlanych – w 2021 r. od 5,3% w mieście Warszawie do 8,4% w podregionie warszawskim wschodnim (w 2015 r. od 7,0% w żyrardowskim do 10,3% w warszawskim wschodnim).

Wykres 43. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 43. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

W latach 2015–2021 największe zmiany w strukturze rodzajowej gospodarki poszczególnych podregionów zaobserwowano w przemyśle (od minus 3,5 p. proc. w warszawskim zachodnim do plus 8,3 p. proc. w ciechanowskim). Nieco mniejsze zmiany miały miejsce w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji (od minus 3,4 p. proc. w ciechanowskim do plus 3,0 p. proc. w warszawskim zachodnim). Zmiany notowane w pozostałych rodzajach działalności zawierały się w przedziale od minus 2,1 do plus 3,5 p. proc. Warto nadmienić, że we wszystkich podregionach zmniejszył się udział jednostek prowadzących działalność w budownictwie.

Struktura gospodarki według rodzajów działalności determinuje poziom wydajności pracy. Duży udział usług oraz przemysłu zazwyczaj podwyższa ogólny poziom wydajności, natomiast duży udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa – obniża go. Stąd wartość WDB w przeliczeniu na 1 pracującego jest wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych podregionach województwa mazowieckiego. W 2021 r. wskaźnik ten wyniósł od 122,5 tys. zł w podregionie siedleckim do 267,1 tys. zł w plockim, tj. odpowiednio od 79,0% do 172,2% średniej krajowej. W 2015 r. zawierał się w przedziale od 77,2% (w siedleckim) do 160,5% średniej krajowej (w mieście Warszawie). W ciągu sześciu lat rozpiętość między podregionami zwiększyła się zatem o 9,9 (z 83,3 do 93,2 p. proc.).

6.2. Przedsiębiorczość

6.2. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W 2023 r. utrzymał się wzrost w skali roku liczby podmiotów gospodarki narodowej. Po najwyższym wzroście w 2019 r., w analizowanym roku wskaźnik liczby podmiotów był na poziomie 4,4% (bez zmian w stosunku do roku poprzedniego).

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie mazowieckim w końcu grudnia 2023 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1011413 podmiotów gospodarki narodowej, tj. 19,6% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju. W stosunku do roku poprzedniego liczba podmiotów w województwie mazowieckim wzrosła o 4,4%, a w porównaniu z 2015 r. była wyższa o 32,0%. Zdecydowana większość, tj. 93,6% ogólnej liczby podmiotów należała do sektora prywatnego.

Tablica 31. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Stan w dniu 31 grudnia

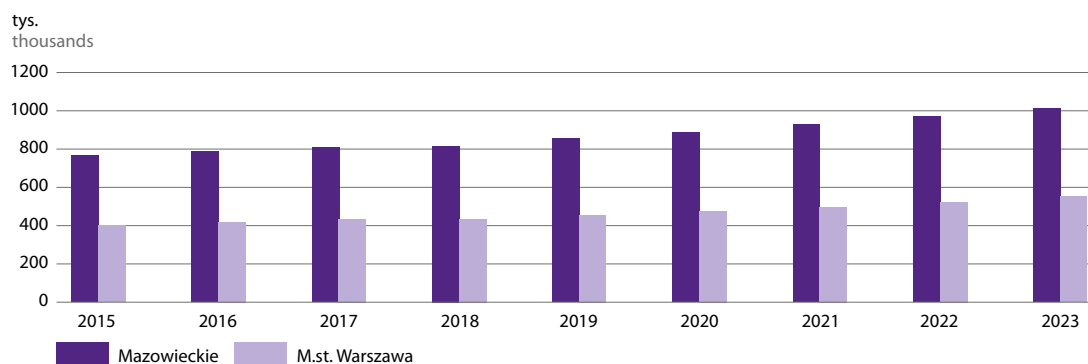
Table 31. Entities of the national economy in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	766030^a	887329^a	968720^a	1011413^a	19,6
sektor publiczny public sector	12881	12180	12435	12644	11,3
sektor prywatny private sector	740534	840461	909049	946573	19,3
W tym: Of which:					
spółki companies	199796	241221	269742	282576	29,4
fundacje foundations	7491	8930	10138	10786	29,1
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	15676	17035	18221	19262	14,3
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	503036	579055	627767	654663	17,9

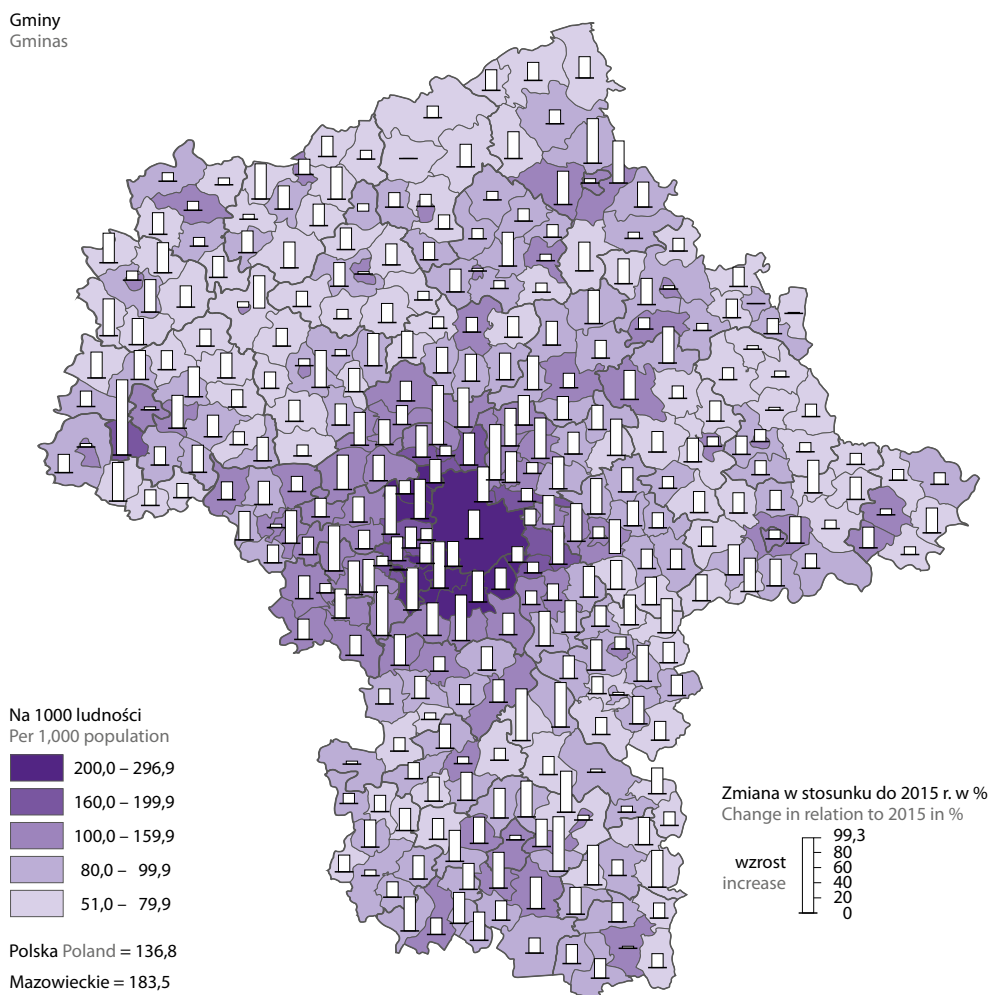
^a Łącznie z podmiotami, dla których informacje o formie własności nie występują w rejestrze REGON.

^a Including entities for which information on the form of ownership is not included in the REGON register.

Wykres 44. Podmioty gospodarki narodowej
Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 44. Entities of the national economy
 As of 31 December

Mapa 40. Podmioty gospodarki narodowej w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 40. Entities of the national economy in 2023
 As of 31 December

W ujęciu terytorialnym wśród gmin i miast na prawach powiatu w 2023 r. najwięcej podmiotów zarejestrowanych było w: m.st. Warszawie (552771), m. Radomiu (26152), Piasecznie (19654), m. Płocku (12880). Natomiast najmniejsza liczba zarejestrowanych podmiotów występowała w gminach: Chotcza (120), Ceranów (130), Szulborze Wielkie (136).

Największy liczbowy przyrost podmiotów w ciągu roku wśród gmin i miast na prawach powiatu miało m.st. Warszawa (o 27296) oraz gminy: Piaseczno – więcej o 843 jednostki, Lesznowola – więcej o 780, Grodzisk Mazowiecki – więcej o 479. Największy liczbowy ubytek zanotowano w gminie miejskiej Ciechanów – mniej o 38 jednostek oraz w gminach Baranów i Zawidz (odpowiednio mniej o 16 i o 10).

O poziomie przedsiębiorczości na danym obszarze świadczy wskaźnik przedsiębiorczości, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 ludności zamieszkujących dany obszar. W 2023 r. na 1000 mieszkańców województwa mazowieckiego przypadało 183,5 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Najwyższa wartość wskaźnika dotyczyła m.st. Warszawy (296,9) oraz gminy Lesznowola (293,4), a w dalszej kolejności gmin: Raszyn (243,8), Michałowice (237,3). Najniższym wskaźnikiem natężenia charakteryzowały się gminy: Kuczbork-Osada (51,0), Czerwińsk nad Wisłą (51,1), Przyłęk (53,7).

W 2023 r. w rejestrze REGON zarejestrowano 80723 nowe podmioty gospodarki narodowej, tj. o 2,6% więcej niż w poprzednim roku. Osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było 57229, tj. o 2,3% więcej niż w 2022 r., spółek handlowych 18812 – o 0,6% więcej niż w 2022 r., w tym spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego 38 – o 11,6% mniej w stosunku do roku poprzedniego.

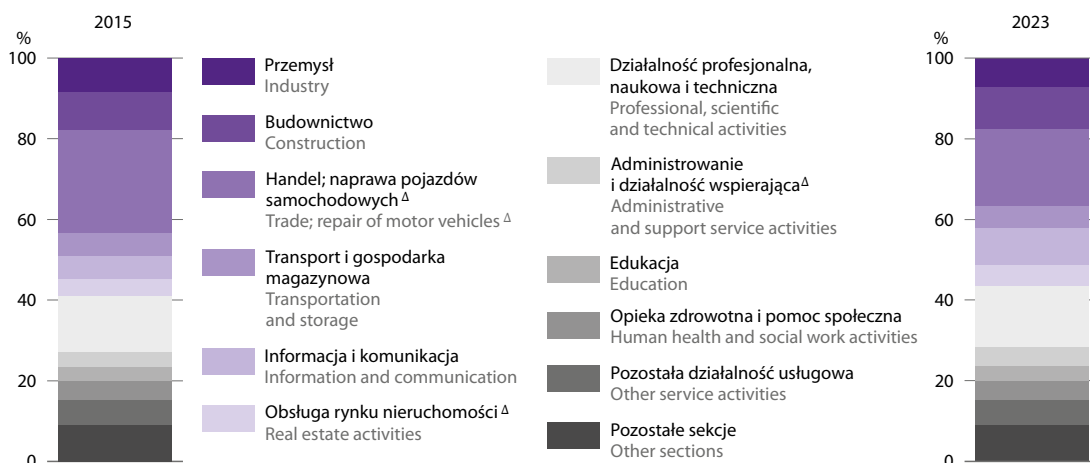
W ciągu roku z rejestru REGON wyrejestrowanych zostało 38718 podmiotów (o 1,5% więcej niż w 2022 r.) i były to głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 30682. W stosunku do 2022 r. liczba wyrejestrowanych osób fizycznych spadła o 1,4%, a spółek handlowych było o 17,8% więcej niż w 2022 r. (w tym spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego o 25,5%).

W 2023 r. wskaźnik mierzony stosunkiem liczby jednostek wykreślonych z rejestru do liczby jednostek nowo zarejestrowanych wyniósł 48%, co oznacza, że na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadały 48 zlikwidowane.

W końcu grudnia 2023 r. najliczniejszą grupę podmiotów według rodzaju prowadzonej działalności stanowiły jednostki zajmujące się: handlem; naprawą pojazdów samochodowych – 196762 (przy 19,5% udziale tej sekcji w ogólnej liczbie podmiotów w województwie), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną – 155670 (udział 15,4%), budownictwem – 105949 (udział 10,5%) oraz informacją i komunikacją – 93145 (udział 9,2%).

Wykres 45. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD Stan w dniu 31 grudnia

Chart 45. Entities of the national economy by PKD sections
As of 31 December

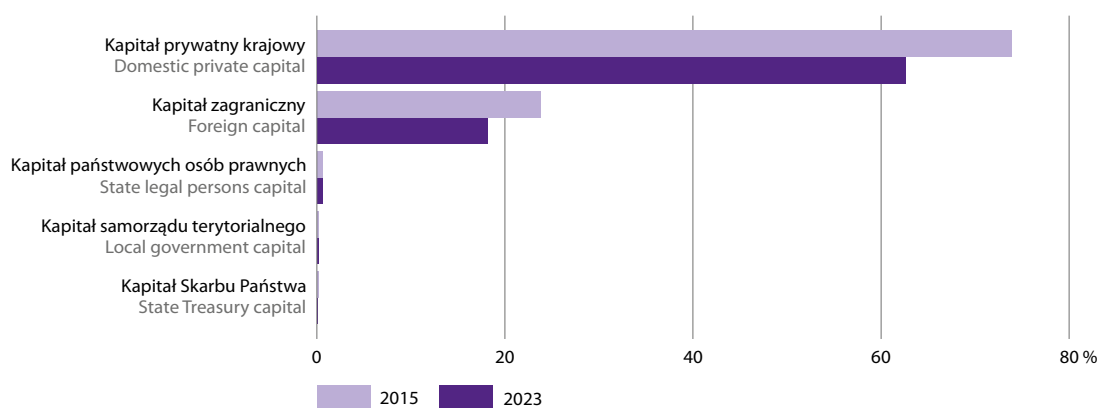
Najlichnieszą grupę podmiotów w strukturze podmiotów według form prawnych, stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W końcu grudnia 2023 r. ich udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 64,7% (o 1,0 p. proc. mniej w stosunku do 2015 r.), w dalszej kolejności były spółki 27,9% (o 1,8 p. proc. więcej niż w 2015 r.), w tym najlichniesze wśród nich spółki handlowe 22,0% (o 3,4 p. proc. więcej niż w 2015 r.) oraz cywilne 5,9% (o 1,5 p. proc. mniej niż w 2015 r.).

Wśród spółek handlowych według rodzaju kapitału w 2023 r. największy udział miały spółki handlowe o kapitale prywatnym krajowym 76,7% (o 1,9 p. proc. więcej niż w 2015 r.), w dalszej kolejności spółki handlowe o kapitale zagranicznym 22,2% (o 1,9 p. proc. mniej niż w 2015 r.), państwowych osób prawnych 0,7% (o 0,1 p. proc. więcej niż w 2015 r.), samorządu terytorialnego 0,2% (bez zmian w stosunku do 2015 r.) oraz Skarbu Państwa 0,1% (o 0,1 p. proc. mniej niż w 2015 r.).

Działalność spółek handlowych koncentrowała się głównie w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych 22,8% (o 6,4 p. proc. mniej niż w 2015 r.), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 16,1% (o 0,1 p. proc. więcej niż w 2015 r.), budownictwo 10,9% (o 1,3 p. proc. więcej niż w 2015 r.), przemysł o 9,2% (o 1,6 p. proc. mniej niż w 2015 r.) oraz informacja i komunikacja 9,1% (o 0,2 p. proc. więcej niż w 2015 r.).

Wykres 46. Spółki handlowe według rodzaju kapitału ^a
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 46. Commercial companies by type of capital ^a
As of 31 December

^a Danych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

^a Figures for the number of companies by capital type should not be sum to “total” as they list companies by share of capital type rather than their predominant capital.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development as well as innovation activity

W 2022 r. nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową były o 21,5% wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim. Prawie 60% nakładów była finansowana przez sektor przedsiębiorstw. Liczba pracujących w B+R w województwie stanowiła 32,5% personelu B+R w kraju. W województwie mazowieckim w latach 2020–2022 innowacje wprowadziło 33,9% przedsiębiorstw przemysłowych i 39,2% przedsiębiorstw usługowych. W kraju odsetki te były nieco niższe.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

W 2022 r. w województwie mazowieckim nakłady na działalność B+R wyniosły 15666,1 mln zł i były wyższe o 21,5% niż w 2021 r. oraz o 125,5% niż 2015 r. Nakłady te stanowiły 35% ogółu nakładów przeznaczonych na tą działalność w kraju; najwięcej w Polsce. Podobnie jak w latach wcześniejszych, w strukturze nakładów według rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące, które w 2022 r. wyniosły 13451,3 mln zł, tj. 85,9%; pozostałe środki zostały przeznaczone na nakłady inwestycyjne.

Analizując strukturę nakładów według rodzajów prowadzonych badań można stwierdzić, że w 2022 r. prawie 60% środków finansowych została przeznaczona na prace rozwojowe – 9029,3 mln zł. Na pozostałe rodzaje badań tzn. badania podstawowe i stosowane przeznaczono odpowiednio 25,8% i 16,5% ogółu nakładów na B+R.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące)
Table 32. Intramural expenditure^a on R&D by source of funds (current prices)

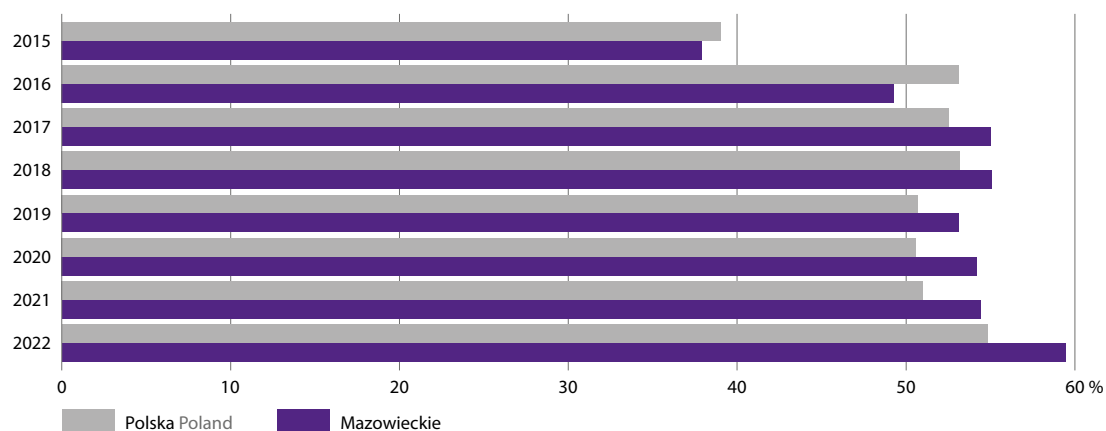
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	6946,1	11783,4	12889,6	15666,1
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	3133,1	4311,2	4689,4	4949,5
Przedsiębiorstw Business enterprises	2631,2	6382,6	7006,7	9357,0
Szkolnictwa wyższego Higher education	76,4	227,8	216,1	292,6
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non profit	20,8	99,8	100,4	80,6
Reszta świata Rest of the world	1084,6	762,0	877,0	986,4

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

W województwie mazowieckim w 2022 r. większość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową była finansowana ze środków sektora przedsiębiorstw (59,7%). Udział środków pochodzących z tego sektora był wyższy o 5,3 p. proc. w stosunku do 2021 r., a w porównaniu z 2015 r. zwiększył się o 21,8 p. proc. W kraju udział ten ukształtował się na poziomie 54,8% i był wyższy o 3,8 p. proc. niż w 2021 r. i o 15,8 p. proc. niż w 2015 r.

Wykres 47. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

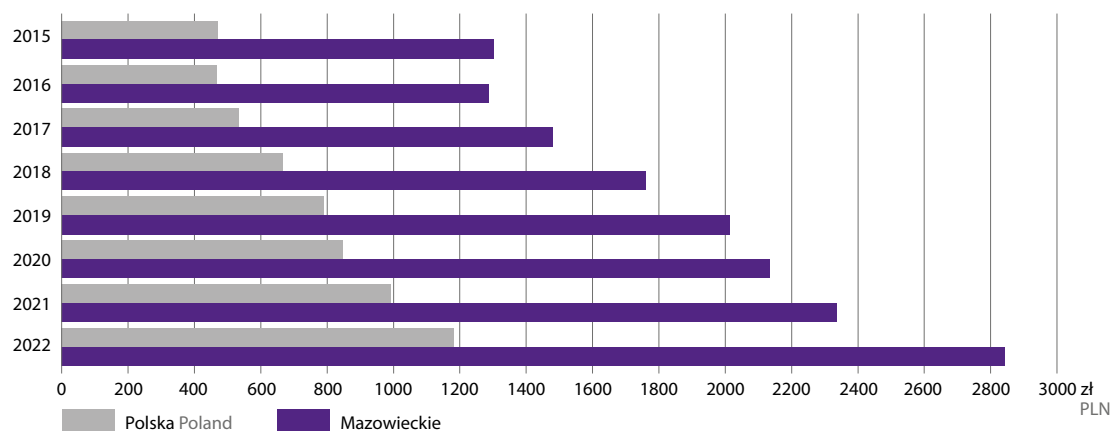
Chart 47. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. wyniosły 2842 zł, przy wskaźniku dla Polski kształtującym się na poziomie 1182 zł. Od 2015 r., pomijając rok 2016, w którym odnotowano spadek, wskaźnik ten systematycznie rośnie; w porównaniu z 2021 r. był o 504 zł wyższy (w kraju o 190 zł wyższy).

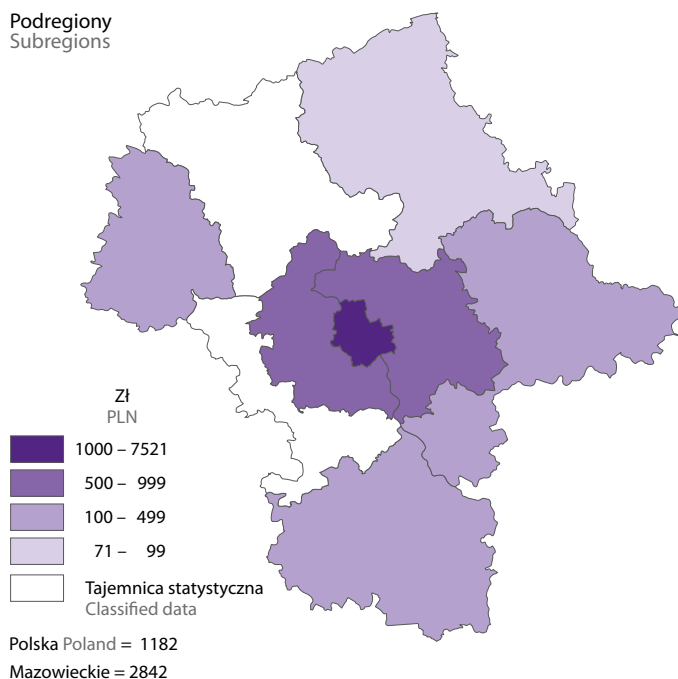
Wykres 48. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca

Chart 48. Intramural expenditure^a on R&D per capita

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Mapa 41. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca w 2022 r.
Map 41. Intramural expenditure^a on R&D per capita in 2022

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

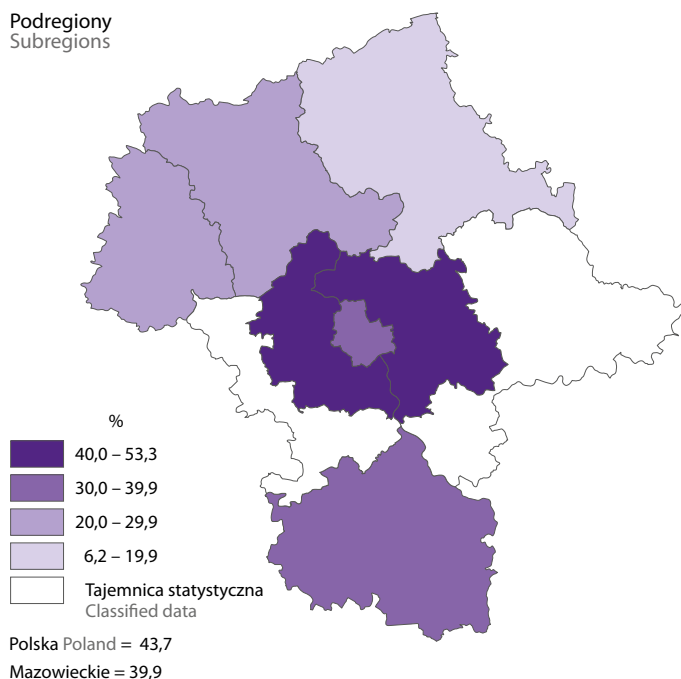
Nakłady poniesione na realizację projektów badawczo-rozwojowych w większości zostały sfinansowane ze środków wewnętrznych (w 2022 r. 60,1%), czyli środków kontrolowanych i przeznaczonych na projekty B+R według uznania jednostki prowadzącej takie prace. Głównym źródłem pochodzenia środków zewnętrznych w województwie (podobnie jak w kraju) były instytucje rządowe i samorządowe, których środki w 2022 r. stanowiły 77,5% ogółu nakładów zewnętrznych przeznaczonych na finansowanie badań naukowych i prac rozwojowych (w kraju 75,5%). Wartość środków pozyskanych z tego źródła była wyższa o 4,5% niż w 2021 r. (w Polsce wyższa o 5,7%).

Tablica 33. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)
Table 33. Intramural expenditure^a on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2021	2022	2022 Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	9497,8	11783,4	12889,6	15666,1	35,0
nakłady finansowane ze środków: expenditure financed by:					
Wewnętrznych Internal funds	5283,1	6356,4	6995,2	9417,4	37,4
Zewnętrznych External funds	4214,7	5427,0	5894,4	6248,7	32,0
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	3070,1	4247,1	4634,0	4841,9	32,8

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Mapa 42. Udział środków zewnętrznych w nakładach wewnętrznych^a na działalność B+R w 2022 r.
 Map 42. Share of external funds in intramural expenditure^a on R&D in 2022

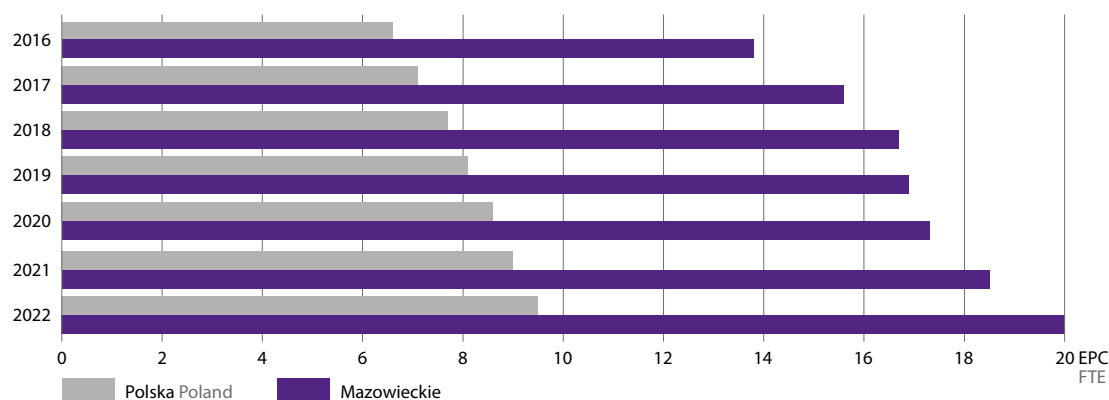
^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W 2022 r. rzeczywiste zaangażowanie osób w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe wyniosło 53,4 tys. ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC) i wzrosło w skali roku o 8,2%. Liczba pracujących w B+R w województwie stanowiła 32,5% ogółu pracujących w kraju. Personel wewnętrzny B+R (mierzony w EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo wyniósł 20,0 (w 2021 r. – 18,5). Wskaźnik ten w mazowieckim był wyższy niż w innych województwach; średnio w kraju w 2022 r. wyniósł 9,5 (rok wcześniej 9,0).

Wykres 49. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
Chart 49. Internal R&D personnel^a per 1,000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages.

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

Zdecydowaną większość personelu zaangażowanego w działalność badawczą i rozwojową stanowią badacze. W 2022 r. ich liczebność wyrażona w ekwiwalentach pełnego czasu pracy wyniosła 38,1 tys. EPC; było to 71,3% ogółu personelu wewnętrznego B+R (o 1,0 p. proc. więcej niż rok wcześniej). W kraju badacze stanowili 72,5%; o 0,2 p. proc. mniej niż w 2021 r.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W latach 2020–2022 poziom innowacyjności w województwie był wyższy niż średnio w kraju. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej ich liczbie wyniósł 33,9% dla przedsiębiorstw przemysłowych (trzeci wynik wśród województw) i 39,2% dla usługowych (czwarte miejsce w kraju).

Wyniki badania działalności innowacyjnej wskazują, że w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz usługowych wyższy był udział podmiotów, które w latach 2020–2022 wprowadziły innowacje procesów biznesowych (nowe lub ulepszone procesy biznesowe) niż innowacje produktowe (nowe lub ulepszone produkty).

W województwie mazowieckim w latach 2020–2022 wśród przedsiębiorstw przemysłowych poziom innowacyjności wzrastał wraz z wielkością przedsiębiorstwa. W przedsiębiorstwach przemysłowych o liczbie pracujących 250 i więcej osób udział podmiotów innowacyjnych wyniósł 69,8% i był wyższy niż wśród podmiotów liczących od 10 do 49 pracujących oraz od 50 do 249 pracujących odpowiednio o 43,7 p. proc. i o 19,2 p. proc. Wysoki udział przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano m.in. w działach: produkcja urządzeń elektrycznych (64,6%), produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych (56,8%) oraz produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (56,6%).

Tablica 34. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 34. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2013–2015	2018–2020	2019–2021	2020–2022	2020–2022 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	17,2	32,3	23,9	33,9	32,2
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	11,5	18,2	13,2	15,3	15,2
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	13,2	27,5	20,2	30,8	28,1
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	11,8	43,5	25,4	39,2	32,1
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	7,6	16,8	9,5	10,1	8,2
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	8,1	39,4	23,4	36,8	30,1

a W latach 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych.

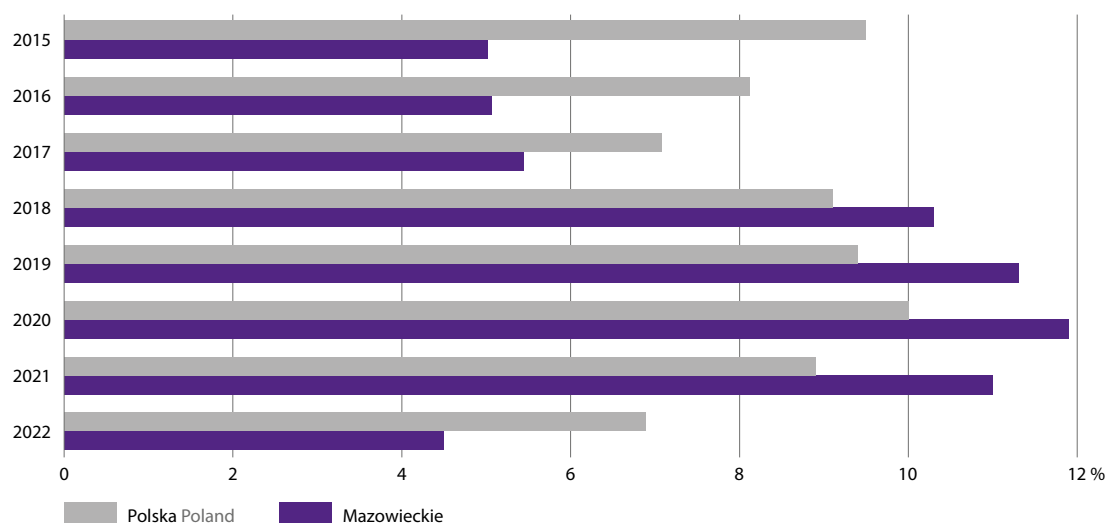
a In the years 2013–2015 the data relate to process innovations.

W analizowanym okresie wśród przedsiębiorstw z sektora usług również najwyższy udział przedsiębiorstw innowacyjnych (67,0%) był w grupie podmiotów zatrudniających 250 i więcej osób. Było to o 31,4 p. proc. więcej niż w grupie przedsiębiorstw o liczbie 10–49 pracujących i o 22,4 p. proc. więcej niż w podmiotach liczących 50–249 pracujących. W latach 2020–2022, podobnie jak w latach wcześniejszych, wśród przedsiębiorstw usługowych najwyższy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w dziale ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego (88,2%). Wysoki udział odnotowano również w działalności związanej z produkcją filmów, nagrań video, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych (61,3%).

W skali kraju, podobnie jak w latach wcześniejszych, w 2022 r. w województwie mazowieckim odnotowano najwyższe nakłady na innowacje poniesione zarówno przez przedsiębiorstwa przemysłowe, jak i usługowe. Ich udział stanowił odpowiednio 21,8% i 57,6% tych nakładów w kraju. Nakłady poniesione na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 5663,8 mln zł (o 87,6% więcej niż w 2021 r.), natomiast w grupie z sektora usług – 17108,4 mln zł (o 42,9% więcej). Najwięcej nakładów poniesionych w 2022 r. na działalność innowacyjną przez przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe przeznaczone zostały na działalność badawczą i rozwojową (odpowiednio 57,3% i 48,8%).

Wykres 50. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 50. Share of revenue of industrial enterprises from sale of new or improved products in total sales revenue

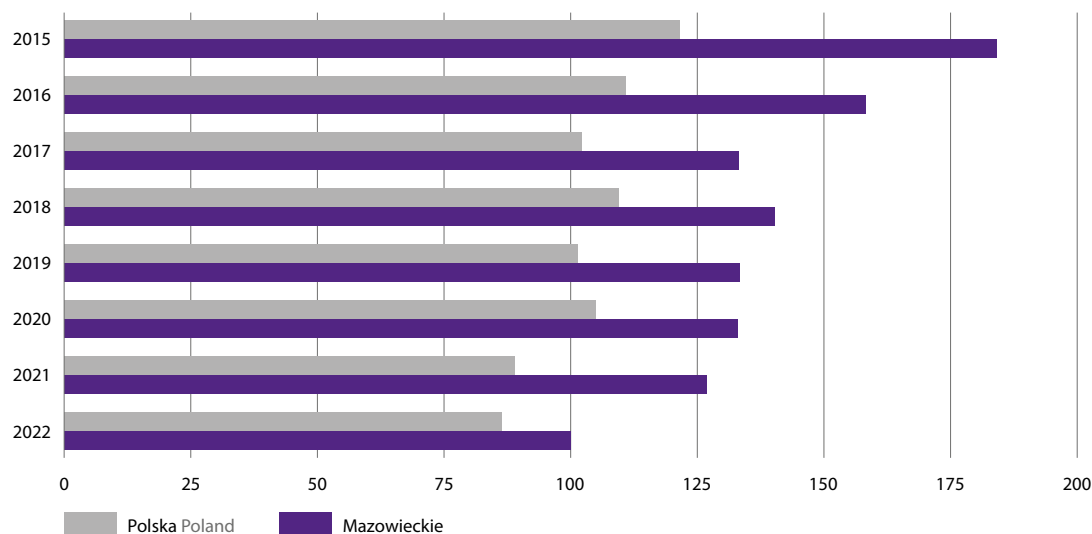

W 2022 r. w przedsiębiorstwach przemysłowych udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych wprowadzonych na rynek w latach 2020–2022 w przychodach za sprzedaży ogółem wyniósł 4,5%. Był on niższy o 6,5 p. proc. niż udział przychodów w 2021 r. ze sprzedaży takich produktów wprowadzonych na rynek w latach 2019–2021 i niższy o 0,5 p. proc. w porównaniu z 2015 r. dla sprzedaży produktów innowacyjnych wprowadzonych na rynek w latach 2013–2015. Dla przedsiębiorstw usługowych udział ten wyniósł 4,0% wobec 4,8% w 2021 r. i 5,1% w 2015 r. W omawianym roku w kraju udział ten był wyższy niż zanotowany w województwie w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych (o 2,4 p. proc.), natomiast niższy (o 1,3 p. proc.) dla przedsiębiorstw usługowych.

W Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej w 2022 r. liczba zgłoszeń wynalazków dokonanych przez podmioty krajowe z terenu województwa mazowieckiego wyniosła 548 (podczas gdy rok wcześniej – 699, a w 2015 r. – 983). W Polsce odnotowano 3240 zgłoszeń, tj. o 4,1% mniej niż w roku poprzednim i o 30,7% mniej niż w 2015 r. W województwie mazowieckim na wynalazki zgłoszone przez podmioty krajowe przyznano 371 patenty (w 2021 r. – 562, a w 2015 r. – 492). W kraju przyznano odpowiednio 2224, 3244 i 2404 patenty.

Wskaźnik liczby zgłoszeń wynalazków złożonych przez podmioty krajowe w Urzędzie Patentowym RP na 1 milion mieszkańców w 2022 r. wyniósł dla województwa 99,4 i był o 13,7 pkt wyższy od osiągniętego w kraju.

Wykres 51. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców
Chart 51. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

W 2022 r. w Urzędzie Patentowym RP odnotowano 99 zgłoszeń wzorów użytkowych dokonanych przez podmioty krajowe z województwa mazowieckiego. Oznacza to spadek w skali roku o 6,6%, a w stosunku do 2015 r. o 30,3%. Liczba udzielonych praw ochronnych wyniosła 95, tj. więcej o 1 niż rok wcześniej i o 7 niż w 2015 r. W kraju odnotowano 610 zgłoszeń wzorów użytkowych (mniej o 15,5% niż w 2021 r. i o 38,6% niż w 2015 r.) oraz udzielono 511 praw ochronnych dla tego rodzaju własności przemysłowej (odpowiednio mniej o 6,1% i o 9,1%).

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Use of information and communication technologies in enterprises

W 2023 r. dostęp do szerokopasmowego Internetu posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw mających dostęp do Internetu dużych prędkości oraz otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe.

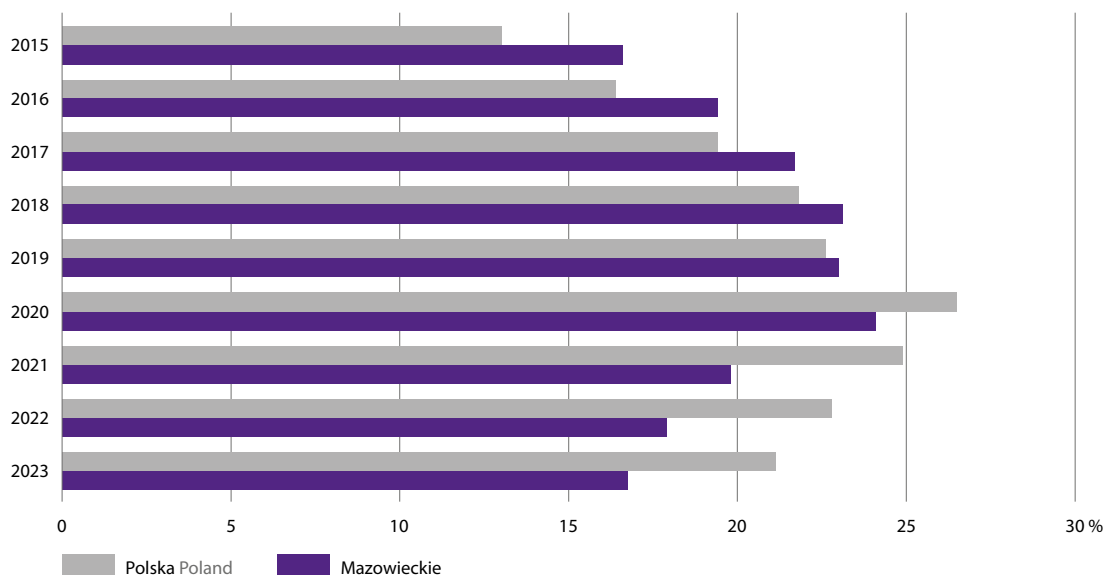
Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Od 2020 r., zarówno w województwie, jak i w Polsce, odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu przekroczył 98%. Dla porównania, w 2015 r. odsetek ten oscylował wokół 94% w województwie oraz 92% w kraju. Ze stałych szerokopasmowych połączeń internetowych w 2023 r. korzystało 86,1% ogółu przedsiębiorstw, tj. więcej o 2,4 p. proc. niż w kraju (rok wcześniej – 85,0%, a w 2015 r. – 91,6%). Przedsiębiorstwa te najczęściej (niemal 39%) były wyposażone w stałe łącza o prędkości „przynajmniej 100, ale mniej niż 500 Mbit/s”; w kraju 35,4% (w 2022 r. odpowiednio 34,9% i 33,3%).

W 2015 r. ze stałego łącza o prędkości „przynajmniej 100 Mbit/s” korzystało 13,3% ogółu przedsiębiorstw posiadających stałe łącze; w kraju 9,2%. Należy zaznaczyć, że od 2015 r. w województwie mazowieckim, systematycznie zmniejsza się udział przedsiębiorstw, którym operatorzy dostarczają przepustowość do 100 Mbit/s na korzyść tych wyższych prędkości.

Wykres 52. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a
Chart 52. Enterprises with Internet^a access

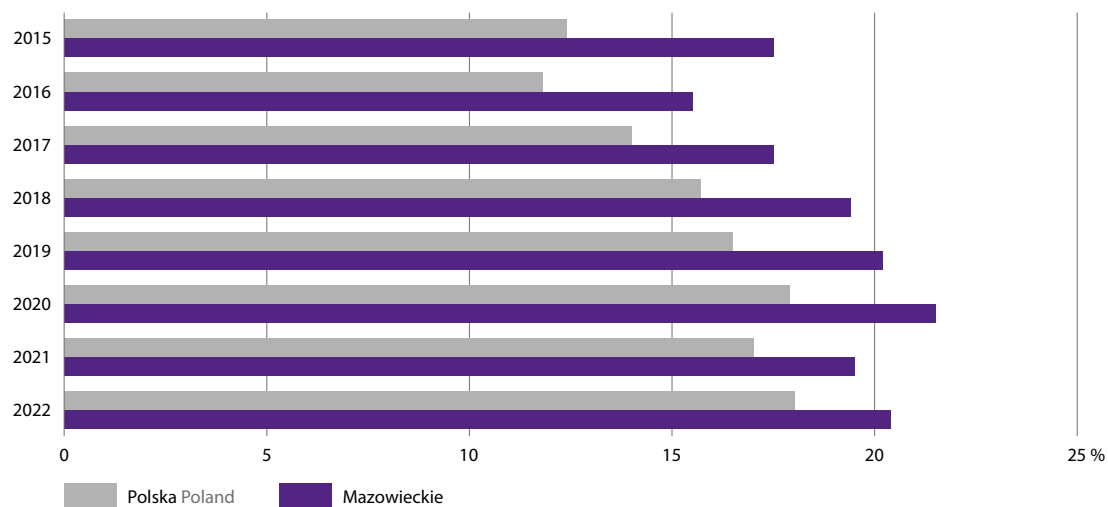
^a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.
^a Internet access 30–100 Mbit/s.

Do **sprzedaży elektronicznej** zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI (elektroniczna wymiana informacji, która zapewnia automatyczne przetwarzanie). Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W 2022 r. pod względem sprzedaży elektronicznej województwo mazowieckie zajmowało drugą lokatę w kraju, po województwie łódzkim. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe był o 2,4 p. proc. wyższy od średniej krajowej i wyniósł 20,4%. W porównaniu z 2021 r. wskaźnik ten zwiększył się o 0,9 p. proc. (w Polsce więcej o 1,0 p. proc.). W 2015 r. odsetki te wyniosły 17,5% dla województwa i 12,4% dla Polski.

Sprzedaż elektroniczną przedsiębiorstwa prowadzą głównie przez własną stronę internetową lub aplikację (74,8% ogółu przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż elektroniczną), nieco rzadziej korzystają z internetowych platform handlowych lub serwisów aukcyjnych (49,2%).

Wykres 53. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 53. Enterprises receiving orders via computer networks

Otwarte dane publiczne wytworzone przez urzędy administracji publicznej (lub na ich zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

W 2022 r. co piąte przedsiębiorstwo w województwie mazowieckim deklarowało, że korzystało z otwartych danych publicznych (w kraju co siódme). Najwięcej podmiotów wykazało zainteresowanie danymi z kategorii gospodarka i finanse, a następnie danymi dotyczącymi środowiska. Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 2,8% (o 0,2 p. proc. więcej niż w kraju).

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2023 r. w województwie mazowieckim wyniki finansowe brutto i netto badanych przedsiębiorstw niefinansowych były wyższe niż uzyskane rok wcześniej. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Przychody ze sprzedaży na eksport były niższe niż przed rokiem. Zmniejszył się także ich udział w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółu podmiotów.

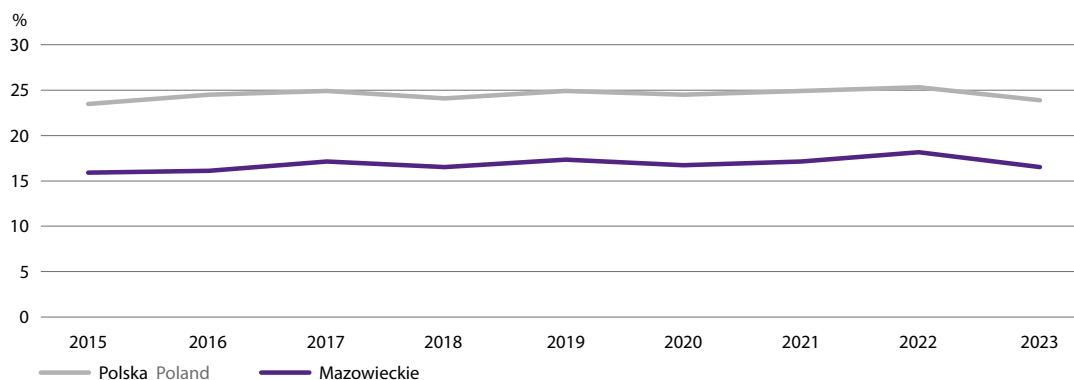
Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Przychody ogółem uzyskane w 2023 r. przez przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie mazowieckim wyniosły 1800,9 mld zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były wyższe o 5,3%, a do 2015 r. – o 115,6%. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów zwiększyły się do 1729,5 mld zł, tj. odpowiednio o 6,0% i 114,1%. Ich wzrost w skali roku odnotowano w 12 spośród 16 sekcji, przy czym największy (w ujęciu wartościowym) w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, a nieco mniejszy w handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport (eksport) obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport osiągnęły wartość 291,5 mld zł, tj. poziom o 4,1% niższy niż w 2022 r. Udział sprzedaży na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółu badanych podmiotów zmniejszył się z 18,6% do 16,9%. W ogólnej wartości sprzedaży eksportowej 73,7% stanowiły przychody ze sprzedaży produktów, natomiast 26,3% – przychody ze sprzedaży towarów i materiałów.

Wykres 54. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem
Chart 54. Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials

W 2023 r. koszty ogółem wyniosły 1689,9 mld zł i w skali roku zwiększyły się o 4,9%, a w porównaniu z 2015 r. – o 111,3%. Koszty bieżącej działalności poniesione przez badane podmioty były o 6,0% wyższe niż przed rokiem. W strukturze rodzajowej tych kosztów zwiększył się udział podatków i opłat (o 2,0 p. proc.; do 7,3%), pozostałych kosztów rodzajowych (o 1,1 p. proc.; do 7,1%), wynagrodzeń brutto (o 1,0 p. proc.; do 13,4%), usług obcych (o 0,8 p. proc.; do 26,3%), a także ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń (o 0,2 p. proc.; do 3,0%). Zmniejszył się za to udział zużycia materiałów i energii (o 5,1 p. proc.; do 38,6%). Nie zmienił się udział amortyzacji (4,3%).

Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów wyniosły 1628,2 mld zł i były o 5,3% wyższe niż w 2022 r. Największy ich wzrost (w ujęciu wartościowym) odnotowano w handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem;
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

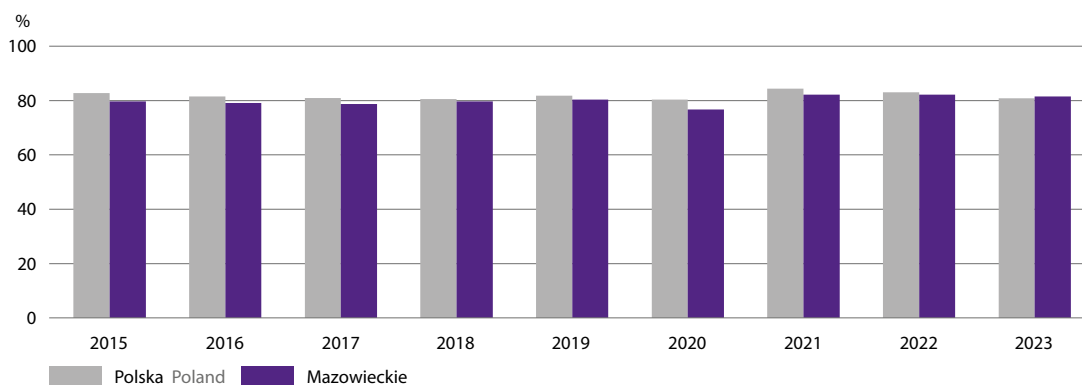
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ukształtował się na poziomie 101,3 mld zł, co w odniesieniu do 2022 r. oznacza wzrost o 17,3%. Znacznie niższy był natomiast wynik na pozostałej działalności operacyjnej, który wyniósł 5,3 mld zł wobec 11,4 mld zł. Lepszy niż przed rokiem był wynik na operacjach finansowych (4,4 mld zł wobec 2,4 mld zł), co było następstwem wzrostu przychodów finansowych (o 4,8%) przy jednoczesnym spadku kosztów finansowych (o 1,0%).

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 111,0 mld zł, tj. o 10,9% większą niż w 2022 r.; zysk brutto wyniósł 120,8 mld zł, a strata brutto 9,8 mld zł. Obciążenia wyniku finansowego brutto zwiększyły się w skali roku o 4,7% (do 20,0 mld zł). W rezultacie wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 91,0 mld zł i był wyższy o 10,0 mld zł (tj. o 12,3%) od wyniku osiągniętego rok wcześniej; zysk netto zwiększył się o 12,4%, a strata netto – o 12,8%. Największą poprawę wyniku finansowego netto odnotowano w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 18,0 mld zł do 30,9 mld zł), a następnie w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 1,4 mld zł do 5,4 mld zł). Z kolei największe pogorszenie wyniku finansowego netto miało miejsce w przetwórstwie przemysłowym (o 12,0 mld zł do 18,5 mld zł).

Zysk netto w 2023 r. wykazało 81,5% badanych przedsiębiorstw, tj. o 0,7 p. proc. mniej niż przed rokiem. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach ogółem osiągnął 90,2% i był mniejszy o 1,6 p. proc. niż w 2022 r.

Wykres 55. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 55. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W województwie mazowieckim w 2023 r. odnotowano poprawę opłacalności prowadzonej działalności gospodarczej w porównaniu z rokiem poprzednim. Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto wzrósł o 0,6 p. proc. (do 5,9%). Wskaźniki rentowności obrotu brutto i obrotu netto były wyższe odpowiednio o 0,3 i o 0,4 p. proc. niż przed rokiem (wyniosły stosownie 6,2% i 5,1%). W ogólnej liczbie badanych podmiotów zmniejszył się z 82,3% do 81,5% udział jednostek rentownych, tj. mających wskaźnik rentowności obrotu netto równy lub większy od zera. Poprawa wskaźnika rentowności obrotu netto w porównaniu z 2022 r. miała miejsce w 10 spośród 16 sekcji, przy czym największy wzrost dotyczył wytwarzania i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (z 5,3% do 11,5%). Do najbardziej opłacalnych rodzajów działalności w 2023 r. należały ponadto: zakwaterowanie i gastronomia (wskaźnik 12,1%), edukacja (11,3%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (9,1%).

W skali roku spadła wartość wskaźnika płynności finansowej I stopnia (o 5,3 p. proc.; do 40,2%) oraz II stopnia (o 3,8 p. proc.; do 120,4%).

W latach 2015–2023 rentowność obrotu brutto i netto mazowieckich przedsiębiorstw była na ogół nieco wyższa niż średnio w kraju (maksymalnie o 0,8 p. proc.), natomiast płynność finansowa w całym omawianym okresie była wyższa (nawet o 27,1 p. proc.).

Tablica 35. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 35. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,7	95,2	94,1	93,8	94,6
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,7	5,1	5,3	5,9	5,5
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	4,3	4,8	5,9	6,2	5,4
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,6	3,8	4,7	5,1	4,3
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	49,2	54,2	45,5	40,2	39,7
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	112,8	118,1	124,2	120,4	107,2

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw na koniec 2023 r. wyniosła 810,2 mld zł i była o 20,6% wyższa niż przed rokiem, przy czym należności krótkoterminowe były wyższe o 34,6%, inwestycje krótkoterminowe – o 16,6%, krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe – o 12,8%, natomiast zapasy były niższe o 3,7%. W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększył się udział należności krótkoterminowych (z 47,8% do 53,4%), obniżył się zaś udział zapasów (z 22,2% do 17,8%), inwestycji krótkoterminowych (z 27,6% do 26,7%) oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,3% do 2,2%). W strukturze zapasów zwiększył się udział towarów (z 38,6% do 41,4%), półproduktów i produktów w toku (z 11,2% do 13,8%), produktów gotowych (z 10,7% do 10,8%), zmniejszył się natomiast udział materiałów (z 37,2% do 31,4%).

Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi, których udział w pokryciu finansowym tych aktywów stanowił 66,5% wobec 60,7% przed rokiem.

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) na koniec 2023 r. wyniosły 782,2 mld zł i były o 17,6% wyższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 31,1% ogółu zobowiązań (wobec 38,6% rok wcześniej). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 243,5 mld zł i była o 5,2% mniejsza niż w grudniu 2022 r. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 538,7 mld zł i w skali roku były wyższe o 32,0%, w tym zobowiązania z tytułu dostaw i usług – o 0,1%, a z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń – o 4,6%.

Relacja zobowiązań z tytułu dostaw i usług do należności z tego tytułu ukształtowała się w końcu 2023 r. na poziomie niższym niż rok wcześniej (96,1% wobec 101,1%). Wartość zobowiązań wyższą od wartości należności odnotowano m.in. w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, w budownictwie oraz w zakwaterowaniu i gastronomii.

W porównaniu z 2022 r. nie odnotowano istotnych zmian w zakresie sprawności działania przedsiębiorstw. Cykl rotacji zapasów uległy skróceniu o 3 dni (do 30 dni), cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług – o 2 dni (do 39 dni), a cykl rotacji należności z tytułu dostaw i usług – o 1 dzień (do 40 dni).

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

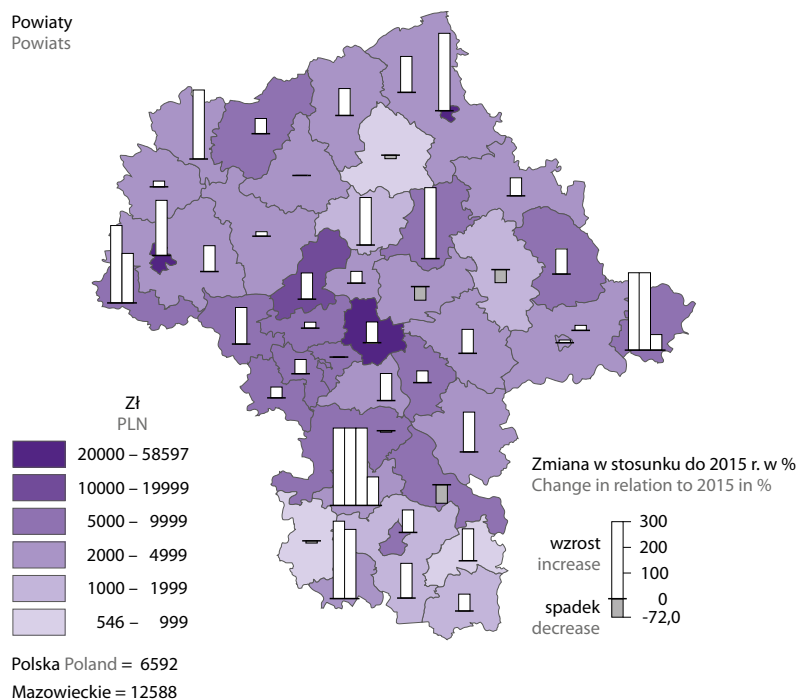
Rok 2023 był siódmym z kolei, w którym odnotowano wzrost nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw niefinansowych w województwie mazowieckim (po spadku w 2016 r.). W porównaniu z rokiem poprzednim większe były zarówno nakłady na budynki i budowle, jak i na zakupy. Nieco spadła wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

W pierwszej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na podstawie rocznych sprawozdań: SP, F-03, F-02/dk, SP-3); dane prezentowane są zgodnie z lokalizacją inwestycji.

W 2022 r. nakłady inwestycyjne realizowane w województwie mazowieckim przez badane przedsiębiorstwa wyniosły 69379,8 mln zł, co stanowiło 27,8% ogółu nakładów w Polsce. W odniesieniu do roku poprzedniego były one (w cenach bieżących) wyższe o 27,9%, a w odniesieniu do 2015 r. – o 80,5%. Dla porównania w kraju wartość nakładów inwestycyjnych zwiększyła się odpowiednio o 20,8% i o 49,2%.

Mapa 43. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)
Map 43. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2022 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

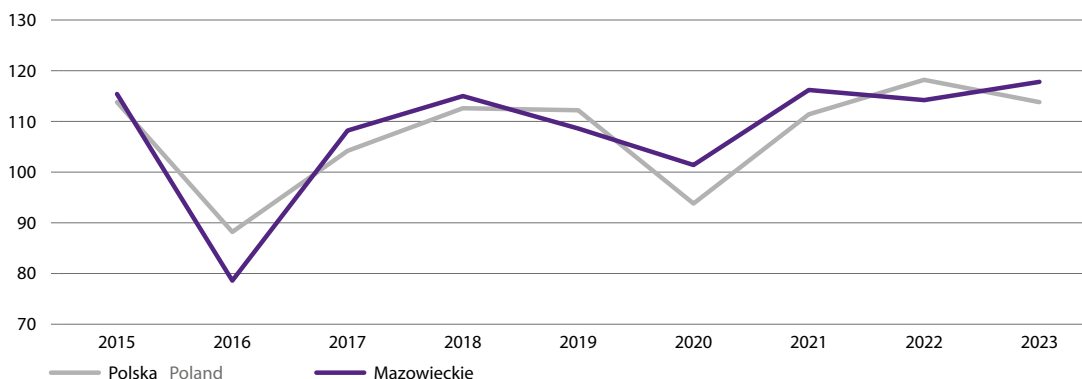
Wartość nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła w województwie 12588 zł, tj. o 91,0% więcej niż średnio w kraju. W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących stosunkowo najwięcej zainwestowano w Płocku (58597 zł na mieszkańca) i w Ostrołęce (32526 zł). Relatywnie najniższy poziom nakładów inwestycyjnych był w powiecie przysuskim (546 zł).

W drugiej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób (na podstawie kwartalnego sprawozdania F-01/I-01²); dane prezentowane są zgodnie z siedzibą inwestora.

Nakłady inwestycyjne poniesione w 2023 r. przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe mające siedzibę na terenie województwa mazowieckiego wyniosły 80883,3 mln zł i były (w cenach bieżących) o 18,0% wyższe od zrealizowanych rok wcześniej. W kraju wartość nakładów inwestycyjnych – licząc w cenach bieżących – zwiększyła się w skali roku o 14,0%.

Wykres 56. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 56. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)
Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysową; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

² Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Tablica 36. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Table 36. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem: w milionach złotych Total: in million PLN	47791,1	51724,1	68572,9	80883,3
Polska=100 Poland=100	35,0	34,5	34,7	36,0
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	42,3	46,1	43,8	44,8
zakupy purchases	57,0	53,1	55,6	54,2
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	39,6	35,2	37,0	35,2
środków transportu transport equipment	17,4	17,9	18,6	19,0

Z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych zrealizowanych w 2023 r. przez mazowieckie przedsiębiorstwa na budynki i budowle wydatkowano 36262,8 mln zł (o 20,9% więcej niż w 2022 r.), na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 28463,4 mln zł (o 12,1% więcej), a na środki transportu – 15400,0 mln zł (o 21,0% więcej). Wartość zakupów inwestycyjnych osiągnęła 43863,3 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była wyższa o 15,1%. Udział zakupów w nakładach ogółem zmniejszył się w skali roku o 1,4 p. proc. i wyniósł 54,2%.

W porównaniu z 2022 r. odnotowano wzrost nakładów m.in. w obsłudze rynku nieruchomości (o 256,1%), w budownictwie (o 100,7%), w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 62,8%) oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (o 35,3%).

W omawianym roku inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie transportu i gospodarki magazynowej, na które przypadało 29,5% ogółu poniesionych nakładów, w zakresie przetwórstwa przemysłowego (26,2%), administrowania i działalności wspierającej (9,3%) oraz wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (9,0%). W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z poprzednim rokiem najbardziej zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa zajmujące się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 2,5 p. proc.), natomiast największy spadek udziału dotyczył przedsiębiorstw zajmujących się transportem i gospodarką magazynową (również o 2,5 p. proc.).

Wartość kosztorysowa inwestycji dotyczy nakładów na budowę środków trwałych zarówno rozpoczętą i zakończoną, jak również rozpoczętą i niezakończoną w roku sprawozdawczym, przyjmując wartość w cenach bieżących wynikającą z dokumentacji projektowo-kosztorysowej, z uwzględnieniem ewentualnych zmian w wartości kosztorysowej dokonanych do końca roku sprawozdawczego. Przez **inwestycje nowo rozpoczęte** rozumie się te budowy środków trwałych, których realizację faktycznie rozpoczęto w roku sprawozdawczym.

Inwestorzy z województwa mazowieckiego w 2023 r. rozpoczęli realizację 44566 nowych inwestycji o łącznej wartości kosztorysowej 37237,8 mln zł; w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to spadek odpowiednio o 6,7% i o 0,3%. W kraju w omawianym okresie liczba inwestycji rozpoczętych była mniejsza o 5,4%, a ich wartość kosztorysowa – o 9,5%. W województwie na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 52,9% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji nowo rozpoczętych (rok wcześniej 27,6%). W porównaniu z 2022 r. znacznie wzrosła wartość kosztorysowa inwestycji rozpoczętych m.in. w transporcie i gospodarce magazynowej (nieomal trzyipółkrotnie) oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (dwukrotnie). Spadek wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych notowano m.in. w budownictwie (o 64,5%) oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 53,7%).

6.3. Produkcja i usługi

6.3. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2023 r. w województwie mazowieckim zbiory buraków cukrowych oraz rzepaku i rzepiku były wyższe niż przed rokiem. Odnotowano natomiast niższe zbiory zbóż podstawowych i ziemniaków. Mniej zebrano również warzyw gruntowych, owoców z drzew w sadach oraz owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych.

Badania pogłowia zwierząt gospodarskich przeprowadzone w czerwcu 2023 r. wykazały spadek w skali roku liczebności stada bydła oraz wzrost pogłowia trzody chlewnej. W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych³ przypadało 60 szt. bydła i 68 szt. trzody chlewnej; przed rokiem było to odpowiednio 61 i 62 szt. Obsada bydła była większa niż przeciętna w kraju o 17 szt., natomiast obsada trzody chlewnej – o 5 szt.

W 2023 r. na rynku rolnym przeciętne ceny skupu omawianych produktów rolnych ukształtowały się poniżej poziomu sprzed roku, z wyjątkiem cen skupu żywca wieprzowego i wołowego.

Produkcja roślinna

Tablica 37. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych

Table 37. Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Total cereals	28,2	39,7	41,3	41,0	49,9
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals with cereal mixtures	27,1	36,6	36,8	36,2	45,6
w tym: of which:					
pszenica wheat	32,4	43,9	43,3	42,9	53,8
żyto rye	22,5	30,5	32,0	31,7	35,5
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	23,0	32,2	34,3	34,2	33,9
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	180	331	318	315	296
Buraki cukrowe Sugar beets	562	566	668	620	650

a Bez ogrodów przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

Powierzchnia zasiewów zbóż ogółem w 2023 r. wyniosła 834,5 tys. ha i była o 0,4% większa niż przed rokiem. Zebrano 3417,5 tys. ton zbóż, czyli o 0,4% mniej niż rok wcześniej. Plony zbóż uzyskane z jednostki powierzchni (41,0 dt/ha) były niższe o 0,7%.

Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi była mniejsza niż w 2022 r. o 1,8% i wyniosła 668,8 tys. ha, a zbiory – oszacowane na 2420,0 tys. ton – niższe o 3,5%. Plony zbóż uzyskane z jednostki powierzchni (36,2 dt/ha) były niższe od ubiegłorocznych o 1,6%. Udział powierzchni zbóż pod-

3 Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2023 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

stawowych z mieszankami zbożowymi w województwie w ogólnej powierzchni tych upraw w kraju wynosił 11,5%, natomiast udział zbiorów – 9,1%. Plony były niższe niż przeciętne w kraju o 9,4 dt z 1 ha (o 20,6%).

W porównaniu z 2022 r. o 6,3% zwiększyła się powierzchnia uprawy żyta. W wyniku zwiększonego areалу zasiewu zebrano o 5,4% więcej ziarna żyta (363,9 tys. ton). Zbiory pszenicy oszacowane na 731,2 tys. ton były o 4,6% mniejsze. Powierzchnia uprawy zmniejszyła się o 3,8%, a wydajność z jednostki powierzchni spadła o 0,9%.

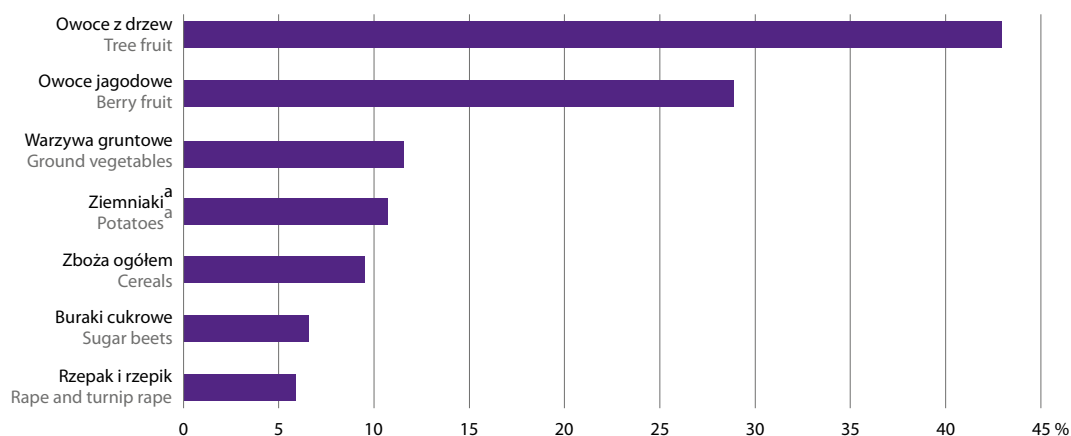
W 2023 r. powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wyniosła 64,6 tys. ha i była o 6,5% większa niż przed rokiem. Plony wyniosły 34,2 dt z 1 ha, a zbiory 221,0 tys. ton i w odniesieniu do 2022 r. były odpowiednio mniejsze o 0,3% i większe o 6,3%. Udział wojewódzkiego areálu rzepaku i rzepiku w krajowej powierzchni tych upraw, podobnie jak udział zbiorów wyniósł 5,9%; plony były wyższe od przeciętnej w kraju o 0,3 dt z 1 ha (o 0,9%).

Powierzchnia uprawy ziemniaków (bez ogrodów przydomowych) w 2023 r. wyniosła 19,1 tys. ha, co w skali roku oznacza spadek o 8,4%. Szacuje się, że rolnicy z naszego województwa zebrali 600,8 tys. ton ziemniaków, tj. o 9,3% mniej niż rok wcześniej. Plony były wyższe niż przeciętne w kraju – 315 dt/ha wobec 296 dt. Zbiory ziemniaków stanowiły 10,7% zbiorów ogólnokrajowych.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2023 r. wyniosła 18,1 tys. ha i w porównaniu z poprzednim rokiem była większa o 21,8%. Plony uzyskane z 1 ha powierzchni wyniosły 620 dt i były niższe o 7,2%, a zbiory, które wyniosły 1121,2 tys. ton – wyższe o 13,0%. Udział województwa w krajowej produkcji buraków cukrowych stanowił 6,6%; plony były niższe niż przeciętne w kraju o 30 dt z 1 ha, tj. o 4,6%.

W porównaniu z 2022 r. obniżyła się produkcja warzyw gruntowych, produkcja owoców z drzew oraz produkcja owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych. Produkcję warzyw gruntowych w 2023 r. oszacowano na 445,2 tys. ton, tj. na poziomie o 2,2% niższym od produkcji z roku poprzedniego. Zbiory owoców z drzew owocowych (1875,9 tys. ton) oraz owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (163,4 tys. ton) były odpowiednio mniejsze o 10,3% i o 8,2% od zbiorów uzyskanych w poprzednim sezonie. Zwiększył się udział województwa w krajowej produkcji warzyw gruntowych (z 11,4% do 11,6%). Zmniejszył się natomiast udział owoców z drzew owocowych (z 43,9% do 43,0%) oraz owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (z 29,7 do 28,9%).

Wykres 57. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2023 r.
Chart 57. Share of Voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2023

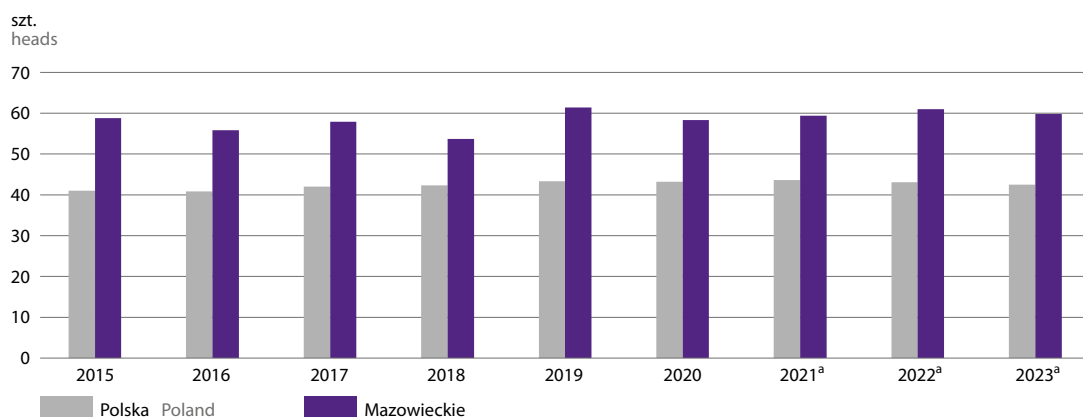
a Bez ogrodów przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

Pogłowie zwierząt gospodarskich

Mazowieckie jest jednym z trzech województw w kraju (obok wielkopolskiego i podlaskiego), w których koncentruje się chów bydła. W czerwcu 2023 r. pogłowie bydła liczyło 1187,8 tys. szt., stanowiąc 18,7% pogłowia krajowego. W porównaniu ze stanem notowanym w czerwcu 2022 r. liczebność stada zmniejszyła się o 1,9% (tj. o 22,9 tys. szt.), a jego udział w ogólnym pogłowie bydła w kraju zmniejszył się o 0,1 p. proc. W strukturze stada bydła ogółem 37,4% stanowiły krowy, tj. o 0,2 p. proc. mniej niż przed rokiem; udział krów mlecznych zmniejszył się z 36,8% do 36,6%.

Wykres 58. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych
Stan w dniu 1 czerwca

Chart 58. Cattle density per 100 ha of agricultural land
 As of 1 June

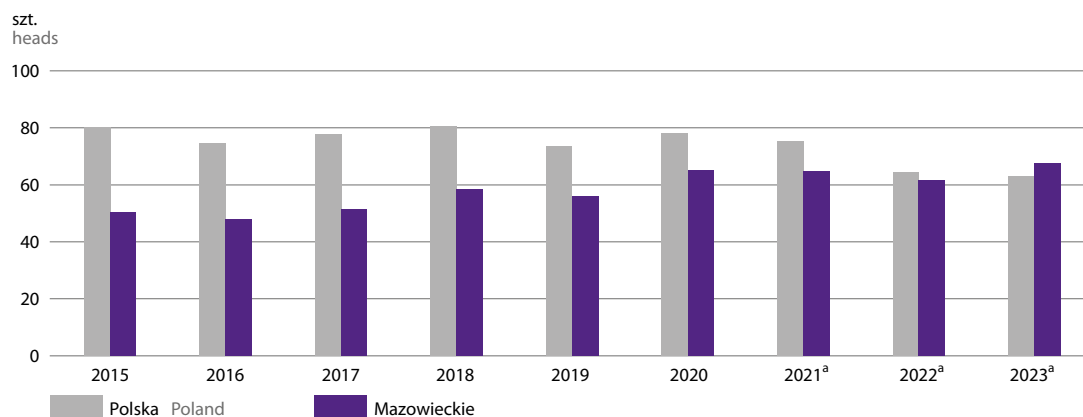

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
 a The area of agricultural land as of 1 June 2020 was adopted as the basis for the calculations.

Na początku czerwca 2023 r. pogłowie trzody chlewnej wynosiło 1342,4 tys. szt. i było większe o 118,6 tys. szt. (tj. o 9,7%) niż rok wcześniej. Udział województwa w krajowym pogłowie tych zwierząt zwiększył się z 12,7% do 14,2%. Relatywnie największy wzrost dotyczył trzody chlewnej na ubój o wadze 50 kg i więcej (o 14,5%) oraz warchlaków o wadze od 20 do 50 kg (o 9,9%). Spadek odnotowano jedynie w stadzie prosiąt o wadze do 20 kg (o 6,7%).

Wykres 59. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych
Stan w dniu 1 czerwca

Chart 59. Pig density per 100 ha of agricultural land
 As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
 a The area of agricultural land as of 1 June 2020 was adopted as the basis for the calculations.

W czerwcu 2023 r. pogłowie owiec (11,3 tys. szt.) było o 6,4% większe niż przed rokiem. Udział województwa w krajowym pogłowie owiec zwiększył się o 0,5 p. proc. (do 4,1%). W skali roku, o 8,8% zwiększyła się populacja maciorek owczych – do poziomu 5,4 tys. szt.

Skup produktów rolnych

W 2023 r. skup zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 821,6 tys. ton i był większy o 31,1% w odniesieniu do roku poprzedniego. Skupiono 631,3 tys. ton ziarna pszenicy, a żyta – 70,7 tys. ton, tj. stosownie więcej o 44,1% i o 4,6%. W latach 2015–2023 udział skupu zbóż ogółem od producentów z województwa mazowieckiego stanowił średnio 6,6% skupu krajowego. W 2023 r. udział ten wyniósł 7,8%, przy czym dla pszenicy – 8,3%, a dla żyta – 10,0%.

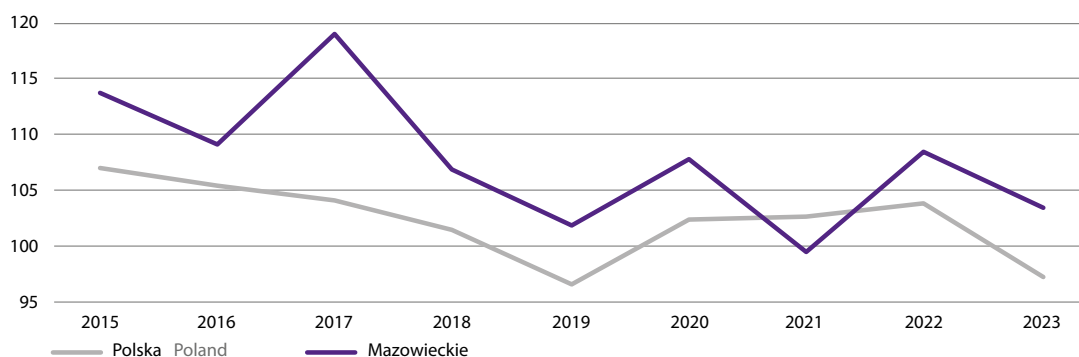
W 2023 r. producenci z województwa mazowieckiego dostarczyli do skupu 61,8 tys. ton ziemniaków (o 14,2% mniej niż przed rokiem). W latach 2015–2023 przeciętny udział skupu ziemniaków w krajowym skupie tego surowca wyniósł 4,2%; w 2023 r. – 3,5%.

W ciągu 2023 r. skupiono 1749,7 tys. ton żywca rzeźnego (w wadze żywej), czyli o 3,4% więcej niż w 2022 r. Podaż żywca wieprzowego wyniosła 445,8 tys. ton i w skali roku była wyższa o 4,5%. Żywca wołowego skupiono 111,9 tys. ton, a drobiowego 1189,0 tys. ton, tj. odpowiednio mniej o 16,7% i więcej 5,3%. Z analizy danych za lata 2015–2023 wynika, że dostarczony do skupu przez producentów z województwa mazowieckiego żywec rzeźny ogółem stanowił przeciętnie 22,6% skupu krajowego, w tym wieprzowy – 14,0% krajowego skupu tego surowca, wołowy – 17,5%, a drobiowy – 30,1%. W 2023 r. udział skupu żywca rzeźnego ogółem wyniósł 26,5%, a omawianych gatunków żywca odpowiednio: 18,9%, 15,6% i 33,8%.

Wykres 60. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

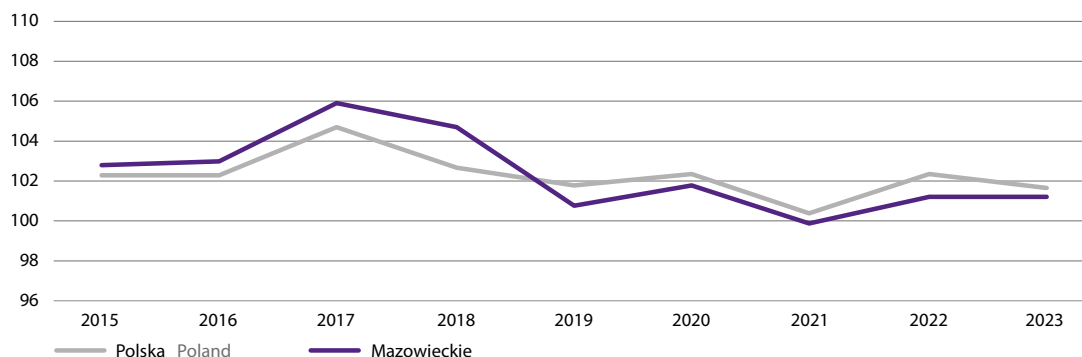
Rok poprzedni=100

Chart 60. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)
Previous year=100

Skup mleka krowiego w 2023 r. (2688,7 mln litrów) był większy o 1,2% niż rok wcześniej. W latach 2015–2023 dostawy mleka do skupu od mazowieckich producentów stanowiły co roku ponad 20% ogólnokrajowego skupu tego surowca; w 2023 r. udział wyniósł 21,2%.

Wykres 61. Dynamika skupu mleka
Rok poprzedni=100
 Chart 61. Indices of cows' milk procurement
 Previous year=100

Ceny produktów rolnych

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W 2023 r. wyższej niż przed rokiem podaży pszenicy do skupu towarzyszył spadek cen tego ziarna. Średnio za 1 dt pszenicy płacono 97,92 zł, tj. o 34,1% mniej. Cena targowiskowa pszenicy wyniosła 131,05 zł i była niższa o 21,6% niż w 2022 r. Przeciętna cena skupu żyta (69,16 zł/dt) była niższa niż przed rokiem o 42,0%, a cena targowiskowa (97,91 zł) o 18,0%. Cena skupu żyta w województwie mazowieckim była niższa niż średnio w kraju o 4,6%, a w przypadku pszenicy o 0,9%. Cena targowiskowa żyta była niższa niż średnio w kraju o 8,2%, a pszenicy o 2,9%.

W 2023 r. przeciętna cena ziemniaków w skupie wzrosła o 62,6% (do 89,09 zł/dt). Na targowiskach za ziemniaki jadalne płacono średnio 200,92 zł, tj. o 30,7% więcej niż w 2022 r. Średnia cena ziemniaków w skupie była o 2,5% niższa od przeciętnej w kraju, a targowiskowa niższa o 1,2%.

Cena skupu żywca wieprzowego w skupie w 2023 r. ukształtowała się na poziomie wyższym niż w 2022 r. o 24,7%. Średnia roczna cena tego surowca wyniosła 8,72 zł/kg i była o 4,6% wyższa od przeciętnej ceny w kraju.

W 2023 r. przeciętna cena skupu żywca wołowego (11,04 zł/kg) była wyższa niż przed rokiem o 7,0%. Przy wyższych dostawach mleka, cena tego surowca spadła o 10,5% i wyniosła 205,9 zł za 100 litrów, natomiast cena żywca drobiowego spadła o 6,7% i wyniosła 5,56 zł za 1 kg. Przeciętna cena żywca wołowego dostarczonego do skupu przez producentów z województwa mazowieckiego była wyższa od średniej w kraju o 6,3%, niższe były natomiast ceny żywca drobiowego i mleka (odpowiednio o 4,0% i o 0,9%).

Globalna, końcowa i towarowa produkcja rolnicza

W województwie mazowieckim w 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano wzrost (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej jak i towarowej produkcji rolniczej, odpowiednio o: 10,5%, 10,5% i 8,2%. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 17,6%, towarowej – 18,7%, a końcowej – 18,9%. Końcowa produkcja rolnicza w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosła 11690 zł, wobec 10337 zł rok wcześniej.

Przemysł Industy

W 2023 r. w województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) była niższa niż przed rokiem. W porównaniu z 2022 r. odnotowano spadek wydajności pracy, mierzonej wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: B – „Górnictwo i wydobywanie”, C – „Przetwórstwo przemysłowe”, D – „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz E – „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

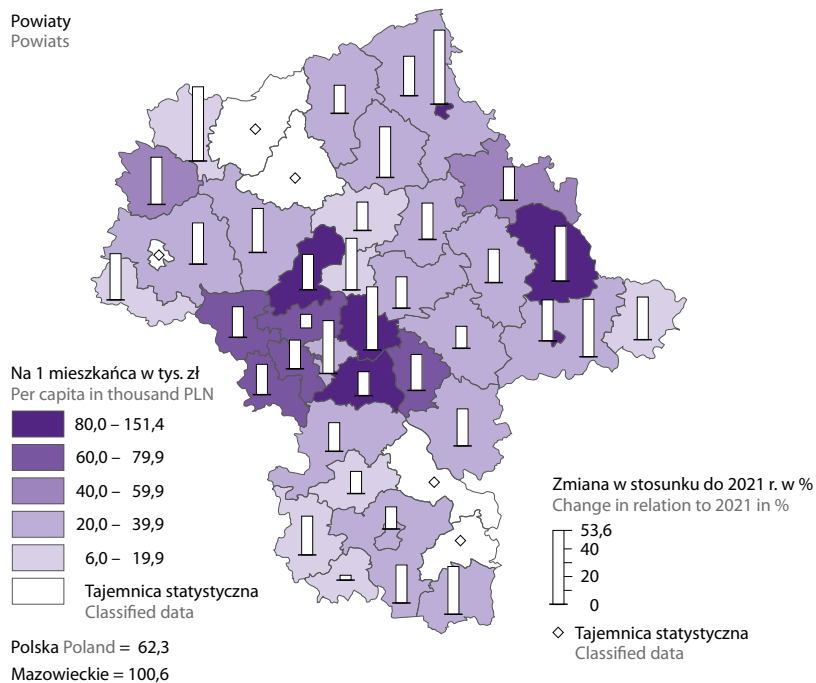
Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W pierwszej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

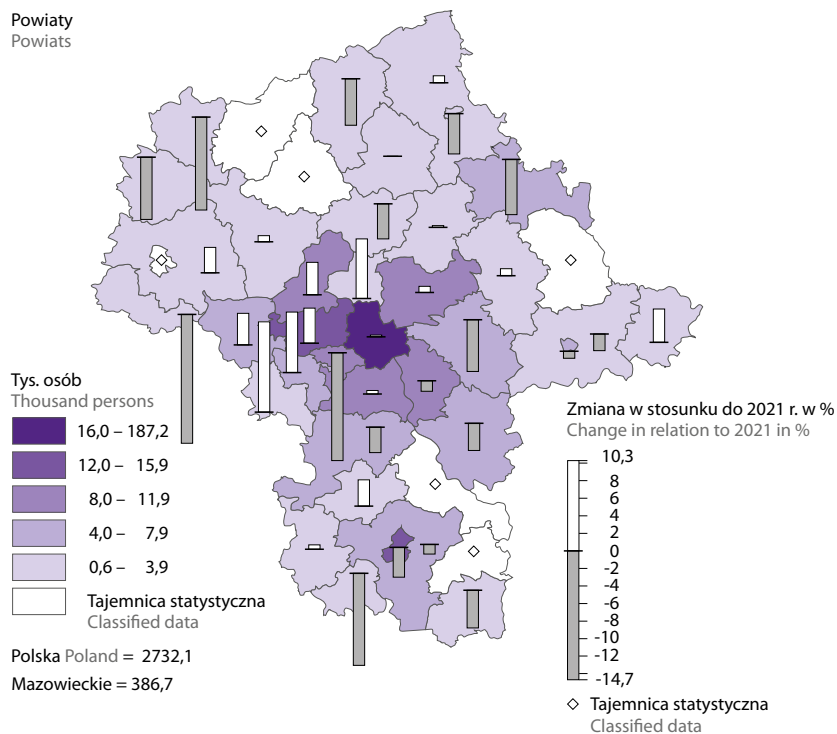
W 2022 r. w województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu w 4253 przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosła łącznie 554690,3 mln zł (w cenach bieżących) i była o 12,3% (w cenach stałych) wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim. Pod względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu województwo mazowieckie zajmowało 1. lokatę w kraju. Udział województwa w produkcji krajowej wyniósł 23,5% i w odniesieniu do 2021 r. wystąpił jego wzrost o 2,6 p. proc. oraz o 3,9 p. proc. w stosunku do 2015 r. Wśród powiatów województwa mazowieckiego (z wyłączeniem tych, na które została nałożona tajemnica statystyczna) zdecydowanie najwyższą wartość produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w Warszawie – 247979,9 mln zł, natomiast najniższą w powiecie przysuskim – 234,0 mln zł. W skali roku największy wzrost zaobserwowano w powiecie żuromińskim (o 51,9%), następnie w Ostrołęce (o 51,5%).

Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego osiągnęła wartość 100643 zł (w cenach bieżących) i była najwyższa w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 47,6%, a o 135,4% w relacji do 2015 r. W kraju wskaźnik ten kształtował się na poziomie 62283 zł (wzrost odpowiednio o 31,8% i o 105,2%). W przekroju terytorialnym najwyższą wartość produkcji sprzedanej w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie sokołowskim – 151413 zł, natomiast najniższą w powiecie przysuskim – 5983 zł. Największy wzrost tego wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego wystąpił w powiecie żuromińskim (o 53,6%) i w Ostrołęce (o 53,5%). W relacji do przeciętnej województwa wyższą wartość produkcji sprzedanej w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano m. in. w powiecie sokołowskim (o 50,4%), natomiast niższą w powiecie przysuskim (o 94,1%).

Mapa 44. Produkcja sprzedana przemysłu w 2022 r. (ceny bieżące)
 Map 44. Sold production of industry in 2022 (current prices)

Mapa 45. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2022 r.
 Map 45. Average paid employment in industry in 2022

W 2022 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie mazowieckim wyniosło 386,7 tys. osób i w skali roku zmniejszyło się o 0,2%, a zwiększyło się o 10,1% w porównaniu z 2015 r. Najwyższy udział w przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle odnotowano w Warszawie (48,4%), najmniej zaś w powiatach: białobrzeskim, lipskim, łosickim, przysuskim, żuromińskim (po 0,2%). W porównaniu z 2021 r. najbardziej zatrudnienie w przemyśle wzrosło w powiecie żyrardowskim, natomiast spadło w powiecie gostyńskim.

W 2022 r. wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego wyniosła 1434,6 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 47,9% wyższa niż rok wcześniej oraz o 120,7% niż w 2015 r. Analizując powiaty województwa mazowieckiego (z pominięciem objętych tajemnicą statystyczną), najwyższy wzrost tego wskaźnika w skali roku zaobserwowano w powiecie żuromińskim (o 70,0%).

W drugiej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych krótkookresowych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

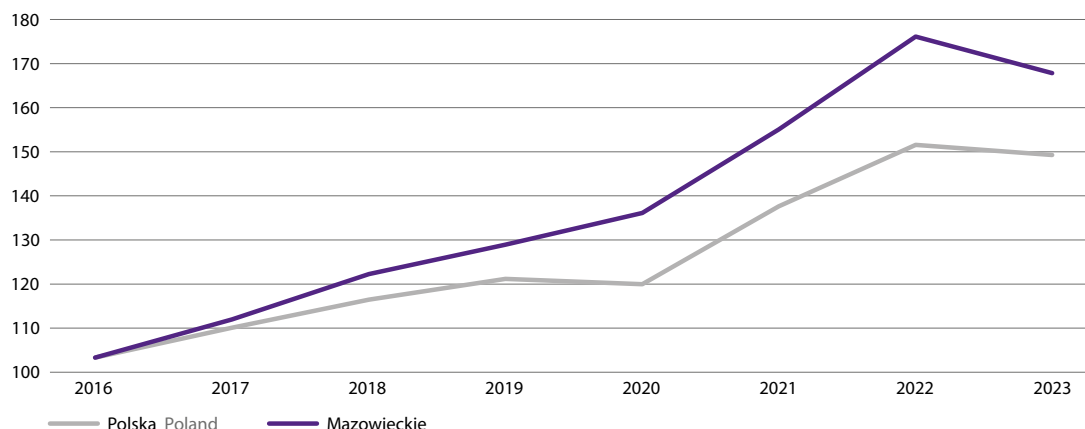
Produkcja sprzedana przemysłu w 2023 r. w województwie osiągnęła wartość 568791,0 mln zł (w cenach bieżących) i była o 4,7% (w cenach stałych) niższa w odniesieniu do zanotowanej w 2022 r. oraz większa o 67,8% niż w 2015 r. Natomiast w skali kraju produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) zmniejszyła się o 1,5% w stosunku do 2022 r. i zwiększyła się o 49,2% w porównaniu z 2015 r. W województwie w kolejnych kwartalnych okresach narastających w 2023 r. odnotowano spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w skali roku odpowiednio: w pierwszym kwartale – o 8,3%, w pierwszym półroczu – o 7,4%, a w okresie trzech kwartałów – o 6,3%.

Tablica 38. Przemysł
Table 38. Industry

Wyszczególnienie Specification	2015	2021	2022	2023
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	237394,7	389238,1	583236,2	568791,0
Polska=100 Poland=100	19,8	20,8	23,5	23,1
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	79,3	79,3	75,4	71,9
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	348,9	388,6	390,4	391,4

**Wykres 62. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2015=100**

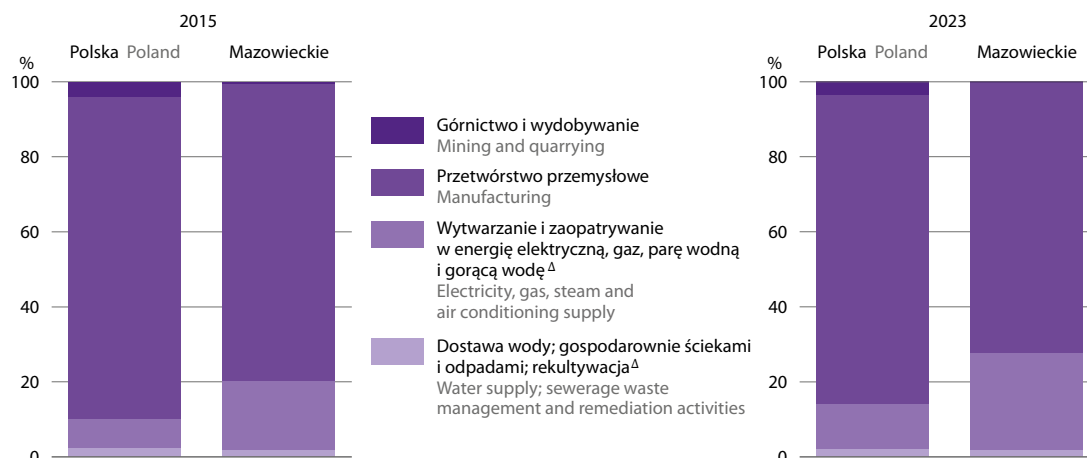
Chart 62. Indices of sold production of industry (constant prices)
2015=100

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2023 r. w województwie mazowieckim złożyła się produkcja w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe – 408798,3 mln zł, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 148120,8 mln zł, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – 10137,1 mln zł, górnictwo i wydobywanie – 1734,8 mln zł. Produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) w 2023 r. była wyższa niż w 2022 r. w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 5,2%), w górnictwie i wydobywaniu (o 2,6%), w przetwórstwie przemysłowym (o 0,4%), natomiast niższa w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 23,4%).

Największy udział w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 71,9% (spadek o 3,5 p. proc. w stosunku do 2022 r.) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 26,0% (wzrost o 3,3 p. proc.). Wśród działów przetwórstwa przemysłowego znaczący udział w produkcji sprzedanej przemysłu miały m.in.: produkcja artykułów spożywczych – 25,6%, komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – 6,0%, urządzeń elektrycznych – 5,9%, chemikaliów i wyrobów chemicznych – 5,4%. Udział produkcji sprzedanej województwa w przychodach kraju wyniósł 23,1% (najwięcej w Polsce).

Wykres 63. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Chart 63. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

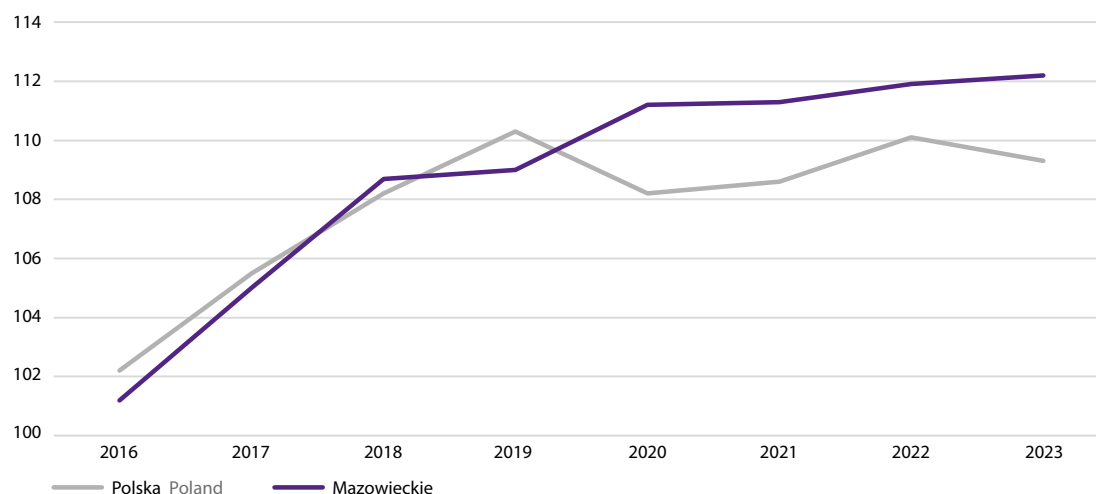

W 2023 r. wzrost sprzedaży notowano m.in. w: naprawie, konserwacji i instalowaniu maszyn i urządzeń (o 31,7%), produkcji wyrobów farmaceutycznych (o 25,6%), napojów (o 16,5%), pozostałego sprzętu transportowego (o 11,6%), poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji (o 10,9%), maszyn i urządzeń (o 8,5%), pozostałej produkcji wyrobów (o 7,4%), odzieży (o 5,6%), artykułów spożywczych (o 5,0%). Natomiast w skali roku obniżyła się m.in. produkcja wyrobów z drewna, korka słomy i wikliny (o 28,6%), metali (o 21,5%), wyrobów tekstylnych (o 16,1%), wyrobów z metali (o 14,5%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 14,4%), komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 14,0%), papieru i wyrobów z papieru (o 13,4%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 13,3%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 10,7%), mebli (o 3,3%).

W 2023 r. w województwie mazowieckim przeciętne zatrudnienie w przemyśle wyniosło 391,4 tys. osób i było o 0,3% wyższe niż przed rokiem. Nadal największy udział stanowili zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym (88,5%), a w następnej kolejności zatrudnieni w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (6,1%). W przetwórstwie przemysłowym przeciętne zatrudnienie wyniosło 346,5 tys. osób i zwiększyło się o 0,4% w porównaniu z 2022 r., natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 23,9 tys. osób i obniżyło się o 0,3%. W kraju w 2023 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle było o 0,7% niższe niż w 2022 r.

Wykres 64. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle
2015=100

Chart 64. Indices of average employment in industry
2015=100

Wykres 65. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD
Chart 65. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, w 2023 r. w województwie mazowieckim wyniosła 1453,3 tys. zł (w cenach bieżących) i była (w cenach stałych) o 5,0% niższa niż przed rokiem. Wśród sekcji przemysłu najwyższą była w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę — 6197,3 tys. zł. (spadek o 23,2%). W kraju w 2023 r. wydajność pracy w przemyśle była o 0,8% niższa niż w 2022 r.

Budownictwo

Construction

W 2023 r. województwie mazowieckim odnotowano spadek produkcji sprzedanej budownictwa w stosunku do roku poprzedniego. Wyższa niż przed rokiem była produkcja budowlano-montażowa. Zmniejszyła się wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego oraz przeciętne zatrudnienie.

Dane zarówno o **produkcji sprzedanej budownictwa, jak i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2023 r. produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 110717,4 mln zł i zmniejszyła się o 1,1% w porównaniu z rokiem poprzednim (wobec wzrostu o 26,1% w 2022 r.). W odniesieniu do 2015 r. odnotowano wzrost aż o 100,2%. W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 6,4% wyższa od notowanej w 2022 r. oraz o 129,4% w stosunku do 2015 r. Udział produkcji sprzedanej budownictwa województwa mazowieckiego w produkcji krajowej wyniósł 26,5% (najwięcej w kraju).

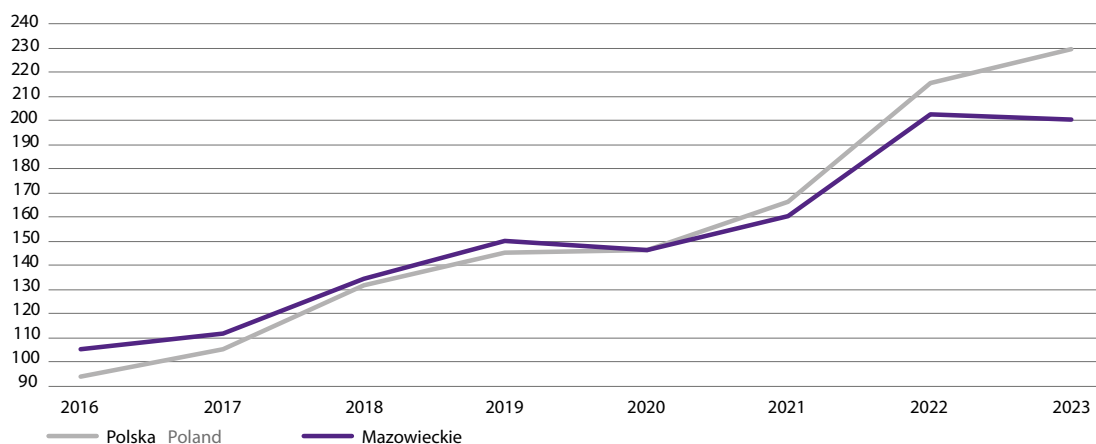
Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”.

Tablica 39. Budownictwo
Table 39. Construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	55323,2	81032,3	111991,0	110717,4
Polska=100 Poland=100	30,4	30,5	28,5	26,5
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	35,4	27,9	23,0	26,5
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	81,0	89,8	92,2	91,9

**Wykres 66. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2015=100**

Chart 66. Indices of sold production of construction (current prices)
2015=100

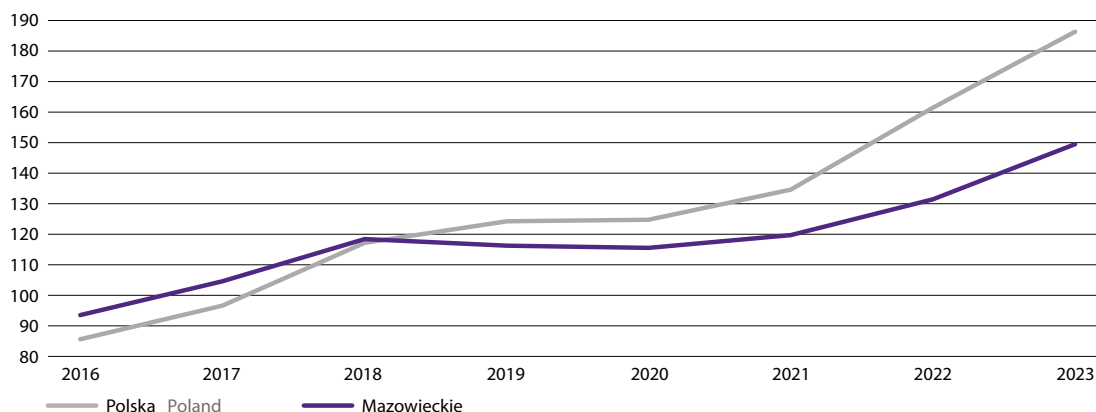

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów.

W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2023 r. wyniosła 29307,7 mln zł i zwiększyła się w skali roku o 13,8% (wobec wzrostu o 9,8% w 2022 r.). W relacji do 2015 r. wzrosła o 49,5%. Stanowiła ona 26,5% produkcji sprzedanej budownictwa. W kraju produkcja budowlano-montażowa była o 15,4% wyższa niż w 2022 r., a o 86,3% niż w 2015 r. Pod względem wartości produkcji budowlano-montażowej województwo mazowieckie zajmowało 1. lokatę w kraju (18,1% produkcji krajowej), a pod względem wskaźnika dynamiki w porównaniu z rokiem poprzednim 8 miejsce.

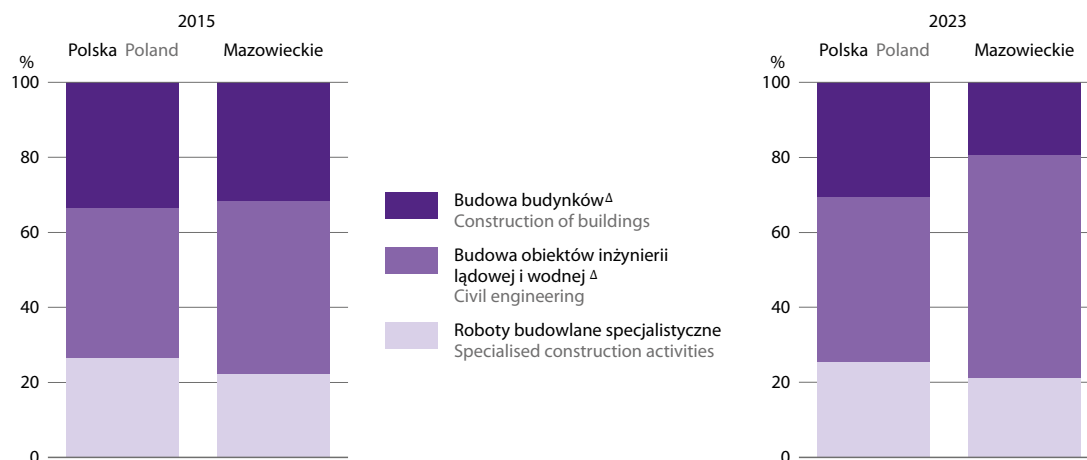
**Wykres 67. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)
2015=100**

Chart 67. Indices of construction and assembly production (current prices)
2015=100

W 2023 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej w skali roku odnotowano w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 33,7%) oraz w podmiotach zajmujących się głównie budową budynków (o 1,0%), natomiast spadek wystąpił w przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (o 12,7%).

Wykres 68. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
Chart 68. Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

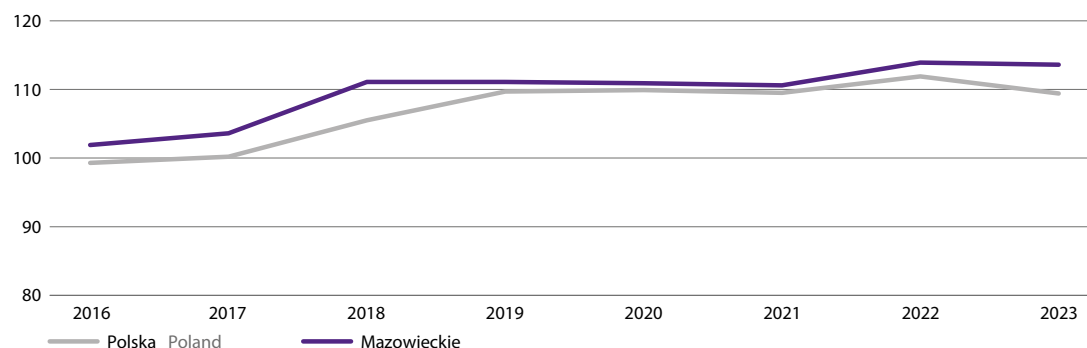

W 2023 r., w strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej o 8,8 p. proc. (do 59,4%) w porównaniu z 2022 r. oraz o 13,4 p. proc. w stosunku do 2015 r. Zmniejszył się natomiast udział podmiotów wykonujących roboty budowlane specjalistyczne o 6,4 p. proc. (do 21,2%) w odniesieniu do 2022 r. oraz o 1,2 p. proc. w relacji do 2015 r. W porównaniu z rokiem poprzednim spadł także udział przedsiębiorstw zajmujących się głównie budową budynków o 2,5 p. proc. osiągając poziom 19,4% oraz o 12,2 p. proc. w stosunku do 2015 r.

W województwie mazowieckim przeciętne zatrudnienie w budownictwie wyniosło 91,9 tys. osób i w skali roku zmniejszyło się o 0,3%, a zwiększyło się o 13,6% w stosunku do 2015 r. W kraju przeciętne zatrudnienie w porównaniu z 2022 r. było mniejsze o 2,2%, natomiast większe o 9,4% niż w 2015 r.

Wykres 69. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie 2015=100

Chart 69. Indices of average employment in construction 2015=100

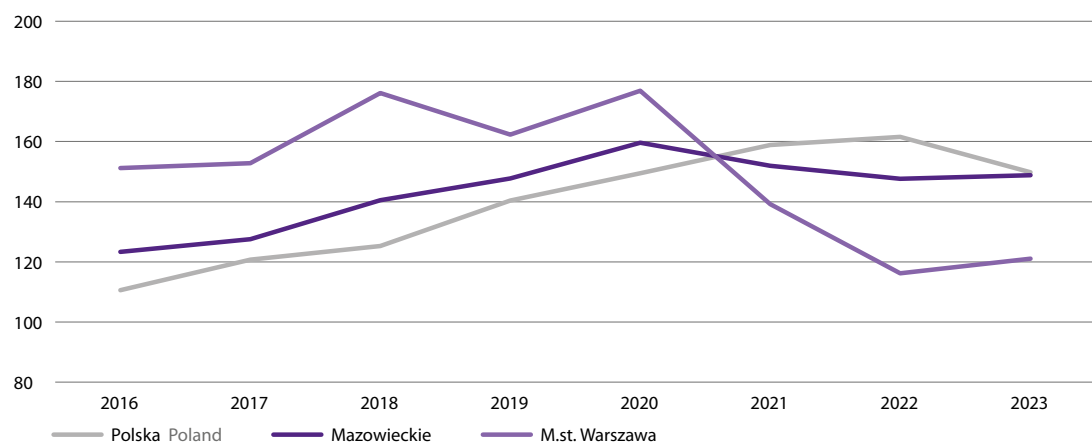
W 2023 r. w województwie mazowieckim wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, wyniosła 1204,2 tys. zł i była o 0,8% niższa niż przed rokiem.

W 2023 r. w województwie mazowieckim według wstępnych danych oddano do użytkowania 43484 mieszkania o łącznej powierzchni 3753,4 tys. m². Oznacza to, że w stosunku do poprzedniego roku liczba wybudowanych mieszkań była większa o 0,8%, a ich powierzchnia mniejsza o 2,5% (w kraju było to mniej niż przed rokiem odpowiednio o 7,2% i o 9,7%). W porównaniu z 2015 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania wzrosła o 48,8%, a ich powierzchnia o 39,9% (w kraju wzrost wyniósł odpowiednio 49,8% i 34,9%).

Zdecydowana większość mieszkań powstaje w miastach; w ostatnim analizowanym roku w województwie było to 69,7% ogólnej ich liczby, w Polsce 63,9%. Duże znaczenie ma rynek mieszkaniowy w m.st. Warszawie. W 2023 r. wybudowano tu 16119 mieszkań, co stanowi 37,1% ogólnej ich liczby w województwie i 53,2% mieszkań oddanych do użytkowania w miastach województwa mazowieckiego. W skali roku liczba mieszkań oddanych do użytkowania w m.st. Warszawie wzrosła o 4,2%, a ich powierzchnia o 1,0%, a w porównaniu z 2015 r. odpowiednio o 21,1% i o 15,1%.

Wykres 70. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2015=100

Chart 70. Indices of the number of dwellings completed
2015=100

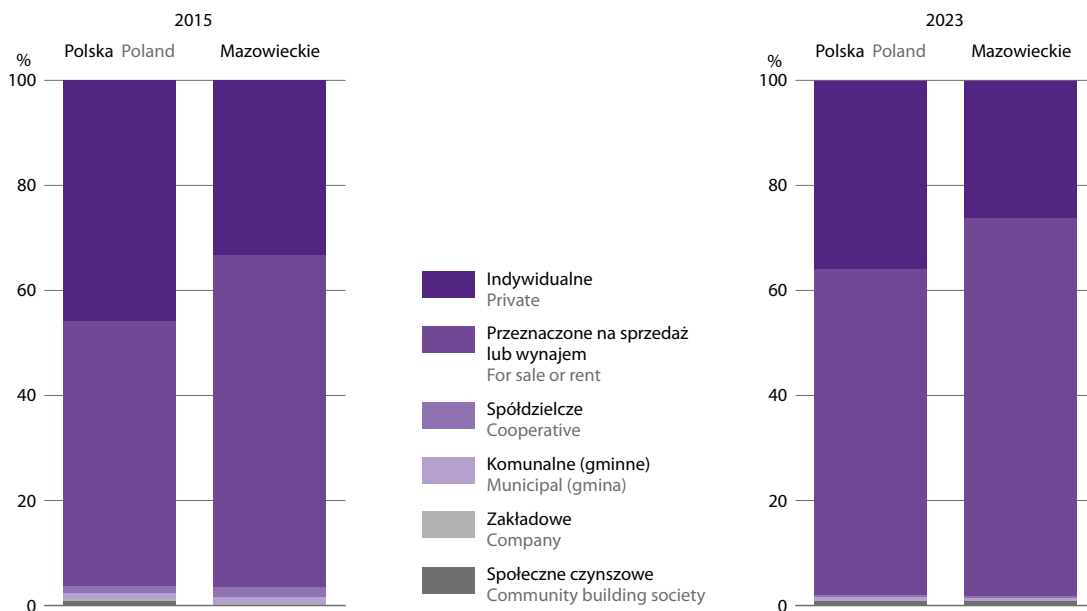
Tablica 40. Budownictwo mieszkaniowe
Table 40. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1,000 population	5,5	8,4	7,8	7,9	5,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area per dwelling completed in m ²	91,8	83,9	89,2	86,3	89,9
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits were granted or which were registered with a construction project per 1,000 population	7,8	8,2	9,8	8,2	6,4
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1,000 population	6,5	7,4	6,6	6,6	5,0

Najwięcej mieszkań powstaje z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem, a w dalszej kolejności indywidualnych. W ostatnim prezentowanym roku udział mieszkań budowanych na sprzedaż lub wynajem w ogólnej ich liczbie wyniósł 71,9%, a indywidualnych 26,3%; w Polsce 62,2% i 35,9%. W porównaniu z 2022 r. w województwie mazowieckim mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem było więcej o 4,8%, a indywidualnych mniej o 9,6%. W kraju w obu przypadkach odnotowano spadek odpowiednio o 4,4% i o 12,5%.

Udział mieszkań w pozostałych formach budownictwa jest mało znaczący; w 2023 r. mieszkania spółdzielcze, komunalne, zakładowe i społeczne czynszowe stanowiły w województwie 1,7%, a w kraju 1,9% ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytkowania.

Wykres 71. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 71. Dwellings completed by forms of construction

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

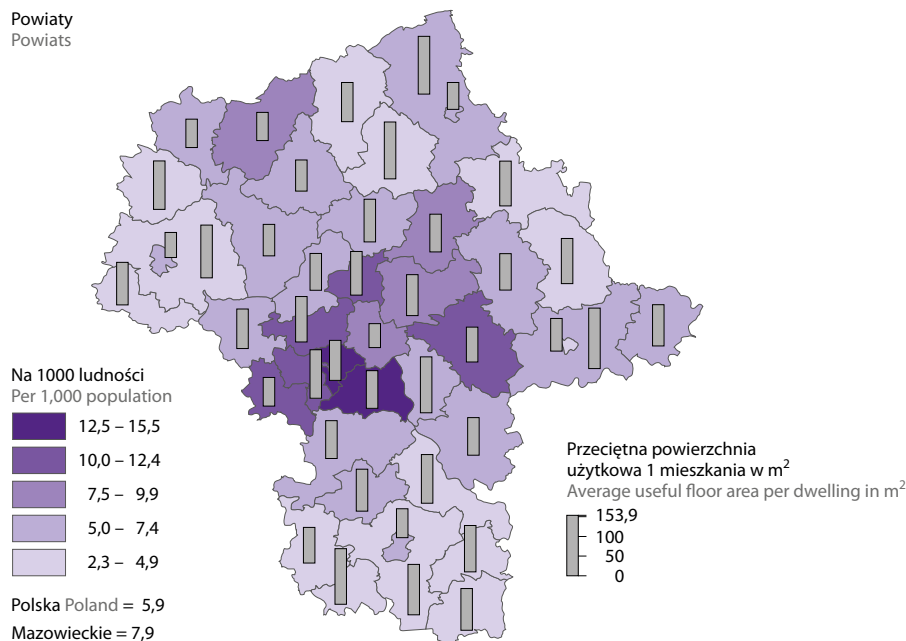
W 2023 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w województwie wyniosła 86,3 m². Było to mniej o 2,9 m² niż rok wcześniej i o 5,5 m² niż w 2015 r. Mieszkania w miastach są mniejsze niż na wsi – w ostatnim badanym roku ich powierzchnia wynosiła odpowiednio 67,8 m² wobec 128,9 m², przed rokiem 70,2 m² wobec 130,7 m², a w 2015 r. 74,2 m² wobec 138,6 m².

Przeciętna powierzchnia mieszkań w województwie jest mniejsza niż w kraju; w 2023 r. o 3,6 m², przy czym mieszkania w miastach były mniejsze o 2,2 m², a na terenach wiejskich większe o 3,9 m². Mieszkania oddane do użytkowania w województwie są mniejsze niż w kraju także pod względem przeciętnej liczby izb. W 2023 r. wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 3,62 wobec 3,79. Zarówno w kraju, jak i w województwie mieszkania w miastach mają średnio około 3 izb, a na wsi około 5.

W 2023 r. największą powierzchnię użytkową miały mieszkania wybudowane w powiatach siedleckim (średnio 153,9 m²), ostrołęckim (147,0 m²) i makowskim (144,7 m²), a najmniejszą, podobnie jak przed rokiem, w m.st. Warszawie (60,9 m²) i m. Płocku (63,8 m²), a ponadto w m. Ostrołęce (68,4 m²).

W województwie mazowieckim w 2023 r. na 1000 mieszkańców przypadało 7,9 mieszkań oddanych do użytkowania, w Polsce 5,9; przed rokiem było to odpowiednio 7,8 i 6,3. Wskaźnik ten jest wyraźnie zróżnicowany terytorialnie i w ostatnim prezentowanym roku wyniósł od 2,3 w powiatach lipskim i makowskim do 15,5 w piaseczyńskim.

Mapa 46. Mieszkania oddane do użytkowania w 2023 r.
 Map 46. Dwellings completed in 2023

W 2023 r. wydano pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym dla 44929 mieszkań (18,6% ogólnej ich liczby w kraju), co oznacza spadek o 17,0% w skali roku i wzrost 7,4% w porównaniu z 2015 r. (w kraju w tym samym czasie nastąpił spadek odpowiednio o 19,0% i wzrost o 28,0%). Wśród ogółu mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 74,7% stanowiły mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem, a 24,2% indywidualne, tak więc udział mieszkań komunalnych, spółdzielczych, społecznych czynszowych i zakładowych wyniósł tylko 1,1%. W większości powiatów województwa (w 30) nastąpił spadek liczby omawianych mieszkań; relatywnie najgłębszy w żuromińskim (o 71,3%). Największy wzrost odnotowano w m. Ostrołęce (ponad 7-krotny) oraz powiecie pułuskim i m. Radomiu (ponad 2-krotny).

W ostatnim omawianym roku rozpoczęto budowę 36372 mieszkań (19,2% ogólnej ich liczby w kraju), tj. mniej o 0,5% niż w 2022 r. i więcej o 4,0% niż w 2015 r. W Polsce odnotowano spadek w skali roku o 5,6% i wzrost w porównaniu z 2015 r. o 12,3%. Wśród mieszkań rozpoczętych najczęściej było przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem – 69,7%, indywidualne stanowiły 28,5%, a pozostałe 1,8%. W większości powiatów (w 28) liczba mieszkań rozpoczętych była mniejsza niż przed rokiem. Najbardziej znaczący spadek wystąpił w powiatach gostynińskim i lipskim (odpowiednio o 60,9% i o 60,3%); największy wzrost odnotowano w m. Płocku (o 123,5%), a w dalszej kolejności w powiatach ciechanowskim (o 95,3%) i płońskim (o 91,4%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

Rok 2023 był trzecim z kolei, w którym w województwie mazowieckim odnotowano wzrost sprzedaży detalicznej, natomiast po ostatnich dwóch latach wzrostu zanotowano spadek sprzedaży hurtowej.

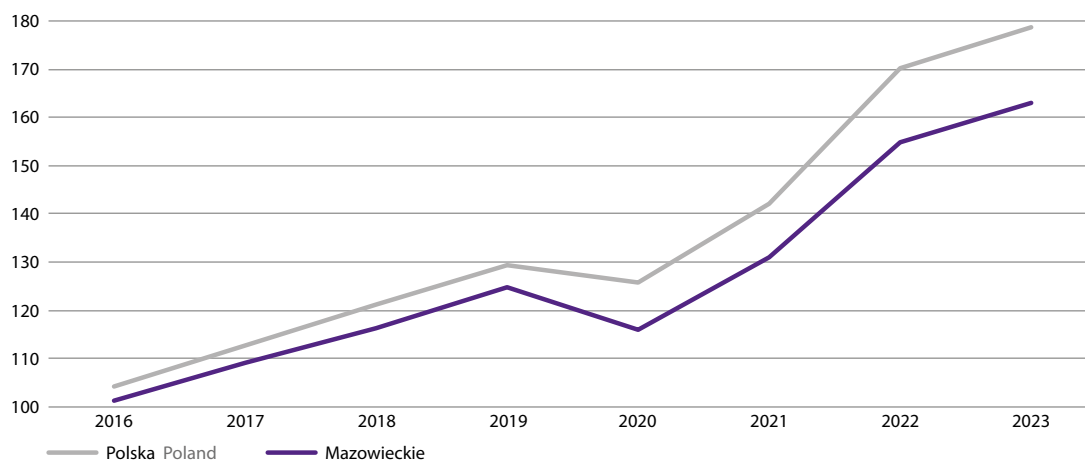
Dane zarówno o **sprzedaży detalicznej**, jak i **hurtowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W województwie sprzedaż detaliczna (w cenach bieżących) zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe w 2023 r. wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 5,2% (wobec wzrostu o 18,4% w 2022 r.). W relacji do 2015 r. sprzedaż detaliczna była wyższa o 63,1%. W kraju ukształtowała się na poziomie wyższym o 5,0% niż w roku poprzednim.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składach, magazynach) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wykres 72. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)
2015=100

Chart 72. Indices of retail sales of goods (current prices)
2015=100

W 2023 r. wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem wzrost w ujęciu rocznym notowano jedynie w przedsiębiorstwach z grupy „pozostałe” (o 9,9%). Zmniejszyła się sprzedaż w przedsiębiorstwach z grupy „meble, RTV, AGD”, „paliwa stałe, ciekłe i gazowe” oraz „żywność, napoje i wyroby tytoniowe” (odpowiednio o 5,1%, o 3,1% oraz o 0,5%).

Największy udział w ogólnej wartości sprzedaży detalicznej w województwie miały przedsiębiorstwa zajmujące się handlem paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi – 28,4%, przedsiębiorstwa handlujące meblami, RTV, AGD – 17,3%, żywnością, napojami i wyrobami tytoniowymi – 14,3% oraz z grupy „pozostałe” – 8,3%.

Tablica 41. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
Table 41. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	95,6	92,9	118,4	105,2	105,0
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	102,0	89,5	88,3	111,3	111,3
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	84,0	83,8	140,3	96,9	89,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	103,3	97,0	114,2	99,5	110,8
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	83,6	97,6	119,5	145,4	110,3
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	102,6	75,1	125,6	119,6	102,6
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	107,7	104,5	110,6	94,9	95,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	110,6	92,4	101,0	100,5	92,2
Pozostałe Others	94,5	85,7	107,1	109,9	100,5

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2023 r. w województwie mazowieckim sprzedaż hurtowa (w cenach bieżących) w przedsiębiorstwach handlowych ukształtowała się na poziomie o 12,7% niższym niż w roku poprzednim, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych odnotowano spadek o 21,5% (wobec odpowiednio wzrostu o 31,3% i o 38,2% w 2022 r.). W relacji do 2015 r. sprzedaż hurtowa była wyższa o 86,7%, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych o 59,7%. W kraju sprzedaż hurtowa w omawianym roku była o 18,1% niższa niż w 2022 r., a w jednostkach hurtowych – niższa o 24,7%.

W województwie spośród grup o istotnym udziale w sprzedaży hurtowej wzrost w odniesieniu do 2022 r. notowano jedynie w grupie „żywność” (o 22,1%). Zmniejszyła się natomiast najbardziej sprzedaż w grupie „półprodukty i odpady pochodzenia nierolniczego oraz złom” (o 36,6%), a w dalszej kolejności „narzędzia technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyny, urządzenia i dodatkowe wyposażenie” (o 20,6%), „sprzedaż niewyspecjalizowana” (o 18,8%) oraz „kosmetyki i wyroby farmaceutyczne” (o 3,1%).

Transport

Transport

W 2022 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim. Zanotowano wzrost przewozów pasażerów w transporcie zarobkowym i w komunikacji miejskiej naziemnej, zwiększyła się liczba pasażerów przewiezionych metrem. Odnotowano także zwiększenie przewozów pasażerów w transporcie lotniczym.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1376) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Tablica 42. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Public roads by types of surface
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem w km Total in km	54160,4	55476,7	55810,2	55616,8
O nawierzchni twardej Hard surface	36505,8	39909,7	40584,0	41105,0
w tym ulepszonej of which improved	34633,7	38150,8	38837,0	39333,3
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	17654,6	15567,0	15226,2	14511,8

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Rozbudowa sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

W województwie mazowieckim na koniec 2022 r. długość dróg publicznych ogółem wyniosła 55616,8 km, z czego 41105,0 km (tj. 73,9%) stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 14511,8 km (tj. 26,1%) – drogi o nawierzchni gruntowej. Należy zaznaczyć, że 95,7% dróg o nawierzchni twardej miało nawierzchnię ulepszoną.

Z roku na rok przybywa dróg o nawierzchni twardej (wzrost w ciągu roku o 1,3%, a w porównaniu z 2015 r. – o 12,6%), a ubywa – o nawierzchni gruntowej (spadek odpowiednio o 4,7% i o 17,8%). W 2022 r. w granicach województwa leżało 12,9% ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej w kraju i 13,2% dróg gruntowych.

W 2022 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 115,6 km dróg publicznych o nawierzchni twardej (więcej o 1,5 km na 100 km² niż rok wcześniej i o 12,9 km na 100 km² niż w 2015 r.). Wskaźnik ten był wyższy niż w Polsce o 14,1 km na 100 km².

Tablica 43. Drogi publiczne o twardej nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

Table 43. Hard surface public roads
 As of 31 December

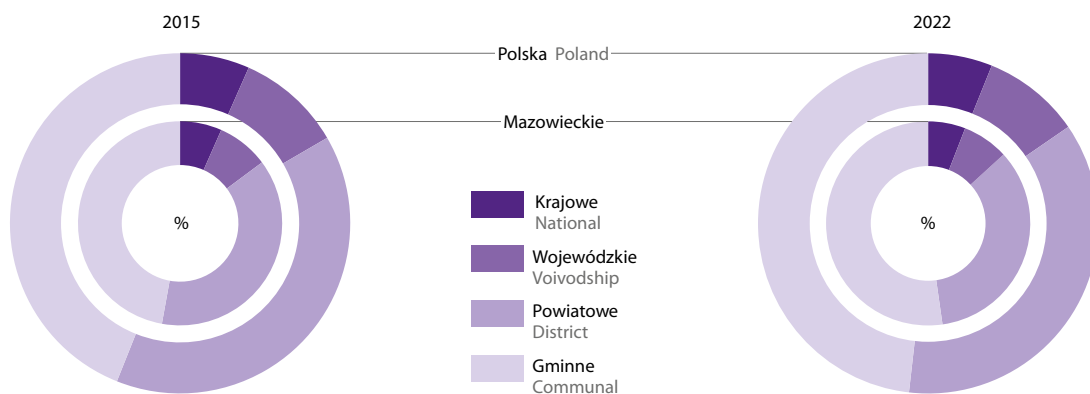
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem w km Total in km	36505,8	39909,7	40584,0	41105,0
na 100 km ² per 100 km ²	102,7	112,2	114,1	115,6
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	34633,7	38150,8	38837,0	39333,3
w tym: of which:				
ekspresowe expressways	188,6	384,0	400,5	477,4
autostrady motorways	66,4	82,3	82,4	82,4

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Wykres 73. Drogi publiczne o twardej nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 73. Hard surface public roads
 As of 31 December

Najmniejszy udział w ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej mają drogi o najwyższej kategorii, tj. krajowe. W 2022 r. ich długość wyniosła 2442,6 km, a odsetek 5,9%. Drogi zaliczane do kolejnych kategorii mierzyły odpowiednio: wojewódzkie – 3010,9 km (tj. 7,3%), powiatowe – 14196,6 km (tj. 34,5%), gminne – 21454,9 km (tj. 52,2%). Na 100 km² powierzchni ogólnej województwa przypadało 6,9 km dróg krajowych, 8,5 km – dróg wojewódzkich, 39,9 km – powiatowych oraz 60,3 km – gminnych.

Na koniec 2022 r. autostrady i drogi ekspresowe stanowiły 22,9% dróg krajowych o nawierzchni twardej w województwie. Długość autostrad wyniosła 82,4 km i w stosunku do 2021 r. pozostała bez zmian, a w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 16,0 km, tj. o 24,1%. Dróg ekspresowych było 477,4 km, co oznacza, że w ciągu roku przybyło 76,9 km (19,2%), a w porównaniu z 2015 r. ich długość zwiększyła się o 153,1%. W 2022 r. autostrady stanowiły 4,6% tego rodzaju dróg w Polsce, a drogi ekspresowe odpowiednio 15,5%. Na 1000 km² powierzchni przypadało 15,7 km dróg ekspresowych i autostrad, w tym 2,3 km autostrad (w kraju odpowiednio 15,6 km i 5,8 km).

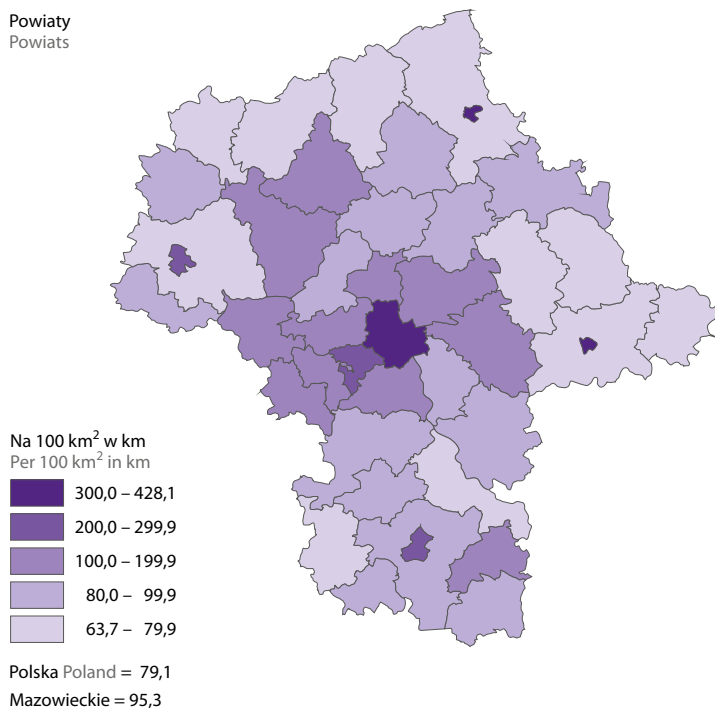
Do przeanalizowania zróżnicowania infrastruktury drogowej w układzie terytorialnym wykorzystano wskaźnik gęstości dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej w powiatach, a także odsetek oraz gęstość dróg gruntowych w powiatach.

W 2022 r. na 100 km² powierzchni ogólnej województwa przypadało 100,3 km dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej. Gęstość tych dróg była wyraźnie zróżnicowana terytorialnie. Najwyższą odnotowano w Siedlcach i Warszawie – odpowiednio 435,0 km i 429,9 km, a najniższą w powiatach węgrowskim 65,2 km oraz łosickim 69,8 km na 100 km² powierzchni ogólnej powiatu.

Wciąż duży odsetek stanowią drogi o nawierzchni gruntowej. W 2022 r. ich udział w ogólnej długości dróg w województwie wyniósł 26,1%; najmniejszy wystąpił w Warszawie – 6,0% i w Płocku – 6,8%, a największy w powiecie węgrowskim – 57,9%. Na 100 km² powierzchni województwa przypadało średnio 40,8 km dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Siedlcach – 96,7 km i powiecie węgrowskim – 89,8 km na 100 km², a najniższy w Płocku – 17,6 km oraz powiatach radomskim – 18,0 km i żyrardowskim – 18,9 km na 100 km².

**Mapa 47. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 47. Improved hard surface communal and district roads in 2022
As of 31 December

W 2022 r. w województwie mazowieckim ścieżki rowerowe miały łączną długość 2830,8 km i stanowiły 14,3% ścieżek rowerowych w kraju. W ostatnim roku przybyło 121,0 km (tj. 4,5%) nowych ścieżek, a w porównaniu z 2015 r. było ich więcej o 1551,7 km (o 121,3%). Największy przyrost długości ścieżek rowerowych w porównaniu z 2015 r. odnotowano w Warszawie – o 278,4 km (o 60,9%) i w powiecie ostrołęckim – o 208,1 km (wzrost ponad sześciokrotny).

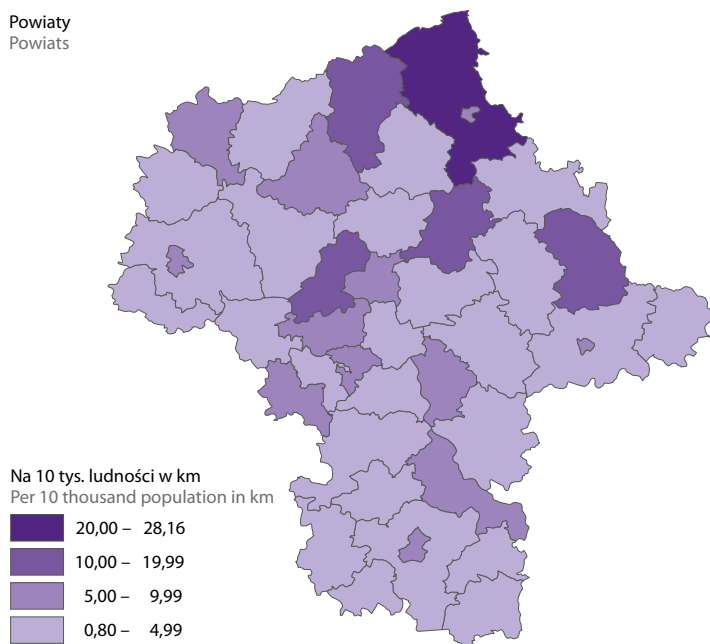
Gęstość ścieżek rowerowych w mazowieckim jest większa niż w Polsce; w 2022 r. było to odpowiednio 7,96 wobec 6,32 km na 100 km² powierzchni, a 7 lat wcześniej odpowiednio 3,60 wobec 3,45 km na 100 km². Wskaźnik gęstości ścieżek rowerowych wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne. Najwyższą jego wartość odnotowano w Siedlcach (143,75 km na 100 km²) oraz w Warszawie (142,23 km na 100 km²), najniższą zaś w powiatach makowskim (0,37) oraz lipskim (0,39). W ostatnim prezentowanym roku na

10 tys. ludności województwa przypadało 5,14 km ścieżek rowerowych (w kraju 5,23 km); w 2015 r. było to odpowiednio 2,39 i 2,81 km. Najwyższą wartość w 2022 r. omawiany wskaźnik przyjął w powiatach ostrołęckim (28,16 km) oraz przasnyskim (15,38 km), a najniższą w garwolińskim, lipskim i makowskim (odpowiednio 0,80, 0,91 i 0,93 km).

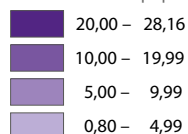
**Mapa 48. Ścieżki rowerowe^a w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 48. Cycle paths^a in 2022
As of 31 December

Powiaty
Powiat

Na 10 tys. ludności w km
Per 10 thousand population in km

Polska Poland = 5,23

Mazowieckie = 5,14

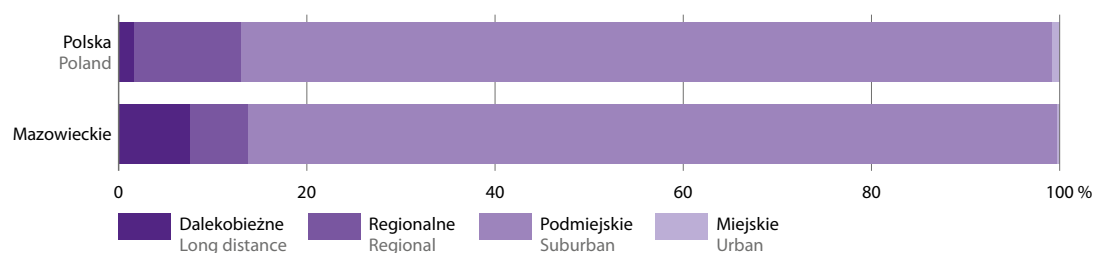
^a Położone wzdłuż ciągów komunikacyjnych; bez szlaków rowerowych.
^a Located along side communication routes; excluding cycle trails.

W 2022 r. w województwie mazowieckim komunikacja w ruchu krajowym i międzynarodowym realizowana przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej) prowadzona była na 916 liniach krajowych o długości 68,9 tys. km i 79 liniach międzynarodowych o długości 50,8 tys. km. Liczba linii krajowych, jak i ich długość, zwiększyły się w porównaniu z 2021 r. odpowiednio o 2,9% i o 18,2%, a w stosunku do 2015 r. zmniejszyły się odpowiednio o 61,0% i o 52,1%. W ogólnej liczbie linii krajowych 86,1% stanowiły linie podmiejskie o łącznej długości 21,3 tys. km. Liczba linii międzynarodowych w porównaniu z 2021 r. zwiększyła się o 17,9%, ale ich długość zmniejszyła się o 10,2%, natomiast w stosunku do 2015 r. liczba linii wzrosła ponad trzykrotnie, a ich długość podwoiła się.

W 2022 r. w województwie mazowieckim transportem samochodowym zarobkowym zostało przewiezionych łącznie 22,8 mln pasażerów, tj. o 24,3% więcej niż przed rokiem, ale o 63,0% mniej niż w 2015 r. Średnia odległość przewozu 1 pasażera w komunikacji krajowej wyniosła 63,3 km, a w komunikacji międzynarodowej 1244,1 km.

**Wykres 74. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 74. National lines of scheduled bus transport in 2022
As of 31 December

Istotną rolę w przewozach pasażerskich w województwie mazowieckim odgrywa komunikacja miejska. W 2022 r. przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej naziemnej (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) prowadziły przewozy na 6099 km linii komunikacyjnych (mniej o 3,4% niż w 2021 r. i o 8,0% w porównaniu z 2015 r.), z tego 94,4% to linie autobusowe, a 5,6% tramwajowe. Komunikacja miejska dysponowała 2500 autobusami (tj. o 1,1% mniej w stosunku do poprzedniego roku i o 3,0% w porównaniu z 2015 r.) oraz 712 tramwajami (o 0,8% mniej niż w 2021 r. i o 6,3% w stosunku do 2015 r.). Łączna liczba miejsc w autobusach wynosiła 282,6 tys., a w tramwajach – 115,7 tys. Do przewozu osób z niepełnosprawnościami przystosowanych było 99,6% miejsc w autobusach oraz 61,5% miejsc w tramwajach. Tabor komunikacji miejskiej przewieziono 712,5 mln pasażerów, tj. o 11,9% więcej niż w 2021 r., ale o 23,4% mniej w porównaniu z 2015 r. W ogólnej liczbie pasażerów obsługiwanych w Polsce, województwo mazowieckie miało największy udział (23,3%).

System komunikacji miejskiej dopełnia działające w Warszawie metro. W końcu 2022 r. długość linii warszawskiego metra wyniosła 42 km i zwiększyła się o 6 km wobec roku poprzedniego i o 13 km w porównaniu z 2015 r. Metro dysponowało większą o 8,0% liczbą wagonów zarówno w stosunku do 2021 r., jak i w porównaniu z 2015 r. Liczba przewiezionych pasażerów zwiększyła się o 41,0% wobec 2021 r., ale wobec 2015 r. zmniejszyła się o 3,7% i wyniosła 165,0 mln.

**Tablica 44. Komunikacja miejska^a
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 44. Urban transport^a
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć komunikacyjna – linie w km Transport network – lines in km	6657	6121	6351	6141
autobusowe bus	6250	5708	5930	5755
tramwajowe tram	378	377	385	344
metro metro	29	36	36	42
Tabor: Fleet of:				
autobusy buses	2577	2568	2527	2500
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	2428	2552	2512	2485
tramwaje trams	760	726	718	712
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	311	311	311	349
metro – wagony metro – wagons	450	450	450	486

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

^a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Tablica 44. Komunikacja miejska ^a (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 44. Urban transport ^a (cont.)
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Liczba miejsc: Number of seats:				
autobusy buses	306363	292070	300160	282551
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	293227	290736	299069	281470
tramwaje trams	117276	113030	112030	115734
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	61705	61705	61705	71188
metro metro	117371	117371	117371	126043
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln: Transport of passengers ^b (during the year) in millions:				
komunikacja naziemna ground transport	930,2	567,3	636,7	712,5
komunikacja podziemna – metro underground transport – metro	171,3	106,7	117,0	165,0
Przewozy pasażerskie komunikacją naziemną na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Ground passenger transport per capita (during the year)	174,2	102,8	115,5	129,3

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Dane szacunkowe.

a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Estimated data.

Województwo mazowieckie zajmuje czwarte miejsce w kraju pod względem długości i trzynaste pod względem gęstości eksploatowanych linii kolejowych normalnotorowych. W końcu 2022 r. długość tych linii wyniosła 1726 km, natomiast gęstość – 4,9 km na 100 km² (w kraju 6,2 km na 100 km²). Ponad 83% linii kolejowych normalnotorowych jest zelektryfikowana, co oznacza wyższy niż w kraju stopień elektryfikacji (średnio 62,8%). W analizowanym roku ponad 28% przewozów pasażerów transportem kolejowym w kraju przypada na województwo mazowieckie.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują: pasażerów przybyłych, tj. osoby, dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, pasażerów odprawionych, tj. osoby, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, a także pasażerów w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów, którzy przybywają do portu lotniczego i po krótkiej przerwie kontynuują podróż tym samym samolotem z tym samym numerem lotu.

Na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowane są trzy porty lotnicze: Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Port Lotniczy Warszawa-Modlin (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2013 r.) oraz Port Lotniczy Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 roku (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2015 r., w 2018 r. odnotowany ruch dotyczył tylko komunikacji nieregularnej, a 1 stycznia 2019 r. lotnisko zostało zamknięte dla samolotów cywilnych). W 2022 r. lotniska te obsłużyły łącznie 17482,4 tys. pasażerów, tj. 42,7% ruchu pasażerskiego w kraju. W portach lotniczych dominuje ruch międzynarodowy; udział pasażerów w ruchu krajowym w ogólnej liczbie obsłużonych w 2022 r. wyniósł 7,6% i zwiększył się w ciągu roku o 0,8 p. proc., ale w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 3,5 p. proc.

Tablica 45. Ruch pasażerów w portach lotniczych
Table 45. Passenger traffic at airports

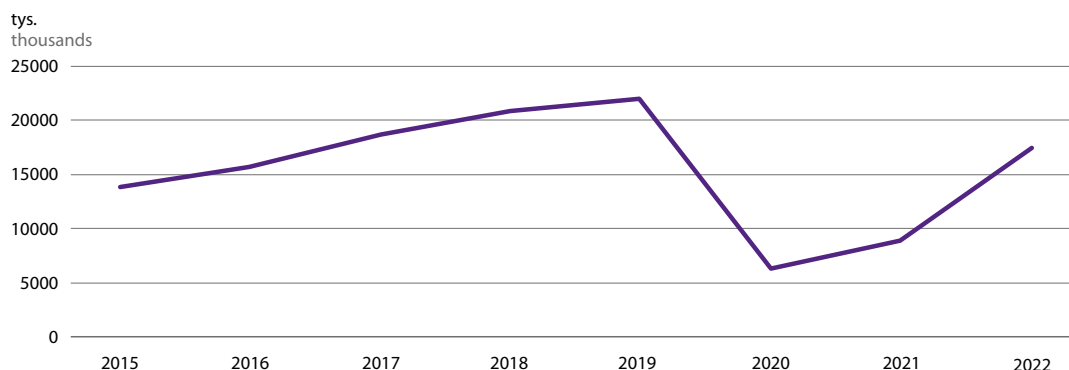
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	773829	309012	299372	677100
zagranicznych foreign	6143864	2888506	4195822	7982212
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	5364826	2654855	3853948	7423379
Pasażerowie odprawieni do portów ^a : Passenger departures to airports ^a :				
krajowych domestic	752497	303884	302834	655559
zagranicznych foreign	6139876	2843915	4099349	8167527
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	5374542	2672929	3757380	7596938

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

Liczba pasażerów przybyłych do mazowieckich portów lotniczych wyniosła 8659,3 tys. osób (z czego 92,2% przybyło z portów zagranicznych); było to więcej o 92,6% niż w 2021 r. i o 25,2% w stosunku do 2015 r. Odprawionych do innych portów zostało 8823,1 tys. osób (w tym 92,6% do portów zagranicznych). Liczba pasażerów odprawionych zwiększyła się w ciągu roku o 100,4%, a w porównaniu z 2015 r. – o 28,0%. W 2022 r. udział samolotów polskich w ruchu pasażerskim w województwie wyniósł 45,3%; przy czym w ruchu zagranicznym był mniejszy niż w krajowym (41,0% wobec 97,2%).

W 2022 r. ogólna liczba startów i lądowań wyniosła 163,3 tys. (tj. 41,1% startów i lądowań w kraju), co oznacza wzrost w ciągu roku o 55,2%, a w porównaniu z 2015 r. o 2,2%. Zdecydowana większość startów i lądowań odbywała się w ruchu międzynarodowym; w 2022 r. w województwie udział ten wyniósł 83,9% (w kraju 76,2%).

Wykres 75. Ruch pasażerów w portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy)
Chart 75. Passenger traffic at airports (arrivals and departures)

W 2022 r. wzrosła w mniejszym stopniu niż rok wcześniej moc zainstalowana i osiągalna elektrowni. Znacząco wzrosła produkcja energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii. Zmniejszyło się zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych.

Jednym z rodzajów wytwarzanej i pozyskiwanej z różnych nośników energii jest energia elektryczna. Do podstawowych wielkości charakteryzujących elektrownie dostarczające energię elektryczną należy moc zainstalowana, tj. suma mocy znamionowych generatorów elektrowni oraz moc osiągalna, czyli maksymalna moc, którą elektrownia może wytwarzać w sposób ciągły w określonym czasie.

W 2022 r. w województwie mazowieckim wielkość mocy zainstalowanej ogółem w elektrowniach wyniosła 9152,0 MW (15,1% mocy zainstalowanej w Polsce), a mocy osiągalnej 9068,0 MW (15,4% krajowej mocy osiągalnej). W porównaniu z 2015 r. odnotowano znaczące przyrosty mocy zainstalowanej i osiągalnej w elektrowniach w województwie, tj. odpowiednio o 66,7% i o 65,7%. W kraju osiągnięte przyrosty mocy były niższe i wyniosły 49,8% dla mocy zainstalowanej oraz 47,1% dla łącznej mocy osiągalnej urządzeń prądotwórczych. W stosunku do 2021 r. moc zainstalowana elektrowni w województwie zwiększyła się o 6,5%, a wzrost mocy osiągalnej wyniósł 6,1% (w Polsce odnotowano wzrost odpowiednio o 7,9% i o 10,6%).

Głównymi producentami energii elektrycznej są elektrownie zawodowe, tj. elektrownie dostarczające energię elektryczną do ogólnej sieci elektroenergetycznej i na potrzeby wszystkich odbiorców. W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano nieznaczne spadki wielkości mocy zainstalowanej i osiągalnej elektrowni zawodowych w województwie. Moc zainstalowana elektrowni zawodowych w końcu 2022 r. wyniosła 6434,0 MW (wobec 6434,3 MW w 2021 r.), a moc osiągalna tych elektrowni ukształtowała się na poziomie 6351,7 MW (w 2021 r. – 6365,0 MW). Moc osiągalna elektrowni zawodowych stanowiła 70,0% ogółu mocy osiągalnej w elektrowniach (w 2021 r. – 74,5%).

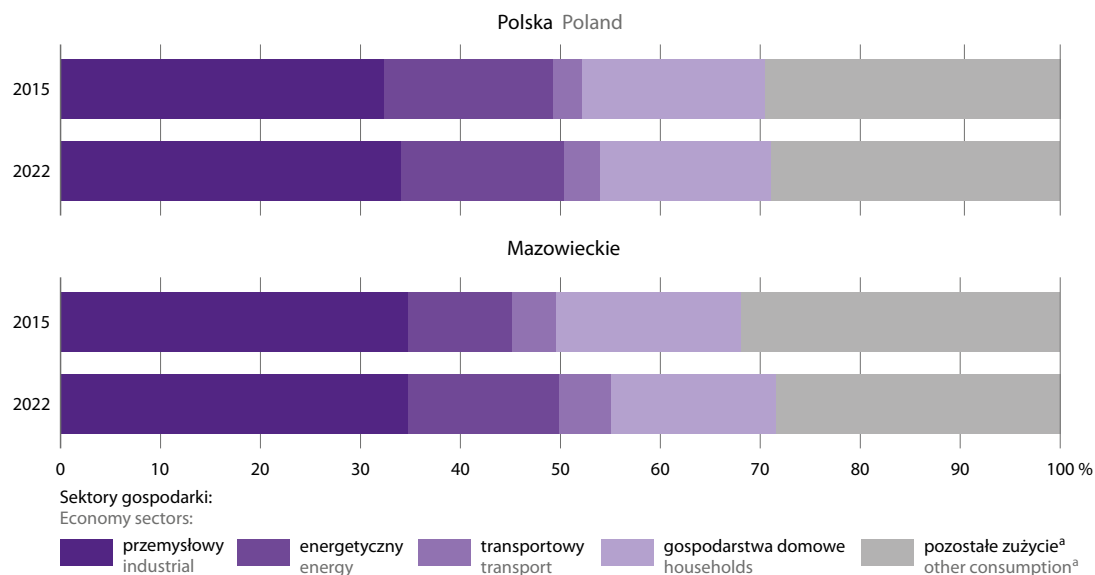
Dominującą rolę w strukturze mocy osiągalnej odgrywają elektrownie zawodowe pracujące na węglu kamiennym. Osiągalna moc elektryczna w 2022 r. wojewódzkich elektrowni zawodowych ciepłych na węglu kamiennym wyniosła 5712,1 MW (o 0,2% mniej niż przed rokiem), co stanowiło 89,9% całkowitej mocy osiągalnej elektrowni zawodowych.

W 2022 r. w województwie mazowieckim produkcja energii elektrycznej wyniosła 33600,9 GWh, co stanowiło 18,7% ogółu wyprodukowanej energii elektrycznej w Polsce. W porównaniu z 2015 r. produkcja energii elektrycznej zwiększyła się o 9959,3 GWh, tj. o 42,1% (w kraju wzrost o 9,0%), a w odniesieniu do 2021 r. produkcja zwiększyła się o 880,9 GWh, tj. o 2,7% (w Polsce odnotowano wzrost o 0,1%).

Spośród pozostałych paliw (poza węglem kamiennym i brunatnym) w mniejszym stopniu w procesie produkcji energię pozyskuje się również z takich nośników energii jak np. z paliw gazowych, z wody przepompowanej czy odnawialnych źródeł energii (OZE). W 2022 r. w województwie mazowieckim produkcja z odnawialnych nośników energii wyniosła 2460,6 GWh, tj. więcej o 588,5 GWh (31,4%) niż w 2015 r. i więcej o 449,5 GWh (22,4%) w porównaniu z rokiem poprzednim. W Polsce, w 2022 r. produkcja energii z OZE zwiększyła się o 66,1% w stosunku do 2015 r., natomiast w relacji do 2021 r. zaobserwowano wzrost produkcji o 23,7%.

W województwie udział odnawialnych nośników energii w produkcji energii elektrycznej ogółem jest stosunkowo niski. W 2022 r. udział ten w województwie wyniósł 7,3% (w Polsce 21,0%) i w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 0,6 p. proc. (w kraju wzrost o 7,2 p. proc.), a w stosunku do poprzedniego roku zwiększył się o 1,2 p. proc. (w Polsce wzrost o 4,0 p. proc.).

Wykres 76. Zużycie energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 76. Electricity consumption by economy sectors

a Łącznie z rolnictwem.
a Including agriculture.

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 46. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 46. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	2188,9	2437,0	2464,0	2524,4
Miasta Urban areas	1554,9	1750,5	1767,9	1812,6
Wieś Rural areas	634,0	686,5	696,1	711,9
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
W GWh In GWh	4550,3	5211,8	5321,5	5145,6
miasta urban areas	2929,8	3347,3	3422,3	3387,0
wieś rural areas	1620,5	1864,5	1899,1	1758,7
W kWh na odbiorcę ^a In kWh per consumer ^a	2078,8	2138,6	2159,7	2038,3
miasta urban areas	1884,2	1912,2	1935,8	1868,6
wieś rural areas	2556,0	2716,0	2728,1	2470,5

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Climate and Environment.

Na rynku detalicznym energii elektrycznej najliczniejszą grupą odbiorców końcowych są gospodarstwa domowe. W 2022 r. w województwie mazowieckim liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosła 2524,4 tys., co stanowiło 15,5% ogółu tej grupy odbiorców w kraju. W porównaniu z 2015 r. liczba odbiorców zwiększyła się o 15,3% (w kraju o 12,5%). Podobnie w odniesieniu do 2021 r. obserwuje się wzrost liczby gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej w województwie o 2,5%, a w Polsce o 1,8%.

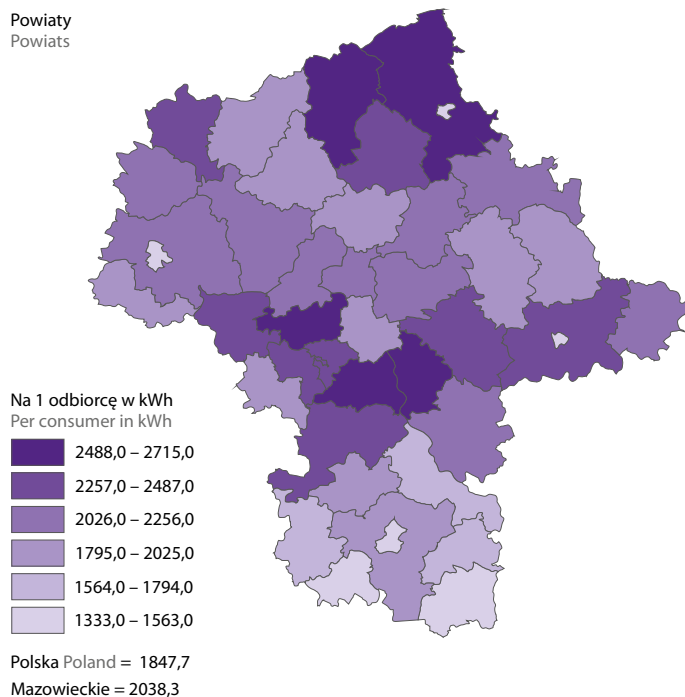
Zużycie energii elektrycznej ogółem przez gospodarstwa domowe w województwie w 2022 r. wyniosło 5145,6 GWh, tj. więcej o 595,3 GWh (13,1%) niż w 2015 r. i mniej o 175,9 GWh (3,3%) niż w 2021 r. W kraju w 2022 r. gospodarstwa domowe zużyły jej o 6,2% więcej niż w 2015 r. i o 5,0% mniej w relacji do 2021 r.

W latach 2015–2022 zmniejszyło się zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 odbiorcę z poziomu 2078,8 kWh w 2015 r. do 2038,3 kWh w 2022 r., tj. o 1,9% (w kraju w tym okresie odnotowano spadek o 5,6%).

W porównaniu z 2021 r. liczba odbiorców energii elektrycznej zwiększyła się zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. W miastach województwa liczba odbiorców wzrosła o 44,7 tys., tj. o 2,5%, a na obszarach wiejskich o 15,7 tys., tj. o 2,3% więcej. Zużycie energii w gospodarstwach domowych w miastach było niższe o 35,4 GWh, tj. o 1,0%, na wsi o 140,5 GWh, tj. o 7,4% mniej w skali roku. Rozpatrując zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę, w 2022 r. zaobserwowano spadek w stosunku do poprzedniego roku – w miastach o 3,5%, a na wsi o 9,4 %.

W układzie przestrzennym województwa zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę było dość zróżnicowane. W 2022 r. spośród 37 powiatów ziemskich najwyższe wystąpiło w powiatach: piaseczyńskim (2715,0 kWh), warszawskim zachodnim (2714,8 kWh), ostrołęckim (2623,4 kWh) i otwockim (2586,2 kWh), najniższe natomiast w powiatach lipskim (1494,9 kWh) i szydłowieckim (1522,3 kWh). Biorąc pod uwagę powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) to najwyższe zużycie energii elektrycznej na odbiorcę odnotowano w Warszawie (1924,1 kWh), a najniższe w Płocku (1333,0 kWh).

Mapa 49. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2022 r.
Map 49. Consumption of electricity in households in 2022

Zużycie energii elektrycznej ogółem w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie w 2022 r. zmniejszyło się o 3,3% w stosunku do 2021 r. i osiągnęło poziom 933,6 kWh, przy czym w miastach odnotowano spadek o 1,1% (949,5 kWh na 1 mieszkańca). W Polsce wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 794,7 i był niższy (o 4,6%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Podobnie w miastach w 2022 r. zużycie energii było niższe w stosunku do poprzedniego roku i wyniosło 791,3 kWh na 1 mieszkańca wobec 815,5 kWh w 2021 r.

W 2022 r. mieszkaniec województwa mazowieckiego przeciętnie zużywał więcej energii elektrycznej niż w kraju o 138,9 kWh, tj. o 17,5%, w miastach o 158,2 kWh, tj. o 20,0% więcej.

Rozdział 7

Chapter 7

Zarządzanie rozwojem

Development management

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli uzyskały dochody wyższe niż rok wcześniej, przy czym relatywnie najbardziej wzrosły dochody budżetu województwa. W strukturze dochodów zmniejszył się udział subwencji ogólnej oraz dotacji na rzecz dochodów własnych. Mniejsze były dotacje otrzymane na realizację projektów europejskich.

W 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zrealizowały dochody ogółem w wysokości 57195,3 mln zł. Na tę kwotę w największym stopniu złożyły się dochody miast na prawach powiatu (25312,4 mln zł) i gmin (22299,2 mln zł), a w znacznie mniejszym stopniu – powiatów (5089,1 mln zł) i województwa (4494,5 mln zł).

W porównaniu z 2021 r. dochody ogółem JST były wyższe o 1586,8 mln zł, tj. o 2,9%. Większy niż przeciętnie wzrost dochodów odnotowano w budżecie województwa (o 13,9%), w budżetach powiatów (o 6,4%) i gmin (o 3,3%), natomiast mniejszy w budżetach miast na prawach powiatu (o 0,1%). Z kolei w odniesieniu do 2015 r. dochody ogółem JST były wyższe o 70,0%. Stosunkowo największy wzrost miał miejsce w budżetach gmin (o 99,9%), a znacznie mniejszy w budżetach powiatów (o 72,9%), województwa (o 62,3%) oraz miast na prawach powiatu (o 50,8%).

Dochody ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 10377 zł i były wyższe niż przed rokiem o 290 zł, tj. o 2,9%. Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego znacznie różnią się między sobą wielkością omawianego wskaźnika. W miastach na prawach powiatu i gminach jest on znacznie wyższy niż w powiatach i województwie.

Tablica 47. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 47. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółu dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	6299	8972	10087	10377	60,5
Gminy ^a Gminas ^a	3559	6056	6725	6942	48,5
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	7602	9577	10986	11010	70,1
Powiaty Powiats	939	1384	1489	1584	42,5
Województwo Voivodship	518	639	716	815	86,6

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

Głównym źródłem dochodów JST są dochody własne – w 2022 r. wyniosły one 34621,9 mln zł, stanowiąc 60,5% dochodów ogółem (o 4,2 p. proc. więcej niż przed rokiem). Największy udział dochodów własnych w dochodach ogółem odnotowano w budżecie województwa – 86,6%, co świadczy o stosunkowo dużej samodzielności finansowej tej jednostki. Mniejszy udział dochodów własnych był w budżetach miast na prawach powiatu (70,1%), gmin (48,5%) i powiatów (42,5%). Warto zauważyć, że w budżetach gmin i miast na prawach powiatu coraz mniejsze znaczenie mają zadania własne, bowiem szczebel centralny powierza tym jednostkom kolejne zadania i przekazuje środki na ich wykonanie. Od 2015 r. udział dochodów własnych w budżetach gmin oraz miast na prawach powiatu zmniejszył się odpowiednio o 3,7 i 3,8 p. proc.

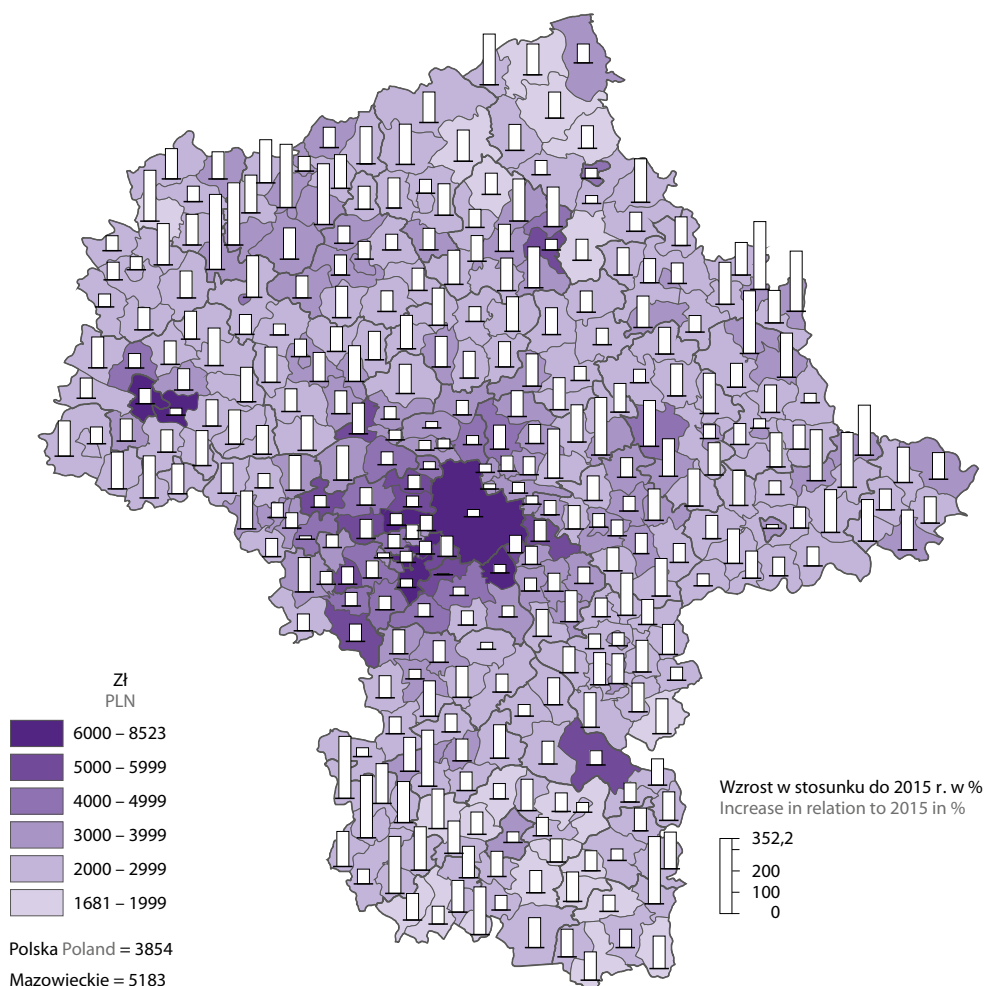
W dochodach własnych JST najważniejszymi pozycjami są udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w podatku dochodowym od osób prawnych. W 2022 r. wpływy z tytułu udziału w PIT wyniosły 14173,4 mln zł, a z tytułu udziału w CIT – 5001,4 mln zł, stanowiąc odpowiednio 40,9% i 14,4% dochodów własnych.

W porównaniu z rokiem poprzednim dochody własne JST były wyższe o 3315,1 mln zł, tj. o 10,6%. Dochody z tytułu udziału w PIT wzrosły o 705,4 mln zł (o 5,2%), a z tytułu udziału w CIT – o 993,0 mln zł (o 24,8%).

Dochody własne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w 2022 r. na poziomie 6282 zł. W gminach było to przeciętnie 3368 zł (od 1681 zł w gminie Gózd do 7591 zł w Podkowie Leśnej), natomiast w miastach na prawach powiatu – 7719 zł (od 3267 zł w Siedlcach do 8523 zł w m.st. Warszawie) [patrz mapa 50]. W powiatach omawiany wskaźnik wyniósł średnio 673 zł (od 486 zł w ostrowskim do 1000 zł w pułuskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 706 zł dochodów własnych. Znaczne dysproporcje między jednostkami poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego wynikają przede wszystkim z ustawowo różnych udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

Oprócz dochodów własnych, w 2022 r. na rachunki jednostek samorządu terytorialnego wpłynęły dotacje w wysokości 12233,8 mln zł, z czego 2327,2 mln zł (19,0%) to dotacje na zadania inwestycyjne. Kwoty te obejmowały m.in. środki otrzymane z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, z późn. zm.). Ponadto kwoty te obejmowały środki otrzymane z Funduszu Pomocy powstałego na mocy ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583, z późn. zm.). Łącznie dotacje stanowiły 21,4% ogółu dochodów JST (o 1,2 p. proc. mniej niż w 2021 r.), przy czym w budżetach gmin 31,5%, miast na prawach powiatu 14,2%, powiatów 22,0%, a w budżecie województwa 10,9%. W porównaniu z 2021 r. dotacje ogółem JST były niższe o 352,5 mln zł (o 2,8%), przy czym dotacje na zadania inwestycyjne były wyższe o 357,4 mln zł (o 18,1%).

Mapa 50. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2022 r.
 Map 50. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2022

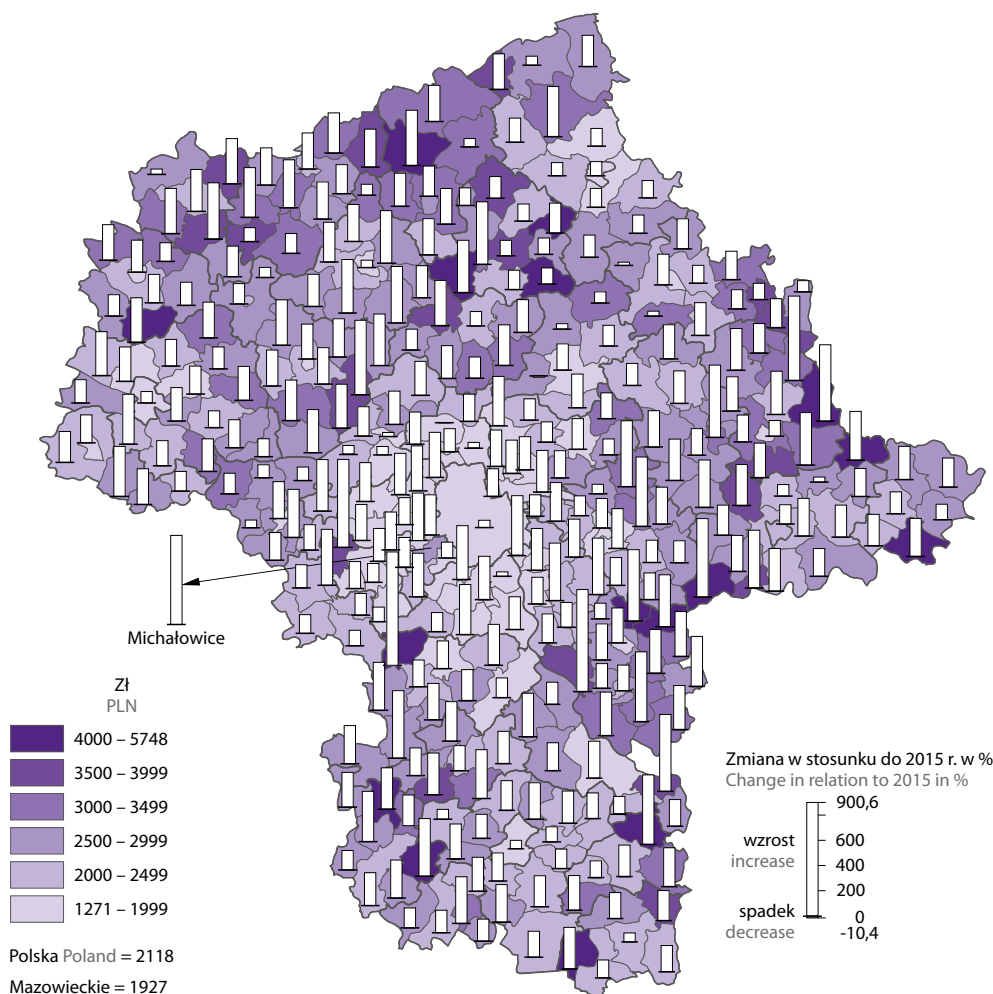
a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
 a Own revenue of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

W 2022 r. dotacje ogółem otrzymane przez JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 2220 zł. W gminach było to przeciętnie 2186 zł (od 1271 zł w gminie Łomianki do 5748 zł w gminie Korczew) [patrz mapa 51]. W miastach na prawach powiatu omawiane dotacje wyniosły 1565 zł na osobę (od 1509 zł w m.st. Warszawie do 2014 zł w Siedlcach). W powiatach wskaźnik ten wyniósł przeciętnie 349 zł (od 210 zł w ostrołęckim do 952 zł w łosickim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 89 zł dotacji ogółem.

Z ogółu otrzymanych przez JST dotacji istotna część (1448,9 mln zł, tj. 11,8%) to dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200, 620, 205, 625 klasyfikacji budżetowej). W porównaniu z 2021 r. dotacje z funduszy europejskich były niższe o 207,9 mln zł (tj. o 12,5%)⁵.

⁵ Więcej informacji o dotacjach na realizację projektów europejskich w podrozdziale 7.4.

Mapa 51. Dotacje^a otrzymane przez gminy^b na 1 mieszkańca w 2022 r.
Map 51. Grants^a received by gminas^b per capita in 2022

a Dane dotyczą dotacji celowych oraz dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej; w 2022 r. wraz z dotacjami z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (w tym z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych) i dotacjami z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy. b Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

a Data concerning targeted grants and grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification; in 2022 with grants from the COVID-19 Prevention Fund (including Local Government Investment Fund) and grants from the Assistance Fund or other funds for financing or subsidising the implementation of tasks in the field of helping Ukrainian citizens. b Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

W 2022 r. JST otrzymały również subwencję ogólną z budżetu państwa w wysokości 10339,6 mln zł, stanowiącą 18,1% ogółu dochodów (o 3,0 p. proc. mniej niż przed rokiem). Największą składową subwencji ogólnej (82,0%) stanowiła część oświatowa w kwocie 8481,1 mln zł. Subwencja ogólna miała największy udział w dochodach budżetów powiatów (35,5%), a znacznie mniejszy w budżetach gmin (20,0%), miast na prawach powiatu (15,7%) i województwa (2,5%). W odniesieniu do 2021 r. subwencja ogólna JST była niższa o 1375,8 mln zł (tj. o 11,7%), z tym że subwencja oświatowa była wyższa o 664,2 mln zł (o 8,5%).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli zrealizowały wydatki wyższe niż przed rokiem, przy czym relatywnie najbardziej wzrosły wydatki budżetu województwa. W strukturze wydatków zmniejszył się udział wydatków bieżących na rzecz wydatków majątkowych. W skali roku zwiększyła się zarówno wartość wydatków inwestycyjnych, jak i ich udział w wydatkach ogółem.

Jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zrealizowały w 2022 r. wydatki ogółem w wysokości 57825,0 mln zł. W tej kwocie największy udział miały wydatki miast na prawach powiatu (24929,1 mln zł) i gmin (23039,3 mln zł), a znacznie mniejszy udział – powiatów (5332,3 mln zł) i województwa (4524,3 mln zł).

W porównaniu z 2021 r. wydatki ogółem JST były wyższe o 5378,7 mln zł, tj. o 10,3%. Większy niż przeciętnie wzrost wydatków odnotowano w budżecie województwa (o 20,3%), w budżetach powiatów (o 18,1%) oraz gmin (o 14,0%), natomiast mniejszy w budżetach miast na prawach powiatu (o 4,0%). Z kolei w odniesieniu do 2015 r. wydatki ogółem JST były wyższe o 81,3%. Stosunkowo największy wzrost miał miejsce w budżetach gmin (o 110,6%), a znacznie mniejszy w budżetach powiatów (o 82,2%), województwa (o 74,5%) oraz miast na prawach powiatu (o 61,4%).

Wydatki ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 10492 zł i w odniesieniu do 2021 r. były wyższe o 979 zł, tj. o 10,3%. Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego znacznie różnią się między sobą wielkością omawianego wskaźnika. W miastach na prawach powiatu i gminach osiąga on znacznie wyższe wartości niż w powiatach i województwie.

Tablica 48. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 48. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółu wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	5973	9087	9513	10492	15,0
Gminy ^a Gminas ^a	3491	5872	6290	7172	18,3
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	6996	10323	10415	10843	8,3
Powiaty Powiats	934	1295	1405	1660	23,0
Województwo Voivodship	486	601	682	821	25,0

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Głównym obciążeniem dla budżetów JST są wydatki bieżące – w 2022 r. wyniosły one 48403,2 mln zł, stanowiąc 83,7% wydatków ogółem (o 2,3 p. proc. mniej niż przed rokiem). Wydatki bieżące miały największy udział w wydatkach budżetów miast na prawach powiatu (89,1%), a nieco mniejszy w budżetach gmin (81,2%), powiatów (76,9%) i województwa (74,8%). Z ogółu wydatków bieżących najwięcej przeznaczono na wynagrodzenia i pochodne od nich (17799,0 mln zł) oraz na zakup materiałów i usług (12183,7 mln zł). Wymienione rodzaje wydatków stanowiły odpowiednio 30,8% i 21,1% ogółu wydatków.

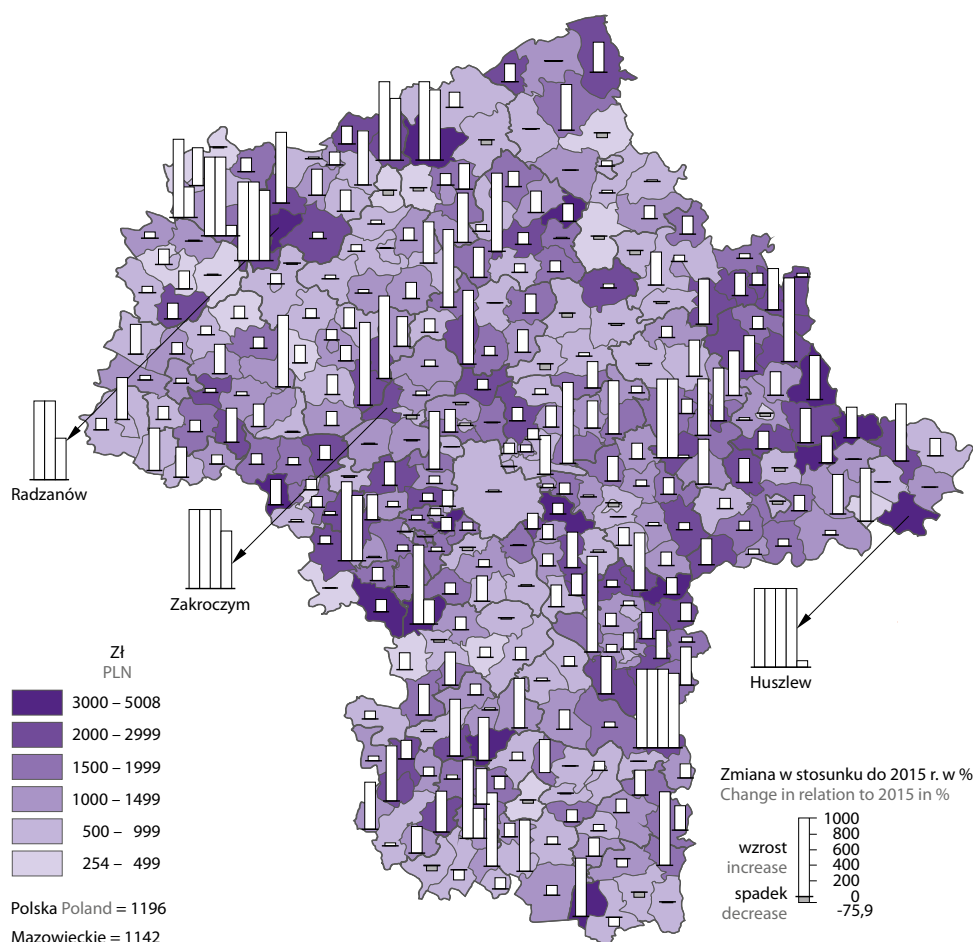
W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki bieżące JST były wyższe o 3282,3 mln zł, tj. o 7,3%. Wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi) wzrosły o 1456,4 mln zł (o 8,9%), a wydatki na zakup materiałów i usług – o 1506,0 mln zł (o 14,1%).

Oprócz wydatków bieżących jednostki samorządu terytorialnego zrealizowały w 2022 r. wydatki majątkowe w kwocie 9421,8 mln zł, z czego niemal całość (91,8%) to wydatki inwestycyjne – 8651,0 mln zł, które stanowiły 15,0% ogółu wydatków JST (o 1,9 p. proc. więcej niż w 2021 r.). Udział wydatków inwestycyjnych był największy w budżecie województwa – 25,0%; w budżetach powiatów wyniósł 23,0%, gmin – 18,3%, a miast na prawach powiatu – 8,3%.

W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki majątkowe JST były wyższe o 2096,5 mln zł, w tym wydatki inwestycyjne – o 1780,3 mln zł. Oznacza to wzrost odpowiednio o 28,6% i o 25,9%.

Wydatki inwestycyjne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. kształtowały się na poziomie 1570 zł. W gminach było to przeciętnie 1316 zł (od 254 zł w gminie Lubowidz do 5008 zł w gminie Pniewy), natomiast w miastach na prawach powiatu – 900 zł (od 440 zł w Radomiu do 1361 zł w Płocku). W powiatach omawiany wskaźnik wyniósł średnio 382 zł (od 137 zł w mińskim do 807 zł w ostrowskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 205 zł wydatków inwestycyjnych.

Mapa 52. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2022 r.
Map 52. Investment expenditure of budgets of gminas^a per capita in 2022

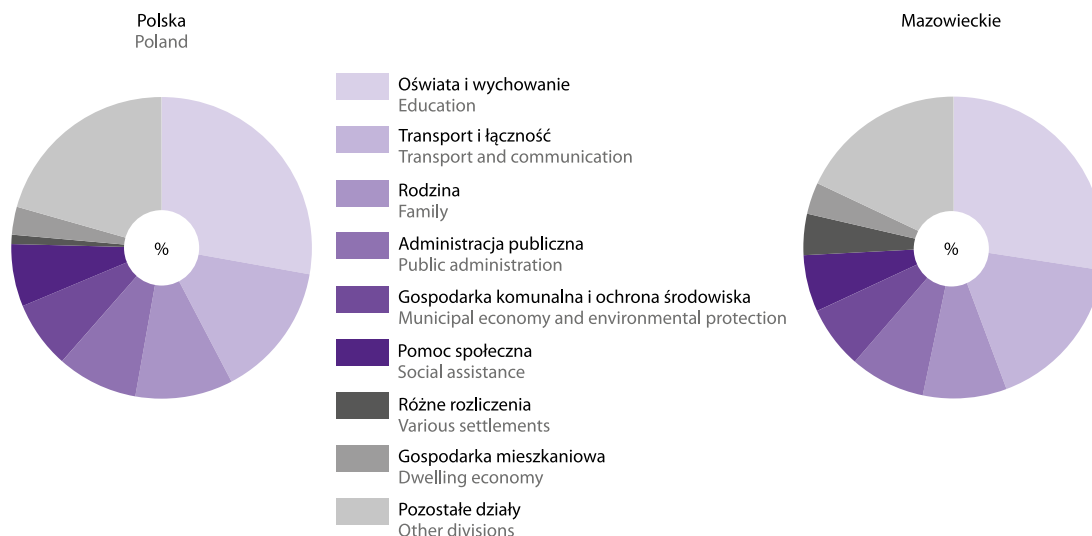

^a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.

^a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

W 2022 r. ponad 1/4 (26,9%) ogółu wydatków inwestycyjnych JST została sfinansowana dzięki dotacjom inwestycyjnym; rok wcześniej nieco więcej, bo 28,7%. Największy udział dotacji w wydatkach inwestycyjnych miał miejsce w budżetach miast na prawach powiatu (32,1%). Omawiana relacja mniej korzystna była w budżetach powiatów (28,9%) i gmin (27,3%) oraz w budżecie województwa (13,6%).

Wykres 77. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2022 r.
Chart 77. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2022

Analizując wydatki JST według działów, można stwierdzić, że 8 działów (spośród 33 ujętych w klasyfikacji budżetowej) skupia ponad 80% ogółu wydatków. Największy udział ma „Oświata i wychowanie” (w 2022 r. – 27,4%). Ważną pozycję w wydatkach zajmuje również dział „Transport i łączność” ze średnim udziałem 16,9%, „Rodzina” – 9,0%, „Administracja publiczna” – 8,1%, a także „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 6,7%. Omawiana struktura wydatków JST w województwie mazowieckim nie różniła się istotnie od struktury wydatków w kraju.

Wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” miały największy udział w budżetach gmin (stanowiąc 31,5% wydatków ogółem), natomiast wydatki w dziale „Transport i łączność” – w budżecie województwa i budżetach miast na prawach powiatu (stosownie 27,8% i 21,2%). Wydatki w dziale „Rodzina” realizowane były głównie przez gminy i miasta na prawach powiatu, stanowiąc 12,8% oraz 8,2% ogółu wydatków tych jednostek. Różna struktura wydatków jednostek poszczególnych szczebli samorządu wynika z odmienności przypisanych im zadań.

Strukturę wydatków ogółem JST według działów cechuje duża stabilność. Różnice do 2021 r. (z wyjątkiem działu „Rodzina”) były dość niewielkie i zawierały się w przedziale od minus 0,2 p. proc. do plus 2,2 p. proc. Zmiany te nie miały istotnego wpływu na kolejność działów w strukturze.

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2022 r. wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego był ujemny, wobec dodatniego rok wcześniej. Relacja deficytu do dochodów ogółem ukształtowała się na poziomie ponad 1%. Znacznie zmalała liczba jednostek z nadwyżką budżetową na korzyść tych z deficytem.

Rok budżetowy 2022 jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zamknęły deficytem w wysokości 629,8 mln zł (wobec nadwyżki 3162,1 mln zł w 2021 r.). Na tę kwotę złożył się przede wszystkim deficyt budżetów gmin (740,1 mln zł), a także powiatów (243,2 mln zł) i województwa (29,8 mln zł) oraz nadwyżka budżetowa miast na prawach powiatu (383,3 mln zł).

W porównaniu z rokiem poprzednim nadwyżka budżetów miast na prawach powiatu była 3,4 razy niższa. Budżety gmin, powiatów i województwa miały w 2022 r. wynik ujemny, podczas gdy rok wcześniej dodatni.

Tablica 49. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 49. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relation to total revenue in %
Ogółem Total	1744,0	-634,2	3162,1	-629,8	-1,1
Gminy ^a Gminas ^a	214,7	591,9	1394,8	-740,1	-3,3
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	1338,1	-1720,9	1314,6	383,3	1,5
Powiaty Powiats	15,8	287,9	267,6	-243,2	-4,8
Województwo Voivodship	175,3	206,9	185,1	-29,8	-0,7

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2022 r. deficyt budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł przeciętnie 114 zł, z tym że w gminach było to 230 zł, w powiatach – 76 zł, a w budżecie województwa – 5 zł. Nadwyżka w miastach na prawach powiatu osiągnęła 167 zł na osobę.

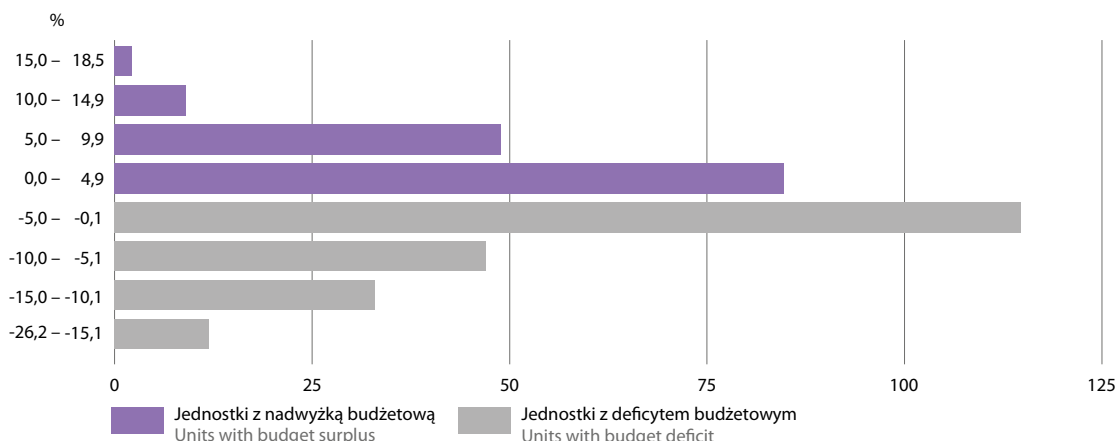
Relacja deficytu JST do dochodów ogółem wyniosła 1,1%, przy czym w powiatach relacja ta była najwyższa i wyniosła 4,8%; w gminach było to 3,3%, a w województwie – 0,7%. W miastach na prawach powiatu stosunek nadwyżki do dochodów ogółem osiągnął poziom 1,5%.

Na 352 funkcjonujące w naszym województwie jednostki samorządu terytorialnego w 207 wystąpił deficyt budżetowy, co stanowiło 58,8% ogółu. W 45 jednostkach relacja deficytu do wykonanych dochodów przekroczyła 10%. Nadwyżkę odnotowało 145 jednostek (41,2%), ale tylko w 11 nadwyżka była większa niż 10% dochodów.

Dla porównania rok wcześniej deficyt miały 32 jednostki (9,1% ogółu), a nadwyżkę – 320 jednostek (90,9%). Ponad 10-procentowy deficyt wystąpił w 1 jednostce, a równie dużą nadwyżkę osiągnęło 135 jednostek.

Wykres 78. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2022 r.

Chart 78. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2022

W 2022 r. spośród 309 gmin województwa mazowieckiego w 177 wydatki przekroczyły dochody, a w 132 nie wydatkowano wszystkich środków budżetowych. Gminą z relatywnie największym deficytem budżetowym była Paprotnia, gdzie wydatki przewyższyły dochody o 26,2%. Z kolei gminą, która w stosunku do swoich dochodów osiągnęła największą nadwyżkę był Raciąż (gmina miejska; relacja 18,5%).

Deficyt budżetowy miały 3 miasta na prawach powiatu, przy czym relatywnie najwyższy był on w Siedlcach (w wysokości 13,8% ogółu dochodów); 2 miasta (Płock i m.st. Warszawa) odnotowały nadwyżkę (odpowiednio 0,9% i 2,3% dochodów).

Wśród 37 powiatów omawianego województwa w 26 wystąpił deficyt budżetowy, a w 11 odnotowano nadwyżkę. Stosunkowo największy deficyt budżetowy wystąpił w powiecie ostrowskim (gdzie wydatki o 22,0% przekroczyły dochody), natomiast największą nadwyżkę osiągnął powiat łosicki (6,3% ogółu dochodów).

Zagregowany wieloletni deficyt budżetowy wraz z odsetkami i dywidendami powoduje powstanie długu jednostki samorządu terytorialnego. Dług ten oblicza się jako wartość nominalną zobowiązań wykazanych na dzień 31 grudnia. W 2022 r. zadłużonych było 329 jednostek z województwa mazowieckiego, tj. 93,5% ogólnej ich liczby.

Zobowiązania ogółem JST według stanu na koniec 2022 r. wyniosły 13131,1 mln zł. Ponad połowę (53,7%) tej kwoty stanowiły zobowiązania miast na prawach powiatu. Zobowiązania gmin stanowiły 33,8% całości zadłużenia, a zobowiązania województwa oraz powiatów odpowiednio 6,4% i 6,1% ogółu.

W ciągu roku zobowiązania ogółem JST zmniejszyły się o 474,2 mln zł, tj. o 3,5%. W województwie odnotowano spadek zadłużenia o 9,8%, w miastach na prawach powiatu o 6,9%, w powiatach o 1,4%, natomiast w gminach wystąpił wzrost zadłużenia o 3,5%.

Zobowiązania ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 2383 zł i były niższe niż przed rokiem o 85 zł, tj. o 3,4%. Omawiany wskaźnik w miastach na prawach powiatu i gminach był znacznie wyższy niż w powiatach i województwie.

Tablica 50. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 50. Liabilities of local government units in 2022
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	Relacja do dochodów ogółem w % Relation to total revenue in %	2021=100
Ogółem Total	13131,1	2383	23,0	96,5
Gminy ^a Gminas ^a	4438,0	1381	19,9	103,5
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	7050,9	3070	27,9	93,1
Powiaty Powiats	802,4	250	15,8	98,6
Województwo Voivodship	839,7	152	18,7	90,2

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Source: own contribution based on Ministry of Finance data.

Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek wyniosło 12175,9 mln zł, co stanowiło 92,7% ogółu zobowiązań JST. Dług w tej kategorii zmniejszył się o 0,3% w porównaniu z rokiem poprzednim. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych osiągnęły 952,7 mln zł, stanowiąc 7,3% ogółu zobowiązań JST. W ciągu roku odnotowano spadek tej kategorii długu o 31,4%. Zobowiązania wymagalne wyniosły 2,4 mln zł i w zestawieniu z poprzednim rokiem zmniejszyły się niemal dwukrotnie (o 48,6%). Ich udział w zobowiązaniach ogółem był marginalny i stanowił 0,02%.

Wskaźnik zadłużenia, liczony jako relacja zobowiązań do zrealizowanych dochodów ogółem, w 2022 r. dla wszystkich JST wyniósł 23,0% i zmniejszył się o 1,5 p. proc. w stosunku do roku poprzedniego. Największy spadek tego wskaźnika odnotowano w województwie (o 4,9 p. proc.), a w dalszej kolejności w miastach na prawach powiatu (o 2,1 p. proc.) i powiatach (o 1,2 p. proc.). W gminach wskaźnik zadłużenia pozostał na poziomie sprzed roku.

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Udział dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa mazowieckiego był niższy niż przeciętnie w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały mniejsze niż rok wcześniej dotacje na realizację projektów europejskich.

Sposób wykorzystania głównej części funduszy napływających do Polski z budżetu Unii Europejskiej został określony w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020. W okresie wcześniejszym podstawą były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007–2013, a środki przewidziane na ten okres programowania były wykorzystywane w niewielkiej skali także po 2015 r.

Umowa Partnerstwa 2014–2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) i Wspólnej Polityki Rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są Krajowe Programy Operacyjne (KPO) i Regionalne Programy Operacyjne (RPO).

Większa część rozdzielonych w Umowie Partnerstwa 2014–2020 funduszy strukturalnych (tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – EFRR i Europejskiego Funduszu Społecznego – EFS) oraz Funduszu Spójności (FS) przypada na Krajowe Programy Operacyjne (KPO), niemające przypisania do konkretnych regionów, natomiast pozostała ich część została programowo rozdzielona na określone obszary kraju. Dotyczy to 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) oraz Programu Operacyjnego Polska Wschódnia (PO PW).

Do końca grudnia 2023 r. całkowita wartość projektów zrealizowanych na terenie województwa mazowieckiego w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 wyniosła 73,2 mld zł, co stanowiło 12,4% wartości całkowitej w Polsce (nie wliczając środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna – POPT).

Ponad połowę (55,1%) omawianej kwoty, tj. 40,3 mld zł pochodziło z budżetu Unii Europejskiej. W kraju udział dofinansowania ze środków wspólnotowych był o 5,8 p. proc. wyższy i wyniósł 60,9%. Na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego przypadało przeciętnie 13290 zł, tj. o 2400 zł mniej niż średnio w kraju.

Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności w różnym stopniu wspierały projekty w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Spośród zrealizowanych w województwie mazowieckim największą wartość (49,8 mld zł) miały projekty Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Stanowiły one 68,0% wartości całkowitej wszystkich projektów w województwie oraz 20,5% wszystkich projektów w tym programie w Polsce. Wartość umów/decyzji w pozostałych programach operacyjnych była znacznie niższa i wyniosła: 6,5 mld zł dla PO Inteligentny Rozwój, 1,4 mld zł dla PO Wiedza Edukacja Rozwój i 0,7 mld zł dla PO Polska Cyfrowa. Ich udział w kraju zawierał się w granicach od 4,3% do 8,5%. Najwyższe dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej (na poziomie 85,5%) uzyskały projekty w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój. Wartość projektów zrealizowanych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych wyniosła 14,9 mld zł i stanowiła 6,9% wszystkich RPO w Polsce.

Tablica 51. Wartość całkowita projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do 31 grudnia 2023 r.^a

Table 51. The total value of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship until 31 December 2023^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków Unii Europejskiej Of which co-financing from the European Union resources	Polska=100 Poland=100	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	73235,3	40325,1	12,4 ^c	13290
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	49765,4	25650,8	20,5	9031
Inteligentny Rozwój Smart Growth	6505,5	3571,8	8,5	1181
Polska Cyfrowa Digital Poland	692,8	386,9	4,3	126
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	1420,1	1214,7	5,4	258
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	14851,4	9500,8	6,9	2695

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. c Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For the purpose of calculating data, the number of population as of 31 December 2023 was adopted. c For Poland, together with the funds of the Operational Programme Eastern Poland. Source: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Należy podkreślić, że opisane wartości projektów to nie są wszystkie środki europejskie wykorzystywane w województwie. Nie obejmują one:

- funduszy z formalnie już zakończonych poprzednich ram finansowych 2007–2013, lecz jeszcze później w niewielkim stopniu wykorzystywanych,
- środków pozaunijnych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF; tzw. Funduszu Norweskiego), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (SPPW) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG),
- projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (np. realizowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRROW).

Całkowita wartość realizowanych przez samorządy projektów europejskich obejmuje publiczne środki europejskie uzyskiwane w formie dotacji oraz wkład własny pochodzący z dochodów własnych samorządów lub z kredytów i pożyczek.

Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodziły do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie.

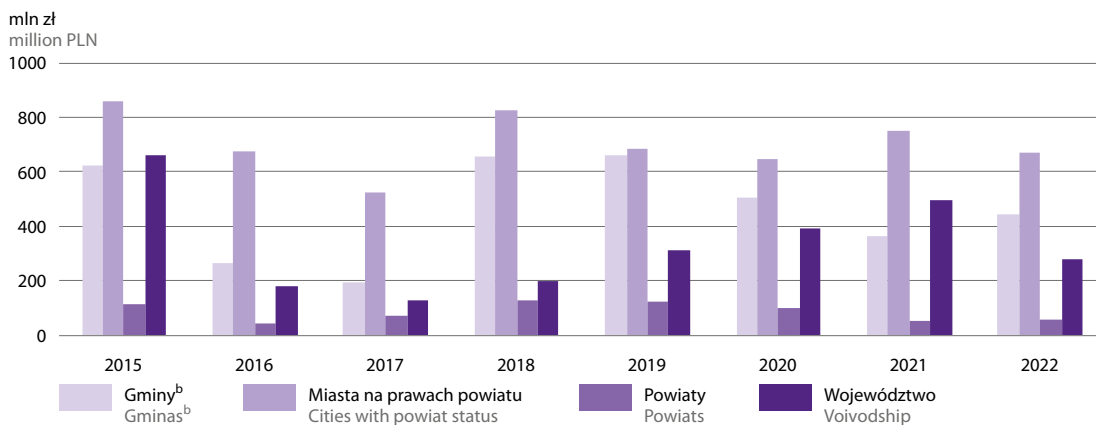
W 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego (JST) otrzymały 1448,9 mln zł jako dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej). Większość z tej kwoty (1345,5 mln zł) dotyczyła projektów określonych w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020 (§§ 205 i 625), natomiast mniejsza część (103,5 mln zł) dotyczyła źródeł pozaunijnych (§§ 200 i 620).

W ogólnej kwocie dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich (§§ 200, 620, 205 i 625) największy udział miały miasta na prawach powiatu (668,8 mln zł), a mniejszy udział – gminy (444,2 mln zł), województwo (280,2 mln zł) i powiaty (55,7 mln zł).

W porównaniu z 2021 r. dotacje z funduszy europejskich były niższe o 207,9 mln zł, tj. o 12,5%. Spadek odnotowano w budżecie województwa (o 43,3%) oraz w budżetach miast na prawach powiatu (o 10,7%), natomiast w budżetach gmin i powiatów miał miejsce wzrost dotacji (odpowiednio o 22,5% i o 9,6%). Warto dodać, że omawiane dotacje były o 35,8% niższe niż w 2015 r., kiedy to notowano najwyższy w analizowanym okresie poziom dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich.

Wykres 79. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

Chart 79. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

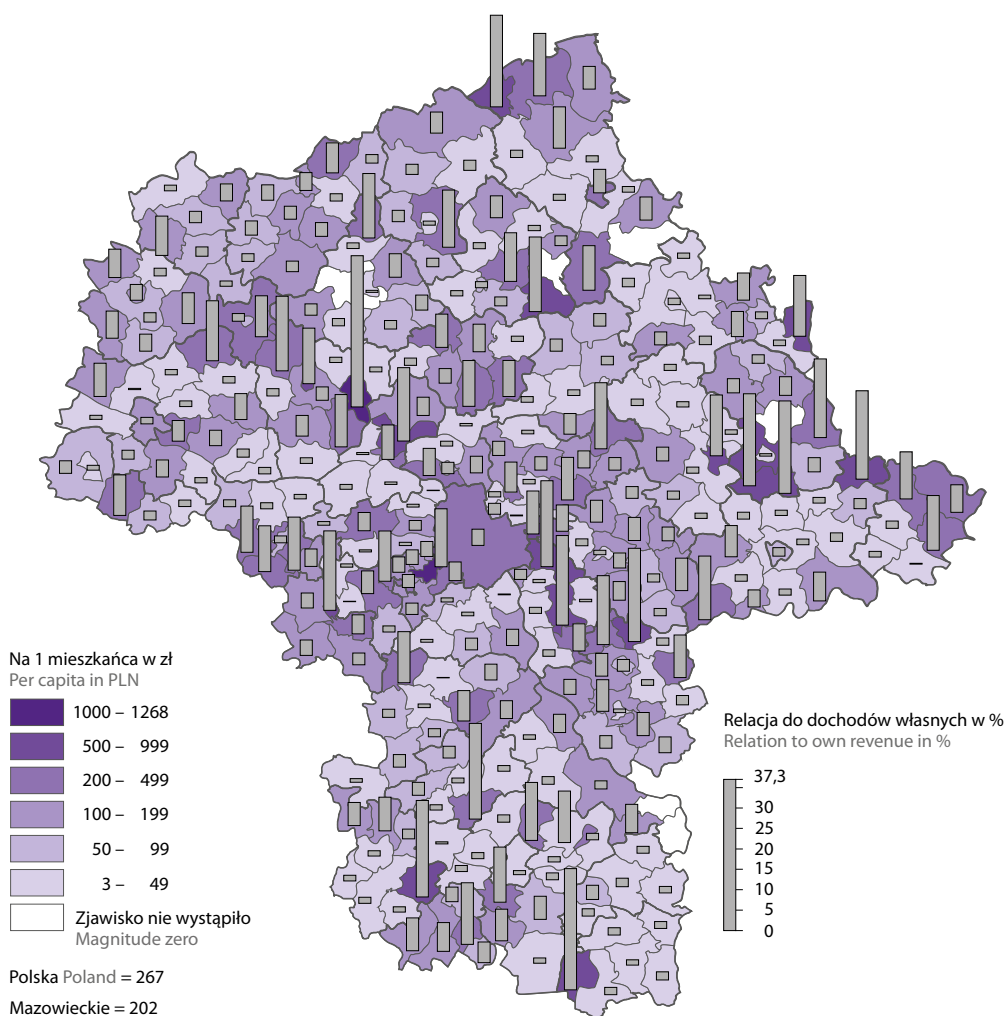
a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2022 r. dotacje JST otrzymane na realizację projektów europejskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 263 zł. W gminach było to przeciętnie 138 zł (od 3 zł w gminie Łomianki do 1268 zł w gminie Joniec), przy czym w 6 gminach nie pozyskano dotacji na realizację projektów europejskich. W miastach na prawach powiatu omawiane dotacje wyniosły 291 zł na osobę (od 34 zł w Radomiu do 340 zł w m.st. Warszawie). W powiatach wskaźnik ten wyniósł przeciętnie 17 zł (od 1 zł w pruszkowskim do 128 zł w żuromińskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 51 zł dotacji europejskich.

Relacja dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich do dochodów własnych wyniosła 4,2%, przy czym w województwie była ona najwyższa i wyniosła 7,2%. W gminach omawiana relacja osiągnęła poziom 4,1%, w miastach na prawach powiatu – 3,8%, a w powiatach – 2,6%.

Tylko w 2 jednostkach samorządu terytorialnego, spośród 352 funkcjonujących w województwie mazowieckim, stosunek dotacji europejskich do dochodów własnych przekroczył 25%. Były to gminy: Joniec (37,3%) oraz Rzecznów (29,9%).

Mapa 53. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b w 2022 r.
Map 53. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b in 2022

^a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. ^b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

^a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. ^b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Z ogółu dotacji europejskich 78,2% (1132,6 mln zł) stanowiły dotacje na zadania inwestycyjne (§§ 620 i 625). W tej kwocie największy udział miały miasta na prawach powiatu (621,5 mln zł), a w dalszej kolejności – gminy (348,8 mln zł), województwo (145,1 mln zł) i powiaty (17,2 mln zł). W porównaniu z 2021 r. dotacje z funduszy europejskich na cele inwestycyjne były niższe o 222,3 mln zł, tj. o 16,4%.

W 2022 r. fundusze europejskie były źródłem finansowania przeciętnie 13,1% wydatków inwestycyjnych zrealizowanych przez JST. Znacznie większy udział był w miastach na prawach powiatu (30,0%), a mniejszy w województwie (12,8%), gminach (8,3%) i powiatach (1,4%).

Żadna jednostka ze środków europejskich nie sfinansowała całości inwestycji. Znaczny udział dotacji europejskich w wydatkach inwestycyjnych miały gminy: Grudusk (97,8%), Joniec (57,8%), Sokołów Podlaski (gmina wiejska; 53,2%), Pomiechówek (52,1%) i miasto Milanówek (50,8%). W 5 wymienionych jednostkach fundusze europejskie zapewniły finansowanie ponad połowy wydatków inwestycyjnych. W kolejnych 16 jednostkach (15 gminach i 1 mieście na prawach powiatu) była to co najmniej ¼ wartości inwestycji. Nie skorzystały z takich źródeł 42 jednostki (35 gmin i 7 powiatów).

7.5. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja

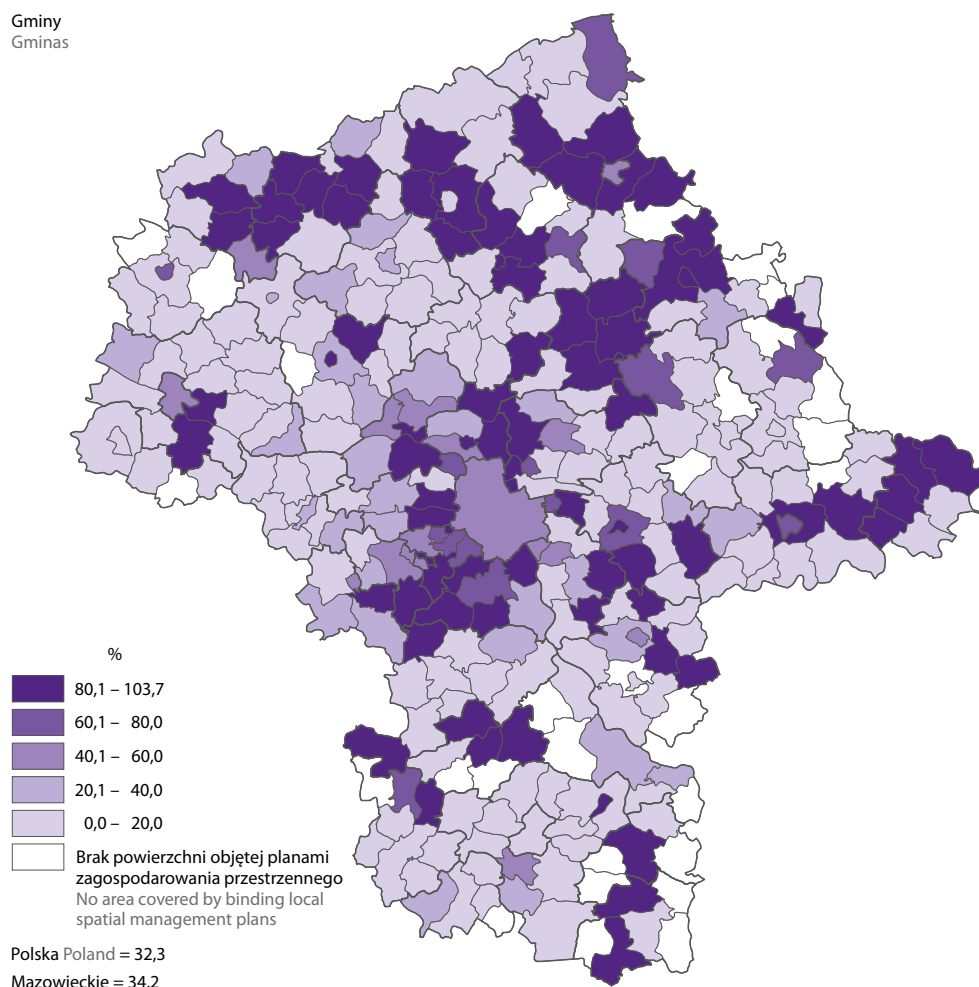
7.5. Spatial planning and revitalisation

Jednym z zadań własnych gmin jest kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na swoim terenie tak, aby efektywnie wykorzystać przestrzeń, godząc przy tym interesy różnych jej użytkowników oraz realizując cele społeczne i gospodarcze. W tym celu gminy uchwalają studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest to opracowanie planistyczne gminy – akt prawa miejscowego uchwalony przez radę gminy – ustalające dla obszaru nim objętego, przeznaczenie terenów wydzielonych liniami rozgraniczającymi, z określeniem ich funkcji, zasad zagospodarowania, zasad obsługi w zakresie infrastruktury, a także ustalające, w zależności od potrzeb, lokalne warunki, zasady i standardy kształtowania zabudowy oraz inne szczególne warunki wymagające uregulowania planistycznego.

Mapa 54. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem ^a w 2022 r.
Map 54. Stan w dniu 31 grudnia

Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area ^a in 2022
 As of 31 December

^a Wartość wskaźnika większa od 100% wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii (GUGiK) z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 r. rewizji granic jednostek terytorialnych.

^a The index value greater than 100% results from the discrepancy in the planning documentation of the municipalities in relation to the geodesic area published by Head Office of Geodesy and Cartography (GUGiK), taking into account the revision of territorial units' borders since 2006.

W 2022 r. w województwie mazowieckim na terenie 285 gmin obowiązywało 6146 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp), o 6,2% więcej w porównaniu z 2021 r. Powierzchnia objęta mpzp stanowiła 34,2% powierzchni ogółem województwa, tj. o 0,3 p. proc. więcej niż przed rokiem.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w województwie mazowieckim był mocno zróżnicowany. Prawie w co czwartej gminie powierzchnia pokryta planami stanowiła co najmniej 90%. Jednak w co trzeciej jednostce wskaźnik ten nie przekroczył 10%, a w 29 gminach nie odnotowano powierzchni pokrytej mpzp.

W 2022 r. w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. było 1625 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (1610 w 2021 r.). Sporządzanie blisko 48% projektów planów trwało dłużej niż 3 lata.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy to dokument planistyczny określający politykę przestrzenną gminy. Studium ma koordynować ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z: dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu, występowania obiektów i terenów chronionych, stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, prawa własności gruntów, jakości życia mieszkańców, zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. W studium określa się, w szczególności: walory i zagrożenia środowiskowe, formy ochronne, obszary zabudowane, wyłączone z zabudowy i przewidziane do zabudowy z rozróżnieniem ich cech funkcjonalnych, stan i kierunki rozwoju infrastruktury usługowej i technicznej, obszary, dla których mają być sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz obszary przewidywane do realizacji zadań i programów ponadlokalnych. Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyniosła 884,3 tys. ha i w porównaniu z 2021 r. była mniejsza o 11,8 tys. ha. Tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze stanowiły 6% powierzchni wskazanej w studium, natomiast tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne 1%.

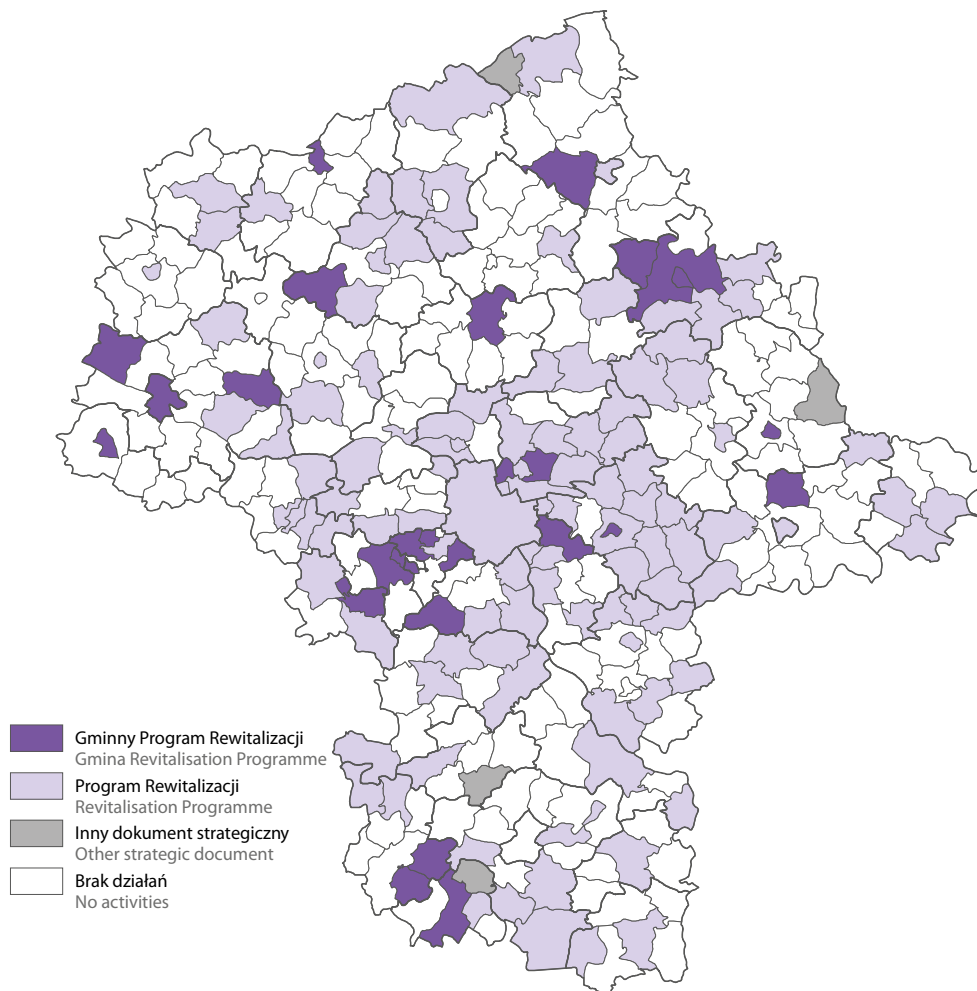
Działania rewitalizacyjne w 2022 r. prowadziła niespełna połowa gmin województwa mazowieckiego. Dla ponad $\frac{3}{4}$ z nich podstawą do prowadzenia działania był Program Rewitalizacji (PR) uchwalony na podstawie ustawy o samorządzie gminnym. Przeciętnie obszar rewitalizacji zajmował 7,8% powierzchni gminy. Liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych stanowiła 14,8% ogółu ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji i w porównaniu z rokiem 2021 większa o 5,2%

Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych skierowanych na poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na obszarach będących w stanie kryzysowym. Potrzeba rewitalizacji wynika z narastających problemów o charakterze przestrzennym i infrastrukturalnym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Jej efektem powinno być przywrócenie funkcji danego obszaru z uwzględnieniem nowych uwarunkowań i potrzeb poprzez np. likwidację zagrożeń środowiska naturalnego, przywrócenie wartości użytkowych terenu, stwarzanie nowych miejsc pracy, spadek zagrożenia przestępczością, zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do usług kulturalnych lub edukacyjnych, przeciwdziałanie trudnościom gospodarczym tych terenów oraz złemu stanowi technicznemu budynków.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

W 2022 r. działania rewitalizacyjne prowadziły 144 gminy, tj. niespełna połowa jednostek na terenie województwa mazowieckiego (45,9%). Było to o 3 mniej niż w 2021 r. Program rewitalizacji prowadziły cztery miasta na prawach powiatu (z wyjątkiem Radomia), 93,3% gmin miejskich, 75,0% gmin miejsko-wiejskich i tylko 32,4% gmin wiejskich. Dla ponad $\frac{3}{4}$ jednostek (77,8%) posiadających program rewitalizacji, dokumentem na podstawie którego prowadzono działania był Program Rewitalizacji (PR) uchwalony na podstawie ustawy o samorządzie gminnym. Rewitalizację na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) uchwalonego na podstawie ustawy o rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego (IDS) prowadziło odpowiednio 19,4% i 2,8% gmin.

Mapa 55. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2022 r.
 Map 55. Activity of the gminas in the field of revitalisation in 2022

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, niefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania terytorium gminy, na którym będzie prowadzona rewitalizacja. W 2022 r. 148 jednostek, stanowiących 47,1% ogółu gmin w województwie mazowieckim, podało informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego, w tym 9 z nich nie posiadało żadnego dokumentu z zakresu rewitalizacji. Ich liczba była o 2 wyższa niż rok wcześniej. Powierzchnia obszaru zdegradowanego w omawianych gminach wyniosła 363,7 tys. ha i w porównaniu z 2021 r. zwiększyła się o 9,6 tys. ha, tj. o 2,7%. Warto zauważyć, że wzrost zarówno liczby jednostek, jak i powierzchni dotyczył jedynie gmin miejsko-wiejskich.

Tablica 52. Obszary zdegradowane w gminach
Table 52. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification	2021	2022		2021	2022	
	liczba gmin, które miały wyznaczony obszar zdegradowany number of gminas which had designated degraded area			powierzchnia obszaru zdegradowanego ^a area of degraded area ^a		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % gmin ogółem in % of total gminas	w ha in ha		w % po- wierzchni ogółem in % of total area
Ogółem Total	146	148	47,1	354124	363738	10,2
Gminy miejskie ^b Urban gminas ^b	27	27	90,0	10838	10838	16,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4	4	80,0	5170	5170	6,6
Gminy wiejskie Rural gminas	71	70	32,0	211958	210527	8,1
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	44	47	78,3	126158	137203	17,2

a W momencie jego wyznaczenia. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a At the time of designation. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

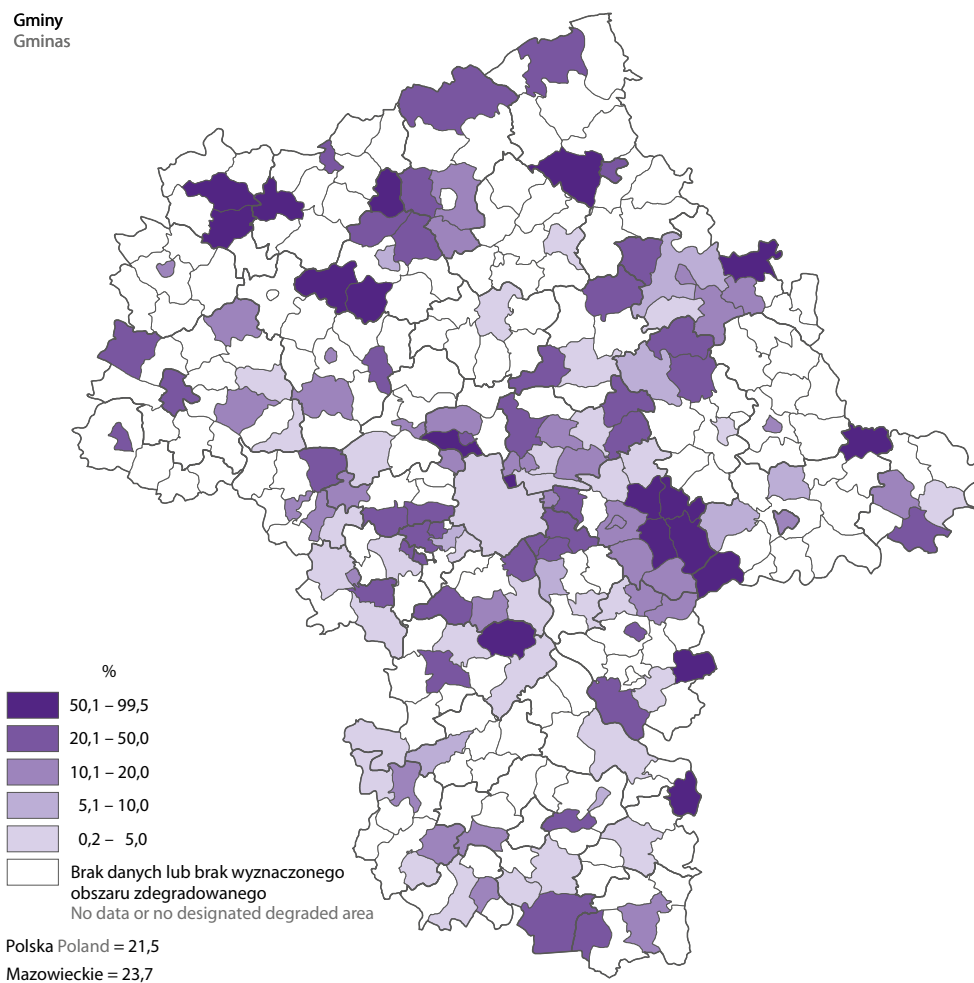
Obszar zdegradowany w momencie jego wyznaczenia zamieszkiwało 925,8 tys. osób, co stanowiło 16,8% ogółu ludności województwa mazowieckiego. W porównaniu z 2021 r. ich liczba wzrosła o 3,6% a udział o 0,6 p. proc.

W 2022 r. przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego wyniosła 2,5 tys. ha w przeliczeniu na jedną gminę, a przeciętna liczba mieszkańców zamieszkująca ten obszar wyniosła 6,3 tys. osób. Wskaźniki te różniły się znacznie pomiędzy poszczególnymi typami gmin. Największe powierzchniowo obszary zdegradowane wyznaczono na obszarze gmin wiejskich, natomiast najmniejsze na obszarze gmin miejskich (odpowiednio 3,0 tys. ha i 0,4 tys. ha). Przeciętna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego w mieście na prawach powiatu była 31-krotnie wyższa niż przeciętna dla gminy wiejskiej i ponad 7-krotnie większa niż w gminach miejskich województwa mazowieckiego.

W 2022 r. obszar zdegradowany przeciętnie stanowił 23,7% ogólnej powierzchni gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR. W 19 gminach województwa mazowieckiego wskaźnik ten był wyższy niż 50%.

Mapa 56. Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2022 r.

Map 56. Share of degraded area in the total area of gminas that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2022

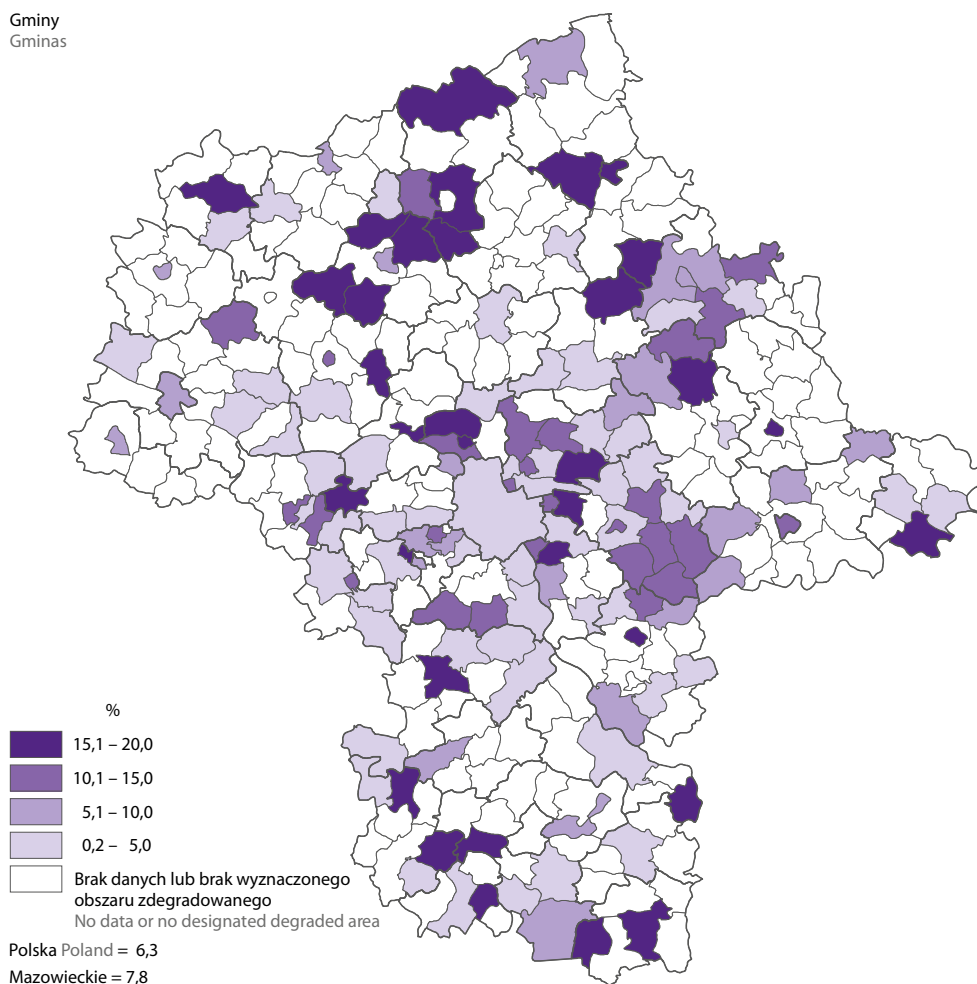

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym, lub technicznym, lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

W 2022 r. w województwie mazowieckim obszar rewitalizacji w gminach, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR obejmował 114,7 tys. ha i stanowił 3,2% powierzchni ogółem. W stosunku do 2021 r. powierzchnia rewitalizacji była o 0,6 tys. ha, tj. o 0,5% większa. Udział obszaru rewitalizacji w ogólnej powierzchni gmin, które posiadały gminny program rewitalizacji (GPR) lub program rewitalizacji (PR), był mocno zróżnicowany i zawierał się w przedziale od 0,2% do 20,0%. Przeciętnie zajmował on 7,8% powierzchni gminy.

Mapa 57. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 57. Share of revitalisation area in the total area of gminas that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2022
As of 31 December

W końcu 2022 r. obszar rewitalizacji zamieszkiwało 603,3 tys. osób, co stanowiło 14,8% ogółu ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji. W porównaniu z rokiem 2021 liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych była większa o 5,2%.

Wśród typu funkcjonalnego terenów, na których prowadzone były działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR, dominowały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi. Obejmowały one 77,4% obszarów rewitalizacji w województwie, przy czym 15,5% znajdowało się w miastach, a 61,8% na wsi. Tereny niezamieszkałe stanowiły 21,8% obszaru rewitalizacji, w tym zabudowane 6,4%. Natomiast niespełna 1% to tereny zieleni, do których zaliczamy m.in. powierzchnię parków, zieleńców i cmentarzy.

Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji to sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji – stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

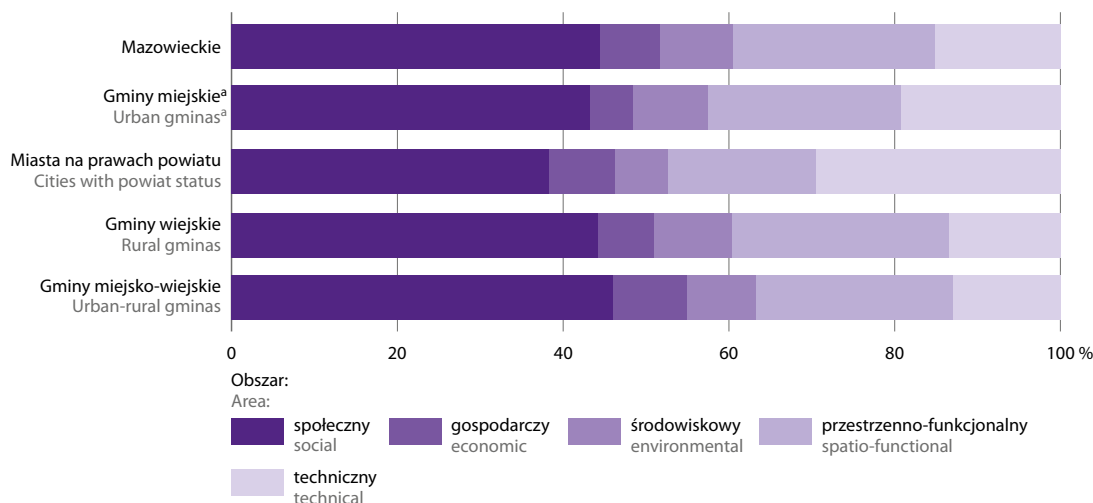
W obowiązujących w 2022 r. GPR i PR zaplanowane były 2602 przedsięwzięcia, tj. o 2,2% mniej niż w 2021 r. W ciągu całego roku rozpoczęto, realizowano lub zrealizowano 24,6% spośród zaplanowanych w programach rewitalizacji działań, najwięcej w miastach na prawach powiatu – 50,0%. W pozostałych jednostkach udział ten był niższy i wyniósł 28,8% dla gmin miejskich, 24,5% dla gmin miejsko-wiejskich oraz 19,9% dla gmin wiejskich.

Najwyższy odsetek (44,5%) miały przedsięwzięcia, w których dominowały interwencje w obszarze społecznym i zawierał się on w przedziale od 38,4% w miastach na prawach powiatu do 46,1% w gminach miejsko-wiejskich. Blisko co czwarte przedsięwzięcie dotyczyło interwencji w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym. Największy ich udział odnotowano w gminach wiejskich (26,2%). W gminach miejsko-wiejskich, miejskich oraz miastach na prawach powiatu było to odpowiednio: 23,7%, 23,3% i 17,9%. Działania w obszarze technicznym stanowiły 15,1% wszystkich przedsięwzięć w województwie. W miastach na prawach powiatu odsetek ten był najwyższy i wyniósł 29,5%, w pozostałych jednostkach udział ten był znacznie niższy – w gminach miejskich wyniósł 19,2%, a w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich odpowiednio 13,4% i 13,0%. Wśród zaplanowanych działań najmniej było przedsięwzięć w obszarze gospodarczym (7,3%) i środowiskowym (8,8%).

W porównaniu z 2021 r. wzrósł odsetek przedsięwzięć w obszarach gospodarczym (o 0,3 p. proc.) i technicznym (o 0,2 p. proc.), natomiast spadek odnotowano w obszarach przestrzenno-funkcjonalnym oraz społecznym (odpowiednio o 0,3 p. proc. i 0,1 p. proc.)

Wykres 80. Struktura przedsięwzięć zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2022 r.

Chart 80. Structure of undertakings planned in the GPR/PR revitalisation programmes by intervention areas in 2022

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie mazowieckim

Selected data on Mazowieckie Voivodship

Lp.	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
1	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska (ceny bieżące) w tys. zł	2205483,1	1003306,2	832891,4	1477485,5
2	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej (ceny bieżące) w tys. zł	437782,7	216753,5	276227,9	338472,3
3	Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,038	0,039	0,040	0,041
4	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	25,0	26,4	26,5	26,4
5	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,45	0,88	0,86	0,33
6	Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,76	11,12	11,51	11,22
7	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	2,31 ^a	2,42	2,52	3,10
8	Wskaźnik starości demograficznej w %	16,2	16,7	17,2	17,7
9	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^b na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	.	858	921	949
10	Wskaźnik zatrudnienia ^c w 4 kwartale według BAEL w %	57,8	56,8	57,4	58,3
11	Współczynnik aktywności zawodowej ^c w 4 kwartale według BAEL w %	61,8	59,8	59,7	60,5
12	Stopa bezrobocia ^c w 4 kwartale według BAEL w %	6,4	5,0	3,9	3,8
13	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	42	31	19	25
14	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw ^d w zł	4991,77	5165,96	5427,50	5796,51
15	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	1122,4	1128,2	1133,4	1174,7
16	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	2047,16	2085,81	2141,25	2239,18
17	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym ^e w zł	1756	1781	1912	2032
18	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w %	.	.	.	.
19	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	6,0	5,5	4,8	4,4
20	Dzieci przebywające w żłobkach ^f i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	77,5	86,6	94,8	111,1
21	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	410,1	415,2	420,4	426,2
22	Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	37,9	37,9	37,7	39,6
23	Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^g na 1 mieszkańca	7,5	7,8	7,9	8,0

a Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r. b Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach w mieszkaniach, pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. W związku z tym nie są w pełni porównywalne z danymi prezentowanymi oparciu o wstępne wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 i nie są wprost porównywalne z danymi za lata wcześniejsze, które zostały się od wcześniej publikowanych. f Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2022 żłobkami przykładowymi. g Łącznie z danymi o placówkach a To calculate the total net migration in the case of the international migration, data for 2014 were adopted. b Including children staying in the units performing balances compiled on the basis of the National Census 2021. As a result, they are not fully comparable to the data presented for previous years. d Data concern and Housing Census 2021 and are not directly comparable with data for previous years, which were generalised based on the results of the National Population as well as in 2017–2022 workplace nurseries. g Data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration.

2019	2020	2021	2022	2023	Specification	No
2381112,7	1626792,3	2343769,4	2586999,7	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN	1
392448,1	394919,1	455777,3	527625,3	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN	2
0,041	0,041	0,042	0,042	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³	3
28,1	36,5	37,5	38,1	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %	4
0,35	-1,96	-3,54	-2,24	-2,35	Natural increase per 1,000 population	5
11,01	10,27	9,78	9,12	8,15	Live births per 1,000 population	6
3,34	2,21	2,36	2,05	2,33	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population,	7
18,1	18,1	18,4	18,8	19,2	Old age ratio in %	8
949	920	940	987	.	Children attending pre-primary education establishments ^b per 1,000 children aged 3–6	9
59	57,7	61,1	61,7	62,0	Employment rate ^c in quarter 4 by LFS in %	10
60,6	59,6	62,5	63,3	63,5	Activity rate ^c in quarter 4 by LFS in %	11
2,7	3,0	2,3	2,5	2,4	Unemployment rate ^c in quarter 4 by LFS in %	12
27	39	26	28	20	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)	13
6095,17	6347,01	6847,08	7699,78	8552,31	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^d in PLN	14
1189,1	1197,9	1194,8	1193,7	1205,1	Annual average number of retirees and pensioners in thousands	15
2349,78	2487,78	2664,09	2922,54	3436,30	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	16
2108	2241	2427	2686	.	Average monthly available income per capita in households ^e in PLN	17
15,2	15,5	13,9	10,6	.	At-risk-of-poverty rate after social transfers in %	18
3,9	3,4	3,0	2,8	.	Beneficiaries of social assistance in number of total population in %	19
135,1	140,6	166,2	195,0	.	Children staying in nurseries ^f and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)	20
432,3	437,1	443,3	450,6	.	Dwelling stocks per 1,000 population (as of 31 December)	21
39,7	39,2	38,1	39,0	.	Consumption of water from water supply system in households per capita in m ³	22
8,2	7,2	8,3	8,7	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care ^g per capita	23

wykonujących działalność leczniczą. c Wyniki badania od 2021 r. zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej Polski zamieszkałej za wcześniejsze lata. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. e Dane za lata 2021 i 2022 zostały uogólnione w uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. W związku z uaktualnionym uogólnieniem wyniki za 2021 r. różnią się od danych z poprzednich lat. f Wyniki badania od 2021 r. zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej Polski zamieszkałej za wcześniejsze lata. g Wyniki badania od 2021 r. zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej Polski zamieszkałej za wcześniejsze lata.

health care activities. c Since 2021, the survey results have been generalised using data on resident population of Poland living in households, coming from the economic entities employing more than 9 persons. e Data for 2021 and 2022 have been generalised based on the preliminary results of the National Population and Housing Census 2011. In connection with the updated generalisation, the results for 2021 differ from those previously published. f Including nursery wards

Lp.	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
1	Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^g (stan w dniu 31 grudnia)	1748	1677	1615	1618
2	Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^h w %	95,7	95,1	94,5	95,4
3	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^h w %	3,6	4,1	4,7	3,7
4	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) ^h w mln zł	47791,1	37671,3	40808,1	46896,0
5	rok poprzedni=100 (ceny bieżące)	115,6	78,8	108,3	114,9
6	Nakłady wewnętrzne ⁱ na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w zł	1301	1284	1483	1762
7	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) ^d – rok poprzedni=100	95,6	101,1	108,0	106,4
8	Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 grudnia) w km	87,4	89,0	91,6	93,4
9	Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	7,9	5,9	6,6	4,8
	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:				
10	ogółem	62,8	60,3	60,3	60,2
11	gminy ^k	52,2	46,7	45,9	45,6
12	miasta na prawach powiatu	73,9	71,3	71,4	71,2
13	powiaty	37,6	39,7	40,1	40,3
14	województwo	64,6	82,3	86,1	86,8
	Dotacje inwestycyjne ogółem ⁱ dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:				
15	ogółem	2362,1	1315,2	1064,0	2084,4
16	gminy ^k	683,2	362,6	301,1	845,0
17	miasta na prawach powiatu	858,9	667,5	501,0	800,6
18	powiaty	204,7	159,3	208,5	343,4
19	województwo	615,3	125,8	53,4	95,4
	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:				
20	ogółem	16,0	11,5	14,3	17,8
21	gminy ^k	18,3	13,2	15,8	21,1
22	miasta na prawach powiatu	11,1	8,7	11,6	13,1
23	powiaty	16,0	15,4	18,2	22,7
24	województwo	35,2	17,6	20,1	25,8
	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:				
25	ogółem	1744,0	1485,3	261,8	-275,9
26	gminy ^k	214,7	435,6	-175,3	-807,9
27	miasta na prawach powiatu	1338,1	938,4	200,9	275,3
28	powiaty	15,8	56,2	-14,8	-69,3
29	województwo	175,3	55,1	251,1	326,1

d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. g Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom amortyzacji środków trwałych. k Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu. l Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. g Data have included health care of the Ministry of National assets. k Excluding gminas which are also cities with powiat status. l Sum of all types of investment grants.

2019	2020	2021	2022	2023	Specification	No
1610	1646	1592	1515	.	Population per out-patient health care unit ⁹ (as of 31 December)	1
95,4	95,2	93,1	94,1	93,8	Cost level indicator in non-financial enterprises ^h in %	2
3,7	3,8	5,7	4,7	5,1	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^h in %	3
50991,5	51724,1	60121,2	68572,9	80883,3	Investment outlays of non-financial enterprises (current prices) ^h in million PLN	4
108,7	101,4	116,2	114,1	118,0	previous year=100 (current prices)	5
2012	2134	2338	2842	.	Intramural expenditure ⁱ on research and development (current prices) per capita in PLN	6
107,4	92,9	112,9	118,4	105,2	Retail sale of goods (current prices) ^d – previous year=100	7
94,8	97,0	98,9	100,3	.	District and communal roads with hard surface per 100 km ² of total area (as of 31 December) in km	8
5,4	6,5	6,1	7,3	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %	9
					Share of own revenue in total revenue of local government units in %:	
58,9	57,1	56,3	60,5	.	total	10
45,8	46,4	44,4	48,5	.	gminas ^k	11
68,4	64,5	65,3	70,1	.	powiats	12
44,3	46,4	42,7	42,5	.	cities with powiat status	13
84,5	83,6	80,0	86,6	.	Voivodship	14
					Total investment grants ^l for local government units in million PLN:	
1859,8	1464,5	1969,8	2327,2	.	total	15
742,9	551,9	746,9	1155,2	.	gminas ^k	16
673,2	639,8	726,4	664,1	.	powiats	17
249,1	148,6	179,1	353,9	.	cities with powiat status	18
194,7	124,2	317,5	154,0	.	Voivodship	19
					Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %:	
15,7	13,0	13,1	15,0	.	total	20
16,3	13,0	14,3	18,3	.	gminas ^k	21
12,3	10,9	8,7	8,3	.	powiats	22
19,2	17,7	18,3	23,0	.	cities with powiat status	23
31,3	22,4	28,4	25,0	.	Voivodship	24
					Result of budgets of local government units in million PLN:	
-536,7	-634,2	3162,1	-629,8	.	total	25
-127,6	591,9	1394,8	-740,1	.	gminas ^k	26
-669,0	-1720,9	1314,6	383,3	.	powiats	27
167,9	287,9	267,6	-243,2	.	cities with powiat status	28
91,9	206,9	185,1	-29,8	.	Voivodship	29

obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. h Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. i Bez Defence, the Ministry of Interior and Administration. h Data concern economic entities employing more than 49 persons. i Excluding depreciation of fixed

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o m.st. Warszawie

Selected data on m.st. Warszawa

Lp.	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:				
1	gazowych	5491012	5743078	5942604	5828386
2	pyłowych	677	646	520	456
3	Odpady wytworzone ^a w tys. t	3278,6	2870,0	2983,2	3373,7
4	Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	344,3	343,1	335,2	334,0
5	Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	1744351	1753977	1764615	1777972
6	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,75	1,41	1,25	0,91
7	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	4,69 b	4,35	4,46	6,16
8	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	667	691	713	730
9	Dzieci wieku w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	.	929	1000	1026
10	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^d (stan w dniu 31 grudnia) w %	3,3	2,6	2,0	1,5
11	Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (stan w dniu 31 grudnia) w %	55,1	55,3	52,1	46,7
12	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	12	11	9	13
13	Liczba osób na 1 przychodnię ^e (stan w dniu 31 grudnia)	1492	1404	1318	1305
14	Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^e na 1 mieszkańca	10,6	10,9	11,2	11,1
15	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	3,0	2,7	2,5	2,2
16	Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^f i klubach dziecięcych w %	14,8	15,6	17,4	19,0
17	Miejsca w żłobkach ^f i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	157,4	162,3	184,1	209,9
18	Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	1,91	1,88	1,85	1,82
19	Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	230	239	246	244
20	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	128	129	131	136
21	Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	65	72	77	71
22	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^g w %	3,7	3,7	4,6	3,5
23	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^h na 1 mieszkańca w zł	13207	11448	14207	16421
24	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	7,6	11,5	11,6	13,2
25	Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	6371	6309	6618	7237
26	Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	773	742	1104	1237

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r. uwzględniając pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: do 2020 r. – Powszechnego wewnętrznego i administracji. f Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2022 żłobkami przykładowymi. g Dane dotyczą podmiotów 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

a During the year; excluding municipal waste. b In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted. farms in agriculture estimated using the results: until 2020 – the Agricultural Census 2010, from 2021 – the Agricultural Census 2020. e Data have included nurseries. g Data concern economic entities employing more than 49 persons. h Data concern economic entities employing more than 9 persons;

2019	2020	2021	2022	2023	Specification	No
					Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:	
5637881	5415498	5871286	5360651	.	gaseous	1
395	330	225	117	.	particulates	2
3164,1	3700,7	3979,2	4 939,7	.	Waste generated ^a in thousand tonnes	3
302,5	247,0	266,5	270,5	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg	4
1790658	1861774	1863056	1861975	1861599	Population (as of 31 December)	5
1,28	-0,81	-2,29	-1,30	-1,91	Natural increase per 1,000 population	6
5,74	2,40	1,92	1,49	1,67	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population	7
746	666	669	673	672	Non-working age population per 1,000 persons of working age (as of 31 December)	8
1015	1014	1018	1078	.	Children aged 3–6 in pre-primary education establishments ^c per 1,000 children aged 3–6	9
1,3	1,8	1,7	1,5	1,4	Registered unemployment rate ^d (as of 31 December) in %	10
40,3	39,4	51,2	47,5	42,1	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons (as of 31 December) in %	11
19	39	25	16	6	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)	12
1268	1332	1269	1191	.	Population per out-patients departments ^e (as of 31 December)	13
11,4	10,1	11,7	12,4	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^e per capita	14
1,9	1,9	1,8	1,6	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %	15
22,3	24,5	27,5	31,4	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^f and children's club in %	16
249,5	274,1	301,7	351,8	.	Places in nurseries ^f and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)	17
1,80	1,80	1,78	1,75	.	Population per dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)	18
255	265	278	282	297	Entities of the national economy per 1,000 population (as of 31 December)	19
142	146	152	154	163	Natural persons conducting economic activity per 1,000 population (as of 31 December)	20
76	81	88	90	96	Commercial companies per 1,000 population (as of 31 December)	21
3,7	4,3	5,8	4,3	5,6	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^g in %	22
17631	15616	19592	24048	.	Investment outlays in enterprises (current prices) ^h per capita in PLN	23
12,1	12,6	10,0	8,3	8,7	Dwellings completed per 1,000 population	24
7308	6775	7932	8523	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN	25
1332	1228	1071	1225	.	Property expenditure of the city budget per capita in PLN	26

c Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. d Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących Spisu Rolnego 2010, od 2021 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2020. e Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. h Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza

c Including children in units performing health care activities throughout the school year. d Data were compiled considering employed persons on private health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. f Including nursery wards as well as in 2017–2022 workplace according to investment location.

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie Specification	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	M.st. Warszawa
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2022 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2022 in tonnes/year:					
gazowych gaseous	3013798	7610642	252490	135318	5360651
pyłowych particulates	142	204	40	90	117
Odpady wytworzone ^a w 2022 r. w tys. t Waste generated ^a in 2022 in thousand tonnes	292,7	85,9	69,5	31,8	4 939,7
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2022 r. w kg Mixed municipal waste collected per capita in 2022 in kg	200,5	244,6	189,3	214,8	270,5
Ludność w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population in 2023 (as of 31 December)	48229	111190	196005	75297	1861599
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r. Natural increase per 1,000 population in 2023	-1,51	-6,61	-4,72	0,62	-1,91
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2023	-8,38	-4,21	-4,99	-4,50	1,67
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Non-working age population per 1,000 persons of working age in 2023 (as of 31 December)	817	764	773	802	672
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2022/23 Children attending pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6 in the 2022/23 school year	1247	1143	1059	1159	1078
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Registered unemployment rate in 2023 (as of 31 December) in %	7,5	5,4	9,4	3,5	1,4
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2023 (as of 31 December) in %	53,1	60,5	53,9	54,5	42,1
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployed persons per job offer in 2023 (as of 31 December)	63	109	44	9	6

^a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych.
^a During the year; excluding municipal waste.

Wyszczególnienie Specification	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	M.st. Warszawa
Liczba osób na 1 przychodnię w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per out-patients departments in 2022 (as of 31 December)	773	1500	1364	1146	1191
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2022 r. Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2022	11,1	10,1	9,2	15,9	12,4
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. w % Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2022 in %	5,2	3,7	3,3	2,7	1,6
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^b i klubach dziecięcych w 2022 r. w % Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^b and children's club in 2022 in %	17,6	24,5	11,9	31,0	31,4
Miejsca w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Places in nurseries ^b and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2022 (as of 31 December)	176	291	119	321	352
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per dwelling in dwelling stocks in 2022 (as of 31 December)	2,37	2,09	2,24	2,11	1,75
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 1,000 population in 2023 (as of 31 December)	131	116	133	124	297
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Natural persons conducting economic activity per 1,000 population in 2023 (as of 31 December)	100	81	102	93	163
Spółki handlowe na 1000 ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies per 1,000 population in 2023 (as of 31 December)	10	14	13	11	96
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^c na 1 mieszkańca w 2022 r. w zł Investment outlays in enterprises (current prices) ^c per capita in 2022 in PLN	32526	58597	5547	3135	24048
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2023	5,3	6,2	5,1	3,6	8,7
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2022 r. w zł Own revenue of the city budget per capita in 2022 in PLN	4032	6717	3366	3267	8523
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2022 r. w zł Property expenditure of the city budget per capita in 2022 in PLN	907	1790	578	961	1225

b Łącznie ze żłobkami przyzakładowymi. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

b Including workplace nurseries. c Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.